Из архивите на ДС

**Комисия за разкриване на документите
и за обявяване на принадлежност на български граждани
към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия**
(КРДОПБГДСРСБНА)

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКОТО МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО (1944–1991)

НИВОТО НА КЛАСИФИКАЦИЯ СЕ ПРЕМАХВА!
КРДОПБГДСРСБНА
Дата.....20.....8
Правно основание:& 17 от ПЗР на ЗДРДОПБГДСРСБНА
Длъжност:секретар на КРДОПБГДСРСБНА

Из архивите на ДС

The Committee for Disclosing the Documents
and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens
to the State Security and the Intelligence Services
of the Bulgarian National Armed Forces
(CDDAABCSSIBNAF)

State Security and the Bulgarian musik arts (1944–1991)

Documentary Volume

Из архивите на С

**Комисия за разкриване на документите
и за обявяване на принадлежност на български граждани
към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия
(КРДОПБГДСРСБНА)**

Държавна сигурност и българското музикално изкуство

(1944–1991)

Документален сборник

София, 2016

© Комисия за разкриване на документите и за обявяване принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, 2016 г.

ISBN 978-954-2986-97-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение.....6

Списък на документите с анотация.....29

Факсимилета на документите

1. Дейността на Държавна сигурност в развитието на музикално-сценичното изкуство в България. Опера и балет.....72
2. Държавна сигурност и Съюза на музикалните дейци.....306
   – Софийска държавна филхармония
   – Естрадна и танцова музика

Справочен апарат:

1. Списък на известни имена от областта на българското музикално изкуство, засечени в сведенията от доверителни връзки и агентина Държавна сигурност.....482
2. Списък на по-често срещаните съкращения.....485
3. Списък на използваните фондове и архивни единици..... 487

CONTENTS

Introduction.....18

List of documents with annotation.....51

Facsimiles of documents

1. State Security in the development of music and performing arts in Bulgaria. Opera and Ballet.....72
2. State Security and the Union of Bulgarian Musicians.....306
   – Sofia State Philharmonic
   – Pop and dance music

Report mechanism

1. A list of famous names from the Bulgarian musical art society detected in reports from trusted connections and agents of State Security.....482
2. List of most commonly used abbreviations.....485
3. List of the archival funds used.....487

ВЪВЕДЕНИЕ

Сборникът „Държавна сигурност и българското музикално изкуство“ е издание от документалната поредица „Из архивите на ДС“ на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. При проучване на архивните материали, съхранявани в Централизирания архив на Комисията, беше установено, че над 90 % от документите, свързани с музикалното изкуство в България, са унищожени. Изцяло липсват архивни материали за значими международни музикални фестивали като „Златния Орфей“, Международният музикален фестивал „Варненско лято“, Мартенски музикални дни в Русе, Международния конкурс за млади оперни певци в София, както и донесли световна известност на България музикални състави като Държавния ансамбъл за песни и танци „Филип Кутев“ и т.н.

Само в три литерни дела и няколко архивни единици от фонда на МВР бяха открити документи, свързани с музикално-сценичното изкуство в България, Софийската народна опера, Съюза на музикалните дейци, Съюза на композиторите и Българската държавна консерватория. Макар и непълна по обем, информацията, поместена в тях, разкрива важни моменти от развитието на музикалното изкуство в България по време на комунистическия режим и ролята на Държавна сигурност за осъществяване на партийната политика по отношение на това изкуство.

Главна цел на тази политика е превръщането на музикално-сценичното изкуство, което е един от водещите жанрове на музикалната култура, във „войнстващо изкуство по посока на идеологическа борба и мощен инструмент за идеологическо общуване с другите народи“. **(вж. Документ № 35)**

До 1944 година, в България съществуват само Софийската народна опера[1], Кооперативния театър (Оперетата), общинската опера в Стара Загора и Държавната музикална академия.[2] Въпреки това, в първите десетилетия на XX век оперното изкуство в България успява да се развие с невероятно бързи темпове и да достигне до сцените на световноизвестни театри в Европа.

С установяването на комунистическия строй в България са създадени нови оперни театри във Варна, Русе, Пловдив, а по-късно в Бургас и Плевен, както и Държавномузикалният театър „Стефан Македонски“, които са изцяло на държавна издръжка. В доклад на Комитета за изкуство и култура, свързан с развитието на музикалното изкуство в България, се посочва:

„Държавните оперни театри в нашата страна са рожба на социалистическото общество и са призвани да обслужват неговите политически и естетически нужди. Те са боеви пост на идеологическия фронт у нас и цялата им производствено-творческа дейност е част от огромното партийно дело“. **(вж. Документ № 35)**

---

[1] През 1908 година е основано Българското оперно дружество.

През 1922 година Оперното дружество става държавно и е преименувано на Национална опера и балет. По времето на комунизма се използва името Софийска народна опера, а от 1979 година – Национален академичен театър за опера и балет.

[2] Държавната музикална академия е основана през 1921 год. с Царски указ № 145 на Н.В. Цар Борис III.

Превръщането на оперното изкуство, зародило се като дворцово развлечение в страни като Италия, Германия, Франция и Австрия и станало по-късно част от традицията на западната класическа музика, в „боеви пост на идеологическия фронт у нас и част от огромното партийно дело“ се налага като основна линия на държавната политика по отношение на музикалния жанр. „Грижа“ на партията става и стратегическата разработка на репертоарната линия. Нейната цел е проблематиката и идейната насоченост в репертоара на националната ни опера да се приведат в съответствие с естетическите потребности на масовия зрител у нас.

Съюзът на композиторите в България, ползващ се с протекцията на властта, избира свои хора начело на Софийската опера (Васил Стоянов и Добрин Петков) и чрез тях прокарва своите разбирания в оперното дело като поставя на сцената на Софийската народна опера български композиции, създадени от членовете на Съюза.

От информацията, поместена в документите, става ясно, че опитите да се създаде ново социалистическо оперно изкуство, в съответствие с решенията на ЦК на БКП се сблъскват с огромното недоволство на певци, режисьори, диригенти, музикалната критика и българската публика. Когато ръководството на Софийската опера решава да проведе в живо дело решенията на VII конгрес на партията за създаването и утвърждаването на български репертоар артистите заявяват, че българските опери нямат стойност и не желаят да участва в тях. (**Вж. Документ № 7)**

През 1963 година главният диригент на Софийската народна опера Атанас Маргаритов обвинява композиторите в България и ръководството на държавната институция, затова че млади оперни певци загубват гласовите си данни, тъй като им предлагат роли само от нови български опери, които не им помагат за развитие на техния талант.

„*Млади оперни певци – А. Алексиева, загубват гласовите си данни, поради това, че не им дават роли от други композитори (от класиката), които съдействат за развитие на гласовете им, а ги бутат само из българските опери, които не им помагат певчески. Особено когато имат гласови дефекти и не са добре подготвени. Главни виновници за това са българските композитори и ръководството на Операта“* **(Вж. Документ № 21)**

Изграждането на всяка музикална кариера е свързано с осъществяване на повече международни участия, което логично обяснява стремежа на българските певци да заучават изпитани и ефектни роли от класически опери, с които успешно могат да гастролират зад граница. Най-добрите български оперни артисти – Николай Гяуров, Димитър Узунов, Никола Николов, Любомир Бодуров, Юлия Винер, Надя Афеян, Катя Попова и други „бягали като от огън“ от новите български опери, определяйки ги като нерентабилни и поради факта, че партиите им не са включени в репертоара на световните оперни театри. Българските опери е трябвало да се изпълняват от второразрядни певци, които „макар и усърдно, но не винаги с успех бранели новата творба“. **(Вж. Документ № 30)**

В началото на 60-те години е забелязан силен отлив на публика от столичните театри и особено от Софийската опера. За отблъскването ѝ е обвинено ръководството на държавната институция, което не съумява да използва правилно „редовите“ артисти. От друга страна, ръководители, музикалната критика и публиката създават ореол около няколко „звезди“, които са издигнати в култ, а всичко останало се смятало за декор – неизбежен и скучен спътник на блясъка на тези „звезди“.

Успехите и слабостите в развитието на оперното и балетно изкуство в България се анализират в редица държавни и партийни документи. С Решение А № 176 на

Политбюро на ЦК на БКП от 6 юли 1965 година са набелязани мерки за подобряване на художествено-творческата и идейно-възпитателна работа не само на Софийската народна опера, но и на музикалните театри в страната. Десет години по-късно обаче е отчетен фактът, че не са проучени и не са внедрени в ежедневната практика на музикалните институти и ръководните органи препоръките и указанията на Политбюро на ЦК на БКП, залегнали в това решение.

Дейността на Държавна сигурност, насочена към осъществяване политиката на БКП за изграждане на ново социалистическо оперно изкуство в България, не допринася за постигането на тази цел. Въпреки, че по отношение на кадрите България е „щастливо облагодетелствана във вокалното изкуство и у българина има вроден усет към пеенето“, както е посочено в един от документите, в началото на 70-те години е отчетена липса на нормален прираст от квалифицирани специалисти, поради което в системата на оперните театри вече се появява сериозен недостиг на вокалисти, инструменталисти и балетисти, а някои театри са „задръстени с практически неизползваеми изпълнители, чиито брой достига от 20 % до 30 % от общия състав. **(Вж. Документ № 35)**

Много скоро след установяването на комунистическия режим в България най-даровитите български певци, инструменталисти, режисьори и диригенти, използвайки всички средства, си пробиват път към западноевропейските оперни сцени, където правят бляскава кариера и получават международно признание за своя безспорен, български талант.

Информацията, поместена в документите, показва, че развитието на българското музикално изкуство в периода 1944–1991 година е белязано от триумфални изяви на международната сцена и сериозен упадък вътре в страната.

В настоящия сборник са включени и няколко документа, които хвърлят светлина върху дейността на Държавна сигурност в сферата на популярната музика по време на комунизма в България. В тях са поместени сведения за известни естрадни певци и състави, диско и джаз – изпълнители, както и някои фолклорни ансамбли.

Архивните материали са подредени хронологично и са структурирани в два тематични раздела:

1. Дейността на Държавна сигурност в развитието на музикално-сценичното изкуство в България. Опера и балет.

2. Държавна сигурност и Съюза на музикалните дейци

2.1. Софийска държавна филхармония

2.2 Естрадна и танцова музика

Основните документи**,** включени в първия раздел на изданието, са справки, агентурни сведения, рапорти и доклади, изготвени от щатни офицери на Държавна сигурност въз основа на информации, получени от агенти, доверителни връзки и доброволни заявители.

В периода 1948–1952 година като агенти на ДС по линия на Операта са вербувани хористи, пианисти, музиковеди, оркестранти и балетисти от Софийската народна опера. Няколко години по-късно част от тях са изключени от сътрудническия апарат поради отказ или намалели възможности за работа, но по преценка на водещия ги оперативен работник продължават да се ползват при необходимост и по конкретни въпроси. **(Вж. Документ № 14)**

В сведенията, придобити от агентурата на ДС, са поместени данни за произхода и отношението на артистите към партийни и правителствени мероприятия. При установяване на вражески изказвания, свързани с политиката на Народната власт и

съмнения, че могат да станат изменници на Родината, част от тях, по преценка на службите, са изключвани от съставите, определени за международни участия, а някои артисти от Софийската опера са изпращани в провинциалните театри. Критерии за „правилно“ комплектуване на групите, изнасящи спектакли в чужбина, са на първо място политическите, а след това на художествените качества на изпълнителите.

През юни 1960 година Софийската народна опера, в състав от 280 души взема участие в Международният музикален фестивал в Белгия, провеждащ се под покровителството на белгийската кралица. За обезпечаване на артистите отдел II-ри при Трето управление на ДС извършва проверка на всички хористи, балетисти и оркестранти. Използвани са 4 налични, 13 бивши агенти и 30 доверителни връзки, с които преди заминаването са проведени срещи с цел да им бъдат поставени конкретни задачи по определени обекти. Отделът установява тесен контакт с партийното, административното и художествено ръководство на Софийската народна опера. По мнение на ДС, чрез ръководството на Операта са отстранени 16 души, определени като вражески настроени елементи.

В доклада за извършената агентурно-оперативна работа по оперната група, гостувала в Белгия, се съобщава, че почти всяка вечер около 15–20 българи-изменници на Родината, дошли от Франция, Канада, Западна Германия и САЩ, са присъствали на спектаклите на Софийската опера. Засечени са разговори на някои от тях с членове на групата. Според Държавна сигурност една от формите, която изменниците възприемат за обработване и въздействие на лица от оперната група, е разпространяването на вестници, брошури и позиви на Българския национален комитет (политическа организация на българските емигранти, основана от Г. М. Димитров през 1948 г). Затова, при завръщането на артистите в България, чрез ръководството на Операта са иззети всички писма, които някои от тях са носели до близки или познати, и са предадени на оперативен работник от V-ти отдел на Трето управление, ДС. **(Вж. Документ № 6)**

През следващата 1961 година, чрез същия отдел е осъществено мероприятие по проверка на кореспонденцията на заминаващия за Източен Берлин, Виена и Западна Германия състав на Народната опера. Отстранени от състава са 9 изпълнители, определени като вражески елементи, способни да изменят на Родината.

Турнето на Софийската народна опера в трите държави минава при огромен успех, Австрийските и западногерманските вестници отбелязват, че България е показала съзвездие от избрани оперни певци. Собственикът на фирма „Розентал“, който присъства на спектаклите, споделя, че гостуването на Миланската опера „Ла Скала“ през 1953 година в Западна Германия “бледнеело пред блестящите успехи на Българската опера“. **(Вж. Документ № 8)**

По време на турнето на група оперни певци в Барселона, през февруари 1963 година същата е придружена от заместник-началника на Второ управление на Държавна сигурност Н. Георгиев. Чрез агент „Лавров“ той получава данни, че на 8-ми февруари цар Симеон и неговата свита ще присъстват на спектакъла „Борис Годунов“. Обезпечена е лична среща на „Лавров“ със Симеон, по време на която са водени разговори по различни въпроси, включително и такива, свързани с развитието на оперното изкуство в България и предстоящи турнета на състави от Софийската народна опера в чужбина.

Два дни след това зам.-началника на Второ управление на ДС Георгиев, “Лавров“ и преводача Богданов се срещат с президента на оперния театър в Барселона. По време на състоялия се между тях разговор президентът пита дали им е известно, че една българска личност (цар Симеон) се кани да посети спектакъла „Борис Годунов“. За-

местник-началникът на Второ управление на ДС отговаря, че не му е известно, но се надява, че той като добър и любезен домакин, няма да позволи да се допуснат никакви провокации. В присъствието и на испанския импресарио Георгиев го предупреждава, че ако Царя и хората му се опитат да направят провокация било с листовки, лозунги, речи и други, то въпреки нежеланието му ще бъде принуден да не допусне нито един български артист да излезе на сцената, докато Симеон не напусне салона на Операта.

В интервю за испанските медии след отличното представяне на българските оперни певци, цар Симеон споделя, че е доволен от видяното, а на журналистически въпрос какво ще каже за България, отговоря, че нищо не може да каже, но според него „първо трябва да се даде свобода на българския народ, а после народа сам да избере своето управление“. **(Вж. Документ № 10)**

През пролетта на 1963 година, заедно с група от 50 артисти от балета на Софийската народна опера в Барселона е командирован капитан Иван Янкулов, старши разузнавач от отдел VIII, управление Второ. Чрез Управление Четвърто на Държавна сигурност се провежда мероприятие „9“ за проверка на кореспонденцията на заминаващия състав. Отстранен е един артист, а с двама балетисти, които до този момент не са били пускани в чужбина, са проведени профилактично-укрепителни беседи.

От агент „Иван“ и доверителна връзка „РР“ постъпват данни, че българският цар отново ще присъства със свитата си на представленията на Софийската народна опера. Съгласно дадените от заместник-началника на Второ управление на ДС указания, старши разузнавач Янкулов предупреждава агентите и доверителните връзки да не се срещат с него, както и с хората му. Въпреки че е бил предупреден, на 10 май диригентът на Операта маестро Руслан Райчев[3] е видян да вечеря заедно със Симеон.

Същия ден, след изпълнение на първо действие на концерта, прима балерината Вера Кирова отказва да играе, под предлог, че програмата е неудачно съставена и тя не би могла да издържи огромното натоварване. Оперативният работник изпраща предложение до началника на Второ управление на Държавна сигурност за поведението на Вера Кирова и Руслан Райчев да се уведомят подполковник Радни Митев и В. Дончев, при които същите се водят на отчет. **(Вж. Документ № 15)**

По време на турнето в Испания, Янкулов установява близки доверителни отношения с някои артисти, които според него могат да се използват по задачи на службите.

До средата на 60-те години Държавна сигурност изгражда в Народната опера широка мрежа от агенти, секретни сътрудници и доверителни връзки, които събират информация за настроенията в колектива, за лоши прояви и изменнически настроения на артистите. В списък на доверителните връзки по обекти на ДС от състава на Софийската народна опера от 1963 година са включени имената на 57 души. Прави впечатление фактът, че половината от тях са безпартийни, както и това, че в списъка фигурират имената на световноизвестни оперни певци и режисьори.[4]

Въз основа на събраната от агентурата на ДС информация е изготвен списък на вражеския контингент в Софийската опера, който показва, че 156 души от общия ѝ състав са определени като вражески елементи[5]. Сред тях са артисти от семейства на бивши царски

[3] Маестро Руслан Райчев е роден в Милано (Италия) в семейството на световноизвестния през 30-те години на миналия век тенор Петър Райчев. Учи пиано в консерваторията „Джузепе Верди“ в Милано. Завършва Виенската музикална академия – дирижиране. Начело на Софийската опера, Пловдивската филхармония и Музикалния театър, гостувал с огромен успех в Европа, САЩ, Бразилия, Мексико, Куба, Япония.

[4] Вж. АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI–Л, а.е. 520, л. 175–179.

[5] Вж. АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI–Л, а.е. 520, л. 180–212.

офицери и генерали, съдени от Народния съд или изчезнали след 1944 година, народни представители, както и засегнати от Закона за едрата градска собственост лица.

Освен сведения за произхода на артистите и тяхното отношение към Народната власт, постоянна задача на оперативните работници, агентите и доверителните връзки, работещи по линия на Операта, е придобиване на информация за проблемите, възникващи в колектива на държавната институция, нейният репертоар, отношенията между ръководството на Софийската народна опера и артистите, както и отношенията им с партийната и профсъюзна организации.

По повод на появилата се във вестник „Народна култура“ статия (1963 г.) за състоянието на Софийската народна опера, група артисти подготвят колективно възражение. Проектът за него е изготвен от артиста Милен Паунов, тенор, безпартиен, който отправя остри думи по адрес на ръководството. Председателят на профкомитета Владо Желязков обаче, който е член на БКП, не само че не съдейства за нормалния ход на работата и укрепване авторитета на ръководството на Операта, а напротив – също се обявява срещу него. **(Вж. Документ № 17)**

Партийното и държавно ръководство на страната поставя задачата пред българските музикални институции задълбочено да проучат и творчески да прилагат в своята работа съветския опит – „най-верният ориентир в областта на идеологията“ като за целта бъдат привлечени съветски специалисти – постановчици и консултанти.

Периодът, през които директор на Националния балет е Нина Кираджиева (1961–1972 г.), съвпада с гостуването на съветските балерини – Балабина, Анисимова, Феодорова и Уланова. Според агент „Иван“ обаче първите три допринасят много за хаоса в Операта и само Уланова се проявява като представителен човек от СССР. В същия период едно от сериозните неблагополучия в Операта е липсата не само на добър репертоар, а изобщо на какъвто и да било репертоар. Поддържа се „една извехтяла продукция“ или онова, което се показва за първи път, е крайно недостатъчно. Като тревожен факт са определени и отношенията между ръководството на балета и партийната група в Операта.

„Кой трябва да бъде нейният първи помощник (на директора на националния балет Кираджиева).[6] *Това е партийният секретар и партийната група. Но това не е така. В партийната група апетитите за кариеризъм не са чужди, а това е достатъчно отношенията да са лоши. Хората от партийната група са прикрити, липсва им честност и сърдечност. Отношенията в колектива на Операта се изграждат и поддържат на базата на личната заинтересованост. Профкомитета, е едно умряло тяло. Почти през цялата 1963 година няма никаква дейност.“* **(Вж. Документ № 18)**

Срещите на оперативните работници с доверителните връзки се провеждат регулярно с цел изясняване на определени прояви и настроенията в Софийската народна опера. Следят се изказвания на хористи, оркестранти и балетисти, направени по време на събрания, проведени в националната институция. **(Вж. Документ№ 21)**

В рапорт на офицер от Държавна сигурност, изготвен в края на 1963 година, се обръща специално внимание на факта, че все по-често между артистите се говори за ниското заплащане на техния труд и повишен стремеж за гастролиране в чужбина. Засечени са изказвания и разгорещени коментари, свързани с много по-доброто положение на артистите в другите страни. Недоволство сред артистите възниква и след

---

[6] Под ръководството на Нина Кираджиева българските постижения в балетното изкуство за пръв път са показани и високо оценени в Европа.

премахването на възнагражденията за наднормен труд и въвеждане на персонални заплати. **(Вж. Документ № 22 и Документ № 25)**

Една от специфичните задачи, изпълнявани от агентурата на Държавна сигурност, е свързана с целесъобразното използване на най-изявените, станали световноизвестни български оперни певци и съчетаването на техните полезни за пропагандирането на българската култура международни изяви с възможността за участие в оперната дейност вътре в България.

В сборника са поместени документи, съдържащи твърде интересна информация за оперните певци Борис Христов[7] и Николай Гяуров. В писмо от началника на Първо управление – КДС до началника на Второ управление, отдел VIII е цитирано изказване на съпругата на Николай Гяуров, свързано с краткосрочното им пътуване до България. Съобщават се данни за доходите, които Гяуров получава в Миланската „Ла скала“, и сведения от българи, според които той възнамерява да остане в Италия. **(Вж. Документ № 28)**

В средата на 1964 година оперативният работник Янкулов от Второ управление на ДС, отдел VIII-ми, в изготвено от него сведение посочва, че предвид грешката, която навремето е станала с Шаляпин[8], е необходимо да се обърне внимание на българина Борис Христов (италиански поданик). Отбелязан е фактът, че той е доста оскърбен от това, че преди няколко години не са пуснали брат му да се лекува в чужбина, следствие на което той умира. Придобити са сведения, че жилищният въпрос на майка му още не е решен и поради тази причина Борис Христов възнамерява да бъде в България през октомври, същата година. Във връзка с получената информация, Янкулов прави предложение:

„Добре би било, по време на гостуването му, от 8-ми до 28-ми октомври, Борис да бъде направен народен артист и награден. По този начин ще бъде засегната най-нежната струна на артиста, който живее в чужбина и се завръща след 20 години отсъствие, и тази награда ще го задължи така, както никое друго нещо“. Националното чувство е страшно развито в Борис Христов. Така спечелен за нас, той ще изведе нашите млади певци на външния пазар като гастрольори и за записи, както това стана с оперния хор в Париж за „Борис Годунов“. Големите му връзки с импресарии, директори и фирми ще популяризират още повече нашето изкуство, защото това е фактически начинът, по който той на първо време би могъл да направи като благодарност“. **(Вж. Документ № 29)**

Службите живо се интересуват от желанието на Борис Христов да сътрудничи в развитието и популяризирането на българското оперно изкуство. Целта е да се направи всичко възможно той да пее пред българската публика. Смятало се, че не може да бъде вокален педагог, тъй като в идеологическото му образование имало сериозни слабости, затова най-добре би било да преподава на опитни артисти – например в Операта, но не и в Консерваторията. Във връзка с постигането на тази цел е поставена задачата, чрез агент „Николов“ да се изясни какви са намеренията на Главна дирекция „Българска музика“относно привличането на Борис Христов да сътрудничи в НР България.[9]

Документите съдържат и непубликувани досега сведения за острия конфликт между Борис Христов и Николай Гяуров, породен от техните идеологически различия –

---

[7] Вж. по-подробно: Мангачев П. „Борис Христов в архивите на ДС“, изд. „Колбис“, 2014 г.

[8] Шаляпин – руски оперен певец, бас , роден в град Казан. През 1901 г. започват триумфалните му гастроли в Милано, Париж, Лондон и Ню Йорк. Напуска СССР през 1922 г. и се установява в Париж.

[9] До края на неговата творческа кариера Борис Христов не е допуснат да пее на българска сцена.

конфликт, който се пренася на сцената на Миланската „Ла Скала“ и става причина през 1965 година Борис Христов да напусне този оперен театър. Той продължава да пее на останалите големи сцени – Лондонската Ковънт Гардън и Римската опера. **(Вж. Документ № 39)**

В следващите години, Държавна сигурност продължава внимателно да следи обтегнатите отношения между Борис Христов и Николай Гяуров, с цел използването на поредния конфликт между тях за изпълнение на оперативните ѝ задачи. **(Вж. Документ № 38)**

В средата на 60-те години, музикалната критика в НР България е единодушна по въпроса, че Софийската опера изостава от модерните творби, което налага да се поднови нейния репертоар, за да се подготви публиката за съвременните опери. Поставена е операта „Война и мир“ от руския композитор Сергей Прокофиев – написана с нови средства, но много трудна и същата няма успех. При анализа на този проблем се стига до извода, че в крайна сметка за успеха на сцената най-яркият показател е успехът при касата:

„Естествено, че трябва да поставяме съвременни опери, но дали публиката ще хареса тези опери и ще ги посещава като се има предвид, че у нас оперната публика е възпитана от Вердиевата музика, така че успеха на модерната музика е доста съмнителен. От друга страна като всяка модерна музика тя е трудна за пеене, а това кара заетите артисти да бягат от възложените им роли в тази опера“. **(Вж. Документ № 32)**

На агентурата на ДС е поставена задачата своевременно да информира службите за прояви на артисти, инструменталисти и диригенти, свързани с проникването на модернистичните опери, както и техните настроения и изказвания, по повод провеждането на мероприятия на държавата, засягащи културните дейци, като закриването на известен брой драматични театри и симфонични оркестри от провинцията и столицата през 1964 година. **(Вж. Документ № 32)**

За репертоарния план, разработен от ръководството на Софийската опера за сезон 1977–1978 година, е изготвено сведение, в което оперативният работник посочва, че този план не може да се приеме като основа за водещата национална институция. Силно впечатление му прави фактът, че 60-годишнината от Октомврийската революция се планира да бъде отбелязана с две произведения, които както по форма, така и по идейна насоченост нямат пряка връзка с това изключително политическо събитие. Поставена е задачата да се вземе сведение и от агент „Петър“ за репертоарния план на Операта, след което да се докладва на ръководството на отдел Х на Шесто управление на Държавна сигурност за мнение. **(Вж. Документ № 40)**

В същото време, със задачата да направи подробен анализ на състоянието на държавната опера в Пловдив е натоварен агент „Николов“, който получава информация, че там са унищожени декорите на няколко от основните заглавия (княз Игор и Борис Годунов), което създава затруднения при възстановяването на руския репертоар на операта, крайно необходим за посрещането на 60-годишнината от Октомврийската революция. Вината за унищожаване на декорите е хвърлена върху бившия заместник-директор Димитров и временно и.д. директор на операта Кр. Морев, които свободно изразявали пренебрежителното си отношение към руския и съветски репертоар.

Във връзка с тези събития е поставена задачата агентът да продължи да оказва влияние върху солистите в операта за изразяване на предпочитание към руските и съветски заглавия, с оглед налагането на този репертоар сред колектива. **(Вж. Документ№ 44)**

През този период, както е отбелязано в архивните материали, положението по отношение на репертоарната политика на Софийската опера също е много тревожно. Десет години на нейната сцена се играе само една съветска пиеса „Утрините тук са тихи“ и то само 5–6 пъти, след което тя е свалена. По информация на службите за нея са похарчени много пари, поради което свалянето ѝ е определено като нецелесъобразно. Посочва се, че в репертоара на Софийската народна опера вече преобладават италианските опери.

В агентурните сведения е отбелязан и още един тревожен факт – недостигът на диригенти в България, предизвикан от обстоятелството, че много от тях работят в чужбина: Борис Хингев в Турция, Руслан Райчев във ФРГ, Атанас Маргаритов в Белгия и т.н.

През 1977 година е отчетено, че успехите на българските певци-участници в международни конкурси са намалели значително – изчерпват се само с втори и трети награди, както и с няколко поощрения. Наградите са получени от участници, които се явяват на конкурсите по своя инициатива и на собствени разноски. Поставена е задачата да се използва опита от участието в международни конкурси на Съветския съюз, който в последните години е доказал своята безпогрешност. **(Вж. Документ № 48)**

През същия период протича и подготовката на българските кандидати за Международния балетен конкурс в Москва. Службите, които наблюдават тази подготовка я оценяват като неудовлетворителна, а участието в това мероприятие подценено и оставено за разрешаване от само себе си. Игнорирана е политическата важност на българското участие, което се обяснява със слабата политическо - възпитателна работа в балета. Поставена е задача, изготвената по този въпрос информация да се изпрати до Софийско градско управление на МВР за отношение. **(Вж. Документ № 49)**

Според сведенията, поместени в архивните материали, липсват ясни критерии при присъждането на почетното звание „ заслужил“ артист. Като ярко доказателство за това са „самопризнанията“ на Михаил Хаджимишев – оперен режисьор, безпартиен. През 1977 година, в откровен разговор със свой колега той споделя, че е станал заслужил артист съвсем случайно и случайно е получил възможността да прави постановките си на Запад. На един прием Хаджимишев съобщава лично на Т. Живков (когото познава от младини), че след два дни трябва да бъде в Канада, но от МВР не го пускат:

„Как могат да хранят недоверие към един заслужил артист“, възмущава се Живков, но отговорът на Хаджимишев, че за съжаление не е и заслужил артист, го учудва още повече и той си записва нещо в бележника. Два дни по-късно от консулския отдел се обаждат на режисьора, че паспортът му е готов и може да замине в чужбина. След няколко месеца, внезапно му е присъдено и званието „заслужил артист“. **(Вж. Документ № 50)**

Интерес представлява и информацията за оперния режисьор Емил Бошнаков[10], към когото, според службите се проявява необоснован субективизъм, граничещ с творческа дискриминация. В същото време той е търсен от редица големи оперни театри като „Масимо“ в Палермо и „Сан Карло“ в Неапол, Кънектикът опера в Хардфорд, Кралската опера в Белгия и други. С назначаването на Димитър Узунов за директор

[10] Емил Бошнаков е завършил оперна режисура в СССР. Три години специализира в Большой театър, където работи под ръководството на проф. Б. А. Покровски. Заедно с него създават постановките на оперите „Война и мир“ от Сергей Прокофиев, „Хованщина“ от Модест Мусоргски и „Китеж“ от Римски Корсаков, които са признати за етапи в развитието на оперния театър.

на Софийската опера, през 1972 година на Емил Бошнаков вече не се възлагат никакви творчески задачи в България. **(Вж. Документ № 58)**

Настоящият сборник съдържа и няколко документа, свързани с дейността на Държавна сигурност по отношение на оперните театри в Русе, Стара Загора и камерната опера в Благоевград. Основна цел на тази дейност е изпълнението на поставената от партията и правителството задача – провинциалните оперни театри да бъдат превърнати в най-крупните идеологически институти в съответните региони на страната.

Във втория раздел на изданието „Държавна сигурност и българското музикално изкуство“ са поместени архивни материали, които съдържат придобита от службите информация за дейността на Съюза на музикалните дейци, Българската държавна консерватория, Съюза на българските композитори, Софийската държавна филхармония, Музикалния театър, Филхармонията в Плевен и Държавно обединение „Българска музика“. Преобладаваща част от документите са агентурни съобщения**,** справки, докладни записки и писма на заместник-началника на Шесто управление до началника на Първо главно управление на ДС и началника на отдел „Международни връзки“ при ЦИОУ на МВР.

Основното съдържание в архивните материали се отнася до борбите между Съюза на музикалните дейци (в него членуват и голям брой композитори) и Съюза на българските композитори (по-стар и силен съюз, с традиции и завоювани права) за овладяване на ръководните постове в музикалните институции в България и провеждането на своя политика в музикалното изкуство. В част от документите са поместени сведения за съществуващите противоречия между изпълнителите, техните диригенти и композиторите.

В докладна записка на оперативен работник от ДС (1968 година), изготвена след проведени срещи и разговори с активисти на Симфоничния оркестър на Българското радио и телевизия се отбелязва:

„Нашите композитори пишат в повечето случаи слаба музика, идейно не издържана – разни шумове, които дразнят ухото неприятно. Но тъй като са заели ръководни места в Съюза на музикантите, то се налагат и искат на всеки концерт да има музика и от български автори, защото след това ще вземат процент, пък и между хубавата класическа музика едно слабо произведение ще мине незабелязано“ **(Вж. Документ № 68)**

Предложението на Радиооркестъра, отправено към Съюза на музикалните дейци и Съюза на българските композитори, да направят няколко цикъла от българска музика не е прието и от двата съюза, тъй като по тяхно мнение „малко са хубавите произведения от български автори, които да бъдат посетени“ и повечето от тях са финансово нерентабилни. За случая е информиран председателя на Комитета за култура и изкуство Павел Матев.

Основните проблеми на музикално-творческия фронт в края на 60-те години, посочени в сведенията, изготвени от службите, са свързани с хегемонията на т.нар. авангардисти. Отбелязва се, че с тези композитори (безпартийни), трябва да се води търпелива и спокойна възпитателна работа, но в никакъв случай те и техните поддръжници с партиен билет не бива да остават на ръководни постове и да правят от аристократизма и западните влияния държавна политика.

„На музикалния фронт, тази деликатна и сложна област на творчеството се извършва процес на демократизация, която обаче се нуждае от канализиране и насочване в руслото на марксическата идеология и линията на партията. Поради не-

правилно схванати принципи на демократизация много комунисти застават на изчаквателни пасивни позиции. Отслабено е партийното ръководство и контрол над процесите на музикалното развитие. Отделни „другари-комунисти“ застават на компромисни позиции, за да не загубят популярност. В областта на творчеството постепенно се оформя група композитори с основно ядро безпартийните Константин Илиев, Лазар Николов, Васил Казанджиев и други, които поставят в основата на своята музика идейно-естетическите и формални принципи на т. нар. западноевропейски авангард.“ **(Вж. Документ № 70)**

Българските авангардисти не участват в организираните от Съюза на композиторите акции за връзки с народа и публиката, тъй като „там те няма какво да покажат – разбираеми за масовия слушател произведения те почти нямат, или ако имат – не желаят да ги показват, срамуват се от тях“. **(Вж. Документ № 70)**

След речта на Тодор Живков (1969 г.) за мястото на критиката, единствено управление „Музика“ при Комитета за изкуство и култура не взема конкретни мерки за подобряване „кошмарното състояние на музикалната критика“. Началник на управлението през този период е Богомил Стършенов, за когото има непроверен сигнал, че е бивш член на „Бранник“. Във връзка с този проблем, майор Янкулов от Шесто управление, отдел I-ви, поставя на ДВ „Любомир“ задача да направи аналитичен разбор на някои рецензии и посочи конкретни имена и примери, които игнорират партийната линия и принципите на социалистическия реализъм в музикалното изкуство. **(Вж. Документ № 71)**

В началото на 70-те години, по сведение на ст. лейтенант Янков от Шесто управление на ДС, в Съюза на музикалните дейци започват да се назначават хора по приятелска линия, на принципа „той е наш човек и ще върши работа“. Според информатора, те не отговарят на политическите и идеологическите критерии. От 18 щатни служители, само двама са членове на БКП – партийният секретар и още един, който е пред пенсия**. (Вж. Документ № 72)**

В същото време ст. лейтенант Янков от Шесто управление на ДС, отдел I, получава сведение, че в Българската държавна консерватория безпринципно се решават въпроси, свързани с даване на научни титли на „хора от бивш произход“, и се назначават лица, нелоялни към властта. С цел да се изясни обстановката и проявите на преподаватели в Консерваторията се планира с тях да се проведат беседи и съобразно получената информация да се изготви справка до ЦК на БКП. Поставена е задачата да се установят кандидатите за научни титли и за политически неблагонадеждните да се изготвят справки и направят предложения те да не бъдат допуснати за хабилитиране.

Въпреки че на възлови места се издигат млади хора, които са партийни членове, те не реагират на съществуващите нередности, поради зависимостта им от старите професори, от които зависи тяхното хабилитиране. **(Вж. Документ № 74)**

Постоянна задача на службите, както по линия на Операта, така и по отношение на Музикалният театър и Софийската държавна филхармония, е придобиване на информация за прояви и изказвания на музиканти от техните колективи, насочени срещу политиката на комунистическото правителство.

През май 1977 година хористката Лидия Тановска е засечена да разказва политически вицове в гримьорната на Музикалния театър и да демонстрира своята информираност за предстоящи събития от политически и държавен характер. Във връзка с този случай е поставено поръчение на ДЛ „Цонева“ да информира службите за всички нейни изказвания, които имат вражеска насоченост. Поставена е задачата да

се проведат мероприятия за оперативна документация на разговорите във въпросната гримьорна, а препис от сведението за хористката да се изпрати на оперативния работник Методи Христов от Пето районно управление на МВР, който обслужва Музикалния театър. **(Вж. Документ № 85 и Документ № 86)**

С цел обезпечаване на музикални трупи по време на задграничните им турнета, Държавна сигурност включва в техните състави оперативни работници, легендирани като служители на държавни или окръжни културни институции. В по-голям брой от случаите командировките им са за сметка на тези институции или за сметка на музикалните състави. В определени случаи, по време на турнета в капиталистическите страни, командированите оперативни работници изпълняват задачи и по линия на Първо главно управление на ДС. **(Вж. Документ № 94, Документ № 115 и Документ № 116)**

В тази част на сборника са поместени няколко документа, отразяващи дейността на Държавна сигурност в областта на естрадната, джазовата и дискомузиката в България. Във връзка с разпространението на дискомузиката, в агентурно сведение от 1980 година се отбелязва, че е трудно да се направи цялостна оценка на съществуващия „диско феномен“, но констатацията, че дискомузиката е вкарала в България най-голям процент „озападняване“ на нещата е неоспорима. Агентът, изготвил информацията, посочва, че е необходимо организираното обхващане на процеса и предлага Постоянната комисия за духовни ценности при Народното събрание да се запознае с направен от него анализ на проблема. Въз основа на посочените данни е поставена задачата да се изготви обобщена справка, с която да се запознае Комитета за култура за вземане на мерки, тъй като, според службите, диско модата е създала най-голям процент от н.нар. неуправляеми дейности и процеси в разпространението на музиката. **(Вж. Документ № 109)**

Отдел I-ви на Шесто управление на ДС изготвя различни справки и сведения за „негативните страни“ в развитието и на българската естрадна музика като част от тях изпраща до Комитетът за култура и ЦК на БКП **(Вж. Документ № 95 и Документ № 117).**

***

От информацията поместена в архивните материали може да се направи извода, че опитите за политизиране и идеологизиране на музикалното изкуство в България по време на комунизма се превръщат в сериозна пречка за развитието на това изкуство вътре в страната. Български оперни певци, инструменталисти, диригенти и режисьори, които не намират подходящи условия за развитие в комунистическа България, без значение на техния произход и партийна принадлежност, търсят възможност за изява на сцените на западноевропейските театри. Голяма част от тях получават международно признание и допринасят за утвърждаване на българското музикално изкуство по света.

В сборника „Държавна сигурност и българското музикално изкуство“ са включени 120 фотокопия на оригинални документи. В изпълнение на чл. 31, ал. 6 от Закона, когато в съдържанието на текстовете се съдържа информация, засягаща интересите на трети лица, в публикуваните документи тя е анонимизирана.

КРДОПБГДСРСБНА

INTRODUCTION

The documentary volume "State Security and the Bulgarian Music Art" is part of the series "From the Archives of State Security" of the Committee for Disclosing the Documents and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens to the State Security and The Intelligence Services of the Bulgarian National Army. Studying the archival material stored in the Centralized Archive of the Committee, it was found that over 90% of the documents related to music art in Bulgaria are destroyed. The archives related to significant international music festivals such as the Golden Orpheus, Varna Summer International Music Festival, March Music Days in Ruse, International Competition for Young Opera Singers in Sofia and Bulgaria musical compositions such as Philip Koutev State Ensemble for Folk Songs and Dances, which brought worldwide fame to Bulgaria, are completely missing.

Documents related to the music and performing arts in Bulgaria, Sofia National Opera, Union of Musicians, Union of Composers and Bulgarian State Conservatory were found in only three cases and several archival units from the archives of the Ministry of Interior. Although incomplete, the information contained in there reveals important moments in the development of the music art in Bulgaria during the communist regime and the role of State Security in the implementation of the party's policy towards this art.

The main objective of this policy is transforming the music and performing arts, which is one of the leading genres of music culture, into "militant art in the direction of the ideological struggle and powerful tool for ideological communication with other nations." **(See Document № 35)**

By 1944 existed only Sofia National Opera[1], Cooperative Theatre (The Opera), Municipal Opera in Stara Zagora and the State Academy of Music[2]. However, in the first decades of the twentieth century, opera in Bulgaria has managed to develop at a rapid pace and has reached the scenes of the world famous theaters in Europe.

With the establishment of the communist regime in Bulgaria were created new opera theaters in Varna, Ruse, Plovdiv, and later in Burgas and Pleven, as well as the Stefan Macedonian State Music Theater, which were fully funded by the government. A report of the Committee for Art and Culture related to the development of music art in Bulgaria states:

"The state opera houses in our country are the children of the socialist society and are called to serve its political and aesthetic needs. They are a battle post of the ideological front in our country and all their production and art activity is part of a huge party work." **(See Document № 35)**

The transformation of the opera, which originated as a palace entertainment in countries like Italy, Germany, France and Austria and became later part of the tradition of Western classical music into "a battle post of the ideological front in the country and part of a huge party work" turned into a main line of the government policy in terms of music genre. Strategic development of repertoire line also became a "concern" of the party. Its aim was to align the problematic and ideological orientation in the repertoire of our national opera to with the aesthetic needs of the mass audience in our country.

---

[1] Bulgarian Opera Society was foudned in 1908.

In 1922, the Bulgarian Opera Society became public and was renamed to National Opera and Ballet. The name Sofia National Opera was used during the communist era, and since 1979 – Opera and Ballet National Academic Theatre.

[2] State Academy of Music was founded in 1921 by Royal Decree № 145 of HM King Boris III.

Union of Composers in Bulgaria (benefiting from the protection of the government) chose its own people to head the Sofia Opera (Vassil Stoyanov and Dobrin Petkov) and thereby promoted their understanding in the operatic work by putting on stage of the Sofia National Opera some Bulgarian compositions created by members of the Union.

From the information contained in the documents becomes clear that the attempts to create a new socialist opera in accordance with the decisions of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party faced the enormous discontent of singers, directors, conductors, music critics and the Bulgarian audience. When the management of the Sofia Opera decided to place in live case the decisions of the VII Congress of the Party with regards to establishing and strengthening a Bulgarian repertoire, the artists stated that the Bulgarian operas have no value and do not wish to be part of them. **(See Document № 7)**

In 1963, Atanas Margaritov, Chief Conductor of the Sofia National Opera, accused the composers in Bulgaria and the management personnel of the state institution for having young opera singers losing their voice capabilities because they were offered roles only in new Bulgarian operas that could not help them develop their talent.

"Young opera singers - A. Aleksieva lost voice capabilities, because they did not receive roles from other composers (from classics) that contribute to the development of their voices and were pushed only through Bulgarian operas that could not help them sing. Especially when they have voice defects and are not well prepared. Major culprits for this are the Bulgarian composers and the management personnel of the Opera" **(See Document № 21)**

The construction of each musical career is connected with the realization of more international participations, which logically explains the aspirations of Bulgarian singers to examine tested and effective roles from classic operas, which would make their performance abroad successful. The best Bulgarian opera artists - Nikolay Gyaurov, Dimitar Uzunov, Nikola Nikolov, Lyubomir Bodurov, Julia Viner, Nadia Afeyan, Katya Popova and others "stayed away" from the new Bulgarian operas as "it was fire" describing them as unprofitable due to the fact that their parties were not included in the repertoire of the international opera houses. Bulgarian opera should be performed by subprime singers who "though hard, but not always with success, were defending the new work." **(See Document № 30)**

In the early 60s there has been seen a strong outflow of audience from the capital theaters and especially from the Sofia Opera. The management personnel of the state institution was accused for the repulsion, because it failed to properly use the "ordinary" artists. On the other hand, directors, music critics and the audience created a halo around a few "stars" who were built in cult and everything else was considered as a decor – an inevitable and boring companion of the brilliance of these "stars".

Successes and weaknesses in the development of opera and ballet art in Bulgaria are analyzed in a number of state and party documents. Decision № 176 of the Political Bureau of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party of 6 July 1965 outlines measures to improve the artistic and art activities and ideological and educational work not only of the Sofia National Opera, but of all music theaters in the country. Ten years later, however, it was noted that the recommendations and instructions of the Politburo of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party set out in this decision have not been examined and respectively not embedded in the daily practice of the musical institutes and governing bodies.

The activity of State Security aimed at carrying out the policy of the Bulgarian Communist Party to build a new socialist opera in Bulgaria did not contribute to achieving this goal. Although in terms of talented singers, Bulgaria was "happily favored in vocal

art and among Bulgarians have innate flair for singing", as stated in one of the documents, in the early 70s it was reported a lack of normal growth of qualified specialists, therefore in the system of opera houses appeared a serious shortage of vocalists, instrumentalists and ballet dancers, and some houses were "stuck with unusable performers whose number reached 20% to 30% of the total staff. **(See Document № 35)**

Very soon after the establishment of the communist regime in Bulgaria the most talented Bulgarian singers, instrumentalists, directors and conductors, by using all possible means, made their way to the Western opera scenes where they had brilliant careers and received international recognition for their indisputable Bulgarian talent.

The information contained in the documents shows that the development of the Bulgarian music art in the period 1944 - 1991 was marked by triumphal performances on the international stage and a serious decline in the country.

This documentary volume contains several documents that shed some light on the activities of State Security with regards to the popular music during the communist era in Bulgaria. They contain information about famous pop singers and bands, disco and jazz singers as well as some folklore ensembles.

Archival materials are arranged chronologically and are structured in two thematic sections:

1. State Security in the development of music and performing arts in Bulgaria. Opera and Ballet.

2. State Security and the Union of Bulgarian Musicians.

2.1 Sofia State Philharmonic

2.2 Pop and dance music

The main documents included in the first section of the edition are references, information from agents, reports prepared by staff officers of State Security based on information received from agents, trusted connections and volunteer applicants.

In the period 1948-1952 choristers, pianists, musicologists, orchestra members and ballet dancers from the Sofia National Opera were recruited for agents of State Security. Several years later, some of them were excluded from the cooperative apparatus due to failure or decreased work opportunities, but at the discretion of the leading operative worked, they could be used with regards to specific questions, if necessary. **(See Document № 14)**

The information acquired by State Security agents contains data on the origin and attitude of artists towards the party and government events. In establishing hostile statements relating to the policy of the People's Power and doubts that may become traitors to the Motherland, some of them, at the discretion of the services, were excluded from the groups chosen for international events, while some artists from the Sofia Opera were sent to provincial theaters. The criteria for the "right" groups performing abroad were primarily political, then artistic qualities of the performers.

In June 1960, the Sofia National Opera, composed of 280 people took part in the International Music Festival in Belgium, held under the auspices of the Belgian queen. In order to secure the artists, Department II within Third Directorate of State Security checked all singers, ballet dancers and orchestra members. 4 available, 13 former and 30 trusted connections were used as before their departure meetings were held in order to be provided with specific tasks on specific objects. That Department established close contact with the party, administrative and artistic management personnel of the Sofia National Opera. According to State Security, 16 people, identified as hostile elements, were excluded from the group by using the Opera's management personnel.

The report related to the agents operational work on the opera group who visited Belgium states that almost every night, 15-20 Bulgarians - traitors to the Motherland who came from France, Canada, West Germany and the United States attended the performances of the Sofia Opera. Conversations of some members of the group were intercepted. According to State Security, one of the forms that the traitors perceived to influence persons from the opera group was dissemination of newspapers, pamphlets and leaflets of the Bulgarian National Committee (political organization of Bulgarian emigrants founded in 1948 by G.M. Dimitrov). Therefore, upon return of the artists in Bulgaria, through the management personnel of the Opera were seized all the letters carried by them intended for their relatives or acquaintances as they were handed to an operative worker from Department V within Third Directorate of State Security. **(See Document № 6)**

During the following 1961, that same department carried out an inspection of the outgoing correspondence of the National Opera group travelling to East Berlin, Vienna and West Germany. Nine artists were identified as hostile elements fit to amend the Motherland and were subsequently excluded from the group.

That tour of the Sofia National Opera to the three countries was a great success.

Austrian and West German newspapers noted that Bulgaria has shown a constellation of selected opera singers. The owner of the company Rosenthal, who attended the performances, said that the visit of the La Scala Milan Opera in 1953 in West Germany "paled before the brilliant successes of the Bulgarian opera." **(See Document № 8)**

During a tour of group of opera singers in Barcelona in February 1963, the same was accompanied by N. Georgiev - Deputy Head of Second Department of State Security. With the help of agent Lavrov, he received information that on February 8 Tsar Simeon and his entourage will attend the Boris Godunov spectacle. Personal meeting between Lavrov and Simeon was secured, during which talks were held on various topics, including those related to the development of opera art in Bulgaria and the upcoming tours of groups of Sofia National Opera abroad.

Two days later, the Deputy Head of Second Directorate of State Security, Georgiev, Lavrov and interpreter Bogdanov met with the Chairman of the Opera House in Barcelona. During the meeting, the Chairman asked if they knew that a famous Bulgarian persona (Simeon) was planning to visit the Boris Godunov spectacle. Deputy Head of Second Directorate of State Security replied that he did not know, but hoped that he, as a good and gracious host, would prevent any provocations. In the presence of the Spanish impresario, Georgiev warned him that if the Tsar and his people try to make provocations by using leaflets, slogans, speeches, etc., despite his reluctance, Georgiev would be forced to prevent a single Bulgarian artist to come on stage until Simeon leave the hall of the opera.

In an interview with the Spanish media after the excellent performance of the Bulgarian opera singers, Simeon said that he was pleased by what he saw, and on a journalist's question what he would say to Bulgaria, he replied that he could say nothing, but according to him "first freedom must be given to the Bulgarian people, then the people themselves should choose their government." **(See Document № 10)**

In the spring of 1963, Captain Ivan Yankulov, Senior Intelligence Officer of Department VIII, Second Directorate - State Security was posted together with a group of 50 artists from the ballet of the Sofia National Opera in Barcelona. Using Directorate Fourth of State Security it was held measure "9" to verify the outgoing correspondence of the group. One artist was excluded, and prophylactic and strengthening lectures were held with two ballet dancers who have never been allowed to travel abroad before.

Agent Ivan and trusted connection RR provided evidence that the Bulgarian Tsar along with his entourage will again visit the performances of the Sofia National Opera. As directed by the Deputy Head of Second Directorate of State Security, Senior Intelligence Officer Yankulov warned the agents and trusted connections to not meet with him and his people. Although he was warned, on May 10, the Conductor of the Opera, Maestro Ruslan Raychev[3] was seen having a dinner together with Simeon.

On the same day, after performing the first act of the show, prima ballerina Vera Kirova refused to play under the pretext that the program was set up inappropriately and she could not withstand the enormous pressure. The operative worker sent a proposal to the Head of Second Department of State Security to notify Colonel Radai Mitev and V. Donchev, who were supervising Vera Kirova and Ruslan Raychev **(See Document № 15)**

During the tour in Spain, Yankulov established close trusted connection with some artists, which in his opinion could be used in tasks of the services.

Until the mid-60s, State Security built a wide network of agents, secret collaborators and trusted connections in the National Opera, who collected information about the mood in the team, about bad events and treasonable sentiments of the artists. In 1963, 57 people from the Sofia National Opera were included in State Security's list of trusted connections. It is noteworthy the fact that half of them were non-partisan, and that the list contains names of world-famous opera singers and directors[4].

Based on the information collected by agents of State Security, a list of hostile contingent in the Sofia Opera was prepared, which showed that 156 people from its general staff were defined as hostile elements[5]. Among them were artists from families of former tsar officers and generals sued by the People's Court or disappeared after 1944, member of the parliament and persons affected by the Large Urban Property Act.

Besides the information about the origin of the artists and their attitude towards People's Government, a permanent task of the operatives, agents and trusted connections, working under the Opera line was to obtain information about the problems arising in the collective of the state institution, its repertoire, the relationship between the management personnel of the Sofia National Opera and the artists, as well as their relationship with the party and trade union organizations.

With regards to the article that appeared in People's Culture newspaper in 1963 on the state of the Sofia National Opera, a group of artists prepared a collective objection. Its draft was prepared by the artist Milen Paunov, tenor, non-partisan, who sharply criticized the management personnel. The Chairperson of the Trade Union Committee, Vladimir Zhelyazkov, however, a member of the Bulgarian Communist Party, not only did not contribute to the normal course of work and strengthening the authority of the management of the Opera, but he also opposed it **(See Document № 17)**

Party and state leadership of the country tasked the Bulgarian music institutions to study in depth and creatively apply the Soviet experience in their job – "the most faithful landmark in the field of ideology", as for this purpose Soviet specialists - producers and consultants to be attracted.

---

[3] Maestro Ruslan Raychev was born in Milan (Italy) in the family of the world famous tenor in the 30s of the last century Peter Raychev. He studied piano at the Giuseppe Verdi Conservatory in Milan. He graduated from the Vienna Academy of Music - conducting. He headed the Sofia Opera, the Plovdiv Philharmonic and Musical Theatre, a guest with great success in Europe, USA, Brazil, Mexico, Cuba, Japan.

[4] Вж. АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI – Л, а.е. 520, л. 175-179.

[5] Вж. АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI – Л, а.е. 520, л. 180-212.

The period during which a director of the National Ballet was Nina Kiradzhieva (1961-1972) coincides with the visit of the Soviet ballerinas - Balabina, Anisimova, Feodorova and Ulanova. According to agent Ivan, however, the first three contributed a lot to the chaos in the Opera and only Ulanova manifested as a representative from the Union of Soviet Socialist Republics. In the same period, one of the serious failures in the Opera was not only the lack of a good repertoire, but the lack of any repertoire. "A shabby production" was maintained or what is shown for the first time was extremely insufficient. The relationship between the management personnel of the ballet and the party group in the Opera was identified as alarming.

"Who should be her first mate (of Kiradzhieva, Director of the National Ballet)[6]. This is the party secretary and the party group. But this is not the case. In the party's group the appetites for careerism are not something new, and it is enough to have bad relationships. People from the party group are concealed, they lack honesty and cordiality. Relations among the staff of the Opera are built and maintained on the basis of personal interest. Trade Union Committee is a dead body. It has almost no activity throughout the whole 1963". **(See Document № 18)**

Meetings of operative workers with trusted connections are held regularly in order to clarify certain events and moods within the Sofia National Opera. The statements of singers, musicians and ballet dancers made during meetings held in the national institution were monitored **(See Document № 21)**

A report prepared by a State Security officer at the end of 1963 pays special attention to the fact that more often artists talk about the low wages of their labor and increased desire for tours abroad. Statements and heated comments related to the much better situation of artists in other countries were intercepted. Moreover, discontent among artists was raised after the removal of remuneration for overtime and the introduction of personal salaries. **(See Document № 22 and Document № 25)**

One of the specific tasks performed by the State Security agents was related to the proper use of the most prominent, world-famous Bulgarian opera singers and the combination of their international appearances, which were useful for the propaganda of the Bulgarian culture, with the opportunity to participate in the opera spheres in Bulgaria.

The documentary volume contains very interesting information about the opera singers Boris Hristov[7] and Nikolai Gyaurov. In a letter from the Head of First Directorate – State Security Committee to the Head of Second Directorate, Department VIII contains a statement of Nikolay Gyaurov's wife related to their short trip to Bulgaria. It also contains information about Gyaurov's income from the La Scala in Milan and information from other Bulgarians, according to which he intends to stay in Italy. **(See Document № 28)**

In mid-1964, operative worker Yankulov of Second Directorate of State Security, Department VIII, stated in a report that, given the mistake that once occurred with Chaliapin[8], was necessary to pay attention to the Bulgarian Boris Hristov (Italian citizen). It was noted that he was quite offended by the fact that a few years ago his brother was not allowed to be treated abroad as a result of which he died. Evidence was collected that the housing issues of his mother were still not resolved and therefore Boris Hristov intended to

---

[6] The Bulgarian achievements in ballet were shown and rated in Europe for the first time under Nina Kiradzhieva's leadership.

[7] See for more details: Mangachev, P. „Boris Hristov in the archives of State Security", ed. „KOLBIS" 2014.

[8] Chaliapin - Russian opera singer, bass, born in the city of Kazan. In 1901 began his triumphant tours in Milan, Paris, London and New York. He left the Soviet Union in 1922 and settled in Paris.

be in Bulgaria in October that same year. In relation to the information received, Yankulov made the following proposal:

"It would be good during his visit from 8 to 28 October, Boris to be announced as a popular artist and awarded. This will affect the tenderest chord of the artist who lives abroad and returns after 20 years of absence, as this award will oblige him as no other thing." The national feeling is strongly developed within Boris Hristov. Once on our side, he will lead our young singers on the international market for performances and records, as happened with the opera chorus in Paris for "Boris Godunov". His big connections with different impresarios, directors and companies will promote even more our art, because this is actually the way in which he at first could do as gratitude." **(See Document № 29)**

The services were keenly interested in the desire of Boris Hristov to cooperate in the development and popularization of the Bulgarian opera. The aim was to do everything possible for him to sing before the Bulgarian audience. It was believed that he could not be a vocal teacher, as his ideological education had serious weaknesses, so best would be to teach experienced artists - for example in the Opera, but not at the Conservatory. In connection with this objective, agent Nikolov was tasked to clarify the intentions of the Bulgarian Music Main Directorate of attracting Boris Hristov to cooperate in People's Republic of Bulgaria.[9]

The documents also contain unpublished information about the sharp conflict between Boris Hristov and Nikolay Gyaurov caused by their ideological differences - a conflict that was carried on the stage of the La Scala in Milan and caused Boris Hristov to leave this opera in 1965. He continued to sing in other major scenes - London Covent Garden and Rome Opera. **(See Document № 39)**

In the subsequent years, State Security continued to closely monitor the strained relations between Boris Hristov and Nikolay Gyaurov in order to use the next conflict between them for the accomplishment of its operational tasks. **(See Document № 38)**

In the mid-60s, the music critics in People's Republic of Bulgaria was unanimous on the point that the Sofia Opera lag behind the modern works, which had to renew its repertoire to prepare the audience for contemporary operas. War and Peace opera was placed by the Russian composer Sergei Prokofiev – written with new means, but very difficult, therefore had no success. In analyzing this issue, it came to the conclusion that at the end the best indicator for success on stage was the number of people in row in front of the cash desk:

"Of course we have to put modern operas, but would the audience like these operas and would people visit them considering that our audiences was raised by Verdi music, so the success of the modern music is pretty dubious. On the other hand like any modern music it is difficult to sing, which makes employed artists run away from their roles assigned in this opera." **(See Document № 32)**

The agents of State Security were tasked to promptly inform the services of acts of artists, musicians and conductors associated with the penetration of modernist operas, as well as their attitudes and speeches on the occasion of the events of the country, affecting cultural figures such as the closure of a number drama theaters and symphony orchestras in the province and the capital in 1964. **(See Document № 32)**

For the repertoire plan, developed by the management personnel of the Sofia Opera for season 1977-1978, a statement was prepared, in which the operative worker stated that this plan could not be accepted as the basis for the leading national institution. The fact that the 60th anniversary of the October Revolution was planned to be marked with two

[9] By the end of his creative career, Boris Hristov was not allowed to sing on Bulgarian stage.

works that both in form and in ideological orientation have no direct connection with this extraordinary political event made a strong impression to the operative worker. A task was set to take information from agent Peter with regards to the repertoire plan of the Opera and then to be reported to the leadership of Department X within Sixth Directorate of State Security for consideration. **(See Documents № 40)**

Meanwhile, agent Nikolov was tasked to prepare a detailed analysis of the State Opera in Plovdiv, as he received information that the scenery of several major titles (Prince Igor and Boris Godunov) were destroyed, which created difficulties in recovering the Russian repertoire of the opera - essential for meeting the 60th anniversary of the October Revolution. The blame for destroying the scenery was thrown on the former Deputy Director Dimitrov and temporarily Acting Director of the opera Kr. Morev who freely expressed their disregard for the Russian and Soviet repertoire.

In connection with these events, the agent was tasked to continue to influence the soloists in opera to express a preference for Russian and Soviet titles, with a view to imposing this repertoire among the team **(See Document № 44)**

During this period, as noted in the archival materials, the situation in terms of repertoire policy of the Sofia Opera was also very alarming. Ten years on stage and only one Soviet play "The mornings are quiet here" played just 5-6 times, after which it was removed. According to the services, a lot of money was spent for that opera, so its removal was defined as inappropriate. It was pointed out that in the repertoire of the Sofia National Opera the Italian opera were dominating.

The reports of the agents contained one more alarming fact - the shortage of conductors in Bulgaria caused by the fact that many of them work abroad: Boris Hingev in Turkey, Ruslan Raychev in Germany, Atanas Margaritov in Belgium, etc.

In 1977 was reported that the success of Bulgarian singers participating in international competitions have decreased significantly - limited only to the second and third prizes, as well as several incentives. The awards were received by participants who attended the competitions on their own initiative and at their own expense. A task was set to use the experience of participating in international competitions of the Soviet Union, which in recent years has proven its infallibility. **(See Document № 48)**

During the same period it took place the preparation of Bulgarian candidates for the International Ballet Competition in Moscow. Departments monitoring this preparation assessed it as unsatisfactory, and the participation in this event undervalued and left to be resolved by itself. The political importance of the Bulgarian participation was ignored, which was explained by the weak political and educational work in the ballet. With this regards, a task was set the information to be sent to the Sofia City Directorate within the Ministry of Interior for consideration. **(See Document № 49)**

According to information contained in the archival materials, there were no clear criteria for awarding the "honored artist" title. As proof of this are the "clear confessions" of Michael Hadzhimishev - opera director, non-partisan. In 1977 in a candid conversation with a colleague, he said he became honored artist accidentally and was given the opportunity to perform in the West. During a reception Hadzhimishev reported personally to Todor Zhivkov (he knew him from his youth) that after two days he should be in Canada, but the Ministry of Interior would not allow him to go:

"How could they feed a distrust to an Honored Artist", complained Zhivkov, but the answer of Hadzhimishev that unfortunately he was not an honored artist surprised him even more and he wrote something down in his notebook. Two days later someone from the consular department called the director saying that his passport was ready and he could

travel abroad. Suddenly, just few months later, he was awarded the "Honored Artist" title. **(See Document № 50)**

The information about the opera director Emil Boshnakov[10] was also of particular interest. Services thought there was an unfounded subjectivism, bordering with creative discrimination against him. At the same time, he was sought by a number of major opera houses as Massimo in Palermo and San Carlo in Naples, Connecticut Opera, the Royal Opera House in Belgium and others. With the appointment of Dimitar Uzunov as director of the Sofia Opera in 1972, to Emil Boshnakov were no longer assigned any art tasks in Bulgaria. **(See Document № 58)**

This documentary volume also contains several documents related to the activities of State Security in terms of the opera houses in Ruse, Stara Zagora and Blagoevgrad Chamber Opera. The main objective of this activity was the implementation of a task set by the party and government - provincial opera houses to be turned into the biggest ideological institutes in the respective regions of the country.

The second section of the documentary volume "State Security and the Bulgarian Music Art" contains fond archival materials with information acquired by the services on the activities of the Union of Musicians, Bulgarian State Conservatory, Union of Bulgarian Composers, Sofia State Philharmonic, Music Theatre, the Philharmonic in Pleven and Bulgarian Music Public Association. The majority of the documents constitute reports from agents, references and letters from the Deputy Head of Sixth Directorate to the Head of First Main Directorate of State Security and Head of International Relations Department at the Central Information and Organization Directorate within the Ministry of Interior.

The main content in archival material refers to the struggles between the Union of Musicians (its membership include a large number of composers) and the Union of Bulgarian Composers (older and strong alliance with tradition and won rights) for acquiring leading positions in the musical institutions in Bulgaria and the conduct of its policy in the musical arts. Part of the documents contain evidence of the contradictions existing between the performers and their conductors and composers.

A note of a State Security operative worker in 1968 drawn up after meetings and conversations with activists of the Symphony Orchestra of the Bulgarian Radio and Television states that:

"Our composers write mostly weak music, ideologically unpleasant - some noises that irritate the ears uncomfortably. But since they have taken leading positions in the Union of Musicians, they imposed their will to have music of Bulgarian artist during every concern in order to receive a percentage at the end, relying on that the weak work will go unnoticed among the good classical music".

(See Document № 68)

The proposal of the Radio Orchestra directed to the Union of Musicians and the Union of Bulgarian Composers to make several cycles of Bulgarian music was not accepted by both unions because in their opinion "there were just few works of Bulgarian artists worth visiting", majority of which were financially unprofitable. The case was reported to Pavel Matev, Chairman of the Committee for Culture and Arts.

The main problems of the music and art front at the end of the 60s referred to in the reports

---

[10] Emil Boshnakov graduated as opera director in the UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLICS. Three years of specialized in the Bolshoi Theater, where he worked under the guidance of prof. B.A.Pokrovski. They both created performances of the operas „War and Peace" by Sergei Prokofiev, „Khovanshchina" by Modest Mussorgsky and „Kitezh" by Rimsky-Korsakov, which are recognized as milestones in the development of the opera theater.

prepared by the services, were related to the hegemony of the so-called avant-gardists. It was noted that with these composers (non-partisans) should be carried out a patient and calm educational work, but in any case they and their supporters with party tickets should not remain on leadership positions or make state policy out of the aristocratism and Western influences.

"On the music front, that so delicate and complex area of work, democratization process is taking place and needs streamlining and targeting in the mainstream of the Marxist ideology and the party line. Due to improper stiff principles of democratization, many communists take stand-by passive positions. The party leadership and control over the processes of musical development is weakened. Separate "fellow communists" stand on compromised positions from fear of losing popularity. In the art society, a group of composers with basic core the non-partisan Konstantin Iliev, Lazar Nikolov, Vasil Kazandzhiev and others who put the aesthetic and formal principles of the so-called Western European avant-garde in the center of their music, is forming gradually" **(See Document № 70)**

Bulgarian avant-gardist did not participate in the events organized by the Union of Composers to establish relationships with the people and the public, as "they have nothing to show there - understandable to the general listener works - they have little of that – and if any, they did not want to show it, they were of ashamed of them". **(See. Document № 70)**

After the speech of Todor Zhivkov in 1969 with regards to the place of the criticism, only the Music Directorate within the Committee for Arts and Culture did not take concrete steps to improve the "terrible state of music criticism." Head of that Directorate during thas period was Bogomil Starshenov against which existed an unverified report that he was a former member of "Brannik." In connection with this problem, Major Yankulov from Sixth Directorate, Department I tasked trusted connection Lyubomir to make analysis of some reviews and indicate specific names and examples, which ignore the party line and the principles of socialist realism in music art. **(See Document № 71)**

In the early 70s, according to a report of First Lieutenant Yankov from Sixth Directorate of State Security, the Union of Musicians began to hire people based on friendships, i.e. "he is our friend and will do the job." According to the informant, they did not meet the political and ideological criteria. Out of 18 staff members, only two were members of the Bulgarian Communist Party - the Party Secretary and one more who was going to retire soon. **(See Document № 72)**

Meanwhile, First Lieutenant Yankov from Sixth Directorate of State Security, Department I received information that within the Bulgarian State Conservatory issues related to awarding of academic titles to "people of former origin" were solved unprincipled and there appointed people disloyal to the power. In order to clarify the situation and the acts of the teachers in the Conservatory was planned to conduct some lectures with them and according to the information received to prepare a report to the Central Committee of the Bulgarian Communist Party. A task was placed to identify the candidates for tenure and to prepare reports for those politically unreliable and therefore suggestions to not admit them to habilitation.

Although young people who were party members were appointed on key position, they did not respond to existing irregularities due to their dependences on the old professors, who determined their habilitation. **(See Document № 74)**

A permanent task of the services, both in terms of the Opera and the Music Theater and Sofia State Philharmonic was to acquire information about events and speeches of musicians from their teams against the policy of the communist government.

In May 1977, a chorus girl Lydia Tanovska was detected telling political jokes in the dressing room of the Music Theatre and demonstrated her awareness of upcoming events of political and public character. With this regards, trusted connection Tsoneva was instructed to inform the services about all her statements that had hostile orientation. A task was placed to conduct operational activities for documentation of conversations in that dressing room, and a copy of the statement about the chorus girl to be sent to operative worker Metodi Hristov from Fifth Regional Directorate of the Ministry of Interior, under which responsibility was the Music Theatre. **(See Document № 85 and Document № 86)**

In order to secure the musical groups during their overseas tours, State Security instilled operatives in their formations under the cover of employees of state or regional cultural institutions. In the greater number of cases their trip expenses were borne by these institutions or on behalf of the musical formations. In certain cases, during tours in capitalist countries, the posted operative workers also performed tasks under First Main Directorate of State Security. **(See Document № 94, Document № 115 and Document № 116)**

This part of the documentary volume contains several documents reflecting the activity of State Security with regards to the pop, jazz and disco music in Bulgaria. In connection with the spread of disco music in Bulgaria, an agent's report from 1980 notes that it was difficult to fully assess the existing "disco phenomenon", but the finding that the disco was inserting into Bulgaria the highest percentage of "Westernization" of things was undeniable. The agent who prepared the report stated that it was necessary to cover the organizational aspects of the process and proposed for the Standing Committee of Spiritual Values to the National Assembly to review his analysis of the problem. Based on the above information, a task was placed to prepare a summary for the Culture Committee to take the appropriate measures, as according to the services, the disco fashion has created the highest percentage of the so-called ungovernable activities and processes in the distribution of music. **(See Document № 109)**

Department I within Sixth Directorate of State Security prepared various reports and information about the "negative aspects" in the development of the Bulgarian pop music, some of which were sent to the Culture Committee and the Central Committee of the Bulgarian Communist Party **(See Document № 95 and № 117)**

***

From the information contained in the archival materials could be concluded that the attempts for politicization and ideologisation of the music art in Bulgaria during the communist era become a serious obstacle for the development of this art in the country. Bulgarian opera singers, instrumentalists, conductors and directors who did not find suitable conditions for development in Communist Bulgaria, regardless of their background and party affiliation, sought an opportunity to express themselves on the stages of the Western European theaters. Many of them received international recognition and contributed to the promotion of Bulgarian music art in the world.

The documentary volume "State Security and the Bulgarian Music Art" contains 120 photocopies of original documents. In pursuance of art. 31, para. 6 of the Act, when the texts contain information affecting the interests of third parties, such information is anonymized in the published documents.

CDDAABCSSISBNA

СПИСЪК НА ДОКУМЕНТИТЕ С АНОТАЦИЯ

Дейността на Държавна сигурност в развитието на музикално-сценичното изкуство. Опера и балет.

1. **Справка за оперния артист Константин Шекерлийски, София, 26 май 1959 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 32-34
   Според получените агентурно - оперативни данни, оперният артист Константин Шекерлийски (Лауреат I степен на Берлинския фестивал) критикува партийни и правителствени мероприятия. Намерението му да замине в Канада с цел да си пробие път към световните оперни сцени не се осъществява поради отказа, който получава от службите. В отговор той заявява, че това е начинът, по който се спъва възходът на младите певчески кадри.
2. **Справка за Мария Бохачек, оперна артистка от Русенската опера, София, 20 август 1959 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 35-37
   След завършване на Консерваторията Бохачек, която притежава мощен, изключително красив по тембър глас, е назначена като солистка на Народната опера в Русе. Въз основа на получени сведения, че след като отиде на специализация в Италия няма да се върне, Държавна сигурност - Русе настоява тя да не се пуска в чужбина. Началникът на отдел II към Второ управление на ДС обаче дава разрешение Бохачек да замине на специализация за срок от една година.
3. **Справка за Здравка Михайлова Васева, корепетитор в Софийската народна опера София, 2 март 1960 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 38–39
   В справката се посочва, че Васева има отрицателно отношение към народната власт и е поклонничка на западната култура и начин на живот. Засечени са нейни негативни изказвания по адрес на партията, правителството и СССР. Отбелязва се, че дружи с вражески настроени елементи от Операта.
4. **Сведение за Божана Лолова от партийната организация в оркестъра, София, 26 април 1960 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 44
   Сведението е подадено от партийната организация при оркестъра на Софийската народна опера. Тя протестира срещу включването на цигуларката Божана Лолова в състава, който заминава на турне в Белгия. В сведението се посочва, че нейното поведение в колектива е доказало отрицателното ѝ отношение към мероприятията на народната власт и партията, дружи изключително с реакционери и настройва хората против комунистите. Поради същите причини е била категорично отхвърлена при гастролите на операта в Москва през 1953 година.
5. **Справка за Васил Александров Анастасов, оркестрант в Народната опера, София, 19 май 1960 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 45
   В справката се посочва, че преди 1944 година оркестрантът не е участвал във фашистки организации, понастоящем е безпартиен. На базата на събраните за него сведения е направен извода, че като цигулар в Народната опера Анастасов има данни за развитие, тъй като дружи с прогресивни хора и е добър музикант.
6. **Доклад относно извършена агентурно-оперативна работа по оперната група, гостувала в Белгия, София, 10 юни 1960 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 48–56

В доклада е отразена извършената от отдел II-ри при Трето управление на ДС работа по обезпечаване на състава от Софийската народна опера, определен за участие в Международния музикален фестивал в Белгия, през юни 1960 година. Извършена е проверка на всички хористи, балетисти и оркестранти, а някои от тях са проучени. По мнение на Държавна сигурност, чрез ръководството на Операта са отстранени 16 души, определени като вражески настроени елементи.

7. Писмо до заместник-министъра на просветата и културата Иван Башев от директора на Софийската народна опера Димитър Петков, София, 9 септември 1960 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 46–47

В писмото се посочва, че на годишно-отчетна конференция на профсъюзната организация в Операта, артистът К. Шекерлийски е направил нагли, провокативни изказвания относно политиката на Народната власт. Дирекционният съвет, партийното бюро и учрежденският профкомитет предлагат артистът Шекерлийски да се изключи от състава на групата, която заминава за ОАР (Обединена арабска република), и да бъде изпратен за 6 месеца в някоя от провинциалните опери.

8. Справка относно турнето на Народната опера в Източен Берлин, Виена и Западна Германия, София, 30 октомври 1961 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 70–78

Въз основа на данни, подадени от ДС, партийният секретар на Операта запознава артистите с оперативната обстановка в Западна Германия. Проведени са няколко срещи с настоящи и бивши агенти и доверителни връзки. Чрез отдел V-ти на Трето управление е осъществено мероприятие по проверка на кореспонденцията на заминаващия състав. Отстранени от състава са 9 изпълнители, определени като вражески елементи, годни да изменят на Родината или да станат автори на други прояви. Отбелязва се, че групата се е завърнала в България, без да измени някой на Родината.

9. Агентурно сведение: Защо Добрин Петков дойде в Софийската народна опера?, София, 8 януари 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 90–94

В документа са отразени борбите между Съюза на композиторите и ръководните лица от Министерството на културата за овладяване на Софийската народна опера. В резултат на добре организирана кампания срещу директора ѝ Димитър Петков и главния диригент Асен Найденов, двамата подават оставки. В началото на сезона е сложено ново ръководство на Операта, като за главен диригент е назначен Добрин Петков. Според голяма част от колектива той умишлено започва да саботира работата на артистичния персонал.

10. Докладна записка относно проявите по времепребиваването на група изтъкнати оперни певци в Испания, София, 19 февруари 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 95–100

Докладната записка е написана от заместник-началника на Второ управление на ДС полк. Н. Георгиев, придружавал група български оперни певци по време на турнето им в Испания. Непосредствено след пристигане на групата в Барселона са получени сигнали, че българи живеещи в Испания се интересуват от сведения за директорите на Концертна дирекция, Операта и Министерството на културата. Получени са данни, че на 8 февруари Цар Симеон и неговата свита ще присъстват на спектакъла „Борис Годунов“.

11. Рапорт от капитан Иван Янкулов, отделение I, отдел VIII на Второ управление на ДС относно проведена среща с ДВ, София, 21 март 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 104–105 с гръб

Във връзка с предстоящото заминаване на балета за Испания един от балетистите (доверителна връзка) от Софийската народна опера споделя своите впечатления за включените в състава на групата балерини и балетисти. Той посочва имената на онези от тях, които според него имат изменнически намерения и предлага те да не бъдат допуснати на турнето.

12. Рапорт от капитан Иван Янкулов, отделение I, отдел VIII на Второ управление на ДС относно проведена среща с ДВ, София, 21 март 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 106

Доверителната връзка (балетист) от Софийската народна опера споделя с оперативния работник от ДС, че този път състава на балета, който е определен да замине на турне в Испания, е комплектуван добре като е съобразен с политическите и художествени качества на артистите. Само за един балетист, определен от него като скандалджия, е направено предложението чрез ръководството на Операта да бъде отстранен от състава за Барселона.

13. Агентурно сведение за балетисти от Софийската опера, предвидени да заминат в Истанбул, София, 6 април 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 109–110

Информацията се отнася за т. нар. „Гаврилова компания“, оформила се около талантливия балетист Асен Гаврилов, притежаващ голямо влияние върху свои колеги, между които Вера Кирова и Петър Торнев. По мнение на изготвилия агентурното сведение агент „Иван“, всички от компанията са способни на различни прояви и авантюризъм.

14. Списък на бивши сътрудници от състава на Операта, София, 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 171–174

В списъка са поместени имената на осем души - хористи, пианисти, музиковеди, оркестранти и балетисти от Софийската народна опера, които в периода 1948 – 1952 година са били вербувани за агенти на ДС по линия на Операта. Покъсно те са изключени от сътрудническия апарат поради отказ или намалели възможности за работа.

15. Доклад от капитан Иван Янкулов, ст. разузнавач, отдел VIII, управление II – ДС за извършената агентурно-оперативна работа по групата от балета на Софийската народна опера, гостувала в Испания, София, 27 май 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 113–119

Преди заминаването на групата са проверени и проучени всички заслужаващи оперативен интерес артисти. Използвани са 4-ма действащи и двама бивши агенти, както и 3 доверителни връзки, с които са осъществени срещи и поставени задачи по определените обекти. Чрез Четвърто управление на ДС се провежда мероприятие „9“ за проверка на кореспонденцията на заминаващия състав. Отстранен е един артист, а с двама балетисти, които до този момент не са били пускани в чужбина, са проведени профилактично-укрепителни беседи.

16. Писмо от началника на Окръжно управление на МВР – Варна до началника на Второ управление –ДС, Варна, 6 септември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 131

Съобщава се, че към писмото е приложен рапорт, отнасящ се за връзките на Георги Михалнишки – хорист в Софийската народна опера с чуждестранни

граждани. Предлага се по Михалнишки да се ползва агент „Антон“ от Окръжно управление на МВР – София.

17. Рапорт за проведена беседа с доверителна връзка, София, 25 ноември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 86–87

По време на беседата доверителната връзка съобщава, че група артисти подготвят колективно възражение по повод появилата се във вестник „Народна култура“ статия за състоянието на Софийската народна опера и възнамеряват да излязат на протест. Основен мотив за протеста е премахването на премиалните за наднормен труд на артистите и въвеждането на персонални заплати.

18. Агентурно сведение от агент „ Иван“ по проблема за по-нататъшното развитие на Операта, София, 25 ноември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 129 с гръб, л. 130

Според агента едно от сериозните неблагополучия в Операта е липсата не само на добър репертоар, а изобщо на какъвто и да било репертоар като се поддържа една извехтяла продукция или онова, което се показва за първи път, е крайно недостатъчно. Той посочва, че периодът, през които ръководител на балета е Нина Кираджиева съвпада с гостуването на съветските балерини – Балабина, Анисимова, Феодорова и Уланова. Според агента първите три са допринесли много за хаоса в Операта и само Уланова се проявила като представителен човек от СССР.

19. Агентурно съобщение от агент „ Горди“ за Нина Кираджиева, ръководител на балета при Софийската народна опера, София, 29 ноември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 132 с гръб, 133

Разгледани са взаимоотношенията между ръководителя на балета Нина Кираджиева и заместник - партийния секретар на Операта Крум Янков, който според агента води двойствена политика. Особено пагубно за Операта се отразявала борбата между двамата кой да стане главен балетмайстор по щат. По отношение на профкомитета агентът посочва, че последният е послушно оръдие в ръцете на Кираджиева, която е задоволила амбициите на профсъюзните членове, включвайки всички в състава за предстоящото турне в Барселона.

20. Сведение относно състоянието на балета в Софийската народна опера, София, 2 декември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 135–136 с гръб

Според сведението, техническото и художествено майсторство на балетния колектив при Софийската народна опера е повишено значително, благодарение работата на съветските балетмайстори и педагози. Отбелязва се, че колективът разполага с талантливи солисти, добър ансамбъл и нов педагог – Н. М. Уланова. По отношение на репертоара и неговите създатели обаче съществувал сериозен проблем, който трябвало да бъде решен, за да се задоволи вкуса на българския зрител.

21. Агентурно сведение относно изказване на артисти от Операта, София, 3 декември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 520, л. 137 с гръб

Главният диригент Атанас Маргаритов обвинява българските композитори и ръководството на Операта, затова че млади оперни певци загубват гласовите си данни, поради факта, че получават роли само от български опери, които не им помагат за развитие на таланта им. Получено е също сведение, че хористът Борис Димитров е заявил намерението си да стачкува срещу неправилното

разпределяне на персоналните възнаграждения. Във връзка с посочените данни, капитан Янкулов от Второ управление на ДС планира срещи с две доверителни връзки от състава на Операта за изясняване на настроението в хора.

22. Рапорт относно прояви на артисти от Софийската народна опера, София, 7 декември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 138 с гръб

Според информацията, повечето артисти открито изразяват недоволството си от ръководството на Операта. Все по-често между тях се говори за ниското заплащане на труда им. Съобщава се, че съществува изразен стремеж към уреждане на гастроли в чужбина. Без знанието на ръководството, младият бас-баритон Божиков сключва договор със Скопската опера в Югославия, където по мнение на тенора Йордан Знаменов заплащането е много по-добро, а артистите са на особена почит и уважение.

23. Докладна записка относно някои прояви на български композитори, София, 11 декември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 139–140

Докладната записка е изготвена от оперативен работник от отдел VIII при Второ управление на ДС. В нея се посочва, че Съюзът на българските композитори е подел кампания против ръководството на Софийската народна опера, затова че не достатъчно се пропагандират оперите от българските композитори, вследствие на което същите слабо се посещават.

24. Агентурно сведение относно направено посещение в британското посолство от цигуларката Емилия Хесакиева, София, 17 декември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 132 с гръб

В документа се съобщава, че цигуларката Емилия Хесакиева е посетила британското посолство по повод намерението на оперния оркестър, в който тя свири, да изнесе концерт от стара английска музика. За тази цел било необходимо да им изпратят ноти от Англия. Оперативният работник от Второ главно управление майор Зидаров предлага да се вземат мерки за в бъдеще да не се допускат подобни посещения в Британското посолство от лица, работещи в Операта.

25. Информация относно настроенията сред артистите от Софийската народна опера, София, 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 147–150

Според придобитата информация, настроенията на артистите срещу новото ръководство на Софийската народна опера, начело с директора Илия Йосифов са предизвикани от проведените административно-организационни мероприятия, кадровата и репертоарна политика. Чувствал се страх от изказване на критични мисли и бележки, поради това, че ръководството показвало нетърпимост към критиката, мнителност по отношение на авторитета си и нежелание да се повдигат смущаващи въпроси.

26. Рапорт относно провеждането на Първият международен балетен конкурс в град Варна, София, 3 юли 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 238–241

В обезпечаването на агентурно - оперативното наблюдение на конкурса са включени четирима оперативни работници от ДС, които провеждат мероприятия с главна цел да не бъдат допуснати провокационни прояви и установяване на подозрителни връзки. Поставени са задачи на агентурата и доверителните връзки в хотелите, в които са настанени участниците и на агентурата и доверителните връзки, ползвани по линия на интелигенцията (младежи, артисти, журналисти) от ДС, град Варна. В рапорта са поместени данни за някои чуж-

дестранни участници в конкурса и техни изказвания за живота и политиката в НР България.

27. Рапорт относно проведена среща с доверителна връзка, оркестрант от Народната опера, София, 7 юли 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 236

Доверителната връзка съобщава на оперативния работник, че на 7 юли 1964 година в сладкарница „Опера“ е забелязал двамата оркестранти – Бобошевски и Павел Визигин да разговарят на английски език с чуждестранен турист. Доверителната връзка отбелязва, че и двамата са отрицателно настроени към народната власт, но били включени в състава на Операта, който скоро заминавал на турне в Италия.

28. Писмо от началника на Първо управление на КДС до началника на Второ управление на КДС относно оперния певец Николай Гяуров, София, 8 юли 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 237

В писмото е поместено изказване на съпругата на Николай Гяуров относно краткосрочното им пътуване до България. Съобщават се данни за доходите, които Гяуров получава в „Миланската скала“, и сведения от българи, според които той възнамерява да остане в Италия.

29. Сведение за направените предложения за Лауреати на Димитровска награда артисти от Народната опера, София, 16 юли 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 242–245

Направените предложения за Лауреати на Димитровска награда на артистите от Народната опера - Николай Гюзелев, Вера Кирова и Асен Гаврилов са посрещнати със задоволство от творческите колективи. Появяват се обаче забележки за Николай Гюзелев, който макар и талантлив, все още правел първите си стъпки на сцената, докато други артисти от старото поколение са оставени в забвение, между които и Борис Христов, носещ най-тежкия репертоар на Операта.

30. Справка за състоянието на Софийската опера, София, 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 246–249

В справката са посочени основните причини за отлива на публика от столичните театри, особено от Софийската опера, забелязан през последните 2-3 години. Отбелязва се, че не се работи системно за подготовката на млади певци, които да осигурят обновяването на Операта, че има еднообразие и застой по отношение на репертоара – много от старите опери рядко или почти не се дават, а други въобще са снети, макар същите да са имали успех и се приемали с желание от публиката.

31. Докладна записка от заместник-началника на отделение III капитан Светослав Тодоров, София, 7 август 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 250–253

От 18 юли до 2 август 1964 година, балетът и оркестърът при Софийската народна опера в състав от 110 души гастролира в Италия, където изнася няколко спектакъла на балета „Спящата красавица“. В докладната записка са поместени сведения за начина, по който са проведени спектаклите, отзивите на италианската преса и поведението на артистите по време на турнето. Диригентът на оркестъра Руслан Райчев, Вера Кирова, Асен Гаврилов и други са засечени в компанията на чуждестранен журналист, който пише критични бележки за гастролите на Софийската народна опера.

32. Сведение за предложените за Димитровска награда артисти от Софийската народна опера, 14 септември 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 254–257

Решението на Министерския съвет и комисията за наградите като цяло е посрещнато положително от служителите в Операта, а също и от гражданите. Артистът Павел Манолов и други негови колеги обаче изразяват несъгласие с това, че са предложени млади артисти, а са пренебрегнати такива от по-старото поколение, които са допринесли твърде много за оперното изкуство, но са станали жертва на вътрешни интриги.

33. Рапорт относно среща с агент „Николай“, проведена в присъствието на полковник К. Горанов, София, 25 септември 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 258–259

Тема на разговора между агента, оперативния работник и полковник Горанов са настроенията на артистите срещу поставянето на английската опера „Брайтън-Питър Граймс“, написана с много модерни изразни средства и извънредно трудна за изпълнение. Отбелязва се, че артистите бягат от нея и е трудно да ги осигурят за репетициите. Поставена е задачата, въз основа на тези данни и сведения от други източници да се изготви справка за уведомяване на отдел „Изкуство и култура“ към ЦК на БКП и Комитета за изкуство и култура.

34. Агентурно сведение за създадени отношения в Софийската опера между директора и някои артисти, 27 октомври 1964 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 260 с гръб

Според приетото от ОР Методи Живков (Софийско управление на МВР, отдел III, отделение IV – ДС) донесение от агент „ Семерджиев“, директорът на Софийската опера Илия Йосифов е подал оставка. Срещу него е имало огромно недоволство, тъй като при провеждане на изпитите за стажант - артисти, са допускани хора без ценз и предимно негови ученици. Във връзка с така създалото се положение на агента е поставена задачата да следи за обособяващите се групирания на някои професори от БДК и тяхното поведение.

35. Доклад относно състояние, проблеми и перспективи в развитието на музикално-сценичното изкуство у нас, София, 7 септември 1976 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 118–137

Доклада е изготвен от Милен Маринов, зам.-председател на Комитета за изкуство и култура. В него се посочва, че като един от водещите жанрове на музикалната култура, музикално-сценичното изкуство заема особено място в цялостния духовен живот на нацията и в идеологическата система на обществото. Определено е като „войнстващо изкуство по посока на идеологическата борба и мощен инструмент за идеологическо общуване с другите народи“.

36. Сведение относно състоянието на балета при софийската народна опера, София, 8 октомври 1976 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 279–283

В сведението, подготвено от оперативния работник ст. лейтенант Янков са посочени причините за твърде сложните и многообхватни проблеми на балета при СНО. Като най-важни от тях са определени личните амбиции и крайно субективните постъпки на някои от водещите и ползващите се с авторитет артисти, както и поверяването ръководството на балета на Георги Абрашев, което според оперативния работник се оказва крайно несполучливо.

37. Сведение относно състоянието на балета при Софийската народна опера, София, 3 ноември 1976 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 199–201

Акцентира се върху взаимоотношенията между прима-балериите Вера Кирова и Красимира Колдамова, както и настроенията в балета, подчинени на

желанието да се вземат повече роли и да се играят повече премиери. В съответствие с получената информация се планира да бъдат събрани още данни от други източници на ДС, след което да се информира служебното и партийно ръководство на Операта. Поставена е задачата да се напише информация за турнето на Младежкия камерен оркестър в Италия.

38. Сведение относно Софийската народна опера: кадрово и творческо състояние, София, 17 декември 1976 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 247–255

Според документа, в този момент Софийската народна опера се намира в най-слабото си състояние от 1944 година насам. Посочени са основните причини за това. Поставена е задачата да се вземат сведения за състоянието на Софийската народна опера и от други източници, след което да се изготви справка за ръководството на МВР и ЦК на БКП.

39. Сведение относно взаимоотношенията между Николай Гяуров и Борис Христов, София, 25 януари 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 173–178

В документа се отбелязва, че през 1963 година, Борис Христов лично довежда Николай Гяуров в Миланската скала. Скоро между двамата възниква конфликт, причина за който става претенцията на Гяуров да получи главната роля в операта „Борис Годунов“, изпълнявана до този момент от Борис Христов. Конфликтът се изостря до такава степен, че се стига до положение, при което един от двамата е трябвало да напусне театър „Ла Скала“.

40. Сведение относно репертоарни проблеми в Софийската народна опера, София, 2 февруари 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 182–185

В сведението се посочва, че общият вид на проект-репертоарния план, разработен от ръководството на Софийската опера, за сезон 1977-1978 година е експериментално-учебен, поради което той не може да бъде приет като основа за водещата национална институция. Силно впечатление на оперативния работник от ДС прави фактът, че 60-годишнината от Октомврийската революция се планира да бъде отбелязана с две произведения, които по форма и идейна насоченост нямат пряка връзка с това изключително политическо събитие. Поставена е задачата да се вземе сведение и от агент „Петър“ за репертоарния план на Операта, след което да се докладва на ръководството на отдел Х на Шесто управление на ДС за мнение.

41. Сведение относно някои отрицателни проблеми при организирането на Международния балетен семинар през юли 1977 година във Варна, София, 14 март 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 197–200

При организацията на Международния балетен семинар във Варна, през лятото на 1977 година е създадена „селекционна комисия“ в състав от трима души, която от името на БНЦ при МТИ прави свой регламент. Според оперативния работник този регламент е лишен от елементарна политическа грамотност, а „селекционната комисия“ е поставила своите егоистични интереси над общонационалните. Във връзка с това е поставена задачата да се изготви справка за ръководството на Комитета за изкуство и култура.

42. Сведение относно съществуващи проблеми във Варненската народна опера, София, 31 март 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 194–196

Съобщава се, че ръководството на Варненската народна опера неправилно е

стеснило оборотния репертоарен фонд на колектива. Наборът на кадри е извършван при занижен професионален критерий. На този етап във ВНО са били обособени две групировки, противоречията между които са на основата на професионална завист. Поставя се задачата да се вземат сведения и от други източници, след което да се изготви обобщена справка за ЦК на БКП, а агент „Николов“ да направи подробен анализ на състоянието на операта в Пловдив.

43. Сведение за съществуващи проблеми в Пловдивската народна опера, София, 19 април 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 205–206

Агент „Николов“ съобщава, че Пловдивската народна опера е в тревожно състояние поради това, че въпросът за главен художествен ръководител и директор все още не е решен. Според него е необходима радикална намеса, но до този момент не е изяснено чия трябва да бъде инициативата и грижата – на окръжното партийно и държавно ръководство в Пловдив или на ГДБМ и КИК.

44. Агентурно сведение относно настроения в колектива на Пловдивската опера и вероятен автор на националистическа проява в Кърджали, Пловдив, 30 април 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 246–248

В Пловдивската опера са унищожени декорите на няколко от основните заглавия в репертоара на Операта (княз Игор и Борис Годунов.) Това създава затруднения при възстановяването на руския репертоар, крайно необходим за посрещането на 60-годишнината от Октомврийската революция. Според източника, вината за унищожаване на декорите носели бившия заместник-директор Димитров и временно и.д. директор на Операта Кр. Морев, който свободно изразявал пренебрежително отношение към руския и съветски репертоар.

45. Информационно съобщение относно посещение на концерт на Юрий Буков и Димитър Петков от цар Симеон и съпругата му, София, 11 май 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 221

Заместник-началникът на Първо главно управление – ДС изпраща съобщение до началника на Шесто управление, с което го информира, че на 25 април 1977 година в град Женева е бил изнесен концерт от Юрий Буков и Димитър Петков, на който са присъствали цар Симеон, съпругата му и други бивши царедворци.

46. Сведение относно мнение за постановката на операта „Андре Шение“, София, 20 май 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 222–223

В документа се посочва, че е погрешно операта „ Андре Шение“ да се смята за едно реакционно произведение. Въпреки че в постановката ѝ на Софийска сцена не е била спазена точната характеристика на героите, така както те са показани от автора, тя е оценена като един безспорен успех за българската опера. Съгласно посочените данни в сведението, на агента е поставена задачата да даде мнение за репертоарната политика на Софийската опера.

47. Сведение относно репертоарната политика на Софийската народна опера, София, 20 май 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 224–226

В сведението се посочва, че успехите, които българското оперно изкуство е завоювало у нас и на най-големите сцени на Запад, изискват репертоарът непрекъснато да се поддържа така, че да задоволява вкуса на различните публики. От една страна да се подчинява на интереса и желанията на импресариото от чуждата държава, а от друга да бъде в служба на социалистическия принцип – изкуството да бъде преди всичко за народа, респективно за културното, политическото и естетическо възпитание на масовия слушател.

48. Сведение относно някои проблеми за провеждането и участието на наши певци в оперни конкурси, София, 20 май 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 215–220
В документа се отбелязва, че успехите на българските певци-участници в международни конкурси значително са намалели – изчерпват се само с втори и трети награди, както и с няколко поощрения. Посочват се причините за този упадък в представянето на наши певци и се правят предложения за промяна на начина, по който се извършва подбора на кандидатите за участие в международни конкурси.

49. Сведение относно участието на български състезатели на Московския балетен конкурс през 1977 година, София, 23 май 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 227–229
Съобщава се, че подготовката на българските кандидати за Международния балетен конкурс в Москва е неудовлетворителна. Участието в това мероприятие е подценено, игнорирана е политическата важност на българското участие, което се обяснява със слабата политическо-възпитателна работа в балета. Поставена е задачата препис от сведението да се изпрати на СГУ на МВР за отношение.

50. Сведение относно мнение за операта „Андре Шение“, София, 2 юни 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 240–244
Според публикуваните в пресата отзиви, сюжетът и трактовката на операта „Андре Шение“ се възприемат като критика на Френската революция и намек към грешките на социалистическата революция. В документа е поместен и отговора на режисьора на постановката М. Хаджимишев: „Ако станем подозрителни дотам, можем да започнем да виждаме във всяко произведение на изкуството намеци по наш адрес.“

51. Сведение относно оперната певица Петранка Малакова, Русе, 13 юли 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 249-251
Съобщава се, че оперната певица Петранка Малакова, която от две години пее в операта на Страсбург, прави всичко възможно да получи френско гражданство. Получени са данни, че във Франция тя поддържа връзки и с младо българско семейство художници, служебно командировани в Париж по линия на СБХ.
На агента е поставена задачата, с подходяща линия на поведение, да установи какви контакти има оперната певица в средите на художествено-творческата интелигенция.

52. Сведение относно Димитър Узунов, София, 3 август 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 225–259
Предаден е разговорът между източника на информацията и Димитър Узунов, състоял се в дома на народния артист, през април 1972 година. Основна тема на разговора е кариерата на оперния певец и „заслугата“ на ДС и Т. Живков за неговия певчески край.

53. Докладна записка от капитан Янков – отделение II, при Шесто управление на ДС относно проведена среща с аг. „ Петър“ София, 18 октомври 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 222–227
Агентът докладва на оперативния работник, че в Софийската народна опера съществува зле прикрит антагонизъм между нейното ръководство и партийната организация на артистите. Ръководството на Операта не се съобразявало и с мнението на обществените организации по творчески и други важни въпроси. Планирано е мероприятие, чрез агент „Семерждиев“ да се придобие информация за певеца Здравко Раджев и за дисертацията, която пише в БДК.

54. Сведение относно Емил Бошнаков, бивш режисьор в Операта, София, 17 ноември 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 282-284

По искане на полк. Козловски от Шесто управление на ДС е взето сведение за режисьора Бошнаков, който според информацията е държан настрана от Софийската народна опера, въпреки че е единственият режисьор със завършено висше образование, учил в СССР, и един от най-добрите ученици на Покровски. Отбелязва се, че от няколко години той поставя с успех опери в Италия, Испания, Белгия и други, използвайки лични връзки с чуждестранни импресарии и диригенти.

55. План за провеждането на агентурно-оперативни мероприятия за подготовка на Русенската опера за посещението ѝ в Испания през октомври 1978 година, Русе, 17 февруари 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 1–3

Планът е предложен от разузнавач на отделение VI - ДС, град Русе. Целта на включените в него мероприятия е да бъдат предотвратени опитите за бягство и обработка на български граждани от вражеската емиграция в Испания. За изясняване политическите настроения и намерения на лицата, влизащи в активния контингент на Операта, е организирано тяхното наблюдение с агентура и доверителни лица. Планът е утвърден от началника на ОУ на МВР, гр. Русе.

56. Сведение за Кирил Найденов, Костадин Джаджев и Иван Асенов – оркестранти от Софийската народна опера, София, 6 април 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 174–175

По време на събрание на оркестъра с диригентите от Софийската народна опера, оркестрантът Кирил Найденов засяга въпроса за ниските заплати, които според него са основната причина музикантите да работят в чужбина, а не в България. Получени са данни, че Иван Асенов и Костадин Джаджев имат намерение да работят в Техеран.

57. Сведение от лейт. Павел Пенев – ОР при отделение VI – ДС, Стара Загора, Стара Загора, 7 април 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 176, 177 с гръб

Информацията, поместена в документа е свързана с командировката на ДЗ „Павлов“ в град Яш – Румъния, на който е поставена задачата да уточни някои клаузи от сключения през 1977 година договор за размяна на двата колектива - Яшката и Старозагорската опера, в рамките на фестивала за оперно изкуство през 1977 и 1978 година.

58. Сведение за оперния режисьор Емил Бошнаков, [Б. м.] , 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 285–286

Според автора на документа, по отношение на Емил Бошнаков - един утвърден творец, се проявява необоснован субективизъм, граничещ с творческа дискриминация. Той допринася изключително много за утвърждаване името на българското оперно изкуство по света, но с назначаването на Димитър Узунов за директор на Софийската опера, през 1972 година, на Бошнаков вече не се възлагат никакви творчески задачи в Родината.

59. Докладна записка за проведени разговори със заслужилият артист Димитър Петков, София, 21 ноември 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 114–115

От разговора със з.а. Димитър Петков, началникът на отдел I към Шесто управление на ДС разбира, че Петков, който от няколко години живее в Швейцария и гастролира на Запад, е взел решение да възстанови българския си паспорт и да

се завърне в страната. С помощта на посолството във ФРГ му е издаден български паспорт за срок от две години с многократна входно-изходна виза. Направено е предложение за случая да се информира ЦК на БКП и Комитета за култура.

60. Докладна записка от л-т Валентин Николов – разузнавач в отделение 2, отдел I, Шесто управление на ДС относно проведена среща с агент„Петър“, София, 13 април 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 51–52

Агентът споделя, че положението във вокалния факултет на Консерваторията е доста тревожно. Борбата за професури и доцентури е изострена. Часовете и студентите се разпределят неравномерно между преподавателите, а за различни конкурси и фестивали всеки преподавател лансира свои избраници, поради което често отпадат способни студенти.

61. Съобщение от агент „Иван“ относно разговор между Руслан Райчев и Борис Христов, София, 6 май 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 168

През април 1979 година, главният диригент на Софийската опера Руслан Райчев е командирован в Лондон, за да присъства на спектакъла на Борис Христов в „Ковънт Гардън“. На състоялия се след спектакъла разговор между двамата Райчев се опитва да го привлече за бъдещо евентуално сътрудничество с НАТОБ.
Във връзка с получената информация е поставена задачата да се използва старото им приятелство и оказва положително влияние върху Борис Христов като съгласувано с Комитета за култура го ангажира в полезни творчески задачи.

62. Сведение относно подготовката на хора на НАТОБ за Залцбургските тържества от 15 юли до 30 август 1979 година, София, 25 юни 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 116–119

Месец преди началото на турнето, участващите хористи, както и ръководството на Операта не са информирани за финансовите параметри на сключения договор между Импресарска дирекция и Залцбургските музикални тържества. Хоровият състав свиква събрание, на което е взето решение за спиране на репетициите и отказ от участие в тържествата. Във връзка с получената информация на агент „Максим“ е поставена задачата да продължава да следи за изказвания и коментари относно турнето, а препис от сведението да бъде изпратено на Шесто управление – ДС.

63. Докладна записка от лейт. Валентин Николов – разузнавач в отделение 02, отдел 01 за слабости при заплащането зад граница на някой наши оперни певци и произтичащите от това усложнения, София, 4 декември 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 100–101 с гръб

В докладната записка се посочва, че няма определени критерий при изплащането на хонорарите на първите ни оперни артисти, съобразно техните качества, особено когато се отнася до изявени солисти, които живеят и работят на Запад. Оперативният работник отбелязва, че това можело да доведе до проваляне на спектакли, уронване престижа на НАТОБ и злепоставяне на НРБ и прави предложение по тези въпроси да се информира ЦК на БКП и ръководството на Комитета за култура.

64. Сведение относно заплащане зад граница на солистите от НАТОБ, София, 16 януари 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 105 с гръб

Хонорарите на солистите, участвали в турнето на НАТОБ във Виена, са определени по точковата система, според сложността на техните изпълнения. По този начин възнагражденията им били правилно разпределени, но това се от-

насяло само до работещите в НАТОБ солисти. Гостуващите оперни певци (Н. Гюзелев и Михаил Светлев) получавали доста по-големи суми, което водело до подценяване на качествата на действащи у нас оперни певци.
Поставена е задачата по този въпрос да бъде изготвена информация за ЦК на БКП.

65. Писмо от началника на отдел 01, Шесто управление на ДС до началника на ОУ на МВР, гр. Благоевград, София, 1 юни 1981 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 159 с гръб
В писмото се посочват имената на артистите от Камерната опера в Благоевград, на които е отказано пътуване до СФРЮ от отдел „ Задгранични паспорти“. Началникът на отдел 01 иска разрешение да започнат мероприятия по установяване на вражеския контингент в Камерната опера, както и да бъдат взети мерки за агентурно-оперативното му обезпечаване.

66. Предложение относно включване на оперативен работник в състава на Камерна опера-Благоевград при турнето ѝ в СФРЮ, Благоевград, 11 юли 1983 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 8-9
Генерал-майор Арабаджиев, началник на ОУ на МВР в Благоевград предлага да се командирова със състава на Камерната опера капитан Костадин Вълков, инспектор в отделение 03-ДС при ОУ на МВР, с цел контра-разузнавателното обезпечаване на групата и получаване на непосредствени лични впечатления за положението в СФРЮ. Предложението е изпратено до заместник-министъра на вътрешните работи, който го утвърждава.

II. Държавна сигурност и Съюза на музикалните дейци. Софийска държавна филхармония, естрадна и танцова музика

67. Агентурно сведение относно прояви в Музикалния театър, София, 29 октомври 1964 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 520, л. 262
В сведението се отбелязва, че в състава на Музикалния театър и по-специално в оркестъра съществува недоволство, свързано с участието на някои музиканти в телевизионни предавания и получаване на персонални възнаграждения. На агента е възложена задачата да прегледа материалите по този въпрос и да вземе отношение.

68. Докладна записка относно брожение сред оркестрантите от Симфоничния оркестър на БРТ срещу политиката на Съюза на музикалните дейци, София, 18 март 1968 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 62–64
Недоволството на изпълнителите от новосъздадения Съюз на музикалните дейци е породено от факта, че неговото ръководство (доминирано от композитори) не обръща внимание на това, че Симфоничният оркестър и други състави, които излизат в капиталистическите страни, показват високата изпълнителска класа на „малка България“. Те определят това като едно „настъпление на идеологическия фронт от наша страна“ и поставят въпроса какво прави в това отношение техният съюз?

69. Информация относно Съюза на музикалните дейци, [Б. м.] [Б. д.]
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 50–61
В документа се отбелязва, че Съюзът на музикалните дейци все още не играе ролята, която му еотредена. Една от основните причини за това е съществуващият в СМД превес на т.нар. музикален елит – професори и диригенти, които са далеч от професионалните интереси на неговите членове.

70. За положението на музикално - творческия фронт, Б. м., 1969 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 40–49
Разгледани са основните проблеми на българския музикален фронт, свързани с хегемонията на т.нар. авангардисти, които поставят в основата на своята музика идейно-естетическите и формални принципи на западноевропейския авангард. Отбелязва се, че с тези композитори (безпартийни) трябва да се води търпелива и спокойна възпитателна работа, но в никакъв случай те и техните поддръжници с партиен билет не бива да остават на ръководни постове и да правят от неправилните възгледи, от аристократизма и западните влияния държавна политика.

71. Агентурно сведение относно някои въпроси за критиката по повод речта на Тодор Живков , София, 2 юли 1969 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л.29–31
В агентурното сведение се посочва, че след речта на Тодор Живков за мястото на критиката, единствено Управление „Музика“ при КИК не взема конкретни мерки за подобряване кошмарното състояние на музикалната критика. Оперативният работник поставя на доверителната връзка задачата да направи аналитичен разбор на някои рецензии и посочи конкретни имена и примери, които игнорират партийната линия и принципите на социалистическия реализъм в музикалното изкуство.

72. Сведения относно някои кадрови проблеми в Съюза на музикалните дейци, София, 30 ноември 1973 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 2–4
Съобщава се, че в Съюза на музикалните дейци се назначават хора по приятелска линия, на принципа „той е наш човек и ще върши работа“. Според информатора, те не отговарят на политическите и идеологическите критерии. От 18 щатни служители, само двама са членове на БКП – партийният секретар и още един, който е пред пенсия.

73. Справка относно прояви на артисти и музиканти на постоянна работа в ГДР, Берлин, 21 юни 1974 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 2102, л. 5–7
Съгласно междуправителствена спогодба в ГДР, на постоянна работа са около 350 театрални и оперни артисти и 170 музиканти и естрадни изпълнители. В справката се отбелязва, че част от тях се увлича по западната мода и проявява стремеж за уреждане на работа в Западен Берлин и други капиталистически страни. Предвиждат се мерки за ограничаване възможностите за продължаване на престоят на тези артисти в ГДР.

74. Докладна записка от ст. лейтенант Янков от отдел I на Шесто управление – ДС относно проведен разговор с Александър Нейнски, член на БКП и председател на СМД, София, 1974 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 12–16
По време на разговора става ясно, че в БДК безпринципно се решават въпроси, свързани с даване на научни титли на хора от бивш произход и се назначават лица, нелоялни към властта. С цел да се изясни обстановката и проявите на преподаватели в Консерваторията се планира с тях да се проведат беседи и съобразно получената информация да се изготви справка до ЦК на БКП. Поставена е задачата да се установят кандидатите за научни титли и за политически неблагонадеждните да се изготвят справки и направят предложения те да не бъдат допуснати за хабилитиране.

75. Сведение относно взаимодействието на МВР с ръководството и партийната организация на Софийската държавна филхармония, София, 9 декември 1974 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 57–59
В документа се отбелязва, че липсва контакт и взаимодействие между органите на МВР и партийната организация на Софийската държавна филхармония. Посочва се, че пряк резултат от това е инцидентът с двама оркестранти, станали изменници на Родината по време на турнето на Филхармонията във Федерална република Германия.

76. Справка относно предстоящия VIII конгрес на Съюза на музикалните дейци, София, 26 декември 1974 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 23–25
Поместени са данни за участниците в конгреса и мненията на ръководни лица от различни музикални институти относно кандидатурите за поста председател на Съюза на музикалните дейци. Отбелязва се, че от общия брой делегати, членове на БКП са 227, безпартийни – 224, членове на БЗНС – шест.

77. Сведение относно получени данни за някои от музикалните институти и прояви в столицата, София, 21 февруари 1975 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 17–19
Поместени са данни за постановката на операта „Цар Калоян“ – едно от най-големите български оперни произведения. Въпреки че музиката е приета с възторг от публиката, режисьорската работа е определена като „нетърпимо лоша“. В справката към сведението е отбелязано, че режисьорът Михаил Хаджимишев е безпартиен, произхожда от буржоазно семейство и е поклонник на западното буржоазно изкуство и култура.

78. Агентурно съобщение относно неиздържана статия за фашизма и музиката в бюлетина „Музикални хоризонти“, София, 21 ноември 1975 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 88-90
Съюзът на музикалните дейци възлага на музиковеда Лиляна Семова написването на статия, в която големи музиканти от миналото са причислени към духовните предвестници на хитлеровия строй. Поставена е задачата да се издири статията на Семова и се даде за оценка на специалист (друг агент или доверителна връзка), след което да се изготви информация за ръководството но МВР.

79. Справка за проявите и поведението на някои оркестранти от Софийската филхармония зад граница, София, 1976 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 127–129
Съгласно сключен договор между Българска импресарска дирекция и западногерманския импресарио д-р Гьоре, в края на 1974 година Софийската държавна филхармония гастролира във ФРГ, Белгия и Австрия. По време на турнето са засечени нерегламентирани срещи на оркестранти с живеещи на Запад българи. Двама души от състава на СДФ (членове на ДКМС) се обявяват за невъзвращенци.

80. Докладна записка от ст. лейт. Янков – отдел I, Управление VI – ДС, София, 7 май 1976 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 100–101
В докладната записка е отразено становището на проф. Георги Златев Черкин относно кандидатите за поста председател на Съюза на българските композитори. Той посочва като най-подходящ за поста Александър Райчев, които според него освен, че е добър творец, притежава необходимия обществен кредит.

81. Докладна записка от ст. лейт. Янков – отделение II, относно невъзвращенец – служител от СМД, София, 24 ноември 1976 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 167

Съобщава се, че служител от Съюза на музикалните дейци, командирован в град Байройт, ФРГ за Вагеровите тържества, не се е завърнал в България. Поставена е задачата да се съберат по-пълни данни за лицето като се вземе паспортната му преписка и се уведоми СГУ на МВР за отношение.

82. Сведение за Никола Чернаев, цигулар в Музикалния театър, София, 25 ноември 1976 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 295–296

След посещението си в Съветския съюз цигуларят е засечен да прави вражески изказвания по отношение на властта в България. Той заявил, че „нас руснаците и след 50 години не могат да ни стигнат, били бедни и много изостанали“. Поставена е задачата препис от сведението да се изпрати на VI управление - ДС за сведение и вземане на отношение.

83. Сведение относно изказване на Симеон Фетваджиев – методист при отдел „Изкуство и култура“ – ДРНС, София, 18 февруари 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 189–190

Изказването се отнася за новата премиера на Софийската народна опера „Андре Шение“, от която методистът бил очарован. В операта революционерите са рисувани като мракобесници и мошеници, докато аристократите са представени като истински благородници – духовно и нравствено издигнати хора. Режисьорът на спектакъла Хаджимишев, според методиста е „пипал много хитро и умно“ като не е представил аристократите карикатурно, а революционерите героично и мъжествено.

84. Сведение за пианиста Кольо Попов, София, 9 май 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 214

В документа е отбелязано, че бившият студент от Българската държавна консерватория Кольо Попов е изменник на Родината и живее в Австрия. Поставена е задачата да се събира информация за него и от други източници, посещаващи тази страна.

85. Докладна записка от ст. лейт. Янков – отделение II на отдел I, VI управление-ДС относно хористката Лидия Тановска от Музикалния театър, София, 17 май 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 230–231

Хористката е засечена да разказва политически вицове в гримьорната на Музикалния театър и да парадира с познанствата си с ръководни лица. Поставено е поръчение на ДЛ „Цонева“ да продължи контактите си с Тановска и да информира за всички нейни изказвания, които имат вражеска насоченост. Поставена е задачата съвместно с V- то районно управление на МВР да се проведат мероприятия за оперативна документация на разговорите във въпросната гримьорна като се провери и източникът.

86. Докладна записка от ст. лейтенант Янков относно проведена среща с ДЛ „Маргарита“, София, 27 май 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 234–235

В разговор, проведен в гримьорната на Лидия Тановска, хористката демонстрирала своята информираност за предстоящи събития от политически и държавен характер. Поставено е поръчение на ДЛ да продължава да следи поведението и изказванията на Тановска като в разговорите с нея уточни връзките ѝ с ръководни лица, след което препис от сведението да се изпрати на ОР Методи Христов от V-то районно управление на МВР, обслужващ Музикалния театър.

87. Сведение за турнето на Филхармонията – Плевен в Социалистическа ре-

публика Чехословакия, поведение на наши и техни дейци, Плевен 10 юни 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 998, л. 12–14

По време на турнето агентът получава информация за неофициалното разпространение на „Харта 77“ в района на Пилзен. Хартата е внесена от Австрия и е написана на чешки език – съдържанието ѝ засяга предимно творческата интелигенция и представлява вражеска пропагандна дейност сред културните дейци.

Съобщава се, че от състава на Плевенската филхармония никой не е могъл да бъде приносител на екземпляр от хартата.

88. Докладна записка от ст. лейтенант Янков от отдел I, управление VI – ДС, София, 13 юни 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 236–237

Поместени са данни за обстановката в Съюза на музикалните дейци преди предстоящия им конгрес. Посочени са имената на делегатите, определени да направят изказвания. Старши лейтенант Янков отправя молба към секретаря на СМД, ако забележи и установи някакви подозрителни моменти, свързани с Конгреса, да го уведоми незабавно.

89. Докладна записка от капитан Янко Янков-инспектор в отдел I, относно изказване на оперната певица Петрана Григорова, София, 16 декември 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 232–233

По повод откриването на новото посолство на НРБ в Москва, група български артисти изнасят програма пред Тодор Живков и други представителни лица. По време на празненството е засечено провокативно изказване на оперната певица П. Григорова. Поставена е задачата препис от сведението да бъде изпратено на Софийско градско управление на МВР за вземане на отношение.

90. Сведение относно кадровите тенденции в ДО „Българска музика“, София, 16 декември 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 243–246

Сведението е изготвено въз основа на споделени наблюдения на служител от Държавно обединение „Българска музика“, според който там е създадена обстановка на „динамично и дори стихийно подменяне на кадрите“. Агентът счита, че решението на кадровите проблеми в Обединението не съответстват на задачите, произтичащи от политиката на БКП в сферата на създаване на духовни блага.

91. Докладна записка от капитан Янков – инспектор в отделение II, отдел I към Шесто управление - ДС, София, 25 януари 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 274–278

За периода 1977-78 година в Иран (където работят голям брой български музиканти) е командирован агент „ Моряка“. Неговите задачи и линия на поведение са обсъдени с оперативен работник от Първо главно управление на ДС. В документа са отбелязани конкретните задачи, поставени на агента преди неговото заминаване.

92. Сведение относно настроенията в Софийската държавна филхармония, София 30 март 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 299–300

Съобщава се, че в СДФ съществува напрежение между колектива и главния художествен ръководител Константин Илиев (безпартиен), който без предварително обсъждане е представил списък на оркестранти, които следвало да бъдат пенсионирани. На агента е поставена задачата с особено внимание да следи коментарите сред оркестранти, по повод предстоящото провеждане на Националната партийна конференция.

93. Сведение относно установен контакт на хориста Иван Кацарски с изменник на Родината, живущ във Федерална република Германия, София, 6 април 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 171–173

По време на турне на Камерния мъжки хор „София“ в Мюнхен хористът Иван Кацарски се среща със семейство българи, избягали от България. Във връзка с това на агент „Евстатиев“ е поставена задачата да разговаря с Кацарски и научи повече подробности около приятеля му – изменник на Родината.

94. Предложение относно включване на оперативен работник от ДС в група на Комитета за култура, участваща на фолклорен фестивал в Турция, Варна, 18 април 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1115, л. 17–18

С оглед оперативното обслужване на групата, определена за участие във фолклорния фестивал в Република Турция, и получаване на допълнителни данни за дейността на турското разузнаване, началникът на ОУ на МВР, град Варна прави предложение в състава на групата да бъде командирован капитан Слави Янчев – зам.-началник на отделение „Икономическо“ – ДС, гр. Девня. Предложението е утвърдено от зам.-министъра на вътрешните работи.

95. Сведение относно нередности в обекта на естрадата, София, 10 май 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1115, л. 8

Данните, поместени в документа, са свързани с отношенията между естрадните изпълнители Стефка Берова и Йордан Марчинков и композиторите Найден Андреев и Атанас Косев. Отбелязан е и коментарът на композитора Тончо Русев по повод съществуващите слабости в българската естрада.

96. Агентурно сведение относно вокално-инструментален състав „Тангра“ и певицата Богдана Карадочева, София, 17 октомври 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1115, л. 21–24

В град Монреал, за осъществяване на музикалната програма при българския павилион на „Експо –78“ е командирована естрадната певица Богдана Карадочева, заедно с вокално-инструменталния състав „Тангра“. В документа са поместени сведения за изпълненията на певицата, начина, по който прекарва свободното си време, както и за осъществените от нея срещи с българи от старата икономическа емиграция.

97. Сведения относно Втория преглед на джазовите състави, София, 21 ноември 1978 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 37-41

Прегледът на джаз-оркестрите в България, състоял се в края на ноември 1978 година, е по инициатива на Съюза на музикалните дейци. В документа се цитират изказвания на музиканти по време на обсъждането на концертите, включени в мероприятието.

98. Сведение относно материали, поместени в бюлетина на Съюза на музикалните дейци „Музикални хоризонти“, София, 26 февруари 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 137–140

Цитират се заглавията на няколко статии, поместени в бюлетина на Съюза на музикалните дейци, определени като пълно отрицание на марксическата естетика и лишени от социалната обусловеност на музикалния процес и композиторските идеи. Източникът счита, че бюлетинът на СМД „Музикални хоризонти“ е единственото издание в България, което влиза в остро противоречие с комунистическата идеология и открито защитава буржоазната естетика на най-крайните явления в съвременната музика.

99. Сведение относно Георги Станков и проблеми на музикантите, София, 26 февруари 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 63–70

В документа се съобщава, че акордеонистът и композитор Георги Станков, който през 1971 година заминава с договор за Швеция, е бил принуден да подаде молба за издаване на шведски паспорт, който получава като чужденец, работещ в тази страна. Станков посочва, че Импресарска дирекция има безотговорно отношение към работещите в чужбина български музиканти, което е причина за много неприятности и смяна на поданство на някои от тях.

100. Сведение за прояви на оркестранти от Софийската държавна филхармония, София, 5 май 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 130–134

Посочват се прояви на оркестранти, които според т. нар. справка по засечените лица, поместена в края на документа, са известни на службите и протичат по списъчния отчет на вражеския контингент. Отбелязва се също промяната в поведението на диригента Константин Илиев, който по своя инициатива включва произведения от български композитори във всяка програма на Филхармонията – нещо, което не е правил преди или е правил с досада и нежелание.

101. Сведение относно някои слабости и неуредици при провеждането на фестивала на дисководещите, София, 25 юни 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 141–144

Информаторът (агент „Артузов“) съобщава, че фестивалът на дисководещите е едно съзнателно поощрение на кича в най-масовата сфера на естетическото въздействие върху младежта – естрадната и танцова музика. Още по-сериозен бил чисто физиологическия аспект на проблема – високите децибели, натрапчивите ритми и общата атмосфера на опиянение водели до временни нарушения на мозъчната дейност. Според него, по този въпрос е наложително мнението на медицински лица.

102. Докладна записка относно нерешени проблеми в Софийската държавна филхармония и зала „ България“, София, 6 юли 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 111–113

От проведените срещи с ДЛ и кандидат-агенти от Софийска държавна филхармония е установено, че от началото на сезона концертите на филхармонията се посещават от все по-малко зрители – присъстват около 300–400 души, при капацитет на зала „България“ – 1000 души. Посочва се, че вина в планирането на концертната дейност имат директорът и главният диригент на СДФ. Оперативният работник прави предложение със съдържанието на докладната записка да се запознае ръководството на ДО „Театър и музика“ и Градския комитет на БКП.

103. Справка за Пламен Димов, оркестрант в Камерен оркестър, гр. Банкя, София, 19 юли 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 147–149

Представени са данни за произхода на музиканта. Същият кандидатства за едногодишна специализация във Фрайбург, ФРГ. Предвид посочените в справката данни е направено предложение да не му се дава разрешение за специализация в чужбина, а за случая да се уведоми Районния комитет на БКП и Районния комитет на ДКМС.

104. Писмо до началника на ПГУ-ДС от заместник-началника на Управление 06 – ДС, София, 8 ноември 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 124

Заместник-началникът на Шесто управление на ДС информира началника на Първо главно управление, че в състава на филхармония „Пионер“, който заминава за Мексико, САЩ и Швейцария, ще бъде включен ОР Искра Топалска.

105. Сведение за посещението на хор „Дунавски звуци“ в Гърция, за прояви на наши хористи по време на престоя им в градовете Солун и Атина, Русе 21 декември 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 88–89 с гръб, л. 90

По време на турнето са засечени срещи на хористи с техни близки от Солун, получаване на подаръци и „нездрави изказвания“ на някои от тях. Във връзка с това се насрочват мероприятия за профилактика на тези лица и отправяне на предупреждение за забрана на бъдещите им излизания в чужбина.

106. Сведение относно конгреса на Съюза на музикалните дейци, София, 10 януари 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 153 с гръб, 154

Съобщава се за настроенията сред служителите на Съюза на музикалните дейци преди и по време на техния конгрес. Получени са сведения, че проф. Нейнски е поставил въпроса за неговото оставане (на поста председател) пред ЦК на БКП, но при определени условия. Поради изказвания по адрес на Л. Живкова, които са записани на магнетофон, главният секретар е отстранен от ръководството на Съюза.

107. Сведение относно някои взаимоотношения в Симфоничния оркестър на Софийската филхармония, София, 25 февруари 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 96 с гръб

В документа се посочва, че главният диригент на оркестъра Константин Илиев се държи грубо с оркестрантите по време на репетиции, създава напрежение и лош психологически климат на работа, вследствие на което се забелязва чувствителен упадък на качеството на изпълненията. Отбелязва се, че за поведението на главния диригент по-рано е уведомено Шесто управление на ДС със сведение от същия агент.

108. Сведение относно пребиваването на симфоничния оркестър на Софийската филхармония във ФРГ и Полша, София, 7 април 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 91 с гръб

Съобщава се, че по време на турнето на симфоничния оркестър на Софийската филхармония във ФРГ и Полша, обоистът Георги Желязов се е срещнал с невъзвращенеца Капитанов. С много оркестранти е разговарял и бившият виолист Боздуганов от Русе, също невъзвращенец. Във връзка с тази информация е поставена задачата в разговори с младите оркестранти от СДФ агентът да изясни становището им по различни политически въпроси, изказвания, контакти и намерения за работа зад граница.

109. Сведение относно някои проблеми по организирането и разпространението на дискомузиката, София, 2 юни 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 145–146 с гръб

В сведението се отбелязва, че е трудно да се направи цялостна оценка на съществуващия „диско феномен“, но констатацията, че дискомузиката е вкарала в България най-голям процент „озападняване“ на нещата е неоспорима. Агентът, изготвил документа посочва, че е необходимо организираното обхващане на процеса и предлага Постоянната комисия за духовни ценности при Народното събрание да се запознае с направен от него анализ на проблема, свързан с разпространението на дискомузика у нас.

110. Докладна записка от лейтенант Валентин Николов, разузнавач в отделение 02, отдел 01 на Шесто управление – ДС, София, 25 юни 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 156 с гръб, 157

В записката са поместени данни, свързани с проведеното в Берлин консултативно съвещание на представителите на ръководствата на Националните ко-

митети за музика от социалистическите страни към Съвета за музика при ЮНЕСКО. Източникът на информацията изразява опасението си, че ако поради несъгласуваност в действията на представителите на тези страни Китай бъде приет за член на Съвета, то това автоматично ще отслаби позициите и ролята на България в него.

111. Писмо от заместник-началника на Шесто управление, ДС до началника на отдел „Международни връзки“ при ЦИОУ – МВР, София, 8 юли 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 158

Във връзка със състоялото се консултативно съвещание на представителите на националните комитети за музика от социалистическите страни към Съвета за музика при ЮНЕСКО са обсъдени кандидатурите на нови членове на Изпълкома. В писмото се съобщава, че е придобита информация, според която един от кандидатите – полският музиковед Ян Сташиевски освен позициите на социалистическите страни ще защитава и свои разбирания, както и че ще подкрепи кандидатурата на Китай, независимо от официалната политика на Полша по този въпрос.

112. Сведение относно коментари по полските събития на Виржиния Атанасова и други музикални дейци, София, 16 декември 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 169 гръб, 170

Музикални дейци, командировани в чужбина, научават от местните СМИ за събитията в Полша. Хоровият диригент Вержиния Атанасова, която се връща от Испания, споделя, че испанската телевизия е съобщила за заплахата от война в този район (полско-съветската граница). На агента е поставена задачата да следи и своевременно да информира за коментарите сред музикалните среди по Полските събития и Московската среща, а за Атанасова да се уведоми съответното поделение на МВР.

113. Сведение относно Иван Тодоров – секретар в Съюза на музикалните дейци, София, 19 януари 1981 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 162 с гръб, 163

Източникът съобщава, че секретарят на Съюза на музикалните дейци заслужилият артист Иван Тодоров е бил един от ръководителите на „Бранник“. Подозренията му, че бранникът – днес заслужил артист е бил замаскиран комунистически член, изпратен в тази организация за извършване на саботажи, не се оправдават.

114. Предложение за командироване на майор Иван Николов – началник отделение по ДС в ОУ на МВР, гр. Толбухин в Гърция, Толбухин, 5 юли 1983 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 5–6

Предложението е направено във връзка с участието на Добруджанския ансамбъл за народни песни и танци, град Толбухин на Международния фолклорен фестивал в Гърция. Целта е по-доброто обезпечаване на групата и своевременно долавяне и изясняване на проявите и поведението на артистите. Оперативният работник е легендиран като артист-балетист в Добруджанския ансамбъл за народни песни и танци, а командировката му е за сметка на Импресарска дирекция „София-концерт“.

115. Предложение за включване на ОР по ДС в състава на група, пътуваща до Гърция, Враца, 7 юли 1983 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 7

За участие в музикален фестивал в Гърция заминава група от Държавна филхармония, гр. Враца. Началникът на ОУ на МВР, прави предложение в състава на групата да се командирова капитан Герговски от 06-ДС с цел оперативното ѝ обезпечаване. Той е легендиран като служител в Окръжния съвет за култура.

116. Предложение за включване на ОР в групата на Академичен хор от град Варна по време на фестивал в гр. Барселона - Испания, Варна 8 юли 1983 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 10–11
В документа се посочва, че заминаващият за Испания Академичен хор на град Варна се състои изцяло от млади хора, неукрепнали в политическо и идеологическо отношение. С цел предотвратяване на възможни опити за склоняне към невъзвращенство от страна на идеологическите противници от Запад е направено предложение в групата да бъде включен оперативен работник от МВР, град Варна като командировката му да бъде за сметка на Академичния хор.

117. Сведение относно някои проблеми на естрадния живот у нас и дейността на Тончо Русев като музикант и ръководител, София, 12 септември 1983 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 195, л. 9–16
Отбелязани са основните пунктове на създадения от композитора Тончо Русев „управленчески“ модел на ръководство на естрадния живот в България. Като важни проблеми са посочени конфликтите му с групите „Щурците“ и „Сигнал“, както и с естрадната певица Лили Иванова.

118. Сведение относно коментар от служители в ОСК за дните на Панчо Владигеров, провеждащи се в град Шумен, Шумен, 24 октомври 1983 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 12
Съобщава се, че служители от Окръжния съвет по култура са обсъждали провеждащите се в Шумен музикални дни „Панчо Владигеров“. Оценката им за събитието била много висока, но недоумение събудил фактът, че голяма част от поканените изтъкнати музиканти не са взели участие в музикалните дни.

119. Сведение за проявен интерес от чужд гражданин към композиторката Елена Карастоянова, София, 10 април 1985 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1693, л. 12–14
Агентът съобщава за проведен телефонен разговор между българската композиторка и неизвестен чужденец, който поискал от нея да купи книгата „Хармонията“ на П. И. Чайковски. Поставена е задачата Карастоянова да бъде посъветвана при ново обаждане да приеме среща с него, а агентът незабавно да информира оперативния работник за получените данни и впечатления.

120. Рапорт от старши разузнавач Тенев, отдел 06-ДС при СГУ на МВР за проведена среща с агент „Калоян“, София, 11 юни 1985 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1693, л. 30–31
Рапортът е адресиран до началника на отдел 06 – ДС при Софийско градско управление на МВР. В него се съобщава, за предстоящото турне на Драматично-музикалния театър „Стефан Македонски“ в СССР. Посочени са произведенията, които ще бъдат показани, между които и спектакълът „Кабаре“. Агентът смята, че е крайно неуместно това произведение да бъде поставено пред съветска публика.

LIST OF THE DOCUMENTS WITH ANNOTATION

I. State Security in the development of music and performing arts in Bulgaria. Opera and Ballet.

1. Information about the opera artist Konstantin Shekerliyski, Sofia, 26 May 1959
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 32-34
According to the information received from an agent, the opera artist Konstantin Shekerliyski (I level Laureate during the Berlin Festival), criticized some party and government events. His intention to go to Canada to fight his way to the world opera scene did not take place due to the refusal of the services. In response, he stated that that was the way to hinder the rise of the young singers.

2. Information about Maria Bohachek, opera actress from the Ruse Opera, Sofia, 20 August 1959
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 35-37
Upon completion of the Conservatory, Bohachek, who had a powerful voice, exceptionally beautiful in its timbre, was appointed as a soloist of the National Opera in Ruse. Based on obtained information that once she goes to specialization in Italy, she would not return, State Security - Ruse insisted on not letting her travel abroad. Head of Department II within Second Directorate of State Security, however, gave a permission to Bohachek to leave for her specialization for a period of one year.

3. Information about Zdravka Mihaylova Vaseva, accompanist at the Sofia National Opera, Sofia, 2 March 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 38-39
It states that Vaseva has a negative attitude toward people's power and is a devotee of the Western culture and lifestyle. Her negative statements against the party, the government and the UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLICS were detected. It is noted that she was friends with some other hostile elements from the Opera.

4. Information about Bozhana Lolova from the party organization in the orchestra, Sofia, 26 April 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 44
The information was provided by the party organization within the orchestra of the Sofia National Opera. It protested against the inclusion of the violinist Bozhana Lolova in the group, which went on a tour in Belgium. The report states that her behavior in the community has demonstrated her negative attitude towards the events of the people's power and the party events, that she was friends exclusively with reactionaries and set people against the communists. For the same reasons she was categorically excluded from the opera tours in Moscow that took place in 1953.

5. Information about Vasil Alexandrov Atanasov, an orchestra member of the National Opera, Sofia, 19 May 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 45
It states that before 1944 the orchestra member has not been involved in any fascist organizations and currently is non-partisan. Based on the information collected about him, it was concluded that as a violinist in the National Opera, Atanasov is suitable for development as he kept company with progressive people and was a good musician.

6. **Report on the agents' operational work with regards to the opera group which visited Belgium, Sofia, 10 June 1960**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 48-6
   The report reflects the activities carried out by Department II within Third Directorate of State Security on securing the formation of the Sofia National Opera, which was specified to participate in the International Music Festival in Belgium in June 1960. All choristers, ballet dancers and orchestra members were checked, some of them were even examined. According to State Security, 16 people were identified as hostile elements and subsequently excluded through the management personnel of the Opera.
7. **Letter to Ivan Bashev, Deputy Minister of Education and Culture, from Dimitar Petkov, Director of the Sofia National Opera, Sofia, 9 September 1960**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 46-47
   The letter states that during the annual-reporting conference of the Trade Union Organization in the Opera, the artist K. Shekerliyski made brazen, provocative statements on the policy of the People's Power. The Executive Body, the party bureau and the institutional Trade Union Committee proposed for the artist Shekerliyski to be excluded from the composition of the group that would travel to the UAR (United Arab Republic) and be sent in one of the provincial operas for a period of six months.
8. **Information about the National Opera tour in East Berlin, Vienna and West Germany, Sofia, 30 October, 1961**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 70-78
   Based on information provided by State Security, the Party Secretary of the Opera introduced to the artists the operational situation in Western Germany. Several meetings with current and former agents and trusted connections were held. An inspection of the outgoing correspondence of the departing group was carried out with the help of Department V within Third Directorate. Nine artists identified as hostile elements fit to betray the Motherland or become authors of other events were excluded from the composition of the group. It is noted that the group has returned to Bulgaria without a single traitor to the Motherland.
9. **Agent's information: Why did Dobrin Petkov come to Sofia National Opera? Sofia, 8 January 1963**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 90-94
   The document reflects the struggles between the Union of Composers and senior officials from the Ministry of Culture to control the Sofia National Opera. Director Dimitar Petkov and Chief Conductor Asen Naydenov have resigned as a result of a well-organized campaign against them. New management personnel of the Opera was appointed at the beginning of the season, as Dobrin Petkov became the Chief Conductor. According to the majority of the team, he deliberately began to sabotage the work of the artistic staff.
10. **Note on the activity of a group of prominent opera singers in Spain, Sofia, 19 February 1963**
    АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 95-100
    The note was written by Colonel N. Georgiev, Deputy Head of Second Directorate of State Security, who accompanied a group of Bulgarian opera singers during their tour in Spain. Immediately after the arrival of the group in Barcelona information was received that Bulgarians living in Spain were interested in information about the directors of the Concert Directorate, the Opera and the Ministry of Culture.
    Information was received that on February 8, Tsar Simeon and his entourage will attend the Boris Godunov spectacle.
11. **Report by Captain Ivan Yankulov, Division I, Department VIII of Second Directorate within State Security with regards to a meeting held with a trusted connection, Sofia, 21 March 1963**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 104-105 с гръб

In connection with the forthcoming departure of the ballet to Spain, one ballet dancer (trusted connection) from the Sofia National Opera shared his impressions about the ballerinas and ballet dancers included in the formation of the group. He pointed out the names of those who, according to him, had treasonable intentions and suggested that they should not be allowed on the tour.

12. **Report by Captain Ivan Yankulov, Division I, Department VIII of Second Directorate within State Security with regards to a meeting held with a trusted connection, Sofia, 21 March 1963**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 106
The trusted connection (a ballet dancer) from the Sofia National Opera shared with a State Security operative worker that this time the formation of the ballet group, which was set to go on a tour in Spain, was paired well and was consistent with the political and artistic qualities of the artists. Just for one ballet dancer who, in trusted connection's opinion, was a scrapper, was made a proposal to be excluded from the group travelling to Barcelona through the management personnel of the Opera.
13. **Agents' information about ballet dancers from the Sofia Opera, which were determined to go to Istanbul, Sofia, 6 April 1963**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 109-110
The information relates to the so-called "Gavrilov's company" formed around the talented ballet dancer Asen Gavrilov, who had a great influence over his colleagues, including Vera Kirova and Peter Tornev. According to agent Ivan, who prepared the information, all people from that company were capable of various events and adventurism.
14. **A list of former collaborators from the Opera, Sofia, 1963**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 171-174
The list features names of eight people – choristers, pianists, musicologists, musicians, orchestra members and ballet dancers from the Sofia National Opera, which were recruited for State Security agents under the Opera line in the period 1948-1952. Later, some of them were excluded from the cooperative apparatus due to refusal or decreased work opportunities.
15. **Report by Captain Ivan Yankulov, Senior Intelligence Officer, Department VIII, Directorate II – State Security with regards to agent and operational work on the ballet group of the Sofia National Opera, which visited Spain, Sofia, 27 May 1963**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 113-119
Before the departure of the group, all artists deserving operational interest have been examined and inspected. Meetings were held and tasks were assigned to 4 current, 2 former agents and 3 trusted connections on specific objects. Using Directorate Fourth of State Security it was held measure "9" to verify the outgoing correspondence of the departing group. One artist was excluded, as prophylactic and strengthening lectures were held with two ballet dancers who have never been allowed to travel abroad before.
16. **Letter from the Head of Varna District Directorate – Ministry of Interior to the Head of Second Directorate – State Security, Varna, 6 September 1963**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 131
It is specified that a report relating to the connections of Georgi Mihalnishki, chorister at the Sofia National Opera, with foreign citizens was attached to the letter. It was proposed to use agent Anton from the Sofia District Directorate – Ministry of Interior with regards to Mihalnishki.
17. **Reports on talks held with a trusted connection, Sofia, 25 November 1963**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 86-87
During the talks the trusted connection reported that a group of artists prepare a

collective objection against People's Culture newspaper article on the state of the Sofia National Opera and intended to carry out protest activities. The main reason for the protest was the removal of remuneration for overtime and the introduction of personal salaries.

18. Information from agent Ivan on the issue of the further development of the Opera, Sofia, 25 November 1963

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 129 с гръб, л. 130

According to the agent, one of the serious failures in the Opera was not only the lack of a good repertoire, but the lack of any repertoire by supporting a shabby production or what is shown for the first time was extremely insufficient.

He specified that the period during which a director of the National Ballet was Nina Kiradzhieva coincides with the visit of the Soviet ballerinas - Balabina, Anisimova, Feodorova and Ulanova. According to agent Ivan, however, the first three contributed a lot to the chaos in the Opera and only Ulanova manifested as a representative from the Union of Soviet Socialist Republics.

19. Message from agent Gordi about Nina Kiradzhieva, Head of the Ballet at the Sofia National Opera, Sofia, 29 November 1963

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 132 с гръб, 133

The relationship between the Head of the Ballet Nina Kiradzhieva and Deputy Party Secretary of the Opera Krum Yankov, who, according to the agent, was conducting dual policy, were examined. The fight between them who should become Chief Choreographer was totally disastrous to the Opera. Regarding the Trade Union Committee, the agent states that the latter was an obedient tool in the hands of Kiradzhieva satysfying the ambitions of union members, including everyone from the group, which was going to visit Barcelona.

20. Statement on the state of the ballet at the Sofia National Opera, Sofia, 2 December 1963

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 135-136 с гръб

According to the statement, the technical and artistic mastery of the ballet at the Sofia National Opera has increased significantly thanks to the work of the Soviet choreographers and educators. It is noted that the team has some talented soloists, good ensemble and a new teacher – N.M. Ulanova. In terms of repertoire and its creators, however, there was a serious problem that must be solved in order to satisfy the taste of the Bulgarian audience.

21. Agent's statement on talks of artists from the Opera, Sofia, 3 December 1963

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 520, л. 137 с гръб

Chief Conductor Atanas Mrgaritov accused the Bulgarian composers and the management personnel of the Opera for having young opera singers losing their voice capabilities because they were offered roles only in new Bulgarian operas that could not help them develop their talent. A statement was obtained that the chorister Boris Dimitrov has stated its intention to strike against the improper distribution of personal allowances. With regards to the latest information, Capitan Yankulov of Second Directorate of State Security planed meetings with two trusted connections on the composition of the Opera and to clarify the mood of the people.

22. Report on the activities of artists from the Sofia National Opera, Sofia, 7 December 1963

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 138 с гръб

According to the report, the majority of artists openly expressed their dissatisfaction with the management personnel of the Opera. More often artists talk about the low wages for their labor. It is reported that there was a pronounced desire for tours abroad. Unbeknownst to the management personnel, the young bass-baritone Bozhikov

signed a contract with the Skopje Opera in Yugoslavia, where, in the opinion of the tenor Jordan Znamenov, the remunerations were much better, and artists were highly respected.

23. Note on some activities of Bulgarian composers, Sofia, 11 December 1963
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 139-140
The note is drafted by an operative worker from Department VIII within Second Directorate of State Security. It states that the Union of Bulgarian Composers took a campaign against the management personnel of the Sofia National Opera, because the operas of Bulgarian composers were poorly promoted which resulted in a poor attendance.

24. Agent's statement about a visit of the violinist Emilia Hesakieva in the British Embassy, Sofia, 17 December 1963
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 132 с гръб
The document states that the violinist Emilia Hesakieva visited the British Embassy on the occasion of the intention of the opera orchestra, which she was part of, to give a concert with old English music.

25. Information about the mood among the artists of the Sofia National Opera, Sofia, 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 147-150
According to information obtained, the moods of the artists against the new management personnel of the Sofia National Opera, headed by Director Ilia Yosifova were caused by the administrative-organizational measures, personnel and repertoire policy. Fear of expressing critical thoughts and notes were felt, due to the fact that the management personnel showed intolerance to criticism, distrust regarding the credibility and unwillingness to raise disturbing questions.

26. Report on the implementation of the First International Ballet Competition in Varna, Sofia, 3 July 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 238-241
Four State Security operatives were included in securing the monitoring of the contest in order to avoid provocative acts and identification of suspicious connections. Tasks were assigned to agents and trusted connections in the hotels accommodating the participants and agents and trusted connections used under the intelligentsia (youth, artists, journalists) from State Security, Varna. The report contains data on some foreign contestants and speeches about the life and politics in People's Republic of Bulgaria.

27. Report about a meeting held with a trusted connection, an orchestra member from the National Opera, Sofia, 7 July 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 236
The trusted connection reports to the operative worker that on 7 July 1964 in the Opera Sweetshop he noticed two musicians - Boboshevski and Pavel Vizigin to speak with a foreign tourist in English. The trusted connection specified that both were hostile to the People's Power, but were included in the composition of the Opera, which was supposed to go to Italy soon.

28. Letter from the Head of First Directorate of State Security Committee to the Head of Second Directorate of the State Security Committee with regards to the opera singer Nikolay Gyaurov, Sofia, 8 July 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 237
The letter contains a statement of Nikolay Gyaurov's wife related to their short trip to Bulgaria. It also contains information about Gyaurov's income from the La Scala in Milan and information from other Bulgarians, according to which he intended to stay in Italy.

29. Statement with regards to the proposed artist from the National Opera to receive the Dimitrov Laureates Award, Sofia, 16 July 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 242-245
The National Opera artists proposed to receive the Dimitrov Laureates Award - Nikolay Gyuzelev, Vera Kirova and Asen Gavrilov were welcomed by the art societies. There appeared some remarks with regards to Nikolay Gyuzelev, who although talented, was just making his first steps on stage, while other artists from the old generation were left in oblivion, among which was Boris Hristov bearing the heaviest repertoire of the Opera.

30. Report on the state of the Sofia Opera, Sofia, 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 246-249
The report specifies the reasons for the outflow of audience from the public theaters, especially from the Sofia Opera, seen in the last 2-3 years. It is noted that there was not a systematic preparation of young singers who could renovate the Opera House, that there was a uniformity and stagnation in terms of repertoire - many of the old operas were either played just couple of times or not played at all, while other were dropped, although such had a great success and were greeted by the audience.

31. Note from the Deputy Chief of Directorate III - Captain Svetoslav Todorov, Sofia, 7 August 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 250-253
From 18 July to 2 August 1964, the ballet and orchestra at the Sofia National Opera, composed of 110 people toured in Italy, where they had several performances of the ballet „Sleeping Beauty". The note contains information about how the performances were conducted, reviews of the Italian press and the behavior of the artists during the tour. The conductor of the orchestra, Ruslan Raychev, Vera Kirova, Asen Gavrilov and others were seen in the company of a foreign journalist who writes critic notes with regards to the tour of the Sofia National Opera.

32. Statement with regards to the proposed artist from the Sofia National Opera to receive the Dimitrov Laureates Award, Sofia, 14 September 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 254-257
The decision of the Council of Ministers and the Commission with regards to the awards was generally greeted positively by the employees of the Opera, and also from the citizens.
The artist Pavel Manolov and other colleagues, however, disagreed with the fact that young artists were proposed to receive the award, while the ones from the older generation, who have contributed too much to the opera, but have fallen victims to internal intrigues, were ignored.

33. Report with regards to the meeting with agent Nikolay held in the presence of Colonel K. Goranov, Sofia, 25 September 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 258-259
Topic of the conversation between the agent, the operative worker and Colonel Goranov was the sentiment of artists against the placement of the English opera "Peter Grimes Brighton", written with many modern means of expression and extremely difficult to implement. It is noted that the artists ran away from it and was hard to find someone for the repetitions. Based on the information from the sources, a task was assigned to prepare a report and notify the Art and Culture Department within the Central Committee of the Bulgarian Communist Party and the Committee for Arts and Culture.

34. Agent's statement on the relationships set up between the Sofia Opera director and some actors, 27 October 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, 520, л. 260 с гръб
According to the denounce of agent Semerdzhiev as accepted by operative worker

Zhivkov (Sofia Directorate of the Ministry of Interior, Department III, Division IV – State Security) - the director of the Sofia Opera, Ilia Yosifov has resigned. There was an enormous discontent against him, because during the examination for trainee-artists, mostly his students or people without the necessary qualifications were admitted. In relation to that situation, the agent was tasked to monitor the new groupings of some professors of National State Conservatory, as well as their behavior.

35. Report on the state, problems and prospects of development of the music and performing arts in Bulgaria, Sofia, 7 September 1976
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 118-137
The report was prepared by Milen Marinov, Deputy Chairman of the Committee for Arts and Culture. It states that as one of the leading genres of music culture, the music and performing arts occupies a special place in the overall spiritual life of the nation and the ideological system of society. It is defined as a "militant art in the direction of the ideological struggle and powerful tool for ideological communication with other nations".

36. Report on the state of the ballet at the Sofia National Opera, Sofia, 8 October 1976
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 279-283
The report prepared by operative worker Senior Lieutenant Yankov specifies the reasons for the very complex and extensive problems of the ballet at the Sofia National Opera. The most important of these were the certain personal ambitions and extremely subjective representations of some of the artists leading and benefiting from the authority, as well as giving the leadership of the ballet to Georgi Abrashev, which, according to the operative worker, proved to be extremely unfortunate.

37. Report on the state of the ballet at the Sofia National Opera, Sofia, 3 November 1976
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 199-201
Emphasis is placed on the relationship between the prima ballerinas Vera Kirova and Krasimira Koldamova, as well as on the moods in the ballet, subject to the desire to take more roles and play more premieres. In accordance with the information received, it was planned to collect more data from other sources of State Security, then inform the official and party leadership of the Opera. A task was set to prepare a report about the tour of the Youth Chamber Orchestra in Italy.

38. Report on the Sofia National Opera: staffing and art state, Sofia, 17 December 1976
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 247-255
According to the document, at this point the Sofia National Opera was in its weakest state since 1944. It lists the main reasons for this. A task was set to take more information about the state of the Sofia National Opera from other sources as well, and then prepare a report to the leadership of the Ministry of Interior and the Central Committee of the Bulgarian Communist Party.

39. Report on the relationships between Nikolay Gyaurov and Boris Hristov, Sofia, 25 January 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 173-178
The document notes that in 1963, Boris Hristov personally took Nikolay Gyaurov to the La Scala. Soon after that a conflict arose between two of them as the reason was Gyaurov's desire to get the starring role in the opera "Boris Godunov", which until that date was performed by Boris Hristov. The conflict extended to a level which led to a situation where one of them had to leave the La Scala.

40. Report on repertory problems in the Sofia National Opera, Sofia, 2 February 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 182-185

The report indicates that the presentation of the daft repertoire plan developed by the management personnel of the Sofia Opera for season 1977-1978 was an experimental study, so it could not be accepted as a base for the leading national institution. The fact that the 60th anniversary of the October Revolution was planned to be marked with two works that both in form and in ideological orientation have no direct connection with this extraordinary political event made a strong impression to the operative worker. A task was set to take information from agent Peter with regards to the repertoire plan of the Opera and then to be reported to the leadership of Department X within Sixth Directorate of State Security for consideration.

41. Report on some negative problems during the organization of the International Ballet Seminar in July 1977 in Varna, Sofia, 14 March 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 197-200
For the organization of the International Ballet Seminar in Varna in the summer of 1977 was created "selection committee" composed of three people, which on behalf of BNTS at MTI marked its own regulation. According to the operative worker this regulation was lacking basic political literacy, and the „selection committee" has put their selfish interests above the national ones. In this respect, a task was set to prepare a statement for the leadership of the Committee for Arts and Culture.

42. Report on some existing problems in the Varna Opera, Sofia, 31 March 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 194-196
It is reported that the management personnel of the Varna Opera wrongly narrowed the working repertoire fund of the team. The appointment of staff was performed in terms of lowered professional criteria. At this stage in the Varna National Opera two distinct groups were formed, the contradictions between which were based on professional jealousy. A task was set to take information from other sources and then prepare a statement for the Central Committee of the Bulgarian Communist Party, while agent Nikolov prepares a detailed analysis of the state of the opera in Plovdiv.

43. Report on some existing problems in the Plovdiv Opera, Sofia, 19 April 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 205-206
Agent Nikolov reported that the Plovdiv Opera was in alarming state due to the unsolved problem with the Chief Artistic Director and the Director. According to him, a radical intervention was needed, but so far it was not clear whose initiative should that be - of the district party and state leadership in Plovdiv or Bulgarian Music General Directorate and Committee for Arts and Culture.

44. Agent's information about the attitudes in the community of the Plovdiv Opera and the probable author of the nationalist manifestation in Kardzhali, Plovdiv, 30 April 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 246-248
In Plovdiv Opera the scenery of several major titles (Prince Igor and Boris Godunov) were destroyed, which created difficulties in recovering the Russian repertoire of the opera - essential for meeting the 60th anniversary of the October Revolution. According to the source, the blame for destroying the scenery was thrown on the former Deputy Director Dimitrov and temporarily Acting Director of the opera Kr. Morev who freely expressed their disregard for the Russian and Soviet repertoire.

45. Message communication on the visit of a concert of Yuri Bukov and Dimitar Petkov by Tsar Simeon and his wife, Sofia, 11 May 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т.2, л. 221
Deputy Head of First Main Directorate – State Security sends a message to the Head of Sixth Directorate informing him that on 25 April 1977 in Geneva a concert of Yuri Bukov and Dimitar Petkov took place, which was attended by Tsar Simeon, his wife and other former courtiers.

46. Report on the view for the staging of the Andre Chenier opera, Sofia, 20 May 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 222-223
The document states that it was a wrong decision to consider the Andre Chenier opera as a reactionary work. Although in its staging on the Sofia scene its exact characterization was not followed, as shown by the author, it was rated as an indisputable success for the Bulgarian opera. According to the information in the report, the agent has been tasked to provide his opinion on the repertoire policy of the Sofia Opera.

47. Report on the repertoire policy of the Sofia National Opera, Sofia, 20 May 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 224-226
The report indicates that the successes of that Bulgarian opera earned at home and at the largest scenes in the West requires for the repertoire to be continuously maintained in order to satisfy the tastes of the different audiences. On the one hand to be a subject of the interest and wishes of the foreign impresario, and on the other hand to serve the socialist principle – art is for the people on first place, respectively for the cultural, political and aesthetic education of the general listener.

48. Report on some certain issues with the performance and participation of our singers in opera competitions, 20 Sofia, May 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 215-220
The document notes that the success of the Bulgarian singers participating in international competitions has decreased significantly - limited only to second and third prizes, as well as several incentives. The reason for that are specified, proposals are made to change the way of choosing the candidates for the international competitions.

49. Report on the participation of Bulgarian artists at the Moscow Ballet Competition in 1977, Sofia, 23 May 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 227-229
It is reported that the preparation of the Bulgarian candidates for the International Ballet Competition in Moscow was unsatisfactory. Participation in this event was undervalued, the political importance of the Bulgarian participation was ignored, which is explained by the weak political and educational work in the ballet. A task was set a copy of the report to be sent to Sofia City Directorate within the Ministry of Interior for consideration.

50. Report on the opinion about the Andre Chenier opera, Sofia, 2 June 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 240-244
According to the reviews published in the press, the plot and its treatment of the Andre Chenier opera are seen as criticism of the French Revolution and a hint to the mistakes of the socialist revolution. The document also contains the response of the director of the play M. Hadzhimishev: "If we become so suspicious, we will begin to see spot hints at our address in every work of art."

51. Report about the opera singer Petranka Malakova, Ruse, 13 July 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 249-251
It is reported that the opera singer Petranka Malakova, which for the last two years was singing in Strasbourg, was doing everything possible to obtain a French nationality. Information was obtained that in France she was maintaining relationships with a young Bulgarian family painters officially posted in Paris under the Union of Bulgarian Painters.
The agent was tasked to identify the contacts of the opera singer among the artistic intelligentsia.

52. Report about Dimitar Uzunov, Sofia, 3 August 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 225-259
The conversation between the source of information and Dimitar Uzunov, held at the home of the national artist in April 1972 is reported. The career of the opera singer and

the "merit" of State Security and Todor Zhivkov for his vocal end was the main topic of the conversation.

53. Note from Captain Yankov - Division II within Sixth Directorate of State Security with regards to a meeting held with agent Peter Sofia, 18 October 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 222-227
The agent reported to an operative worker that in the Sofia National Opera existed an unmentionable antagonism between its leadership and the party organization of the artists. The management personnel of the Opera disregarded the opinion of public organizations in relation with art and other important issues.
An activity was planned though agent Semerdzhiev to acquire information about the singer Zdravko Radzhev and his dissertation for the Bulgarian State Conservatory.

54. Information about Emil Boshnakov, a former director at the Opera, Sofia, 17 November 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 282-284
Upon request of Colonel Kozlovski from Sixth Directorate of State Security an information was provided about director Boshnakov, who, according to the information, was kept away from the Sofia National Opera, although he was the only director with a university degree, who studied in the Union of Soviet Socialist Republics and one of the best students of Pokrovski. It is noted that for several years he successfully played operas in Italy, Spain, Belgium and others by using personal connections with foreign impresarios and conductors.

55. Plan for conducting of intelligence and operational activities for the preparation of the Ruse Opera for the visit in Spain in October 1978, Ruse, 17 February 1978
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 1-3
The plan was proposed by an intelligence officer from Division VI – State Security, Ruse. The aim of the activities, included in the plan, was to prevent escape attempts and treatment of Bulgarian citizens from the enemy emigration in Spain. In order to clarify the political sentiments and intentions of the individuals from the active contingent of the Opera, their surveillance by agents and trusted connections was organized. The plan was approved by the Head of Ministry of Interior, Ruse.

56. Report about Kiril Naydenov, Kostadin Dzhadzhev and Ivan Asenov – orchestra members from the Sofia National Opera, Sofia, 6 April 1978
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 174-175*During the meeting of the orchestra and conductors from the Sofia National Opera the orchestra member Kiril Naydenov addressed the issue of the low salaries, which he believed was the main reason for musicians to work abroad rather than in Bulgaria. Information was received that Ivan Asenov and Kostadin Dzhadzhev intended to work in Tehran.*

57. Report by Lieutenant Pavel Penev – operative worker in Division VI – State Security, Stara Zagora, Stara Zagora, 7 April 1978
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 176, 177 с гръб
Information contained in this document is related to the posting of agent Pavlov in the City of Iasi, Romania, which has been tasked to clarify certain clauses of the contract signed in 1977 for the exchange of the two groups - Iasi and Stara Zagora Opera within the Festival for Opera Art in 1977 and 1978.

58. Information about the opera director Emil Boshnakov [B. m.] 1978
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 285-286
According to the author of the document, there was an unfounded subjectivism, bordering with creative discrimination against Emil Boshnakov – a proven artist. He contributed greatly to promoting the name of the Bulgarian opera in the world, but with the appointment of Dimitar Uzunov as director of the Sofia Opera in 1972, no art tasks were assigned to Boshnakov in the country from there on.

59. Note about the talks held with the honored artist Dimitar Petkov, Sofia, 21 November 1978

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 114-115

From the conversation with honored artist Dimitar Petkov, the Head of Division I within Sixth Directorate of State Security understood that Petkov, who lived for several years in Switzerland and toured in the West, has decided to restore his Bulgarian passport and return to the country. With the help of the Embassy in Federal Republic of Germany he has been issued a Bulgarian passport for a period of two years with multiple entry-exit visa.

A proposal was made to inform the Central Committee of the Bulgarian Communist Party and the Culture Committee.

60. Note from Lieutenant. Valentin Nikolov – an intelligence officer from Division 2, Department I, Sixth Directorate of State Security about a meeting held with agent Peter, Sofia, 13 April 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 51-52

The agent shared his concerns that the situation in the vocal faculty of the Conservatory was quite alarming. The struggle for professorships and readership was exacerbated. Classes and students were unevenly distributed between teachers, while for various competitions and festivals every teacher promoted their people. Due to that fact many capable students were excluded on regular basis.

61. Communication from agent Ivan about a conversation between Ruslan Raychev and Boris Hristov, Sofia, 6 May 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 168

In April 1979, the Chief Conductor of the Sofia Opera, Ruslan Raychev, was seconded to London to witness the spectacle of Boris Hristov in Covent Garden. During their conversation after the performance, Raychev tried to attract Hristov in future possible cooperation with NATOB.

In relation to that communication, a task was set to use their old friendship and influence Boris Hristov as agreed by the Culture Committee in order to engage him in useful art tasks.

62. Information about the preparation of NATOB people for the Salzburg Festivals from July 15 to August 30, 1979, Sofia, 25 June 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 116-119

A month before the start of the tour, the participating choristers and leadership of the Opera were unaware of the financial details of the contract signed between the Impresario Directorate and the Salzburg Music Festivals. The chorus convened a meeting during which it was decided to stop rehearsals and refused to participate in the festivities. With regards to the information received from agent Maxim, a task was set to continue with the monitoring of statements and comments about the tour, and a copy of the information to be sent to Sixth Directorate – State Security.

63. Note from Lieutenant Valentin Nikolov – an intelligence officer from Division 2, Department I with regards to weaknesses in the payment of some of our opera singers abroad and the resulting complications

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 100-101 с гръб

The note states that there was no specific criterion for payment of remuneration to our first opera artists according to their qualities, especially when it came to proven soloists living and working in the West. The operative worker noted that this could lead to the downfall of performances, undermining the prestige of NATOB and defamation of People's Republic of Bulgaria, therefore he made a proposal to inform the Central Committee of the Bulgarian Communist Party and the leadership of the Culture Committee about these issues.

64. Information about payments of soloists from NATOB abroad, Sofia, 16 January 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 105 с гръб
The remunerations of the soloists who participated in the NATOB tour in Vienna were defined on the basis of a scoring system according to the complexity of their performances. Thus their remunerations were properly distributed, but this applied only to the soloists working with NATOB.
The visiting opera singers (N. Gyuzelev and Michael Svetlev) received much larger amounts, which led to an underestimation of the qualities the signers acting in at home. A task was set to prepare an information for the needs of the Central Committee of the Bulgarian Communist party.

65. Letter from the Head of Department 01, Sixth Directorate of State Security to the Head of District Directorate of the Ministry of Interior, Sofia, 1 Jun 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 159 с гръб
The letter contains the names of the artists from the Blagoevgrad Chamber Opera, who have been denied a trip to Yugoslavia from the International Passport Department. Head of Department 01 required a permission to start activities on the establishment of the hostile contingent the Chamber Opera, as well as measures to be taken for intelligence and operative securing.

66. Proposal to include an operative worker in the composition of the Blagoevgrad Chamber Opera during its tour in Yugoslavia, Blagoevgrad, 11 July 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 8-9
Major General Arabadzhiev, Head of the Blagoevgrad District Directorate of the Ministry of Interior suggested to send Capitan Kostadin Valkov, inspector in Department 03 - State Security, District Directorate of the Ministry of Interior, to accompany the group of the Blagoevgrad Chamber Opera for counter-intelligence purposes and to receive immediate personal impressions about the situation in Yugoslavia. The proposal was sent to the Deputy Minister of Interior, who approved it subsequently.

II. State Security and the Union of Bulgarian Musicians. Sofia State Philharmonic, pop and dance music

67. Agent's information about the events in the Music Theatre, Sofia, 29 October 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 520, л. 262
In states that in the composition of the Music Theater and especially in the orchestra there was a dissatisfaction related to the participation of some musicians in TV shows and receiving personal remunerations. The agent was tasked to review the materials take a position on that issue.

68. Note about an unrest among the orchestra members of the Symphony Orchestra of BRT against the policy of the Union of Musicians, Sofia, 18 March 1968
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 62-64
The performers' dissatisfaction with the newly created Union of Musicians was caused by the fact that its management personnel (dominated by composers) ignored the fact that the Symphony Orchestra and other formations that were travelling to the capitalist countries show a high performing class of the "small Bulgaria". They defined it as an "assault of the ideological front from our side" and raised the question what the Union was doing in this regard?

69. Information about the Union of Musicians [B. m.] [B. d]
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 50-61
The document notes that the Union of Musicians was still not playing its role. One of the main reasons for that was the still existing so-called musical elite - professors and conductors, who were far away from the professional interests of its members.

70. The situation of the music and art front, B. m., 1969
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 40-49
It considers the basic problems of the Bulgarian music front associated with the so-called hegemony of tge avant-gardist who put at the heart of their music the aesthetic and formal principles of the Western European avant-garde.
It is noted that with these composers (non-partisans) should be carried out a patient and calm educational work, but in any case they and their supporters with party tickets should not remain on leadership positions or make state policy out of the aristocratism and western influences.

71. Agent's information about some questions with regards to the critics of Todor Zhivkov's speech, Sofia, 2 July 1969
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л.29-31
After the speech of Todor Zhivkov with regards to the place of the criticism, only the Music Directorate within the Committee for Arts and Culture did not take concrete steps to improve the terrible state of music criticism.
The operative worker tasked the trusted connection to analyze some reviews and indicate specific names and examples who ignore the party line and the principles of socialist realism in music art.

72. Information concerning some staffing problems in the Union of Musicians, Sofia, 30 November 1973
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 2-4
It is reported that the Union of Musicians began to hire people based on friendships, i.e. "he is our friend and will do the job." According to the informant, they did not meet the political and ideological criteria. Out of 18 staff members, only two were members of the Bulgarian Communist Party - the party secretary and one more who was going to retire soon.

73. Report on the activities of artists and musicians with permanent job in the German Democratic Republic, Berlin, 21 June 1974
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 2102, л. 5-7
According to an intergovernmental agreement, there were 350 theater and opera artists on permanent employment in the German Democratic Republic and other 170 musicians and pop singers. The report specifies that some of them show an interest of western fashion as well as desire to settle and work in West Berlin and other capitalist countries. Measures were provided to limit the possibilities for continuing the stay of these artists in the German Democratic Republic.

74. Note from Lieutenant Yankov from Department I of Sixth Directorate – State Security about the conversation with Alexander Neynski, a member of the Bulgarian Communist Party and the Chairman of Bulgarian State Conservatory, Sofia, 1974
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 12-16
During the conversation it became clear that within the Bulgarian State Conservatory issues related to awarding of academic titles to "people of former origin" were solved unprincipled and there were appointed people disloyal to the power. In order to clarify the situation and the acts of the teachers in the Conservatory was planned to conduct some lectures with them and according to the information received to prepare a report to the Central Committee of the Bulgarian Communist Party. A task was set to identify the candidates for tenure and to prepare reports for those politically unreliable and therefore suggestions to not admit them to habilitation.

75. Report on the interaction between the Ministry of Interior and the management personnel and the party organization of the Sofia State Philharmonic, Sofia, 9 December 1974

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 57-59

The document notes that there was a lack of contact and interaction between the bodies of the Ministry of Interior and the party organization of the Sofia State Philharmonic. It indicates that a direct result of this was the incident with two orchestra members who have become traitors to the Motherland during the tour of the Philharmonic in Germany.

76. Information about the upcoming VIII Congress of the Union of Musicians, Sofia, 26 December 1974

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 23-25

It contains data about the participants in the congress and opinions of executives from various music institutes on the applications for the post Chairman of the Union of Musicians. It is noted that out of the total number of delegates, 227 were members of the Bulgarian Communist Party, 224 were non-partisan and 6 were members of the Bulgarian Agrarian Union.

77. Report about information received with regards to some musical institutes and events in the capital, Sofia, 21 February 1975

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 17-19

It contains information about one of the biggest Bulgarian operas – Tsar Kaloyan. Although the music was accepted enthusiastically by the audience, the director's work was defined as "unbearably bad". The report also states that director Michael Hadzhimishev was non-partisan, who came from a bourgeois family and admired the Western bourgeois art and culture.

78. Agent's communication with regards to an unpleasing article about fascism and the music in the Musical Horizons newsletter, Sofia, 21 November 1975

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 88-90

The Union of Musicians asked the musicologists Liliana Semova to write an article in which the great musicians of the past were attributed to the spiritual forerunner of Hitler's regime. A task was set to find Semova's article and give it to a specialist for evaluation (another agent or trusted connection) and then prepare a report for the needs of the Ministry of Interior.

79. Report on the activities and the behavior of some of the Sofia Philharmonic orchestra members abroad, Sofia, 1976

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 127-129

According to a contract signed between the Bulgarian Impresario Directorate and the West German impresario Dr. Goeree, at the end of 1974 the Sofia State Philharmonic toured in Germany, Belgium and Austria. During the tour were detected unauthorized meetings between orchestra member and Bulgarians living in the West. Two people from the composition of the Sofia State Philharmonic (members of the Dimitrov Communist Youth Union) has declared themselves as non-returnees.

80. Note from Senior Lieutenant Yankov - Department I, Directorate VI – State Security, Sofia, 7 May 1976

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 100-101

The note reflects the opinion of prof. Georgi Zlatev Cherkin with regards to the candidates for the position Chairman of the Union of Bulgarian Composers. He identifies as most suitable for the post Alexander Raychev, who, according to him, besides being a good artist, possessed the necessary public credit.

81. Note from Senior Lieutenant Yankov - Division II with regards to a non-returnee, an employee from the Union of Musicians, Sofia, 24 November 1976

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 167

It is reported that an employee of the Union of Musicians seconded in Bayreuth, Federal Republic of Germany for the Vater celebrations did not return to Bulgaria. A

task was set to collect more information about the person by taking his passport file and notifying Sofia City Directorate of the Ministry of Interior for consideration.

82. Information about of Nikola Chernaev, violinist in the Music Theatre, Sofia, 25 November 1976

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 295-296

After his visit to the Soviet Union, the violinist was spotted making hostile statements regarding the power in Bulgaria. He declared that "the Russians were so poor and lagging that even 50 year would not be enough to catch us."

A task was set to send a copy of the information to Directorate VI within State Security for reference and consideration.

83. Information about a statement of Simeon Fetvadzhiev - methodologist in the Art and Culture Department, Sofia, 18 February 1977

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 189-190

The statement refers to the new premiere on the Sofia National Opera - the Andre Chenier opera, which impressed the methodologist. The opera illustrated the revolutionaries as crooks while aristocrats were presented as true nobles - spiritually and morally elevated people. The director of the show, Hadzhimishev, was "touching very clever and smart", according to the methodologist, by not presenting the aristocrats as caricatures and revolutionaries heroically and courageously.

84. Information about the pianist Nikola Popov, Sofia, 9 May 1977

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 214

The document notes that the former student of the Bulgarian State Conservatory, Nikola Popov, was a traitor to the Motherland and lived in Austria. A task was set to collect information about him from other sources visiting that country.

85. Note from Senior Lieutenant Yankov - Division II of Department I, Directorate VI – State Security about a chorus girl called Lidiya Tanovska from the Music Theatre, Sofia, 17 May 1977

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 230-231

The chorus girl was detected telling political jokes in the dressing room of the Music Theatre and demonstrating her friendship connections with some leading staff members. With this regards, trusted connection Tsoneva was instructed to continue her contacts with Tanovska and inform the services about all her statements with hostile orientation. A task was set, together with Fifth Regional Department to the Ministry of Interior, to conduct operational activities for documentation of the conversations in that dressing room and to examine the source.

86. Note from Senior Lieutenant Yankov about a meeting held with trusted connection Margarita, Sofia, 27 May 1977

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 234-235

In a conversation held in the dressing room Lidiya Tanovska, the chorus girls, demonstrated her awareness of upcoming events of political and public character. The trusted connection was tasked to continue monitoring the behavior and statements of Tanovska and even try to establish her connections amongst the highest authority, and a copy of the statement about the chorus girl to be sent to operative worker Metodi Hristov from Fifth Regional Directorate of the Ministry of Interior, under which responsibility was the Music Theatre.

87. Information about the tour of the Pleven Philharmonic in the Socialist Republic of Czechoslovakia, the behavior of their and our artists, Pleven 10 June 1977

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 998, л. 12-14

During the tour, the agent received information about the unofficial distribution of Charter 77 near Pilsen. The Charter was imported from Austria and was written in the

Czech language – its content mainly affected the art intelligentsia and constituted a hostile propaganda among the artists.
It is reported that nobody from the composition of the Pleven Philharmonic could possibly be the bearer of a copy the Charter.

88. Note from Senior Lieutenant Yankov of Department I, Directorate VI – State Security, Sofia, 13 June 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 2, л. 236-237
It contains information on the situation in the Union of Musicians before their upcoming congress. It lists the names of the delegates who were supposed to hold speeches. Lieutenant Yankov asked the secretary of the Union of Musicians to inform him immediately if he notices or establishes any suspicious moments associated with the congress.

89. Note from Captain Yanko Yankov, Inspector in Department I about a statement of the opera singer Petrana Grigorova, Sofia, 16 December 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 232-233
On the occasion of the opening of the new embassy of People's Republic of Bulgaria in Moscow, a group of Bulgarian artists played a special program for Todor Zhivkov and other officials. During the celebration was detected a provocative statement of the opera singer P. Grigorova. A task was set to send a copy of the note to the Sofia City Directorate of the Ministry of Interior for reference and consideration.

90. Information about the staffing trends of Bulgarian Music State Association, Sofia, 16 December 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 243-246
The information is prepared on the basis of the shared observations of employee from the Bulgarian Music State Association, according to which there has been created a situation of "dynamic and even spontaneous replacement of staff." The agent believed that the solution to the staffing problems in the Association did not correspond to the tasks deriving from the policy of the Bulgarian Communist Party in the sphere of creating spiritual wealth.

91. Note by Captain Yankov - Inspector in Division II, Department I of Sixth Directorate – State Security, Sofia, 25 January 1978
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 274-278
For the period 1977-78 agent Moryaka was seconded to Iran (where a large number of Bulgarian musicians was working). His tasks and policy of work were discussed with an operative worker from First Main Directorate of State Security. The document specifies the tasks assigned to the agent prior to his departure.

92. Information about the sentiment in Sofia State Philharmonic, Sofia 30 March 1978
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 299-300
It is reported that there was a tension in the Sofia State Philharmonic between the team and the chief artistic director Konstantin Iliev (non-partisan), who submitted a list of orchestra members to be retired without any prior discussion. The agent was directed to pay particular attention and monitor the comments among orchestra members during the upcoming National Party Conference.

93. Information about a contact established between the chorister Ivan Katsarski and a traitor to the Motherland, residing in Germany, Sofia, 6 April 1978
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 171-173
During a tour of the Sofia Male Chamber Choir in Munich, the chorister Ivan Katsarski met with a family of Bulgarians who have escaped from Bulgaria. With this regards, agent Evstatiev was given the task to talk with Katsarski and learn more details about his friend - a traitor to the Motherland.

94. Proposal to include a State Security operative worker in the group of the Culture Committee taking part of a folk festival in Turkey, Varna, 18 April 1978

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1115, л. 17-18

In view of the operational securing of the group determined to participate in a folk festival in the Republic of Turkey and receiving additional information on the activities of the Turkish intelligence, the Head of Varna District Directorate of the Ministry of Interior made a proposal in the composition of the group to be posted Captain Slavi Yanchev - Deputy Head of the Economic Department – State Security, Devnya. The proposal was approved by the Deputy Minister of Interior.

95. Agent's information about irregularities in the pop music, Sofia, May 10, 1978

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1115, л. 8

The information contained in the document relate to the relationship between the pop singers, Stefka Berova and Yordan Marchinkov and the composer Nayden Andreev and Atanas Kosev. It also included the comment of the composer Toncho Rusev regarding the existing weaknesses in the Bulgarian pop music.

96. Agent's information about the vocal and instrumental formation "Tangra" and the female singer Bogdana Karadocheva, Sofia, 17 October 1978

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1115, л. 21-24

The Bulgarian pop singer Bogdana Karadocheva and the vocal and instrumental formation "Tangra were sent to Montreal to support the realization of the music program at the Bulgarian pavilion "Expo -78". The document contains information about the performances of the singer, the way she spent her spare time, and information about her meetings held with Bulgarians from the old economic emigration.

97. Information about the Second Review of the jazz formation, Sofia, 21 November 1978

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 37-41

The review of the jazz orchestras in Bulgaria, held in late November 1978 was an initiative of the Union of Musicians. The document quotes musicians during the discussion of the concerts included in the event.

98. Information on the materials contained in "Musical Horizons" - the bulletin of the Union of Musicians, Sofia, 26 February 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 137-140

It specifies the titles of several articles included in the bulletin of the Union of Musicians, which were defined as a complete negation of the Marxist aesthetics and deprived of social conditioning of the musical process and compositional ideas. The source believes that the Musical Horizons bulletin of the Union of Musicians is the only publication in Bulgaria, which enters into sharp contradiction with the communist ideology and openly defends the bourgeois aesthetics of the most extreme phenomena in the contemporary music.

99. Information about Georgi Stankov and the problems of the musicians, Sofia, 26 February 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 63-70

The document reports that the accordionist and composer Georgi Stankov, who in 1971 left for Sweden on the basis of a contract, was forced to file an application for a Swedish passport, which he received in his capacity as a foreigner working in this country. Stankov states that the Impresario Directorate neglected the musicians working abroad, which was the cause of many troubles and even of changing the nationality of some of them.

100. Information about manifestations of some orchestra members from the Sofia State Philharmonic, Sofia, 5 May 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 130-134

Indicates the manifestations of some orchestra members, who according to the so-called Detected Persons Reference at the end of the document, were well-known to the services and were carried out according to the full list of the hostile contingent.

It is also noted a change in the behavior of the conductor Konstantin Iliev, who on his own initiative included works by Bulgarian composers in every program of the Philharmonic - something that has never done before or has been done with some weariness and reluctance.

101. Information on some weaknesses and disorders during the DJs festival, Sofia, 25 June1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 141-144

The informant (agent Artuzov) reports that the DJs festival was a conscious encouragement of the kitsch in the most popular area of the aesthetic impact on the youth – pop and dance music. Even more serious was the purely physiological aspect of the problem - the high decibels, haunting rhythms and the general atmosphere of intoxication led to temporary disturbances of the brain activity. According to him, this question needed the opinion of medical professionals.

102. Note on some unresolved issues in the Sofia State Philharmonic and the Bulgaria Hall, Sofia, 6 July 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 111-113

From meetings held with a trusted connection and candidate - agent from the Sofia State Philharmonic was established that since the beginning of the season the Philharmonic concerts were attended by fewer spectators - around 300-400 people with a capacity of Bulgaria Hall - 1000 people. It indicates that it's the fault of the Director and Chief Conductor of the Sofia State Philharmonic for planning the concert program. Operative made a proposal for the note to be send to the management personnel of Theatre and Music State Association and the City Committee of the Bulgarian Communist Party.

103. Information about Plamen Dimov, orchestra member of the Chamber Orchestra, Bankya, Sofia, 19 July 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 147-149

Information about the origin of the musician was provided. He applied for a one-year specialization in Freiburg, Federal Republic of Germany. Given the information, a proposal was made not to allow the specialization, and for the case to inform the Regional Committee of the Bulgarian Communist Party and the Regional Committee of the Dimitrov Communist Youth Union.

104. Letter to the Head of First Main Directorate of State Security from the Deputy Head of Directorate 06 – State Security, Sofia, 8 November 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 124

Deputy Head of the Sixth Directorate of State Security informed the Head of First Main Directorate that in the Pioneer formation of the Philharmonic, who will travel to Mexico, the US and Switzerland will be included operative worker Iskra Topalska.

105. Information about a visit of the Danube Sounds choir in Greece, manifestations of our choristers during their stay in Thessaloniki and Athens, Ruse 21 December 1979

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 88-89 с гръб, л. 90

During the tour were detected meetings of the choristers with their relatives from Thessaloniki, receiving gifts and "unsound statements" of some of them. With this regards, preventing activities for these persons were scheduled as they were warned that they can get a ban to leave the country.

106. Information about the Congress of the Union of Musicians, Sofia, 10 January 1980

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 153 с гръб, 154

Information about the moods among the officials of the Union of Musicians before and during their congress. Data was received that that Prof. Neynski raised the question of

his stay (as a Chairman) to the Central Committee of the Bulgarian Communist Party, but under certain conditions. Due to statements against L. Jivkova recorded on tape, the Secretary General was removed from the management personnel of the Union.

107. Information on some relationships in the Symphony Orchestra of the Sofia Philharmonic, Sofia, 25 February 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 96 с гръб
The document states that the Chief Conductor of the orchestra Konstantin Iliev behave rudely with the orchestra members during rehearsals, created tension and bad psychological climate at work, resulting in a noticeable decline in the quality of the performances. It is noted that the behavior of the Chief Conductor was earlier reported to Sixth Directorate of State Security along with more information from the same agent.

108. Information about the residence of the Symphony Orchestra of the Sofia Philharmonic in the Federal Republic of Germany and Poland, Sofia, 7 April 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 91 с гръб
It is reported that during the tour of the Symphony Orchestra of the Sofia Philharmonic in the Federal Republic of Germany and Poland, the oboist Georgi Zhelyazov met with the non-returnee Kapitanov. Another non-returnee, the ex-violist Bozduganov from Ruse, met with many orchestra members, too. In connection with this information, a task was given to the agent during his talks with the young orchestra members to clarify their opinion on various political issues, speeches, contacts and intentions to work abroad.

109. Information on certain issues related to the organization and distribution of disco music, Sofia, 2 June 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 145-146 с гръб
It is noted that it is difficult to fully assess the existing"disco phenomenon", but the finding that the disco was inserting into Bulgaria the highest percentage of "Westernization" of things was undeniable. The agent who prepared the report stated that it was necessary to cover the organizational aspects of the process and proposed for the Standing Committee of Spiritual Values to the National Assembly to review his analysis of the problem related to the distribution of disco music in Bulgaria.

110. Note from Lieutenant Valentin Nikolov, an intelligence officer from Division 02, Department 01 of the Sixth Directorate – State Security, 25 Sofia, June 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 156 с гръб, 157
The note contains information related to a consultative meeting held in Berlin between representatives of the management personnel of the National Committees for Music from the socialist countries to the Council of Music at UNESCO.
The source of the information expressed his concerns that, if due to inconsistency in the actions of the representatives of these countries China be admitted as a member of the Council, it would automatically weaken the role of Bulgaria in it.

111. Letter from the Deputy Head of Sixth Directorate, State Security to the Head of International Relations Department at the Central Information and Organization Directorate within the Ministry of Interior, Sofia, 8 July 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 158
In connection with the held consultative meeting of representatives of national committees for music of the socialist countries to the Council of Music at UNESCO, the new applications for new members of the Executive Committee were discussed. The letter states that an information was acquired that one of the candidates - the Polish musicologist Jan Stashievski, besides the positions of the socialist countries, he would also defend his own beliefs, and that he would support the candidacy of China, despite the official policy of Poland on that matter.

112. Information about comments with regards to the Polish events of Virginia Atanasova and other musical figures, Sofia, 16 December 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 169 гръб, 170
Musicians posted abroad learn from the local media about the events in Poland. The choral conductor Virginia Atanasova, who returned from Spain, said that the Spanish TV has reported the threat of war in that region (the Polish-Soviet border). The agent was tasked to monitor and promptly report about the comments in the musical circles with regards to the Polish events and the Moscow meeting, and to to notify the relevant department of the Ministry of Interior about Atanasova.

113. Information about Ivan Todorov - Secretary of the Union of Musicians, Sofia, 19 January 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI – Л, а.е. 533, т. 1, л. 162 с гръб, 163
The source reported that the Secretary of the Union of Musicians, the Honored Artist Ivan Todorov, was one of the leaders of "Brannik". His suspicions that the Brannik, then Honored Artist, was a covered communist member, sent in this organization to carry out sabotage, were not justified.

114. Proposal for posting Major Ivan Nikolov - Head of State Security Department in the Tolbuhin District Directorate of the Ministry of Interior in Greece, Tolbuhin, 5 July 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 5-6
The proposal was made in connection with the participation of the Dobrudzha Ensemble for Folk Songs and Dances, Tolbuhin in the International Folklore Festival in Greece. The aim was the better securing of the group and clarifying the acts and behavior of the actors. The operational worker was concealed as a ballet dancer in the Dobrudzha Ensemble for Folk Songs and Dances, and his secondment was paid by the Sofia Concert Impresario Directorate.

115. Proposal for inclusion of a State Security operative worker in the composition of the group traveling to Greece, Vratsa, 7 July 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 7
A group from the State Philharmonic Orchestra, Vratsa took part in a music festival in Greece. The Head of the District Directorate to the Ministry of Interior made a proposal in the composition of the group to be posted Captain Gergovski from Department 06 – State Security to secure the group. He was covered as an employee of the District Council for Culture.

116. Proposal for inclusion of an operative worker in the group of the Academic Choir of Varna during the festival in Barcelona, Spain, Varna 8 July 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 10-11
The document states that the group from the Academic Choir departing for Spain was composed entirely of young people who were fragile in political and ideological terms. In order to prevent possible attempts of non-return on behalf of the ideological enemies form the West, it was suggested to include an operative worker from the Ministry of Interior, Varna in the group, whose secondment to be paid by the Academic Choir.

117. Information about certain issues of the pop life in the country and the activity of Toncho Rusev as a musician and manager, Sofia, 12 September 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 195, л. 9-16
It specifies the main points of the "managerial" model created by the composer Toncho Rusev for leadership of the pop life in Bulgaria. As important problems were specified his conflicts with the groups "Shturtsite" and "Signal", as well as the pop singer Lili Ivanova.

118. Information on comment from officials from the District Culture Council about the Pancho Vladigerov Music Days taking place in the town of Shumen, Shumen, 24 October 1983

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1584, л. 12

It is reported that officials from the District Culture Council discussed the Pancho Vladigerov Music Days held in Shumen. Their assessment of the event was very high, but the fact that much of the invited musicians were not involved in the music days raised bewilderment.

119. Information about an interest shown by a foreign citizen with respect to the composer Elena Karastoyanova, Sofia, 10 April 1985

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1693, л. 12-14

The agent reported about a phone conversation held between the Bulgarian composer and unknown foreigner who asked her to buy the book "The Harmony" of Tchaikovsky. Karastoyanova was advised, in case of a new phone conversation, to accept a meeting with him, as the agent should immediately inform the operative worker to obtain data and get impr essions.

120. Report from Senior Intelligence Officer Tenev, Department 06 of State Security within Sofia City Directorate of the Ministry of Interior about a meeting held with agent Kaloyan, Sofia, 11 June 1985

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1А, а.е. 1693, л. 30-31

The report is addressed to the Head of Department 06 of State Security within Sofia City Directorate of the Ministry of Interior. It contains information about the upcoming tour of the Stefan Macedonion Drama Music Theater in the Union of Soviet Socialist Republics. It specifies the works that will be played, including the Cabaret show. The agent believed that it was extremely inappropriate for this work to be played in front of Soviet audience.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Да не се издава

30.V.59

С П Р А В К А

За КОНСТАНТИН НИКОЛОВ ШЕКЕРЛИЙСКИ – оперен артист.

КОНСТАНТИН НИКОЛОВ ШЕКЕРЛИЙСКИ е роден на 22.XII.1921 г. в Благоевград, българин, български гражданин, има прогимназиално образование, артист, неженен, живее на

Произхожда от бедно реакционно семейство. Има трима братя и една сестра. Майка му е починала преди 30 години. Баща му е родом от Вардарска Македония, заселил се през 1913 година в Благоевград. Занимавал се е с касаплък, назначаван е пъдар и прислужник в канцеларите на отговорни михайловисти. От 1918 година е станал член на ВМРО/Ив.Михайлов/. Бил е активен, като

Взел е активно участие в потушаване на Септемврийското въстание 1923 година. След 9.IX.944 година остава безпартиен с враждебно отношение към народната власт, което изразява открито, особено когато се напие. Понастоящем е изпаднал в крайна мизерия, много стар, осамотил се е в къщи. Често се върти около В Благоевград никой

КОНСТАНТИН е израстнал сирак, без майка. Завършил е прогимназия през 1935 година. Няколко години като юноша е бил метач и чистач на киното и читалището в Благоевград. През 1937 година е бил привлечен за хорист в черковния хор и хор "Македонска песен". През 1941 година се записва в музикалното училище, но заболява и го напуска. От 1944 година е назначен за хорист в Радиохора, където е работил до май 1949 година. Преместил се е в Ансамбъла на МНО, където е получил

гична длъжност. През 1951 година е назначен за стажант
г, а през 1953 г. за артист в Народната опера. Притежава
добри гласови данни и изпълнява първи баритонови партии.
1951 година става Лауреат I степен на Берлинския фестивал.
ртирал е с успех в Югославия, Полша, Монголия, Румъния,
ндия, Чехословакия. Участвувал е в конкурс в Италия и е бил
зциализация в СССР през 1953/1954 г. Има перспективи да се
е като голям оперен певец.

Преди и след 9.IX.944 г. не е членувал в политически
изации. Няма добра политическа подготовка и често прави
вилни политически изказвания. Прям в отношенията си с
в. Често пъти груб и арогантен. Славолюбив и високо мнение
бе си - до известна степен е вманичен. Има слабост към
карстване, като често пъти стига до хули по адрес на
одството на операта.

За КОНСТАНТИН разполагаме със следните агентурно-опера-
данни:

По данни от агент "Ети" пре 1952 година КОНСТАНТИН
казал пред немеца Вилхелм Прагер, че при благоприятна
жност би изменил на Родината при гостуването си в Хелзинки.
те не се потвърдиха, тъй като КОНСТАНТИН ходи и се върна,
о така се върна и от Италия през 1957 година.

По данни на агент "Денев" от 1957 година ШЕКЕРЛИЙСКИ
е правил изказвания на одобрение на югославската политика
същевременно е критикувал партийни и правителствени мероприя

В началото на 1958 година по данни на агент "Верди"
АНТИН ШЕКЕРЛИЙСКИ в присъствието на група артисти
вод отказа му да замине за Канада, възбудено е казал: "Не
скат да замина. Ха, ха, ха! Защо? Защото не съм имал жена
а да ги оставя заложници. Да, като, че ли не избягаха
исти - партийци с по няколко деца. Говеда! Идиоти! Така
ъва възходът на младите певчески кадри от страна на
простаци в милицията."

По данни от др.Кирил Пауновски - партиен секретар в

3. - ~~122~~ 134

199 само на оперна сцена. По същото време е искал да замине в Канада, за да пее не на оперна сцена, а където му предложат само и само, за да може да си пробие път към световните оперни сцени.

По данни от др.Пауновски , К.ШЕКЕРЛИЙСКИ често парадира с големите си връзки с най-отговорни партийни и правителствени лица.

София, 26 май 1959

Изготвил: /Хл. Вуков/
- Лейтенант:

Въпрос е решаван сотиз за мъ се
връщам ли в емисе в Чикаго
за следващия сезон!

2 екз./ВС

Строго секретно! 101 ~~457~~ 145

ДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
ДРДОПБГДСРСБНА
19.2016г. Секретар:

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

За МАРИЯ АЛЕКСАНДРОВА БОХАЧЕК,
оперна артистка, Операта гр.Русе.

МАРИЯ АЛЕКСАНДРОВА БОХАЧЕК е родена на 11.X.1931 година в гр. Оряхово, българка, българска гражданка, неосъждана, безпартийна, гр.Русе, оперна певица.

БОХАЧЕК произхожда от градско заможно семейство. Баща й е бил адвокат,

Преди 9.IX.44 година родителите й са били безпартийни, а след тази дата баща й станал член на БСДП и привърженик на лулчевци. Майка й е починала когато МАРИЯ е била малка и баща й се оженил втори път, след което лелята на МАРИЯ я взема при себе си и я издържа като ученичка в гимназията и по-късно студентка в Консерваторията. Леля й също е била член на БСДП, а след това една от приближените на ЛУЛЧЕВ. Под нейно влияние МАРИЯ получила буржоазно възпитание.

МАРИЯ БОХАЧЕК преди 9.IX.44 година е била малка. След тази дата бива приета за член на ДСНМ и ЕМОС. Като ученичка в гимназията била член на ръководството на младежката организация. Като студентка продължава да се отнася сериозно към задълженията си и изпълнява възложените й задачи. Към теоритическите дисциплини не проявава особен интерес и идейно политическата й подготовка била слаба.

След завършване на Консерваторията и след като МАРИЯ се показала като талантлива певица, същата бива назначена в Русенската опера - притежава мощен изключително красив по тембър глас. В Операта се проявява добре, притежава добра обща култура и в послед-

102
2. ~~197~~
146

но време проявява интерес към политическите събития и следва партийната школа към Градския комитет на БКП - Русе.

Във връзка със заминаването на БОХАЧЕК на V световен младежки фестивал във Варшава, ДС Русе изпрати справка от която е видно, че МАРИЯ БОХАЧЕК е чл. на ДКМС, участвува в провеждани акции, но слабо работела за политическото си издигане, в морално отношение запазена, ползвала се с авторитет сред колегите си. БОХАЧЕК бе допусната да участвува във Варшавския фестивал, където се класира на едно от първите места и беше наградена с медал. / 15.VI.1955 година/.

По повод допускането на МАРИЯ да участвува и в VI световен фестивал в Москва, ДС Русе дава мнение, че може да бъде допусната на фестивала в Москва, където замина и се класира отново в конкурсите / 4.IV.1957 година/.

Министерството на просветата и културата изпраща група певци на специализация в Италия за 1959/1960 год. Определена е и МАРИЯ БОХАЧЕК, тъй като тя е многообещаваща певица и се нуждае от школа. В последно време ДС Русе получи данни, че БОХАЧЕК - солистка на Народната опера Русе е правила изказвания, че щом отиде на специализация в Италия нямало да се върне.

и си живее добре. Съобщават също, че по непроверени данни от Варненската опера, който също бил определен за специализация в Италия. На основание на горното ДС Русе дава мнение на БОХАЧЕК да не се разреши заминаване за Италия.

При срещата, която направихме с изключения агент "Рудолф", по повод заминаването му за фестивала във Виена, от когото и ДС Русе са черпили сведенията си преди това, донесе, че в разговор с диригента РУСЛАН РАЙЧЕВ, последният му съобщил, че БОХАЧЕК споделила и с него относно намеренията си да не се завръща от Италия и че за това той е уведомил и ДС Русе своевременно.

От направената проверка се установи, че МАРИЯ БОХАЧЕК е

член на БКП, бивш информатор на ДС, но от повече от година те не са в добри отношения и въобще нямат нищо общо.

Агентурните данни от "Рудолф" не са проверени.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

103
147

3.-

С други данни за вражески прояви и намерения на МАРИЯ БОХАЧЕК, службата не разполага.

На основа на горното ДС Русе настоява и държи за мнението си - БОХАЧЕК да не се пуска на специализация в Италия.

Нашето мнение е, че на МАРИЯ БОХАЧЕК може да се разреши да замине на специализация за една година в Италия.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ II, ОТДЕЛ II
- подполковник:

София, 20/8 1959 г.

За
21.8.59

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Строго секретно!

69
126

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

за Здравка Михайлова Васева, корепетиторка в Софийската народна опера.

Васева е родена на година в София, българка, българска гражданка, неомъжена, със средно образование, безпартийна, живее на , владее френски и италиански езици.

Произхожда от буржоазно семейство. Баща й е бил лекар, починал през 1936 година. Майка й е домакиня, безпартийна, без особени прояви.

Преди 9.9.1944 година Васева не е членувала в никакви организации. Завършила е Френския колеж в София. От 1946 до 1948 година учила в Музикалното училище, но не го е завършила. През 1948 г. постъпва като корепетиторка в балета на Софийската народна опера, където работи и понастоящем. С производствената си работа се справя добре, но е недисциплинирана - системно закъснява и отсъствува, за което често е наказвана.

След постъпването й в Операта Васева е членувала в ДСНМ, но формално, без да взима някакво участие в живота на организацията. Към народната власт е имала отрицателно отношение. Поклонничка на западната "култура" и начин на живот. Правила е вражески изказвания по адрес на Партията, правителството и СССР.

По характер е авантюристка, с буржоазно възпитание и манталитет.

държала връзки с чуждестранни дипломати и посещавала капиталистически легации, акредитирани в страната ни. Дружила е и с вражески настроени елементи от Операта.

От 1951 до м. юни 1954 година Васева е водена на лична активна разработка на основание данни от агент "Бояджиев", пред когото се изказала, че била вербована и работила за английското разузнаване.

70/177

В процеса на разработването й е установено, че е излъгала агента с цел да се издигне в очите му като много силна жена

Разработката е закрита на 11.6.1954 година.

След закриване на разработката и понастоящем Васева не е променила отношението си към народната власт. Непрекъснато изтъква западната "култура" и възхвалява живота в Америка. През 1956 година по време на унгарските събития пред агент "Иван" се изказала в подкрепа на метежниците

София, 2.3.1960 година.

ИЗГОТВИЛ
Ст.лейтенант:

ЗАБЕЛЕЖКА: Справката е изготвена по данни от архивна преписка № 111 - Л - 282, както и от помощния отчет.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Строго поверително

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

153 119

С В Е Д Е Н И Е

за БОЖАНА ЛОЛОВА от партийната организация в оркестъра.

Считаме, че включването на Божана Лолова в състава, който заминава за Белгия е неправилно за което ние решително протестираме. Нейното държане в колектива на оркестъра е доказало многократно не положителното й отношение към мероприятията на Народната власт и Партията. Дружи изключително с реакционери. Тя винаги подстрекава и настройва хората против комунистите.

Като цигуларка има средни постижения с много малък тон на който липсва интензивност и нейното включване в оркестъра за Белгия няма да допринесе **нищо** за по-доброто ни представяне.

При пътуването на операта за Германия през 1951 година на унгарската граница при митническа проверка,същата направи скандал и се възмущаваше казвайки:"Какви сте вие комунистите та само ни командвате". За това държане на Божана Лолова ръководството на групата взе решение да я върне в България, но поради общия паспорт това не бе възможно да се направи. През време на пътуването за Германия и престоя там, тя непрекъснато се възмущаваше и протестираше против всички нареждания на ръководството на групата. Поради тези нейни отрицателни прояви, тя бе категорично отхвърлена при отиването на операта в Москва през 1953 година.

В последните години не се включва в кръжоците по политическа просвета.

Когато поставяхме оп."Война и мир" тя имаше отрицателно отношение с някои реакционно настроени членове от оркестъра. /Цветан Йончев дал този факт/.

София, 26.IV.1960 г.

ОТ ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ ПРИ
ОРКЕСТЪРА НА СОФИЙСКАТА НАРОДНА
ОПЕРА

ПОДПИСАЛИ:

Ем.Николов	Т.Томов	Ал.Чалгаджиев	М.Иванчев
П.Обретенова	П.Кръстев	Ап.Апостолов	Л.Дешев
Г.Мутафчиев	М.Минев	Цв.Йончев	Тр.Димитров
Т.Младенов	Хр.Прошков	Л.Ламбрев	Ст.Стоянов

44

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

за ВАСИЛ АЛЕКСАНДРОВ АНАСТАСОВ оркестрант в Народната опера.

ВАСИЛ АЛЕКСАНДРОВ АНАСТАСОВ е роден на в София от дребно буржоазно семейство, българин, български гражданин, женен, оркестрант в операта, живущ на

Баща му е бил чиновник в министерство на финансиите. Майка му е била домакиня.

АНАСТАСОВ е завършил средното си образование през 1927 год. и същевременно извънредно музикално училище. Същата година заминава за Виена, Австрия, където е следвал търговия и музика. През 1930 г. се завръща в България, където е работил на различни места. През 1938 год. е постъпил на работа в търговското представителство на "И.Г.Фарбениндустри", където е имал връзки с немци. През 1945 год. фирмата е била ликвидирана и той започнал частна търговия с анилинови бои. През 1948 год. постъпил в оркестъра на Народната опера, като цигулар.

Преди 9.9.1944 год. не е участвал във фашистки организации. Дружел е с прогресивни другари и симпатизирал на прогресивното движение. Въпреки, че е знаел за някои другари, че са с леви убеждения е ходатайствал за настаняването им на работа.

След 9.9.1944 год. останал безпартиен. Дружи понастоящем с прогресивни хора. Особени прояви в операта няма. Скромен и мълчалив. Особени връзки не е създал в операта. Като музикант е добър и има данни за развитие.

19.V.1960 год.

СЪСТАВИЛ:
ст.лейтенант-

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

45

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

82

Д О К Л А Д

1/

Относно извършена агентурно-оперативна работа по оперната група гостувала в Белгия.

От 18 май до 2 юни 1960 година Софийската народна опера в състав от 280 души / артисти, хористи, балетисти, оркестранти и технически персонал/ взе участие в международния музикален фестивал в Белгия, проведен под покровителството на белгийската кралица.

На фестивала нашата Опера се представи много добре. Всички представления бяха посетени масово и преминаха при голям успех. В пресата бяха публикувани ласкави отзиви, както за представленията като цяло, така и за отделни изпълнители, за които се даваше висока оценка.

Времето за подготовка беше по-малко от месец, но въпреки това усилията на значителна част от II отдел беше извършена добра работа по обезпечаване на състава и най-вече на съмнителните елементи. Извърши се проверка по отчета на всички хора и някои от тях проучени. Използуваха се 4 налични и 13 бивши агенти и 30 доверителни връзки, с които преди заминаването се проведоха по няколко срещи и им се поставиха конкретни задачи по определени обекти Освен това, установихме тесен контакт с партийното, административното и художествено ръководства на Операта. По наше предложение се възприе ръководството на групата да се раздели на художествено и административно / щаб/, с цел осигуряване оперативно и своевременно решаване на някои въпроси , без да е необходимо за това да се занимават и узнават от по-широк кръг от хора, като: комплектуването на състава, разглеждане на някои прояви и др. Чрез ръководството на Операта, по наше мнение бяха отстранени 16 души, за които ра -

лагахме с данни, че имат изменнически намерения, някои членували в контрареволюционни организации или групи, а други са вражески настроени елементи. През същото време, се получиха анонимни сигнали за изменнически намерения, по които взехме отношение с др.др. Начо Папазов, партийния секретар и директора на Операта и провеждохме някои укрепителни мероприятия.

С оперативната обстановка в Белгия преди тръгването ни запозна о.р. от I управление ДС, отговарящ за Белгия. Същият извърши редица проверки на лица, за които някои артисти носеха писма. Тези писма бяха иззети от ръководството на групата преди заминаването.

С цел укрепване на колектива, повишаване патриотичното чувство и разширяване политическите и икономически познания на хората от състава, по инициатива на партийното и административно ръководство на Операта се провеждоха 5 събрания за изнасяне на политически информации. Освен това, бяха проведени едно общо партийно събрание и партийни сбирки по групи, на които се заостри вниманието им по бдителността. За целта предварително разработихме съвместно въпроси с партийния секретар, които той постави пред тях. Накрая преди заминаването бе организирана среща с министъра на просветата и културата др. Начо Папазов, чието слово също изигра важна роля за повдигане още повече духа и увереността в състава.

За Белгия групата тръгна на 18 май т.г. в 9 часа. През време на пътуването до Драгоман организирахме и бяха иззети чрез разяснителни и други мероприятия около 80 писма и адреси за лица в Белгия. Част от тях предадохме на работника от V отдел ДС, а по други взехме отношение, след съгласуване с българското посолство в Брюксел. Създадена беше добра организация при пътуването. Отговорниците - от щаба, тези по вагоните и паспортните отговорници, взаимодействуваха добре. Беше организирано и нощно дежурство по вагоните с цел предотвратяване влизането на непознати лица във влака, както и евентуалното слизане и оставане на някои от групата.

Общо редът и дисциплината през време на пътуването бяха добри. Изключение направи балетиста ДИМИТЪР БОЛГАР, който без умисъл щеше да изпусне влака в Западна Германия, където престоя беше кратък. За случая партийния секретар му направи сериозна бележка.

В Белгия групата пристигна на 20 май. Хората бяха настанени

в 7 хотела. На следващ я ден започнаха художествените и технически репетиции.

За отбелязване е, че всички работеха с голям ентусиазъм и високо чувство за отговорност за доброто представяне на нашето социалистическо оперно изкуство, Въпреки големите несгоди, като неудобна сцена, ход не пеша всеки ден по няколко пъти до хотелите, които бяха на разстояние на около 80-90 минути път, липса на паричен и превозни средства, вечеряне обикновено към 2-3 часа през нощта и пр.

Държанието на всички беше добро.

Пред хотел "Ван Бел" често идваха изменници на Родината , с които отначало оркестранти и работници влизаха в спорове и ги разобличаваха, но впоследствие по наши указания, започнаха да ги отбягват и не им обръщат внимание. Значителна част от изменниците бяха много жалки - политически непросветени и декласирани типове, лошо облечени и пр. Възприехме курс, определен хора от нас да водят разговори и спорят, а в някои случаи да дават вид на колебаещи се пред изменниците, с цел отклоняване вниманието им и закъснение времето им за обработка на някои по-слабохарактерни.

От тези разговори, като закоравел враг се представи изменника МИЛЧО СИРАКОВ, от Кюстендилско, който в нервно състояние каза, че Държавна сигурност нищо не могла да му направи. Повече от останалите изменници са обхванати от носталгия и много от тях са се размекнали и искат да се завърнат в България, но се страхуват да не бъдат съдени, Според обстановката и възможностите проведохме известна разяснителна работа. Такъв е случая с ГОСПОДИНОВ от Кулско, избягал с жена си по време на извращенията по линия на ТКЗС в този край, НИКОЛА КАИШЕВ, избягал около 1945 година от Смолянските села, и други. В личен разговор с КАИШЕВ, / Н.Г./ около 3-4 часа, той обясни подробно за мизерния живот на изменниците , за разложението им гонитбите им помежду, за нанасяни жестоки побоища на искащите да се завърнат в България. Обясни, че имали създадена задгранична ДС, ръководена от ИВАН ДОЧЕВ, която задържа, нанася жестоки побоища и др. репресии. За някои от побоищата и за съществуващата задгранична С на ДОЧЕВ, било съобщено на белгийската полиция, но тя не е реагирала. Голяма част от задържанията и инквизициите са извършвани в таванския етаж на клуба им.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

Изменникът ВАСИЛ / или ПЕТЪР/ ПОПОВ, от Елховско, избягал през 1955 година, в разговор от два часа / СИЯ/, изтъкна, че много малко от изменниците работят, а останалите са безработни и като такива получават по 500-600 франка на седмица, но когато се провинят или неслушат шефовете си, не им се плаща нищо и са принудени да вършат различни мошеничества за да живеят. Някои от тях са завърнал

ПОПОВ заяви, че много от изменниците искат да се завърнат но се страхуват. Посъветва участващите в разговора артисти да не се поддават на приказките на някои и да не остават в никакъв случай на Запад, защото там щели да умрат от глад и че по-хубаво от Родината нямало.

Разказа също, че като избягал в Турция, бил арестуван, разпитван и жестоко бит, а след това изпратен на лагер, където престоя две години, тъй като се съмнявали че е агент на ДС. Според него, турците постъпвали така, с всички избягали от България. Същият иска да се разреши на дъщеря му / около 12 годишна/ да отиде в Белгия да се видят,

Почти всяка вечер, около 15-20 изменници присъствуваха на спектаклите на Операта или идваха пред служебните входове на театъра, където спореха с членове на групата, но нито един не се поддаде на провокиращите им приказки, а спокойно, убедително и с факти ги разобличаваха. В това отношение особено се отличиха артистката ЙОРДАНКА ДИМЧЕВА, АНТОН ЯНКОВ и др. На ДИМЧЕВА беше направено предложение да остане / измени/ в Белгия, където щяли да й плащат на спектакъл по 2,000 долара. Тя категорично отказала и своевременно ни уведоми. Освен това изменника КРАС МИР СТАНИШИРОВ избягал през 1958 г., обект на V р. у ние МВР, е обработвал оркестранта ГЕОРГИ ЖЕЛЯЗОВ да измени на Родината, като му обещавал, че щели да му намерят добра работа и го наредят. ЖЕЛЯЗОВ го разобличил и веднага ни уведоми.

Получиха се данни, че двама изменника са били наети като миманс / фигуранти/ за масовите сцени, но по наше настояване пред ръководството на Операта, чрез директора на белгийската опера, бяха отстранени незабавно.

Друга форма която изменниците възприеха за обработване и въздействие на лица от оперната група беше, разпространяването на вестници, брошури и позиви на БНК, които в началото бяха разпръснати в театъра, а след това ги предаваха на ръка. В други слу-

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

56
86

чаи масово се раздаваха в пликове агитационни и религиозни материали / брошури, писма и пр. / написани на руски език. Тези материали своевременно се събираха и се продаваха в цеба. Имаше изменници, дошли от Франция, Канада, Западна Германия, САЩ и др.

Получиха се и данни, че група изменници готвят провокации на нашите спектакли. За целта, чрез директора на белгийската опера беше осигурена полицейска охрана на театъра.

По-характерни прояви на някои членове от групата са:

Пред ДВ "НС", бившия с.с. "П" се изказал,че"имал намерение да остане в Белгия, защото живота там бил по-хубав и щял да бъд оценен като артист, което сега му липсвало, а и материално не бил добре, но щял да си помисли и след това реши" На ДВ беше дадена линия да го разколебава, че в капиталистическите страни за хората на изкуството се пр ви много малко, условията за работа са крайно тежки и мизерни, което и сам той вижда, а така също ще трябва да помисли за двете си деца и жена които го очакват и разчитат на него. Все с цел укрепването му , с него беше проведен разговор от директора на операта, а и ние установихме връзка със същия, и окончателно го укрепихме като мина на наши позиции и ни съобщи ценни данни по обработката му за които докладхме отделно.

По данни от бившия с.с."СТИ" , хористката ХРИСТИНА ЛЪЧЕВА, в разговор с ПЕРСА ХРИСТОВА, българка, живуща от 30 години в Белгия собственица на някаква търговска фирма,

се изказала враждебно за нашата страна и по-специално за комплектуване състава на Операта, като най-добрите / вражеските елементи/ били отрязани, а включени разни приближени на дирекцията, макар и некадърни и че у нас всичко ставало чрез връзки. Към ХРИСТОВА, съгласувано с др. от посолството насочихме ДВ "Я.Г" за изясняване някои въпроси и връзки , което бе добре изпълнено и отделно внимание й за известно време. Установи се, че ХРИСТОВА е раздала на различни лица от групата около 10,000 франка, имената на които лица са неизвестни.

ЛАМБРИ ЛАМБРЕВ, оркестрант, член на БКП, се свърза с невъзвращенеца ПЕТЪР ПАУНЧЕВ от Пазарджик, дребен търговец на авто и електро-материали, на когото предаде колет от близките му в Белгария и впоследствие получи франкове, с които си закупи редица неща.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

А освен това често се разхождаше с леката му кола из Брюксел и околностите му, като отначало се стараеше да запази в тайна връзката си с ПАУНЧЕВ, но по-късно сам дойде и доложи за това. Договорихме се на две срещи и разходки да присъствува и партийния секретар на Операта. Впечатлението на последният е, че ПАУНЧЕВ е много хитър и прикрит човек. Под формата на наивно любопитство, проявяван интерес за материалното положение на хората в нашата страна, настроението им към властта, какви нови заводи и за какво се строят и и са построени, къде и пр. Интересувал се е също за възгледите на У ким.

От ПР "П" постъпи сигнал, че артиста с който бе установена връзка с цел вербовка на базата на постепенно привличане, го е предупредил да се пази от нас / Н.Г./, който бил човек от ДС, а не от Комитета за приятелство и културни връзки с чужбина, както е представен. Няма данни обаче да е разкрил връзката си с нас. Освен това на 24.V.960 г уст новил съмнителна връзка с лице чакащо го пред хотел "Скерц" с лека кола марка "Опел" - № 606 80, в която след внимателно оглеждане се качи и заминаха за накъде. След завръщането му, въпреки неколкократните запитвания за новини около него и останалите от хотела, той премълча тази си връзка и не уведоми никой. За случая е докладвано отделно.

След като стана известно, че директора на белгийската опера не изпълнява договора и ощетява целия състав с по 150 франка на човек, голяма част от хората усилено започнаха да търсят връзки и адреси за намиране на франкове и повече от тях намериха, но общо взето сумите не бяха големи, като някои се обаждаха на Цаба и искаха разрешение. Такива връзки установиха: МИЛКА ИЛИЕВА, предаде колет на инжинер ПАРУНЕВ; ДИМИТЪР БОЛГАР— посети приятел на баща си, на когото предал колет и получил франкове; ВАСИЛ ПАВЛОВ - посетил един художник, ИВАН МАЙДАЧЕВСКИ - беше потърсен от белогвардеец; ДИМИТЪР КОЖУХАРОВ - взел 5.000 франка от ПАРУНЕВ. Изясни се, че с последния КОЖУХАРОВ е в много близки отношения. Други получиха валута от свои близки от различни капиталистически страни, като ИЛКА ПОПОВА - 10.000 франка от Франция; ДИМИТЪР КОЖУХАРОВ - 300 долара от САЩ; КАТЯ ПОПОВА, ДИМИТЪР МАНОЛОВ, ИВАН МАСЛАРОВ, ВЕРГИНИЯ ПОПОВА и др. На някои от балетистите белгийският журналист е дал суми. Същият много често посещава нашата страна и престоява продължително време, под претекст,

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

88

През време на престоя ни в Белгия и общуването ни с артистите от групата, успяхме да създадем нови доверителни връзки, да разговаряме и добием лични впечатления, като някои от тях използувахме на "тъмно". От новоустановените доверителни връзки, като перспективни и с възможности за работа се очертават: "Л.Л.", който с наше разрешение се срещна с българи живущи в Белгия и с изменника на Родината ПАШАНКО ДИМИТРОВ, за което следва отделно донесение; "А.Я", който редовно ни информираше за настроенията и връзките на хората от групата и добросъвестно изпълняваше поръчения по провеждане на беседи, установяване интересуващи ни лица и др.; беше активен и компетентен агитатор на социалистическото изкуство и разясняваше грижите на Народната власт за артистите; "ИД" се ползуваше с авторитет и доверие пред всички и др. За в бъдеще със същите ще продължим връзките, с оглед по активното им използуване за нуждите на ДС.

Някои от по рано установените ДВ също така се оказа, че могат да дадат добра работа, в помощ на I-во управление ДС и имат голями възможности в това отношение. Така например ДВ "МЛ" по наше указание се свърза с много интересен в оперативно отношение обект, което бе съгласувано с I-во управление ДС. Чрез други доверителни връзки установихме контакт с още трима интересни обекти, за което отделно уведомихме др.генерал Гочев, който оценил данните като важни.

По данни от ДВ "ПП" при посещението му в музея "Ватерло", дъщерята на собственика на музея се запознава с него и споделила възхищението си от играта му в ролата на Наполеон в операта на "Война и мир". Същата му е казала, че са решили с баща си да посетят България и го заснемат на филм, а след това го поканят на гости в Брюксел. По мнението на Посолството същата заслужава оперативно внимание.

Към изменническата "МП", анархистка, дошла специално за спектаклите от Франция, насочихме ДВ "ББ", който извърши полезна разяснителна работа, но тя му се разкрила, че българското посолство в Париж считало, че по полезно ще бъде да остане в Франция и им помага, отколкото да се завърне в България.

Характерен е случая с Главния диригент на операта АСЕН НАЙДЕНОВ, за когото от ДВ "Х" узнахме, че той е установил връзка с един крупен търговец, който го поканил на гости. НАЙДЕНОВ е приел поканата и отишел, без да уведоми ръководството.

Из архивите на ДС

Търговеца го е завел в собствения му магазин за златно бижу 89
и му е подарил една златна табакера, тежка около два килограма и една златна ваза. Характера на връзката не е изяснен.

Заслужава да се отбележи, значението и голямата роля, която изиграха отпуснатите ни за оперативно ползвуване суми, които по някога се явяваха за спечелването на някои човек, особено когато им "помагахме" в най-тежките за тях моменти. Тези хора бяха готови и сега са готови, да изпълнят всичко каквото им възложим. От друга страна това създаваше възможност да бъдам най често и с лицата разполагащи с повече лични средства.

89

След изпълнението на възложената задача, оперната група в пълен състав се завърна в страната. Ние предварително установихме лицата, които носеха по голями багажи, направи им се списък, който на гара Драгоман беше предаден на митническите власти за по щателна проверка. Освен това чрез ръководството на операта се иззеха всички писма, които някои членове на групата носеха до близки или познати на белгийски граждани и ги предадохме на ОР от V-ти отдел. Всички колети и пакети също така бяха събрани и предадени за проверка.

Смятаме, че зашифровката беше сполучлива, за което способствува предварителната договорка с др.др. Начо Папазов и Катя Аврамова, участието ни в работата на Щаба, заседания събрания, репетиции, общуването с хората от всички състави и др.

В заключение необходимо е да отбележим, че въпреки редицата трудности - голям брой и разнороден състав на групата, разпокъсаното квартируване на далечни растояния, липса на превозни средства, почти никаква телефонна връзка и др., благодарение на проведените предварително агентурно оперативни мероприятия и проявена упоритост групата ни от трима работника се справи добре с възложената ни задача.

В резултат на извършената от нас работа сега сме в състояние да проникнем до всички интересуващи ни обекти.

Следва да се направи извода, че за много от участвуващите в групата, които до тогава познавахме преди всичко по

Опита показа, също,че при изпращане на групи в капиталистически страни трябва да се създават широк кръг от доверителни връзки, предимно такива, които владеят чужди езици, което спомага за изпълнението на оперативни задачи.

ЗАБЕЛЕЖКА: На 28 май 1960 година, след представление, в полунощ, прибирайки се в хотела с група балетисти, трамвай, в който са пътували е катастрофирал, следствие на което бяха контузени пет души, между които и подполковник ВЪЛЧО СТОЙКОВ ДОНЧЕВ. Същият е бил в безсъзнание и закаран от "бърза помощ" в болница, от където след няколко часа е бил изписан и се завърна в хотела.

София, 10 юни 1960 година.
3 екземпляра:
1 екз.....
2.екз.....
3.екз.....

ЗАМЕСТНИК НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ ТРЕТО ДС-
- Полковник:

81
138

Препис.

Изх.№ 17/9.XI.1960 г.

ДО
ЗАМ.МИНИСТЪРА НА
ПРОСВЕТАТА И КУЛТУРАТА
др.ИВАН БАШЕВ.

Другарю БАШЕВ,

На годишно-отчетната конференция на профорганизацията, артистът К.Шекерлийски, без да е делегат, направи нагли, провокаторски изказвания относно политиката на Народната власт по въпроса за увеличението заплатите на трудещите се и по-специално за заплатите на артистите. Той прекъсна изказването на др.директор, като заяви, че ако ръководството на Операта желае да има истинска дисциплина, то театърът ще се превърне в казарма, в истински ад.Ръководството е длъжно преди всичко да обезпечи на изпълнителите подходящи заплати, а след това да иска съответна дисциплина.Според него заплатите на артистите са по-малки от тези на шофьорите. По повид изказването на секретаря на Централния комитет на профсъюза на работниците по просветата и културата, ШЕКЕРЛИЙСКИ го апострофираше с реплики от рода на тези:"На вас ви плащат, за да ни агитирате да се примиряваме с мизерните заплати". С една дума К.ШЕКЕРЛИЙСКИ използува спора си с ХАДЖИТАНЕВ, за да хвърля кал по Народната власт.

Този случай не е изолирано явление в поведението на артиста ШЕКЕРЛИЙСКИ. На едно събрание на колектива, на което се разясняваха новите задачи, ШЕКЕРЛИЙСКИ считайки себе си за изразител на народното мнение, заяви, че "рибата вмирисва от главата" т.е. ръководството не е на мястото си и не се знае какво прави.

Когато ръководството на операта реши да проведе в живо дело решенията на VII конгрес на Партията за създаването и утвърждаването на български репертоар, пак на събрание ШЕКЕРЛИЙСКИ заяви, че българските опери нямат стойност и той не желае да участвува в тях.

Когато ръководството пое куре за изпълнение лозунга на др.ТОДОР ЖИВКОВ"Повече между народа, по-близо до живота", ШЕКЕРЛИЙСКИ отказа да участвува в бригадите, които Операта изпращаше

Из архивите на ДС

02
159

прие и желаеше да бъде пуснат.

Пред свои колеги К.ШЕКЕРЛИЙСКИ е заявявал, че той по произход е македонец, негова роднина е Македония и мечтае там да пее, независимо дали ще бъде на концерти или в спектакли, защото в Македония щели да го носят на ръце.

Когато Операта трябваше да представи кандидати за Димитровска награда, в числото на представените не фигурираше артиста К.ШЕКЕРЛИЙСКИ. Въпреки това, той получи Димитровска награда III степен, след което нагло заявяваше:"Вие нищо не разбирате от оперно изкуство и не знаете кой заслужава да бъде представен за лауреат ".

Дирекционният съвет, партийното бюро и учрежденския профкомитет, като разгледаха тези прояви на К.ШЕКЕРЛИЙСКИ и по специално неговото нагло поведение на годишно-отчетната конференция, предлагат артистът К.ШЕКЕРЛИЙСКИ да се изключи от състава на групата, която заминава в ОАР и да бъде изпратен за 6 месеца в някоя от провинциалните опери.

Дирекционният съвет, учрежденското партийно бюро и учрежденският профкомитет, като правят горното предложение имат предвид, че проявите на ШЕКЕРЛИЙСКИ не са изолирани, а има и други прояви на артисти, граничещи с хулиганството и потъпкващи етиката и морала в театъра. Ръководството на театъра е решило да поведе решителна борба срещу хулиганщината и другите прояви на някои членове на колектива, уронващи престижа на новия артист. В тази си борба то има безрезервната подкрепа на масовите организации в театъра.

ДИРЕКТОР:/п/Д.Петков

СЕКРЕТАР НА УПБ:/п/К.Пауновски

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПК:/п/Вл.Желязов

Верно,

Строго секретно! 15

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
№ - V 241
23 XI 1961 г.
СОФИЯ

ОТНОСНО: турнето на Народната опера в Източен Берлин-Виена и Западна Германия.

От 27.IX. до 15.X.1961 година Софийската народна опера, в състав от 90 души /артисти и оркестранти/- изнесоха 2 концерта в Берлин, 1 във Виена и 10 в няколко града на Западна Германия. Всички концерти минаха при огромен успех. За това бе писано в редица австрийски и западногермански вестници. В рецензиите се даваше високи оценки на нашето певческо изкуство. В статиите пишеха, че България показала съзвездие от избрани оперни певци. Собственика на фирмата "Розентал", която притежава няколко порцеланови заводи в официално писмо отбеляза, че гостуването на Миланската скала през 1953 година в Западна Германия - гр. Зелб, бледнее пред блестящите успехи на Българската опера. Поя виха се статии със заглавия:"Нечувани успехи!", "Голямо завое вание","Световна опера" и пр. Специалисти в областта на оперното изкуство изтъкваха в разговори, че такова "чудо" от певци не са виждали до сега и т.н.

Преди заминаването на Операта бе извършена сериозна подготовка. Бяха организирани 3 събрания. На едното от тях говори партийния секретар на Операта, които въз основа на наши данни, обрисува оперативната обстановка в Западна Германия. На друго събрание говори Зам.министъра ИВАН БАШЕВ, който от името на НАЧО ПАПАЗОВ изтъкна отговорната държавна и партиина задача, която се възлага на Народната опера и за трудните условия, при които същата трябва да работи в Западна Германия.

70

По наша линия също бяха проведени редица мероприятия: срещи с агенти, с ~~___~~ бивши такива и ___ ДВ. Доста отрано чрез отдел У бе проведено мероприятия по проверка кореспонденцията на заминаващия състав. По наше предложение бяха отстранени от състава 9 изпълнители, за които имаше данни, че са вражески елементи, годни да изменат на Родината, или да станат автори на други прояления.

Състава по наше искане бе разделен на малки групи с отговорници по време на пътуванията и настаняване в хотелите във Виена и Западна Германия.

Първите два концерта на Операта бяха в Източен Берлин и минаха блестящо. По време на същите агент ни сигнализира, че лице преминало нелегално от Западен Берлин , е търсило оркестранта КОНЯРОВ от Операта, който предварително бе изключен от състава. Лицето обяснило на агента, че с КОНЯРОВ той имал да води сериозен разговор. С последният се познавал от Варна и се интересувал за него.

Специално от Западен Берлин дойде брата на певицата АФИАН. Още тогава в разговори с АФИАН се разбра, че брат и трудно е преминал през границата, за да присъствува на нашите концерти.Същият към края на турнето в Западна Германия отново се яви пред състава в гр.Есен, където организира в един от хотелите малък обяд на сестра си, на който бяха поканени няколко души артисти. На обяда присъствува и търговеца на чорапени фабрики-от фамилията на братя Харгаритови.

В гр.Виена, след концерта оркестранта ДВ"Пържов" беше поканен на вечеря от синът на народната артистка ПИНДЖУРОВА, които следвал във Виена. ПИНДЖУРОВ се е държал добре с ДВ "пържов", но по-късно към тях се присъединяват двама изменници познати на ПИНДЖУРОВ. Последните са се държали арогантно и са говорили пред ДВ нелепости по адрес на нашата страна. След това предложили да ДВ да остане във Виена, обещаваики му добра работа и големи заплати.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

 17 98

Също във Виена, ротдавна живущия в Австрия българин ТАБАКОВ, в разговор с артист-бивш с.с., му е предложил деликатно да остане във Виена, гарантирайки му блестяща кариера във Виенската опера.

Няколко изменници са разговаряли със сценичните работници - ГРИГОРОВ и СТЕФАНОВ, заявявайки им, че костюмите, които носели изпълнителите , артистите и оркестрантите били държавни и, че след като се завърнат в България, същите ще им бъдат отнети. Говорили са мърсотии по адрес на България.

Първият концерт, които бе изнесен в Западна Германия бе в гр.Зелб. След концерта артистите, ръководството на групата и няколко солистки от оркестъра бяха поканени на прием от собственика на богатата известна фирма "Розентал". Собственика притежава няколко порцеланови фабрики в Германия, Европа, Америка и Африка. По време на вечерята РОЗЕНТАЛ произнесъл кратко слово, като поздрави състава за неговото голямо певческо майсторство. Той заяви, че макар, че бил капиталист, бил също за мир.

Главният директор на "Розентал"- ХЕР РАНГ, в разговор заяви, че той бил за мирното съществуване, но счита, че ние трябва да се придвижим от своите леви позиции към центъра, тогава те щели да отстъпят от десните си позиции и се придвижат към нас. Заяви, че Хитлер донесъл много беди и нещастия на германския народ. Съжалява, че все още те не могат да търгуват с Изтока, но се надяват, че в близко време този въпрос ще се реши благоприятно. Счита, че спорните въпроси не трябва да се решават с оръжие.

Собственика на фирмата "Розентал"- милионер, заяви пред група артисти, че той признава Маркс и Енгелс, като големи умове и, че благодарение на своята гениалност те имали толкова много привърженици. Той лично уважавал тези две гениални личности, но не бил съгласен с тяхната теория, че войните били следствие ненормалните явления в икономиката. Р ОЗЕНТАЛ е бил личен гост на Микоян. Заяви, че е готов да гостува в България.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

18
94

В гр. Зелб, агент по указание проведе разговор с ДИТЕР ДИКЕРС - импресариото на богата къща. ДИКЕРС бил богат човек. Контрактувал театрални колективи от Югославия и Унгария. Изявил желание да посети нашата страна - Варна и договаря за някои от нашите артистични колективи.

МУШАНОВ признал пред агент , че на концерта в Нюренберг присъствували американски генерали и офицерите от Щаба на американската армия в ГФР и на тях концерта харесал много.

МУШАНОВ признал, че не е имало провокации на концерта за ради присъствието на американски офицери.

МУШАНОВ казал също, че българите от ротата са присъствували на концерта, но още същата вечер им прекратили отпуските и нямали да бъдат допускани повече да присъствуват в други градове на нашите концерти. МУШАНОВ добавил, че на всички българи, включително и тези от ротата след концерта им домъчняло за България.

Както МУШАНОВ, така и няколкото изменници с голям апетит са се нахвърлили на българския локум и бисквити, които им предложил агента. Много питали за сливова ракия.

Вторият концерт в Западна Германия бе изнесен в гр. Нюренберг. Преди и след концерта около състава на Операта дойдоха няколко българи- изменници. Един от тях бе ТОДОР МУШАНОВ-син на известния лидер МУШАНОВ. Той заяви, че по политически въпроси няма да спори. От Вас няма да се стремим да научим нещо, но и нищо нямало да кажат за себе си. Заедно с него бе и неотдавна изменилия лекар ИВАН ЛОПОТАТОВ от Видин, които бидейки по линия на "Балкантурист" на екскурзия в Берлин, измени на Родината. ЛОПОТАТОВ е изпаднал в депресия и носталгия по Родината. Сам каза пред агент че се намира в лагер, без работа и без средства. Обяснил му, че втори път не можел да дойде на концерт, тъй като нямал никакви средства даже да си купи билет за трамвая. С тази група изменници беше и изменника ФИЛИП БЕЛОПИТОВ от Бургас. Той заяви, че с политика не се занимава.

Из архивите на ДС
96

Следващият концерт бе в Мюнхен. Тука както около хотела, където беше настанен състава, така и по време на концерта се оказаха доста изменници. Стана ясно, че българката Спиридонка Иовева (непроверена) имала за задача с няколко изменници да организира провокации, но после се поясни, че техните замисли не са осъществени благодарение големия успех, който Операта има в Мюнхен.

Пред ДВ"Г" и "И" търговският представител на 5-6 фирми "Порд" заяви, че те се страхували от война и, че Западна Германия била играчка, а,че решаваща дума ще имат СССР и Америка.

СТЕФАН МАРИОПОЛСКИ от Бургас, бивш летец, пред бившия с.с "Нарцис" заяви, че той работел в радио "Свободна Европа". Не Изменил, тъй като за него нямало работа в България. Той не говорил по радио "Свободна Европа" и не водил борба срещу България, а срещу Българското правителство.

Българката Иовева, говорейки с наша артистка, бивш с.с."Нарцис" и предложила да остане в Западна Германия, където щяла да има всички условия за работа. Предала и поздрав от НЕЛИ КАРОВА и от цар Симеон.

Агент "Сид" проведе разговор с инж. ДОБРЕВ, намиращ се на работа в Мюнхен. Чрез Пх [redacted], стана ясно, че ДОБРЕВ работи като инженер и се ползвал с доверие пред властта, но се затворил в себе си и както той, така и семейството му били измъчвани от непрекъсната носталгия по Родината.Обяснил, че повод , за да измени на Родината, станал един надчет над 300 х.лева, нопо-късно разбрал, че бил оправдан от нъшия съд. Някои западногермански в Мюнхен се съмнявали в това, че макар ДОБРЕВ да е осъден, неговото имущество в България все още не било конфискувано.

В разговор с бившия с.с.рСид", ДОБРЕВ е допълнил, че той има добро положение, бил добре платен, и че след една година материалното му положение щяло да се изравни с това на добре поставен немски инженер. Всичко при него било хубаво, но му липсвало Родината.

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

6. - 20 101

Допълнително се изясни, че ДОБРЕВ, след като изменил на Родината не е бил задържан от западногерманските власти и не е минал през техните лагери.

Бе проведен разговор с изменника ГЕОРГИ ГОСПОДИНОВ. Той се опита да се представи, че ръководи музикална школа в Италия, а в Мюнхен е дошел също да организира такава музикална школа. В разговорите си той не говори нищо лошо за страната. ГЕОРГИ ГОСПОДИНОВ се е подписвал под възванието.

В Мюнхен агент проведе продължителен разговор с Серафимов, на работа голяма търговска фир[illegible] д-р Серафимов нарекъл българските изменници в Мюнхен "мошеници" на дребно и пропаднали хора, че те и били около 50 човека, а са се разцепили на 150 партии. След това д-р Серафимов разказал в пълни подробности в какво се е провинил пред България, бидейки зад граница. Например признал, че известно време бидейки в Швеция се е съгласил да представлява "Царския комитет" в северните държави на Европа. Няколко пъти се е срещал със СИМЕОН в двореца на последния.

След като агента подробно обяснил на д-р Серафимов какво е положението в България, то д-р Серафимов казал, че той щял да отиде при българския пълномощен министър в Стокхолм и щял да му разкаже подробно всички свои прегрешения, които извършил срещу нашата страна.

В Мюнхен агент бе помолен от германката ВЕРА ФОЛВ - бивша жена на ДИМИТЪР КАРАДЖОВ , да предаде много поздрави на нейния син-
като му кажел само това:"Всичко е на ред". Той знаел какво значело това.

Същият източник узнал, чрез д-р СЕРАФИМОВ - българин от Мюнхен, че , живущ в Мюнхен бил отговорно лице в американското разузнаване и ръководел отдел при Гласа на Америка или радио "Свободна Европа".

Из архивите на ДС

В Щутгарт, българската колония, която беше на концерта се държа добре. Няколко от тях на всеослушание предупредиха състава да не ходят по единично, тъи като е възможно да бъдат нападнати от крадци. Преди завършване на концерта тези българи дълго аплодираха артистите, а след това ги поздравиха лично за големия им успех. На концерта присъствува и РУДАРОВ, които преди няколко години като певец в Народната опера измени на Родината. През първата част на концерта той бе много неспокоен, плачеше, а по време на почивката с него проведохме кратък разговор във фоайето на залата. Със сълзи на очи той заяви, че преди измяната му не е вярвал в пропагандата, която е слушал за режима в лагерите на Запад. Но той имал възможност на собствен гръб да изпита режима в тези лагери, където е бил около 8 месеца. В началото като мияч на чинии, след това като куриер с колело, като масажист и пр. Каза, че въпреки всичко той ще си остане българин и милее за Родината си. Рано или късно щял да се върне в България, па ако ще и да бъде съден. Това той щял да направи, след като завоюва кариера в оперното изкуство.

След концерта с наше разрешение се срещна с певците - негови бивши колеги. Тази среща подейства на него твърде благоприятно. Пред тях той отново се разкая за своята постъпка и заяви, че ще се върне в България.

В гр.Щутгарт българина АНГЕЛОВ , търговец на вина се държа добре и в разговор каза хубави думи за нашата страна.

В гр.Есен един немец и немкиня, знаещи италиански език потърсиха агент "Музиканта". След като го поздравили от името на КИРИЛ ДИМИТРИЕВ, който преди няколко месеца измени на Родината по време на турнето на Софийската филхармония в Париж, му предложиха да остане в гр.Есен, като измени на Родината, гарантирайки му добра заплата и материално положение. ДИМИТРИЕВ и са сключили граждански брак и работиликато оркестранти в гр.Есен. След като агента отказал да измени на Родината, от името на ДИМИТРИЕВ му предали багаж за негови близки.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

Из архивите на ДС

8. - 22
103

В гр. Дортмут бе проведен разговор с АНТОН КОЕВ, бивш член на БКП, преподавател във висшата партийна школа, а изменил като журналист на БТА. Той разказа, че бил търговец на машини за кафе. Ползвал своята марксическа подготовка в търговията. Оплака се, че все още западногерманските власти му нямали доверие и го проверявали. Скришно даде своя адрес. Бе поканен да организира щанд на мострения панаир в Пловдив. Заяви, че идеята била добра и щял да направи това.

вгр. Касел, където бе последния концерт от турнето, по наше указание кандидат агента "Артиста" се срещна с д-р прокурор във Върховния съд. В разговора е признал, че германския народ не иска война. Изразил се, че американците били луди, било ги страх от една война и затова строели много частни скривалища. Следствие на тези строежи някакво американско строително бюро работело много. казал, че в момента Западна Германия освен американски войници, имало и белгийски които германците никак не обичали.

Няколко дни при пътуването на групата в Западна Германия, като преводачка на импресариото бе ползвана дъщерята на известния наш стар композитор ДОБРИ ХРИСТОВ. Същата общувайки със състава е говорила редица хвалебствени неща за Западна Германия за това, че тя добре е се устроила и пр. Непрекъснато защищаваше интересите на импресариото и проявяваше интерес към отделните изпълнители. На същата за държането ѝ бе направена остра забележка и тя веднага напусна групата.

Импресариото на групата ВИЛАХ - които организираше концертите в Западна Германия, предаде от името на една германка писмо адресирано до режисьора на операта ДРАГАН КЪРДЖИЕВ. Същото импресарио го даде на агент обяснявайки му, че той дава писмото на него, понеже бил възрастен човек, а останалите млади хора той считал за комунисти и затова именно на него само гласува доверие.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

9. - 23
104

Единият от шофьорите на омнибусите , които возеха групат се оказа близък човек на полицията. В два града полицейска кола ни посрещаш и отвежда . Униформени полицай козируваха на същият шофьор. Той, в разговор с артистката АФИАН с ирония заяви вил, че се съмнява дали всички от състава на групата ще се върнат в страната.

Стана ясно, че на много места в хотелите секретно бе преглеждан багажа на групата, бяхме проследявани, особено в гр.Есен.

Когато се придвижвахме от гр.Зелб/Намиращ се близо до чехската граница/ към Мюнхен, по аутобана по различно време и часове видяхме няколко колони на американски поделения. Подробности по тях даваме в отделна справка за разузнавателното управление към МНО.

Всички артисти и оркестранти по време на турнето във Виена и Западна Германия , чувствуваха отговорността по възложенат им задача, показаха се дисциплинирани и съзнателни граждани, горейки от желанието да представят нашата страна.

Групата се завърна в страната, без да измени някой на Родината.

София, 30.X.1961 г.

ЗАМ.НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ –
– Полковник

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ –
– Подполковник

У-ние II-ро „Е"
Отдел I-во
Отделение IV-то

строго секретно!

Съобщава агент „В.Петров"
приел майор П. Георгиев
на 8.I 1963 г.

81

Агентурно сведение

162

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДОБРИН ПЕТКОВ

I. ЗАЩО ДОЙДЕ ДОБРИН ПЕТКОВ В СОФИЙСКАТА НАРОДНА ОПЕРА.

За ръководене делата на Софийската Народна опера е имало винаги голяма борба между Съюза на композиторите и ръководните лица в Министерство на Културата.

Съюза на Композиторите през последните десет години е имал свой човек за Директор на Операта/В.Стоянов, Л.Петков/ чрез които е прокарвал своите разбирания в оперното дело, и най-важно е поставял на сцената на операта новите композиций на своите членове.

От началото на 1962 год. борбата между Съюза на композиторите и В.Кръстев от Министерството на културата, взе по остра форма. Започнаха да се появяват статий в в.Народна култура, против операта, започна да се носи мълва че операта е в упадък и най-важното започна една борба против тогавашния Главен диригент Асен Найденов. След завършване прегледа на оперните театри в края на сезона на 1962 год. под внушение на Венелин Кръстев се появиха няколко статий във в.Народна култура, в които явно се нападаше операта че няма способен директор, способни режисьори и т.н. В същото време, на Асен Найденов му се правиха внушения че е вече остарял и че трябва да напусне операта и че вече не може да дирижира и т.н.

Резултат от тази кампания бе уволняването на директора Димитър Петков и подаването на оставката на гл.диригент Асен Найденов. По този начин главните пречки за увладяване на операта от страна на Венелин Кръстев, бяха остранени и ръцете му развързани. В същото време обаче операта бе обезглавена с отсъствието на Асен Найденов, който за зла участ на Венелин Кръстев, след като се пенсионира, напусна България и по покана на Министерството на културата на СССР, стана главен Главен диригент на Ленинградския Малый оперный театр. Указа се че "остарелия и неспособен Асен Найденов, бе по заслуги оценен от Министреството на Културата на СССР, и стана Главен дирегент на най-кулутрния град на Света -Ленинград.

90

Из архивите на ДС

82

163

Асен Найденов напусна операта след 39/тридесет и девет годишна служба / в театъра и когато си заминаваше не се намери нито един човек,който да мустисне ръка или да му благодари за неговата дългогодишна служба. Асен Найденов си отиде огорчен и на летището когато заминаваше за СССР,дойде да го изпрати и му донесе куфара ,само расилния от операта.И не напразно големия български диригент,оценен от Съветската културна обществ ност и от музикалния свят на целя Европа,на заминаване от своето Отечство проля сълзи.

Но това което целеше Венелин Кръстев,бе постигнато.Отворени бяха вратите на операта,за да може той да командвува и да прави какво-то си иска.Под предлог че в операта трябва да се въведе ред, дисциплина и да се прочисти от някои наслоявание, което в извес: на степен е и верно,Венелин Кръстев е преставил така въпроса пред ръководните другари в Министерство на Културата и ЦК на Партията,че нему му е било дадена пълна власт да прави каквото иска,за да "оправи оперните дела".Дали точно това е така,но навсякъде бе разгласено че Венелин Кръстев има пълни права и че който му пречи или го критикува ще бъде уволнен и наказан незабавно.

Трябва да се подчертае обаче,че до това време,Венелин Кръстев е посещавал операта един или два пъти годишно,и че е под голямо съмнения дали е бил точно в течение на делата на операта,освен ако е бил осведомяван от трето лице за това което става в операта В това време се и образува"триумвирата" Венелин Кръстев,един слаб диригент не намерил попрището си в дирижирането-Емил Димитро заведующ отдел"опери"в Министерството, и секретаря на бюра на Артистите - Борис хаджи Танев,човек който е може би най-малко обичан от средите на артистите,и който въпреки протестите на артистите от операта и протеста на всички колективи,продължава да заема тъзи длъжност. Желанието да "командвуват"оперета и ненависта им към най-изтъкнатия Български културен институт,ги обедини и се успяха действителнои да "завладеят"операта. Подготвяйки своите дела,Венелин Кръстев,представи Добрин Петков през 1962 година за награждаване с "Димитровска награда",за да може след това да прави каквото си иска с него. И действително в началото на сезона бе сложено ново ръководство на операта в следния състав: Директор засл.артист Илия Йосифов, един прекрасен човек,но с много мек характер,точно подходящ за "триумвирата" Главен диригент Добрин Петков, и главен режисьор Никола Николов

Из архивите на ДС

83

режисьор от Варненската опера.
За да може да се справи с последната пречка, ~~[illegible]~~ 184
а именно със колективите, Венелин Кръстев специално предупреди че няма да допусне никой да му се меси в неговата работа по "оправяне" на операта.
Започнаха да се носят слухове в театъра че Добрин Петков има неограничени права, че те му били дадени лично в ЦК на Партията, че Никола Николов бил личен приятел на др. Митко Григоров и че който им се противи веднага щял да бъде уволнен, наказан и т.н. Това разбира се никой не можеше да провери и настъпи смут и унине в средата на хората от театъра. Делата обаче на новото ръководство, доведоха до там че смута се превърна постепенно в възмущение, което намери израз в събранието на оркестъра на операта.

104

Започнаха да се носят слухове/Мишо Ангелов-диригент от операта че Добрин Петков имал такава власт, че извикал секретаря на Партийната организация на Операта, иму заявил да си гледа работата/политическата / и да не му се меси в неговите работи./ Това Мишо Ангелов разправя с известно възхищение. Виждате ли колко е силен Добрин Петков???
В същото време Съюза на композиторите е поискал да постави за диригент в Операта композитора Иван Маринов, но Добрин Петков след дирижирането на двата спектакла на Бохеми го е отрекъл. Пак според думите на Мишо Ангелов, Иван Маринов бил "Троянския кон" който композиторите искали да вкарат в театъра. И така Добрин Петков стана главен диригент на Софийската Народна опера.

Дейноста на Добрин Петков, като главен диригент на операта.
Добрин Петков не е бил никога оперен диригент, и сам той заявяваше че не обича операта и че това изкуство не го интересува. Той обаче не е можал да откаже на Венелин Кръстев, заемането на този пост, помнейки Димитровската награда и другите обещания Преди десетина години е дирижирал в Русе само две опери и нищо по-вече. Напускането на Асен Найденов и илиминирането на Атанас Каргаритов, доведе театъра почти пред катострофа. При наличието на седем диригенти, операта остана наистина без диригенти и много оперни спектакла изчезнаха от сцената. Останалите опери дирижиране от младите диригенти, бяха на изключително низко художествено ниво. Започнаха да се дават все едни и същи опери, като се стигна до куриоза че опирата 4Севилския бръснар която се дава за попълване на репертора на театрите, започна да се играе по нялоко пъти седмично.

92

Из архивите на ДС

Новото ръководство така се обърка,че под формата че пробва артисти от провинцията,започна да дава спектакли само с провинциални артисти,но при наполвина напълнени салони/операта Аида в края на декември,с артисти от операта от Варна/Всички колективи очакваха че с идването си новия главен диригент Добрин Петков ще вземе диригентска палка и ще почне да дирижира но се указа,че той взе вместо палка една тояга и започна да я размахва над главите на артистичния персонал.

За 5 и половина месеца,Добрин Петков не се появи нито един път пред артистичния персонал,не седна в ложата да види един спектакъл или да размени няколко думи с някого.В замена на това той се криеше редовно на първи балкон,и влиза в салона когато загасят електричесвото и излиза,преди да го запалят

За най малки провинения започна да налага големи наказания "строго мъмрене" и да глобява по измислен от него начин" снимане в по-долна длъжност за три месеца,което е фактически глоба от 40-60 лева.

Отношенията му към колективите се изразиха в постоянните пререкания между обществените организаций на колективите-партийната и просъюзната,като с арогантен тон той винаги е заявавал че ще проведе това което той иска и че е изпратен да "оправи "операта.Черните очила на Добрин Петков и неговите началници-В.Кръстев. Е.Димитров и Хаджи Танев,са такива че те решиха да "оправят"тази опера,която прослави името на България в Света,която даде Н.Гяуров,Д.Узунов,Н.Николов, Катя Попова,Елия Бинер,Л.Будуров и много други и която създаде оркестър който заедно с певците прослави името на България в ГДР и хор който прослави Българското изкуство в Париж.Именно тези артисти и колективи Добрин Петков ОПРАВЯ В МОМЕНТА.

Профсъюзната организация на оркестъра се опитва цели два месеца да проведе събрание ,но Добрин Петков го отлага постоянно.Най сетне в края на м.декември,това събрание бе проведено.На събранието Добрин Петков довете и своите началници-В.Кръстев, Е.Димитров,Хаджи Танев,като с това се надяваше да уплаши колектива, и да приказва каквото иска.Най-напред на него бе дадена думата и когато той застана зад бюрото,започна речта си със следните думи"АЗ СЪМ ДОШЪЛ ТУКА НЕ ДА СЛУША ВАШИТЕ СЪВЕТИ НИТО ВАШЕТО МНЕНИЕ А ДА ВИ СЪОБЩА КАКГВО СЪМ РЕШИЛ И КАКВО ВИЕ ЩЕ ИЗПЪЛНЯВАТЕ".Той започна да изрежда,увеличаване на работното време,удължаване на репетиций,започване по -рано от позволеното време в Кодекса на труда и ред мероприятия противоречещи както на Кодекса така и на Конституцията.

Из архивите на ДС

106

Исипа куп заплахи към колектива и с право хората започнаха да недоумяват,как е възможно в нашето време да се говори и действува така,и дали е възможно да са дадени такива права на Добрин Петков от Министерството и ЦК на Партията.Стигна се дотам че колектива започна да негодува и изказванията на хората от колектива бяха една рязка критика против своеволията на Добрин Петков.Той даже започна да дава съвети,как да бъде избран бъдащия профкомитет,като заяви че той щял да посочи хората които трябвало да влязат в него???????
За да се покаже че и той"милеел" за оркестъра,съобщи че когато бил в Пловдив,дал на оркестрантите по една седмица почивка за "Велик ден и Коледа"????? И прави бяха репликите на отделни хора от оркестъра,които го попитаха :"Ами за 1 Май и 9 Септември" дали е дал почивка на оркестрантите.
Създаде се на събранието такава атмосфера че трябваше само една искра за да избухнат хората.Тази искра даде Добрин Петков който накрая каза :че все пак ще стане това което той наредил и че не ще да слуша никого" Тогава оркестъра стана и тръгна да напуска събранието,и само заради Директора Ил.Йосифов, остана в залата.
Добрин Петков е хитър и не глупав човек.Той знае какво прави и неговите дела започват да подказват едно умишлено саботиране на нашия ведущ културен институт Народната опера.
Той създаде една умраза в колективите против себе си,внесе смут между хората,хората станаха неспокойно, което се отрази и на изпълнението.Спектаклите преминават все на по низко художествено ниво,една от най лесните оперит "Травиата"вече отлага премиерата си ,макар че бе обявена в афишите,няма диригенти на висота,певци също,хората негодуват и разложението започна постепенно да се налага в работата.
Под напора на общественото мнение,той се съгласил да дирижира една опера"Дон Жуан от Моцарт,но е взе от Ат.Маргаритов,понеже наверно му се е харесала по-вече от другите.
Добрин Петков е нежелан човек в театъра.До назначаването му в операта,той не знаше къде е вратата на театъра [illegible] Хората недоумяват как е възможно един човек като Добрин Петков,да прави каквото желаея,да не се вслушва в съветитете на Партийната организация и порфорагнизацията , да не зачита колективите , и да върши дела ,които неменуемо ще довет един ден до анкети и разследвания но много късно ,когато вече бедата е направена и когато хитрия саботаж на Добрин Петков е вече прокаран.

94

Строго секретно! 24

Екз. №

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

105

ДО ДРУГАРЯ
НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ II ДС
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От полк.Н.ГЕОРГИЕВ,зам.
н-к II управление ДС.

ОТНОСНО: проявите по времепребиваването на група изтъкнати опер ни певци в Испания.

На 23.I.1963 година заедно с групата наши оперни певци заминах за Барцелона-Испания.

Извършената предварителна наша работа позволи да сме в курса на много интересуващи ни въпроси.

През това време, а и по времето прекарано в Барцелона не се получиха сигнали за измяна на родината, за предателство или други подобни.

Имаше сигнали за пренасяне на няколко писма от състава на групата до българи или евреи живяли преди това в България. Тези връзки имаха преди всичко характер за оказване евентуално на финансова помощ или консултации за покупки.

Непосредствено след пристигането на групата ни в Барцелона се получиха сигнали, че се интересуват от данни за ръководството, в което влизахме - директорите на концертна дирекция, опера та, аз като представител на Министерството на културата, ДОНЧО БОГДАНОВ от концертната дирекция и [illegible]ЕН ПАУНОВ - представител на артистите.

95

Из архивите на ДС

25
166

За изясняване състава на ръководството се опитваха да наберат сведения преди всичко чрез импресариото ВЛАДАРСКИ, изселения от България евреин ЛАЗАР ГЕРОН - крупен търговец, бивш приближен на царския двор и сега оръдие на СИМЕОНЧО,

- изселил се от България в Израел, а сега установил се в Испания или работници за щамповане на платове и химическо чистене. Към горепосочените насочих "Лавров" и С.Р. и установих личен контакт за добиване лични впечатления и изясняване на някои интересуващи ни въпроси.

Оказа се, че в Барцелона най-голям привърженик и лакей на СИМЕОН е ЛАЗАР ГЕРОН. също поддържа контакт със СИМЕОН и получава издаваните прокламации и информации, два екземпляра от които взехме чрез "Лавров".

108

Друга личност, която беше постоянен спътник на групата ни беше ЛИЗА НОРМА от Кюрасао от изучаването се установи, че знае добре български език, учила е в България в музикална консерватория през 1968 г., произхожда от бедно семейство според нея прогресивно, сега работи като нещатна певица и преводач.

На 5.II.1968 г. чрез "Лавров" добихме данни, че на 8.II. СИМЕОН и неговата свита ще дойдат на спектакъла БОРИС ГОДУНОВ. Чрез "Лавров" и "Г.Р. направихме няколко проверки и това се потвърди. На 6.II. СИМЕОН със жена си и хората около него между които и В.КАРАИВАНОВ пристигнаха от Мадрид в Барцелона и отседнаха в хотел "Рига".

На 7.II. чрез обезпечихме лична среща в хотела на "Лавров" със СИМЕОН, като му поднесе като подарък малко цветя и някои неща. Преди влизането при СИМЕОН, КАРАИВАНОВ и още едно лице са прегледали внимателно пакетите, с цел обезпечаване безопасността на СИМЕОН.

Срещата се състоя в стаята на СИМЕОН в присъствието на жена му МАРГАРИТА.

В общи линии съгласно дадените указания на "ЛАВРОВ", разговора премина по следният порядък:

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Из архивите на ДС

"Лавров" на кратко се представил кой е и какво представлява. Разказал, че преди да тръгнат за Испания са ги събрали и човек от Министерството на културата ги осведомил за някои данни на испания, че това е страна със стара култура -това очудило много СИМЕОН и казал:" Интересно ,как може в България да се каже хубава дума за Испания " - и продължил:" Наверно след снемането на "моя министър" А.Югов и махнал с ръка- се получила известна демократичност".

"Лавров" разказал, че са ги предупредили да не се занимават с политика и, че групата се изпраща с единичката цел да покаже на Испания и Западна Европа културата на нашата страна.

СИМЕОН се е интересувал за състава на групата и преди всичко за ръководството. Запитал дали ЙОСИФОВ и КИНЕЛОВ са директори и казал, че има сведения, че ГЕОРГИЕВ е от безопасността, питал дали няма и други такива.

"Лавров" пояснил, че той знае ,че ГЕОРГИЕВ е от М-во на културата ,сектор "изкуство" и, че е добре запознат с въпросите на изкуството.

Водили са доста разговори и по други въпроси. СИМЕОН се е интересувал за новости в България. "Лавров" му разказал за големите строителства във всички сектори. СИМЕОН казал, че някой негов близък през 1962 г. посетил Варна и му разказал, че бил изумен от красотите и строителството там. Интересувал се е какво стана с Рилския манастир.

Разговаряли са по културни въпроси - къде в България има опери, театри, за изтъкнати артисти, къде предстоели турнета и други.

СИМЕОН разказал, че е мъчен изгнаническият им живот и казал:"Блазя Ви, че от тук се връщате в София".

Жената на СИМЕОН почти не взела участие в разговора само е казала, че сега и тя учи български език.

СИМЕОН е потвърдил на "Лавров",че на 8.II. ще посети спектакъла "Борис Годунов". На сбогуване някои от хората около

Из архивите на ДС

27
108

СИМЕОН и преди всичко КАРАИВАНОВ се интересували от обекта Трилета и Р.Р. и казал, че искал непременно да ги види.

На 7.II. посетихме президента на театъра ,крупен богаташ за уточняване по някои въпроси за следващият спектакъл . Той ни запита дали знаем, че една българска личност /СИМЕОН/ се кани на 8.II. да посети Борис Годунов. Отговорих му чрез преводача БОГДАНОВ, че не ни е известно, но се надяваме, че той президента като добър и любезен домакин, няма да позволи да се допуснат никакви провокации.

Помолих да му съобщат, че ние сме република, нямаме царе и той не представлява за нас никакъв интерес - освен като музейна вещ. В присъствието и на импресарното предупредих, че ако СИМЕОН и хората му се опитат да направят провокации било с листовки, лозунги, речи и др., то въпреки нежеланието ни ще бъдем принудени да не пуснем да излезе нито един наш артист на сцената докато СИМЕОН не напусне салона на операта.

Президента обеща да води с когото трябва разговор по този въпрос и даде обещание, че ще се постарае да не допусне никакви нежелателни неща.

По този случай проведохме разговор с групата и им пояснихме някои неща, и какво да бъде поведението им при евентуален контакт със СИМЕОН.

На 8.II. на спектакъла пристигна СИМЕОН с кола "Шевролет" охранявана с друга колаот полиция. На входа го посрещнаха фоторепортъори и журналисти. Настаниха го в една от ложите за изтъкнати лица, с него и жена му имаше още 4 души, между които и КАРАИВАНОВ. В един от антрактите в театъра изпратих Р.Р.,за когото изявиха желание пред "Лавров" да го видят. На срещата дадохме случаен характер, представиха го на СИМЕОН, разговаряха по общи въпроси,преди всичко в културния сектор, като КАРАИВАНОВ се е мъчел да му припомни, че го познавал още от България, но Р.Р. казал, че не си спомня да го познава и да го е виждал.

Из архивите на ДС

28
104

СИМЕОН изказал възхищение от спектакъла, като казал:" Аз просто съм смаян от това, което виждам и, че досега такова нещо не е виждал".

Спектакъла на който присъствува СИМЕОН мина отлично, без никакви дори и опити за провокации, само при качване на излизане в колата си вдигна и размаха ръка за довиждане , на което никой от групата не обърна внимание.

Пред журналистите СИМЕОН отговори на някои зададени му въпроси, между другото по същественото беше това, че е много доволен от видяното - постановката и на въпроса какво ще каже за България ,отговори, че нищо не може да каже и ,че първо трябвало да се даде свобода на българския народ, а после народа сам щял да избере своето управление.

Отговори и на други незначителни въпроси.

На 7 и 8.II. на два пъти СИМЕОН искаше да се срещне с РР, но тъй като вече бе провел две такива срещи с наши хора и СИМЕОН едната със самият РР и характера на срещите беше само те да се информират, то счетох за ненужно да изпращам повече хора на такива срещи.

На 9.II.1963 г. Цончева без да се обади на мен или някои от ръководството, проведе две срещи с , който го потърси същата сутрин в хотела и заедно излязоха. След обяд Цончева отишъл у , от където ни съобщиха за получената криза и спукана язва.

Трябва да се има предвид, че именно уреди среща на "Лавров" със СИМЕОН и не е изключено това посещение на Цончева да е организирал с оглед среща с интересуващият се и желаещ непременно да го срещне КАРАИВАНОВ. Направих опити за изясняване на случая ,но поради много краткото време и напрегнатост около операцията, не успях да получа резултати.

С др.МАРГАРИТОВ проведох няколко срещи в болницата. Присъствувах лично при изследванията и процедурите подготвящи го за операция и на самата операция.

Не се получиха никакви сигнали за измяна на родината.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Из архивите на ДС

110

За отбелязване е, че между тези които посещаваха нашата група и проявяваха интерес имаше и хора, които за нас и органите ни могат да представляват интерес. Един от тях е ____ със солидно положение и връзки по върховете, а същевременно голям патриот и милее за България. Той ни направи големи услуги. С него станахме близки. Ще дам отделна по-подробна справка за I управление ДС, своевременно и за съпътниците. Той ми даде визитката си и се уговорихме, че може да ми изпрати някого да му се обади.

През времепребиваването ни в Барцелона на 28.I. и на 3.II. на барцелонското пристанище пристигнаха на два пъти по около 3,000 моряци с по 7-8 морски съда, въоръжени с ракетни оръжия. - Между тях имаше и 1 подводница и 1 самолетоносач.

Чрез лично посещение и такива на "Лавров", ДВ "Колю", "ЛБ" и "ЙК" организирах събиране данни за флота, контролните им номера и засичане на някои от тях.

За горното ще информирам другарите съветници за сведение.

Приложение: два материала, издадени от канцеларията на С МЮОН.

ЗАБЕЛЕЖКА: Имам дадох за промиване и снимките ще доложа допълнително.

София, 19.II.1968 г.

ЗАМ.НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ II ДС
- Полковник : Шеров

2 екз./ВС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

157
187

Строго секретно!
екз. №

ДО ДРУГАРЯ
Н-К ОТДЕЛ VIII, У-НИЕ II ДС
Т У К

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Р А П О Р Т

От капитан Иван Стоянов Янкулов,
отделение I, отдел VIII.

Относно: проведена среща с ДВ

ДРУГАРЮ НАЧАЛНИК,

На 18.III.1963 година имах среща с балетиста от Софийската народна опера ,който във връзка с предстоящето заминаване на балета за Испания сподели следните впечатления:

Според него буди недоумение включването в състава на групата на АСЕН ПЕТРОВ ГАВРИЛОВ и ВЕРА ЛАЗАРОВА КИРОВА, които досега никъде не са пускани заедно. Особено се страхува за А.ГАВРИЛОВ,който досега не е пускан в капиталистическа страна. Последният през м.февруари т.г. е бил в Югославия за 20 дена и след завръщането си говорил много ласкави неща за условията при които работят солистите от югославския балет. Безпокойството му идвало най-вече от факта, че А.ГАВРИЛОВ и В.КИРОВА поддържали много близки отношения с белгийския журналист който често пребивавал в нашата страна, правил им подаръци и разходжал с леката си кола. Същият много пъти преди ги канел да посетят Белгия на гости и изнасяне на концерти, но те не били пускани. Той смята, че не е изключено КОРМАН да отиде в Испания, където ще се срещне с тях и се опита да ги подтикне към някоя неразумна постъпка.

Мнението на че А.ГАВРИЛОВ сам не е

104

Из архивите на ДС

158
182

способен на глупости, ако В.КИРОВА не му повлияе. Затова трябва да се обърне по-сериозно внимание на нея.

Др. изрази безспокойство и от отчаянието, в което се намира балерината , бивша жена на А.ГАВРИЛОВ,

Особено тежко В.КИРОВА понасяла неприемането й напоследък за кандидат член на БКП по повод на което му заявила, че за нея живот в България нямало. Той се опитал да я успокои като й казал, че и него не са приели в Партията, но той не унивал, а и тя небивало да се предава, защото е още млада. КИРОВА обаче не го доизслушала и видимо неудовлетворена го напуснала.

Будило известно съмнение и странното държане на съвсем младите балетисти Недко Бошнаков и Димитър Христев, които постоянно се странят от колектива, от нищо не се интересуват, а гледат само личната си кариера и благополучие. Повече се страхувал за

Накрая др. изказа възмущението си от включването в групата на Александър Георгиев; известен кавгаджия и побойник в балета, който никога няма да помисли за оставяне в Испания, но положително щял да направи някой скандал и изложи България.

СПРАВКА:

Досега поради сигнали за изменнически намерения не е пускан в капиталистически страни. През м.февруари т.г.му разрешихме да посети Югославия;
при др. Ц.Цолов от отдел I.;
Другите лица също са известни.

МЕРОПРИЯТИЯ: Да се говори с др.Ц.Цолов доколко е уместно изпращането на А.Гаврилов и В.Кирова в Испания и съвместно прецени дали няма да получим някаква изненада.

м.о.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

105

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

В зависимост от мнението им след това ще се говори с ръководството на Операта и МПК относно оставянето на един от двамата.

С да проведе укрепителна беседа парт. секретар на Операта др.Пауновски. За останалите ще се реши след проучването им.

Забележка: С се договорихме всичко каквото му стане известно за артисти от групата-изменнически намерения, вражески изказвания, търговски и валутни сделки своевременно да ни уведомява.

капитан:

София 21.III. 1963 г.

БГ/2 екз.

При следващя срещя да се поставят и някои конкретни въпроси по конкретни лица
23.III.63 г.

189

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Строго секретно!
екз.№__

ДО ДРУГАРЯ
н-К ОТДЕЛ VIII, У-НИЕ II ДС
-Т У К

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Р А П О Р Т

От капитан Иван Стоянов Янкулов,
отделение I, отдел VIII.

Относно: проведена среща с ДВ

На 17.III.1963 година имах среща с балетист от Софийската народна опера, който във връзка със заминаването на балета за Испания ми разказа следното:

Той счита, че този път състава на балета е комплектуван добре, като съобразен, освен с политическите и с художествените качества на хората и недопуска, че някой може да остане в Испания и въобще в капиталистическите страни.

Според него неправилно е включен в групата АЛЕКСАНДЪР ГЕОРГИЕВ, който не можел да живее без кавги и скандали, още повече, че когато си тръгнали от Белгия през 1960 г. същият си бил грабнал куфарите и слязъл от вагона и заявил, че щял да остане там, ако не му осигурят удобно място. В операта често се карал и биел с колегите си, дори и през последното им турне в гр. Враца имал някакъв инцидент. Скоро бил съден от другарски съд в квартала за нанасяне побой на детото(и жената) на съквартирантите си, за което положението му в балета висяло на косъм и др.

Забележка: Случая с Ал.Георгиев е верен. Известен е на др.полк.Н.Георгиев и на мен.

Мероприятия: Да се разреши да се говори с ръководството на Операта за отстраняването по тяхна линия на Ал.ГЕОРГИЕВ от състава за Барцелона.

КАПИТАН:

София, 21.III. 1963 г.
БГ/2 екз.

106

189

Строго секретно!
екз. № _____

УПРАВЛЕНИЕ II ДС
ОТДЕЛ VIII
ОТДЕЛЕНИЕ I

Съобщава: агент " ИВАН" на 6.IV.63 година
Приел: капитан ИВАН ЯНКУЛОВ

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

АГЕНТУРНО СВЕДЕНИЕ

Отнася се за балетисти от Софийската опера, предвидени да заминат в Истанбул.

Така както е съставена трупата струва ми се, че грешката е допусната още в самото начало - няма съгласуваност по различните показатели.

АСЕН ГАВРИЛОВ, който е талантлив балетист е една нестабилна личност. Голямо е влиянието му сред младежите и девойките, особено сред тези от първия випуск. Тройката ВЕРА КИРОВА, АСЕН ГАВРИЛОВ и ПЕТЪР ТОРНЕВ са способни на прояви и авантюризъм. ТОРНЕВ не държи на семейството си - това изобщо не е никаква пречка за него.

НЕДКО БОШНАКОВ и ЖИВКО ТОДОРОВ са съученици и приятели В училище не са давали повод за каквито и да било лоши настроения. Лошото е, че плуват във водите на гавриловата компания.

Около ШОНИ ГЕОРГИЕВА не сме могли да разкрием как стои въпроса с първият й баща. В училище е била много и винаги дисциплинирана.

МАРГАРИТА ДРАГАНОВА категорично е човек Много нестабилен човек. Голям материалист.

ЕЛИСАВЕТА ГРУЕВА - бащата е ликвидиран, но чрез други връзки (БОЛГАР) е успяла да се закрепи в операта. Липса на всякаква активност.

АЛЕКСАНДЪР ГЕОРГИЕВ - имайки предвид търговският му вид и , готов е и себе си да продаде. На връщане от Белгия, независимо от разправиите на гарата, той слезе с багажа си и каза, че остава в Брюксел. Немало да се връща.

109

Из архивите на ДС

198

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ е в компанията на ГАВРИЛОВ – ТОРНЕВ. Той няма отделна мисъл. Той им е верен.

ДИМИТЪР ДИКОВ – не лош. Дисциплиниран е, но какво се крие в главата е непрогледно. Никакви изказвания, мнения и пр.

"ИВАН"

София, 6.IV. 1963 г.

написано 2 екз.
1 .....
1 .....
написала Севдина
8.IV.63 г.

ЗАДАЧА: Във връзка с предстоящето турне на балета в Испания да ни информира за настроението на колектива, лоши прояви или намерения, ако такива се изразят пред него и пр. Да проведе също укрепителни разговори със своите бивши ученици – Трифонов, Кацев и др., пред които се ползува с голям авторитет.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКОТО МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО
I4
Из архивите
119

Строго секретно!

Екз. № ____ 64

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П И С Ъ К

на бивши сътрудници от
състава на Операта.

1._____

,София,хорист с висше образование,безпартиен.Баща му бил търговец на зърнени храни.Преди 9.IX.944 година членувал в "Бранник" и бил офицер. След тази дата става опозиционер,без особени прояви.През 1948 година изпращан в ТВО за срок от 1 година,където имал добро държание.

От 8.XI.1949 година до 21.IX.960 година бил сътрудник на ДС по линия на Операта.Работил е добре и имал положително отношение към ДС.Изключен е тъй като възможностите му за работа са намаляли и не се ползувал с достатъчно доверие пред вражеските елементи,вследствие на активното му участие в обществения живот на Операта.

ЗАБЕЛЕЖКА: При необходимост може да се ползува от мое име (Янкулов).В III отдел ДС има арх., пр.

2._____ родена на
,с висше образование,хористка,безпартиина, жив. в София на № _____,омъжена с едно дете. От дребно буржоазно семейство.Преди 9.IX.1944 година била активна оранничка и като такава изпращана на екскурзия в Охрид-Югославия. дружела с немски офицери. След 9.IX.944 година става член на БРСДП,а след това на БКП,но в последствие е изключена заради миналата и дейност.

От 1951 година до 1956 година е била сътрудник на управлението по линия на Операта.към ДС е имала положително отношение,приемала с желание и добре изпълнявала поставяните й задачи.изключена е поради вложено здравословно състояние.Сега е добре и при нужда може да се ползува.

Из архивите на ДС

В отдел III Д/, има арх. пр. под №/ I-а-6712.

3._

година в София,жив. с висше образование, пианист и музиковед,неженен,безпартиен,владее добре немски и италиански езици.Произхожда от буржоазно семейство.Следвал химия в Германия,но не я завършил.От началото на 1941 година до м.април 1942 година е работил в радио-службата на Германската легация в София.Същата година е мобилизиран и изпратен за преводач на немските войски в Скопие.През 1943-1946 година бил .преди и след 9.IX. 1944 година безпартиен,с добро отношение към народната власт.

От м. юли 1952 година до м. октомври 1953 година бил сътрудник на управлението ни по линия на Операта и по разработка "Режисьора".Конкретни задачи не е изпълнявал,тъй като се установило,че много бълнува на сън и имало опасност да сигнализира обекта,за което е изключен.към органите на ДС е имал и има положително отношение.

ЗАБЕЛЕЖКА: При конкретни случаи може еднократно да се използува .има арх. пр. № I-а-5205.

4. ,роден на година в гр. ,със средно образование,хорист,безпартиен, живее в София на ул.

От 1936 до 1941 год. учил в семинарията в гр.Пловдив и членувал в легиона,без да е имал някакви прояви.През 1942-44 г. като ученик в бил гимназиален водач на "Легиона",поддържал най-тесни връзки с водачите на същия в града участвувал в събрания,в отпечатването на позиви и пр.За горните му деяния през 1945 година е задържан,но оправдан от Народния съд и освободен.

На 17.VI.1951 година е вербован за агент от Софийско управление МВР като за база е използувана дейността му в миналото ,от което се почувствувал обиден.Като такъв не е дал никаква работа и накрая отказал да работи,за което на 9.XI.1954 година е изключен.

ЗАБЕЛЕЖКА: В Операта се държи добре.Към мен се държи добре,но не съм го ползувал.Смятам,че при по-внимателен подход може да бъде полезен.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

5. е родена на
година в София,омъжена,хористка,безпартиина.

От 1951 до 1954 год. била сътрудник на управлението по линия на Операта.изключена е защото не е дала никаква работа, а накрая отказала всякакви срещи с нашите органи.има арх. пр. № I-а-5335.

през 1956-58 година е водена на Онд за изменнически настроения и вражески изказвания,но данните не са се потвърдили и същото било закрито. до сега е била в Белгия и Франция - 1960 и 1962 год. (III раз. 5421).

6. е роден на
година в ,сценичен работник в Операта, безпартиен,жив. в София ул.'_____" № _____.

през 1938-44 год. бил полицаи в София,Самоков,Пирот, Цариброд и др.Лоши прояви не е имал.След 9.IX.1944 година до 1.VIII.1945 година продължил да служи в Народната милиция,от където е уволнен по разпореждане.В операта станал член на БКП, като скрил за службата си в полицията,за което не след дълго е изключен.

на 7.XII.948 година е вербован за обслужване техническия персонал на Операта,но не е дал никаква работа и на 31.V.1952 година е изключен.

7. - роден на година в София, живущ на вход,балетист, безпартиен.

През 19___ година вербован за агент на патриотична база. Като такъв е работил добре и честно.По негови данни са разкрити две младежки нелегални контрареволюционни групи и някои от участниците в тях осъдени. Изключен поради липса на възможността за работа и разконспириране при реализациите.

Може да се ползва при конкретни случай спокойно от нашите органи.

8. роден през 1929 година в
жив.в София на ,балетист,безпартиен.Баща му е бивш търговец,засегнат от ЗЕГС.Като са му снети няколко сгради. Лично той бил в Бранник,без особена дейност.След 9.IX.1944 година, членувал в РМС и ЕМОС,в които работил добре.Ходил е 3 пъти на бригада. През 1951 година на Световния младежки фестивал в Берлин е

Из архивите на ДС

направил опит да премине в Западната зона, но заловен и върнат в България.

През 1952 година е вербован за агент по обслужване, но се е проявил като нечестен,за което 1954 година е изключен.През 1957 година,1960 година е воден на р/ка за вражеска агитация и пропаган да,която е закрита тъй като престанал да развива такава дейност.

през 196[illegible] година беше на турне с балета в Испания, където се държа безупречно.Към нашите органи показва положително отношение и считам,че по конкретни в/си може да бъде полезен.Има

8. – роден през 1922 година в ,живущ в София на ул. ,оркестрант,безпартиен бивш легионер от търговско семейство.Има бротовчед в ГФР.Посетил Италия,Белгия,ГФР и други.

През 1951 година е вербован за агент на патриотична база за наблюдаване групата на Операта на Световния младежки фестивал в Берлин,но след това отказал да работи,заради което е изключен.

Към органите на ДС сега има добро отношение и при нужда може да се ползува по конкретни в/си.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

Строго секретно! 30
екз. № _____

111

ДО ДРУГАРЯ
НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ II ДС
Т У К

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д О К Л А Д

От капитан ИВАН ЯНКУЛОВ, ст.разузнавач
отдел VIII, у-ние II ДС

ОТНОСНО: извършена агентурно-оперативна работа по групата от балета на Софийската народна опера, гостувала в Испания.

От 16 април до 18 май 1963 г. заедно с група от 50 артисти от балета на Софийската народна опера бях в гр.Барцелона, Испания.

Балета се представи много добре.Всички концерти и спектакли се посетиха масово и минаха при голям успех, с изключение на"Нестинарка". Затова се писа в редица вестници (и в най-реакционните в които се даваше висока оценка на българското балетно изкуство.

Преди заминаването на балета, макар времето да беше кратко, беше извършена известна подготовка, която позволи да сме в курса на интересуващите ни въпроси:

Бяха проверени по отчета и проучени всички заслужаващи оперативен интерес артисти. Използуваха се 4 действуващи и 2 бивши агенти и 3 ДВ, с които се проведоха срещи и поставиха задачи по определени обекти. Чрез управление IV ДС се проведе мероприятие "9" за проверка кореспонденцията на заминаващия състав. По наше предложение , чрез ръководството на операта, беше отстранен един артист, известен скандалджия и побойник. С двама балетисти,които дотогава не бяха пускани в чужбина проведохме профилактично-укрепителни беседи.

Освен това по бившия обект на ЛАР " ЛЕБЕДА" и неговата годеница, за които имаше съмнение, че ще изменят на Родината,се

113

Из архивите на ДС

проведоха мероприятие "21";"15"; "12" и "9", но не се получиха данни, потвърждаващи горните съмнения и същите бяха пуснати в Испания. 112

Редът и дисциплината по време на пътуването (до и от Барцелона) бяха добри. Състава предварително бе разделен на малки групи (по купета) с отговорници - членове на БКП или добри комсомолци.

В гр. Барцелона групата първоначално отседна в два пансиона ("Публични домове") при много лоши битови условия, в единия от които през цялото време се даваха стаи на различни любовни двойки. Това обстоятелство до известна степен се отрази угнетяващо върху артистите и понижи тяхното самочувствие. Впоследствие, обаче, една част от солистите бяха преместени в други - три по-хубави хотели.

Няколко дни след пристигането ни в Барцелона от Белгия дойде НИКОЛА КОРМАН, близък приятел на обекта "Лебед" и неговата годеница, с които общуваше почти непрекъснато до последния ден на турнето, когато си замина. Това наложи да се засили наблюдението ни за което поставих допълнителни задачи на някои с.с. и ДВ. КОРМАН е развеждал същите в различни градове около Барцелона и по Средиземноморието, а веднаж посетиха гр. Уеска, на около 400 км от Барцелона, където е била главната линия на фронта по време на гражданската война. В тази екскурзия взех участие и аз, тъй като бях поканен от "Лебед". През цялото време всички се държаха добре и непринудено КОРМАН сподели положителното си отношение към България и българския балет и особено за големия талант на ВЕРА КИРОВА, която сравни със световно известните балетни звезди в миналото и сега. По-нататък упрекна някои отговорни фактори у нас, които не пускали на Запад В.КИРОВА иА.ГАВРИЛОВ и по-конкретно др. Рада Тодорова, която навремето като председателка на КПКВЧ му била заявила, че не ги пускали, защото се страхували, да не останат на Запад.

Пред импресариото ВИКТОР ВЛАДАРСКИ, обаче КОРМАН се е изказал отрицателно за нашата страна и българския балет и упрекнал загдето го завел в Испания и искал да го наеме за Южна Америка(Сведение от агент " Дипломата".)

„ЛЕБЕДА" редовно , по собствена инициатива, ме информираше за екскурзиите и разговорите си с КОРМАН. Според него, последният много се е радвал, че са пуснати в Испания, с което им се дало възможност да докажат добрите си чувства към България и запу-

Из архивите на ДС

шат злите езици. Намеци или предложения за оставане на Запад КОРМАН не им е правил.

ВЕРА КИРОВА също се държа добре с изключение на е един инцидент който допусна, а именно:

На 10 май т.г. след изпълнение на един номер от първо действие на концерта, същата отказа повече да играе, под предлог че програмата била неудачно съставена и тя нямала да може да издържи, щяла да припадне на сцената и се провали и пр.. Това хвърли в паника целия колектив, включително и дирекцията на театър "Лицеp", тъй като за всяка промяна трябвало да иска разрешение от полицията.

Наложи се с нея да разговаря др. Кинделов, който я помоли да надвие вълнението си и се яви на сцената, но тя категорично му заяви, че даже и майка й да я помолила пак нямала да играе. Тогава аз най-спокойно и учтиво й заявих, че в известни случаи тя може да не послуша майка си и баща си, но за името на България и за нейната чест е длъжна да играе, защото именно България ни е изпратила и ние сме длъжни да я представим достойно, а ако има някои грешки в програмата, то затова ще поговорим утре. След този разговор тя започна да се облича като помоли, ако е възможно последният номер да премине като първи във втората част на концерта, което беше уредено с директора на "Лицео" и съобщено на публиката, че се налага по технически причини.

Според мен случая не може да се квалифицира като вражеска проява, а по-скоро като истеричен припадък, който се дължи на нервна възбуденост, хитро подхранвана от нейните колежки К.Богоева, Цвета Джумалиева и Красимира Колдамова, които уязвени от успехите й преди инцидента са я съветвали да не играе, а след това скрито я упрекваха, както и на нетактичната постъпка на др. Стефан Василев, който вместо да я посъветва и успокои я обвинил в примадонщина, от което тя много се засегнала.

На връщане за България във влака имах продължителен разговор с ВЕРА КИРОВА, в който тя направи самокритичен разбор на постъпката си и заяви, че въпреки усилията й не е могла да се овладее, за което била готова да носи последствия, но много се страхувала, че случая щял да бъде изтълкуван като умишлено действие което не било вярно, защото тя [illegible] обичала България, неможела да си представи живота без нея и своите близки и никога не би се разделила с тях.

33

4.- 114

Аз я успокоих да не се страхува, защото подобни неща могат да се случат с всеки човек и смятам, че правилно ще бъде разбрана от ръководствата на МПК и Операта ,но винаги трябва да обмисля всички свои думи и действия, да се старае в работата си и помага за отстраняване слабостите по съответните начини, с което ще бъде полезна, както на себе си така и на цялото общество.

На 6 май от аг."Иван" и ДВ "РР", "ЛК" постъпиха данни, че СИМЕОНЧО със свитата си щял да присъствува на нашите представления на 8 и 9 май. Съгласно дадените ми указания от др. полк. Н. Георгиев предупредих същите и другите агенти и ДВ, да не се срещат с хората на СИМЕОНЧО и да не присъствуват на вечери или обеди ако евентуално бъдат поканени. Освен това, заедно с другарите Кинделов и Василев проведохме разговор с групата и пояснихме на артистите - какво трябва да бъде поведението им, ако се наложи контакт със СИМЕОНЧО или неговите хора.

На 7 май т.г. по телефона се обадил на агент "Иван" бившият му съквартирант от София ЛАЗАР ГЕРОН, голям привърженик на СИМЕОНЧО и уговорили среща в неговия дом. При срещата "Иван" бил внимателно посрещнат. ГЕРОН се интересувал за положението в нашата страна, за състава на групата и преди всичко за ръководството. Питал дали Кинделов е директор на Концертна дирекция и заявил, че имал сведения от РУСЛАН РАЙЧЕВ, че Янкулов е от Държавна сигурност. Накрая го предупредил да се пази от мен и помолил да предупреди и другите артисти за това. Дал му също един бюлетин със снимки на СИМЕОНЧО и един календар с ликът на баща му. ГЕРОН много съжалявал, че АТАНАС МАРГАРИТОВ не е с групата.

"Иван" отговорил, че той лично познавал Янкулов и знаел, че работи в отдел "Оперни театри" при МПК, където го е виждал, когато е ходил в МПК по въпроси свързани с работата му.

На 11 май РУСЛАН РАЙЧЕВ ми се обади; че отива в дома на Л.ГЕРОН за уреждане закупуване на лека кола от същия. След връщането му го запитах как е минала срещата, от какво се е интересувал ГЕРОН и конкретно станало ли е дума за мен. Той отговори,че от страна на ГЕРОН не е проявен специален интерес, тъй като говорили почти само за колата. За мен не е станало дума, но те по аналогия считали, че представителя на МПК е човек на ДС.ГЕРОН бил недоволен от неуважението към "царя", но заявил, че имало хора,

116

Из архивите на ДС

които го обичали. Един от тях бил ВАСКО (ВАСИЛ ПАВЛОВ - единствен с такова име, б.м.) от балета, който му предал няколко монети с образа на БОРИС, които да предаде на СИМЕОН (Данните подлежат на проверка).

САШО ВЛАДИГЕРОВ е съобщил на др. др. Кинделов и Василев че на 10 май в 18 часа РУСЛАН РАЙЧЕВ е бил на вечеря заедно със СИМЕОНЧО въпреки, че изрично беше предупреден да не ходи.

Освен това, на 14 май към 21 часа Р.РАЙЧЕВ се опита да шантажира ръководството на групата, като заяви, че нямал да се яви на спектакъла, ако не му се заплатят дирижираните в повече от него концерти. И действително до 22 часа без 15 минути той най-спокойно се хранеше в ресторанта. Тук аз използувах оставянето ни за момент сами и сериозно го предупредих, че той не е дете да не съзнава какво върши, а човек на солидна възраст, от който най-малко трябва да се очаква подобно нещо и ,че ако има неуредени сметки не бива да постъпва по този начин, с което се излага, а може да изложи и нашата страна. Веднага след това същият замина за театъра и се яви навреме. Там веднага уведомих др. Кинделов, който е говорил с Р.Райчев и уредили въпроса.

Шантажът, който се опита да направи беше с цел да вземе още някой долар за да си купи лека кола, за което и остана в Испания. Все с такава цел същия според ДВ "Л.К." е взел около 8,000 пезети от българските евреи ИВАН САВОВ, ЛАНДАО и Л.ГЕРОН за което нищо не сподели.

Получиха се данни от ДВ "ЛК" и "РР", че САШО ВЛАДИГЕРОВ и годеницата му МАРГАРИТА ДРАГАНОВА , често сакането на гости в български евреи, без да се обаждат за това. На една вечеря в ЛАНДАО и една у приятел на импресариото ВЛАДАРСКИ, Владигеров е разказвал много вицове, между които и такива от политически характер против някои порядки у нас и по адрес на отговорни ръководители, за което те са му направили забележка(Данните подлежат на проверка).

На 3 май вечерта балерината МАРГАРИТА ДРАГАНОВА ми се оплака, че от чантата й в театъра са й откраднати 1,000 пезети и изрази съмнение, че крадеца е балетиста СЛАВЕЙКО ИВАНОВ . На другия ден чрез бившия агент "Ярослав" се установи, че СЛ.ИВАНОВ разполага с повече пезети отколкото имаше

Из архивите на ДС

преди 2-3 дена. Също така "Ярослав" ми съобщи, че ИВАНОВ 6.- 116 му е откраднал 5-6 кутии цигари и една бутилка плодова ракия, която не е успял да изнесе от пансиона, а оставил в банята на етажа. През това време са откраднати и 100 пазети от балетиста НЕДКО БОШНАКОВ.

Около групата ни постоянно се въртеше ЛИЗА НОРМА, аржентинка, следваща музикология в Испания. Същата през 1958/59 г. е следвала в Консерваторията в София. В известни случаи бе използувана за преводачка. Неодобрява режимите в Аржентина и Испания. Заедно с нас замина за Рим, от където ще направи постъпки да дойде в България и продължи образованието си.

Др. Василев и агент " Дипломат" , чрез балетиста ИВАН МАЛДАЧЕВСКИ, се запознаха с г-жа ГАРСИЯ, работничка, съпругът й шофьор, които поканиха на няколко спектакли. Същата ги помолила да поканят дъщеря й СИЛВИЯ, балерина по испански танци за концерти, а след това да остане да учи класически балет, тъй като в Испания за това нямало условия. Разказала им за тежкото положение на работническата класа и народа в Испания, които умишлено се държат в невежество, за големия брой неграмотни и недостатъчността на образованието за бедните слоеве на населението, за влиянието на католическата църква и др.

Г-жа ГАРСИЯ се възмутила от жените на българските евреи ИВАН САВОВ, ЛАНДАО и СУРЖОН, които по време на спектаклите изказвали възхищението си от балета, но разправяли, че положението в НРБ не е добро, че балетистите били под най-строг контрол и, че ако посмеели да останат в Испания близките им в България щели да бъдат изклани и др.

Постоянно общуваше с групата ни българския евреин ИВАН САВОВ - търговец на канцеларски материали, който снабдява всички институти и предприятия в Барцелона и областта и някои военни поделения. Същият се представя за голям патриот, но не пропуска случай да изтъкне "добрия живот" в Испания и "мъдрата политика" на Франко. Иска да дойде в България на гости, но се страхува да не бъде задържан. През времепребиваването ни САВОВ даде много обеди, вечери и почерпвания на голям брой от състава, като пилееше големи суми за това. Начина по който харчеше пари ми се струва подозрителен.

Не се получиха никакви сигнали за измяна на Родината.

По сведение от бившия агент "Ярослав" балетистите ДИМИТЪР ДИМИТРОВ, ДИМИТЪР ДИКОВ, ДИМИТЪР РЪЖДЕВ и СЛАВЕЙКО ИВАНОВ са взели по около 1,000 пазети от български евреи, живущи в Барцелона и Ба-

Из архивите на ДС

7.- 36
117

лерината ШОНИ АТАНАСОВА е получила 70 долара от вуйчо си от Швейцария, а БИНКА ЖЕКОВА 60 долара от майка си от Израел.

На 7.V.63 година "Ярослав" е правил снимки на някои интересни постройки в района на Барцелонския затвор, за което бил предупреден от полицията, без да е имало инцидент.

През време на турнето установих близки доверителни отношения с някои артисти, които занапред могат да се използуват по наши задачи.

Изхождайки от горното,

П Р Е Д Л А Г А М :

1. С някои от фактите да се запознае ръководството на Операта.

2. Да се разреши провеждане на подробен разговор с АЛ.ВЛАДИГЕРОВ.

3. За ВЕРА КИРОВА и РУСЛАН РАЙЧЕВ да се уведомят другарите подполковник Радни Митев и В.Дончев, при които същите се водят на отчет.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Един бюлетин и един календар.

София, 27.V. 1963 г.

КАПИТАН:

отп.2 екз.
№ 1- л.д. 52-Б
№ 2 - л.д. на Операта
отп.Севдина
27.V.63 год.

119

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
14196 Б -7ДВП1963
от ... 19 ... г.

Строго секретно

СОФИЯ - НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ II ДС
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ VIII

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Приложено изпращаме Ви рапорт отнасящсе за връзките на ГЕОРГИ ЙОРДАНОВ МАХАЛНИШКИ - хорист в Народната опера, София , с ВАН НАТА и английския гражданин БРОЯК ЛАМБЕРТ. Считаме, че по МАХАЛНИШКИ трябва да се вземе отношение за изясняване както старите му връзки с ВАН НАТА, така и сега установената връзка с БРОЯМ ЛАМБЕРТ.

С ЛАМБЕРТ, МАХАЛНИШКИ се запознал посредством дъщеря си ЛЮДМИЛА - екскурзовод в "Балкантурист". Много често бяха заедно, но на каква база им са връзките не е известно.

По МАХАЛНИШКИ може да се ползва аг. "Антон" -воден от др.ИВАН ВИТАНОВ - Окр.у-ние МВР-София.

ПРИЛОЖЕНИЕ: рапорт от два листа

№-Вн- 2262, 6. IX 1963 г., Варна

НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР
Полковник
6.IX.1963 г.

отп. в 2 екз.
№ 1-адресанту
№ 2-към дело
Изпълнил
/Величков/
Написала:Калудова
30.8.1963 година

Строго секретно! 86

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

167

Р А П О Р Т

за проведена беседа с доверителна връзка.

На 23.XI.1963 година посетих в домът й др. артистка от Софийската народна опера, членка на БКП, по нейно искане, където имахме следния разговор:

Според всреч артистите в операта има голямо настроение против ръководството на същата, което е предизвикано от някои мерки предприети за подобряване състоянието на работата.

Така например с поемане управлението на операта настоящего ръководство, със съгласието на Комитета по културата и изкуството, проведе прекатегоризиране на оркестъра, на някои артисти от балета, хористи и оперни певци. Пенсионира някои от тях, а други предупреди, че след свършване на игралния сезон 1963/64 година ще бъдат пенсионирани и уволнени, поради навършване на възраст и по липса на достатъчни певчески данни.

Между засегнатите сред артистите има безпартийни и членове на БКП, но последните са повече и те смятат, че това се дължи на някакво отношение към тях. Такива са: БОРИС ХРИСТОВ, КОСТА ГЕЦОВ, НАДЯ БЪРДАРОВА, НИКОЛА ДИКОВ, БОРИС БОГДАНОВ, ВЛАДО ЖЕЛЯЗОВ, РАДОСВЕТА БОЯДЖИЕВА и др., всички членове на БКП, и ИВАН МАСЛАРОВ, АНТОН ЯНКОВ, ИЛИЯ ГЕНОВ, ВИРГИНИЯ ПОПОВА, ДРАГАН КЪРДЖИЕВ - безпартийни.

Тези и някои други артисти много са недоволни и от предизвиканата дискусия във в. "НАРОДНА КУЛТУРА" за състоянието на Софийската народна опера/от Розалия Бикс - б.м./, като твърдят, че това е инициатива на Дирекцията на операта с цел да бъдат ударени те. По този повод са се събирали и обмисляли да подготвят колективно възражение, с което да оборят излезлите в пресата статии, но преди това имали намерение да отидат при директора и направят групов протест.

Проекта за това е бил изготвен от артиста МИЛЕН ПАУНОВ тенор, безпартиен, който се изказвал с много остри думи и ругат-

Из архивите на ДС

132

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 13.09.2016г. Секретар:

84
1684

ни по адрес на ръководството и лично срещу нея заявявайки, че е минало онова време, когато не са смеели да кажат онова, което мислили. Специално той от нищо не се страхувал, защото и той имал ш власт и неговата дума се чувала.

Другарката заявила, че тя отказва да се подпише под такова изложение, защото считала, че не по този начин трябва да се действува за да се поправят някои неща. Според нея, ако някой виждал нередности той имал право да постави въпроса по съответния път дори до най-високите инстанции в нашата страна. Иначе ще излезе, че те се бунтуват.

Също така посочи, че председателя на профкомитета на операта др. ВЛАДО КЕЛЯЗОВ, член на БКП, който е предупреден че ще бъде пенсиониран, вместо да съдействува за нормалния ход на работата и укрепване авторитета на ръководството, наляво и надясно говорил против последното, служейки си с най-различни епитети, играйки ролята на обиден.

Почти всички артисти от операта са недоволни и от премахването на премиалните, които до сега са получавали за надноромен труд. Вместо тях се предвиждат персонални, които се раздават от обществените организации в операта, независимо от това дали даден артист е имал повече участие и по-отговорни роли, както е било преди. Имало курьози, когато някои артисти, които са участвували в 2-3 представления получавали повече персонални от такива, играли в 7-8 на месец.

Освен това сподели, че и директора на операта др. ИЛИЯ ЙОСИФОВ, член на БКП, малко ходи сред артистите, не се вслушвал в предложенията им и се опитвал да заглушава критиката. Така например, след годишно-отчетното събрание на партийната организации на артистите, на което той не е присъствувал, извикал диригента РАДОСВЕТА БОЯНОВА и й искал обяснения по някои пунктове от изказването й на събранието.

При друг случай, когато артиста ДИМИТЪР КОЛУХАРОВ отишъл при него с предложения за подобряване на работата, той му заявил: "Ти предложения и акъл не ми давай, а ми кажи кой какво мисли и говори за мен"?/Сведение от б.а. "Матадор"/.

СПРАВКА: Засечените лица са известни.

МЕРОПРИЯТИЯ: Да се проведе среща с аг. "ЛАВРОВ" и му се поставят задачи за изясняване на случая.

София, 25.XI.1963 година.

изготвил -
капитан:

128

Строго секретно!
екз. единствен!
Съобщава: агент "ИВАН"
на 25. XI. 1963 г.
приел: капитан ЯНКУЛОВ

УПРАВЛЕНИЕ II ДС
ОТДЕЛ VIII
ОТДЕЛЕНИЕ V

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

АГЕНТУРНО СВЕДЕНИЕ

По проблема за по-нанатъшен развой на трупата са необходи ми сериозни мероприятия. В какво според мен се вижда едно от сериозните неблагополучия. Преди всичко в липсата не само на добър репертуар, а изобщо на какъвто и да е репертоар. Опера-та с такъв огромен състав поддържа една извехтяла продукция или онова, което се види за първи път е крайно недостатъчно. Не се прави достатъчно за заангажирването на хората с работа. Певците са един голям щаб, а на сцената са все едни и същи, повтарящи се. Какво е положението в балета? Ръководител др. Нина Кираджиева е определено талантлив балетмайстор и с възмож-ности за творческо развитие, което не получава поле за дей-ствие. Не може един творец в разстояние на 5-6 години да няма възложена задача и в същото това време да се развива. Като ръкс водител е принципна, но лошото е това, че както големите зада-чи, така и(на)по-малките не винаги решава с необходимото темпо Прекалено много време отделя за редене на графика по програма-та, и изобщо по администрирането, а то води до лишаване от творчество. Годините в които Кираджиева оглавява балета съпвада и с това, че по това време гостуват 4 съветски гости - Балабина Анисимова, Феодорова и сега Уланова. Първите три допринесоха за хаост, капризи и всеки да покаже себе си какво може. Послед-ната (Уланова) е нещо съвършенно друго. Един действително ~~пре~~ представителен човек от СССР. Кираджиева не е лишена от после-дователност, но нещо което малко е търсила, това е помощ, вина-ги разчитаща на собствени сили. Като един сериозен недостиг на Кираджиева е това, че строгостта, взискателността до край-ност не винаги тя спазва и не санкционира своевременно, което довежда до следващи нарушения от страна на артистите. Налага се да проявява там широта и замах по време на спектакли. Започнат спектакъла на сцената да не прави суетня, излишни нерви, говоре не зад кулиси, защото това води до принизяване работата на

м.о.

129

Из архивите на ДС

другите, от които тя е длъжна да взисква.

Кой трябва да бъде нейният първи помощник. Това е партийния секретар и партийната група. За съжаление това не е така. В парт. група апетитите на кариеризъм не са чужди, а това е достатъчно отношенията да са лоши. За съжаление, съпругите на ЯНКОВ, ЛАЗАРОВ и приятелката на СТОЙНОВ са слаби, посредствени кадри и тук се получават вече две настроения. Казвам го, защото е тъй, но Кираджиева не може да се пребори с това положение, тъй като хора като КАЙОН ТОДОРОВ и парт. секретар от ръководството на операта също лавираха и не винаги имаха почтени намерения. К.ТОДОРОВ работеше против Кираджиева.

Моето впечатление е, че партийната група са и прикрити хора. Липсва им сърдечност, честност. ЯНКОВ против ЛАЗАРОВ, СТАЙНОВ не ласкаво за ЯНКОВ, БОГОЕВА против ЯНКОВ, ЛАЗАРОВ против ДОЙЧИНОН, ДОЙЧИНОВ ръмжи - но винаги когато се отнася за лична заинтересованост, а иначе болщинство против Кираджиева.

Друг помощник - профкомитета - това е едно умряло тяло. За периода от януари 1963 година до този момент няма никаква дейност.

Лошото е, че ЯНКОВ изгражда авторитета си не на професионализма си, който е в сериозен регрес, а на това, че е в бюрото и имащ връзки . Когато той танцува буди смях, но той също е прикрит. Отношението му с Кираджиева е крайно лошо. Аз за това нямам думи.

Колектива - Едно приятно нещо е, че голяма част от младите навлизат в работата и ако и да няма нови постановки, то се подготвят нови и нови изпълнители. Трупата в голямата си част са талантливи хора и могат да се правят сериозни задачи. Неприятно е че още от сега се чуват изказвания - много е неприятна атмосферата, не ми се влиза в театъра, щом си свърша работата бягам, никак не се задържам в театъра, не ме интересува нищо и др. подобни. А къде е причината за всичко това? Много заангажираност и все пак малко творческа заетост. От друга страна дразнят отношенията ни по-отговорните фактори.Не е тайна, че директора и главния режисьор; пък и всички от худож. съвет най-много разбират от балет а не от собствената си специалност. И Йосифов и Николов пък и други, по-малко отношение имат към себе си, ~~отколкото да (изпълняват(оплаквания от този или онзи от балета.~~ Имам впечатление

Из архивите на ДС

че Йосифов не винаги е откровен било с артисти или ръководители на балета. Все се е виждало да се прехвърля от болната на здравата глава, но като чели сега най-много това се вижда. Хубаво е, че сега се работи за педагозите и репетиторите и то ва сигурно ще доведе до едно сериозно подобрение. Но съществува един въпрос. Къде е възпитанието, културата на единицата? За съжаление такова нещо няма и ако предстои работа в някоя насока то именно тук се налага най-много. Всеки от нас смята себе си за много, много добър, за незаменим, за унизен и това докато ще е така, едва ли ще се направят сериозни крайни изводи. Етиката от горе на долу, от долу на горе изобщо не съществува Групировките са нещо неразрушимо. Повишенията които стават не са доглеждани. Това дразни, даже обижда. Една Пепа Стоянова е I кой път? защо? Заради Стойнов. ЯНКОВА отива в Барцелона ! Защо? Заради Янков. И никой не смее да говори. Една Галина повишават! Защо? За да се избегнат разпрявии в Лазаров. Та кой навън може да се похвали , че за такава недостатъчна работа получава 110 лева заплата?

Какво става с персоналните заплати? Същата пошлост. За да получиш солистична заплати значи да играеш добре, да защитиш категорията, а да получиш перносални - това значи вече да си създал личност.Тук ръководството е имало предвид само своите симпатии и имена. Имало пари раздавало безогледно. Персонални заплати заслужават само Кирова - Гаврилов и П.Енчева, която не е уважена, защото другите са се наложили.

Какво да се направи:

1. Работата върху етиката в театъра - младите имат място, но такива като Енчева, Колчакова, нима за това че са на 36 г. трябва да си идат.

2. Работа и повече работа - а не хаотично провеждане на репертоарна линия.

3. Един отговорник, а не 300

4. Чисти и здрави, честни отношения между членовете на групата партийни и безпартийни - независимо че е необходимо много и продължителен труд.

"Иван"

ДС 1 екз.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно! 171
екз. единствен!

УПРАВЛЕНИЕ II ДС
ОТДЕЛ VIII
ОТДЕЛЕНИЕ I

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Съобщава: б.аг."ГЕОРДИ"
на 29.XI.63 година
Приел: капитан ИВ.ЯНКУЛОВ

АГЕНТУРНО СБОБЩЕНИЕ

През последните две години за ръководител на балета бе назначена др. НИНА КИРАДЖИЕВА. Като " първа задача" пред Киражиева като че ли е стоял въпроса да (използувайки положението си на ръководител)

След това да създаде своя група, която да й донася кой говори против нея и в решителни моменти да я подкрепя. Тя успя да я създаде сред мъжете от следните балетисти: Т-ЦАКОВ, ИВ. МАЙДАЧЕВСКИ, ДИМ.ДИМИТРОВ, Д. РЪЖДЕВ, Д.БОЛГАР, П. ТОРНЕВ, Н.ШУЛЕКОВ. При жените по-лесно се справи със задачата си, като назначи всички свои ученички независимо дали имат данни. Всички нейни хора биват лансирани и защищавани. Случая с Т-Цаков (фалшификацията с наднормените). Ако беше някой, който не е неин, отдавна да е уволнен, а на Цаков и косъм не падна от главата, дори и мъмрене не му направиха. Отношението й към старите колеги, които не са от групата й е най-право дискриминационно. Търси и най-малките поводи, за да изтъква, че те не могат и не са вече за театъра. Във всички спектакли ги подмени поголовно с младите и своите хора. Показателни са два случая -"Легенда за езерото" - махнала от девойките Над. Янкова. След като Кр. Янков(който е зам. партиен секретар на Операта) вдигнал скандал тя я възстановила. Вторият случай е с "Гаяне". В четвърто действие махна хора - КУТЕВ и АНДРЕЕВ,които играят от премиерата, а нейните хора като ДИМ. ДИМИТРОВ, Н. ШУЛЕКОВ и Д.РЪЖДЕВ се преобличат и играят в руски танц и Гопак. Още, тя стигна до там, че Т-Цаков, който няма никакви данни и му остават да служи още 15 години за пенсия, не го маха от никъде, по всички възможни начини гледа да го утвърждава.Постави го да

м.о.

133

Из архивите на ДС

играе екзерсист в класа на съветския педагог УЛАНОВА, на която постъпка целият колектив се учуди.

Още един много показателен факт: По отношение на худож. Й виждане ще приведа следния факт: В балета "д-р Ох боли" трябваше да влезе една жена, за да играе маймуна. За такава бе поставена Д.МУШАНОВА, а Н. ЯНКОВА извадена от маймуната и поставена да играе старица. Никак не е възпитателно и естетично МУШАНОВА, която е доста пълна и с доста голям задник да я изкарва на сцената като по трико, за да я гледат изключително деца. А знаем, че имаме толкова млади и стегнати тела, които ще бъдат и по приемливи в тази роля. Но нали са все нейни ученички, а за тях е обидно да играят маймуни. Изобщо тя се ръководи не от това кой къде ще бъде полезен, а от личните си чувства към този и онзи. Изобщо тя не притежава необходимите качества за ръководител. Тя е неорганизиран човек, който не може да се съсредоточи и мобилизира. По цяла седмица прави програма и все не може да я направи. Колектива сега работи извънредно много, без да има нещо на лице. Необходимо е да се каже, че и АС.ГАВРИЛОВ се опитва да създаде своя група в лицето на младите : КОСЬО, ЖИВКО, НЕДКО и др. Голяма вина за лошото ръководство и неудачите в балета имат партийната група, профкомитета и особено КР. ЯНКОВ. КЛРАДЖИЕВА по всякакъв начин гледа да задоволява амбициите на партийните членове. Примери: включването на повишението на , които са жени на комунисти, макар и бездарни. Те от своя страна са съгласни с много нейни решения. Така се получава услуга за услуга. КР.ЯНКОВ например води двойствена политика. Не изпуска случай пред хората от колектива да говори против Кираджиева, а пред нея е винаги съгласен с всичко което не накърнява неговите интереси. Смятам, че ако партийната група в балета и особено КР.ЯНКОВ (когото всички партийни членове слушат) желаеха да помогнат както на др.Кираджиева, така също и на целия колектив, то те можеха своевременно да сигнализират както в дирекцията ,така също и пред самата Кираджиева. Но за това е необходимо те да се отърсят от всичко еснафско и кариеристично. Също голяма вина за неудачите в ръководството има профкомитета. Смело

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

3 1-12

може да се каже, че професионална организация от година в балета не съществува. След отчетно годишното събрание през 1962 год. до днес е имало само едно събрание, на което беше съобщено на конструирането на новото ръководство. От тогава до днес не е имало нито едно производствено събрание, на което хората да могат да се изкажат. Всички остават с впечатление (а и моето мнение е такова) че профкомитета е послушно оръдие в ръцете на Н.Кираджиева, която задоволи и техните амбиции особено, като ги включи всички в Барцелона. Може би и Кираджиева не иска да се правят събрания. На няколко пъти хората питат:РЪЖДЕВ, който е зам. председател , защо не се провеждат събрания, той отговаря че си има председател и да питат него. Миналата седмица в канцеларията на балета бяха КР. ЯНКОВ, Н.СИМЕОНОВ и Т.МИХАЙЛОВ. Т.МИХАЙЛОВ запита КР.ЯНКОВ (който е председател) кога ще правят събрание, на което ЯНКОВ отговори с пренебрежение:"Какво ме интересува, за кого ще правим събрание?" Сега и да се направи събрание смятам, че хората няма да смеят да се изкажат както трябва и да критикуват Кираджиева по три причини:

а/ Опита на Кираджиева да уволни тримата балетисти, на които им остават по три години за пенсия - Д.ДУДЕКОВ, ИВ.ТОДОРОВ и М.КУТЕВ.

б/ предвид заминаването за Италия през м.март 1964 г.

в/ Ще бъде подгонен от Кираджиева, от което само ще загуби и няма да спечели. На всички е известно, че дирекцията на Операта сляпо вярва на Кираджиева. Особено пагубно се отразява борбата (такъв слух се носи) межзу Кираджиева и Крум Янков - кой да стане главен балетмайстор по щат. Може би затова и К. ЯНКОВ мълчаливо отминава всички грешки на Кираджиева и не й помага, за да може те да се оправят.

"ГОРДИ"

29.XI.63 година
София

Да се включи в сигурността
14 XII 1963

отп.1 екз.
отп.ДС
4.XII.63 година

134

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
екз. № ____ 174

УПРАВЛЕНИЕ II ДС
ОТДЕЛ VIII
ОТДЕЛЕНИЕ I

Съобщава: ДВ "ЖИВКО" на
2. XII. 63 г.
Приел: капитан ИВ.ИВКУЛОВ

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: състоянието на балета в Софийската народна опера.

През последните години, техническото и художествено майсторство на балетния колектин при Софийската народна опера се повиши значително, благодарение работата на съветските балетни педагози и балетмайстори - Ф.Балабина, фъодовора Н.АНИСИМОВА. Колектива се обнови с приемането на нови млади изпълнители. Сега колектива разполага с талантливи солисти, добър ансамбъл и нов педагог - Н.М. Уланова. Обаче, въпреки съществуващият добър колектив, работата не върви на необходимото ниво. На какво се дължи всичко това? Причините са няколко, от които на първо място е въпроса с репертоара и неговите създатели.

I.

В историята на балетното изкуство, а особено в развитието на съветското балетно изкуство са създадени шедьоври, които и до днес се слушат от сцените на балетните театри. Големите балетни трупи на Москва, Ленинград, Париж и Лондон, благодарение на дългогодишните традиции, условия и възможности, създадоха и създават прекрасни спектакли. Тези спектакли служат за ооразци на малките балетни театри, които веднага искат да ги имаг на своята сцена. Така постъпиха ръководителите на балетните колективи от Будапеща, Прага, Букурещ, Варшава, Пекин и др. В последните години балетите " Лебедово езеро", "Лешникотрошачката", " Ромео и Жулиета" и др. били буквално пренесени от Москва (от съветските балетмайстори) в Париж и Лондон. Този факт категорично говори за качеството на съветските балетмайстори и създадените от тях спектакли. От друга страна балетмайсторите от по-малките театри насочиха вниманието си за създаване на национални балетни спектакли и постигнаха значителни успехи.

Само, българските балетмайстори и ръководители на балетни

м.о.

135

Из архивите на ДС

колективи не направиха това (приемане на постановка) и надценявайки своите възможности започнаха да поставят класически и съветски балетни пиеси, в свои хореографически редакции. И естествено техните спектакли не можаха да бъдат по-хубави от тези на съветските балетмаистори. И започна неудача след неудача. Балети като "Ледедово езеро";"Есмералда", "Жизел", "Лауренсия", "Мирандомина", "Бахчисарайски фонтан" и най-вече "Ромео и Жулиета", които в СССР се играят с десетилетия, у нас поради лошите постановки част от тях още на премиерата проличаваше че скоро ще паднат, а други все още и се играят поради малкия репертоар. Единствено балетите " Гяяне" и " Легенда за езерото" Поставени от АНИСИМОВА, заслужено се ползуват с успех и благодарение на тях, българския балет получи всенародно признание.

Ето защо е крайно време да се направи план и в близките няколко години бъдат пренесени балети от СССР и другите страни с тяхна хореография , декор и костюми. Най-малко по два балета на сезон. Всяка година да се поставя по един български балет от наши балетмаистори. Вече да не се стига до парадокса - съветски балетмаистори да поставят български балети ("Хайдушка песен" и "Легенда за езерото", а съветски балети от български балетмаистори. Върху съветска хореография израстват нашиге балетни артисти и нашите балетмаистори.

Само това е пътя по които нашият балет ще извоюва успехи и задоволи порасналия вкус на зрителя.

Забележка: Защо да не се включва в репертоара б."Дървения принц" които е една прекрасна творба, както като музика; така и като постановка.

II. Състав на балета и категории

При нашите условия и материални възможности е необходимо състав от 75-80 души (сега той е към 90-100).

Неправилната построика на категориите, която сега съществува внася известни аномалия в разпределението на труда и заплащането (има към 35 солисти).

Из архивите на ДС

При състав 75-80 души би следвало категориите да бъдат разпределени така:

Солисти

I категория - 160 лв.(ведуши) 4 души - 2 мъже и 2 жени
II категория - 145 лв. 4 души - главни роли, сола в балета
III категория - 130 лв. 6 души - сола, дуети, двойки, тройки четворки в балети и опери
IV категория - 120 лв. - 8 души двойки, тройки, четворки, шестворки и малки сола в балети и опери.

Ансамбъл

I категория - 110 лева - предимно класически
II категория - 100 лв
III категория - 90 лева и новопостъпили без право на повишение една година.

При такова заплащане и разпределение не е необходимо да съществува наднорменото заплащане.

Наднорменото заплащане при сегашната система на категории е е неправилно. Има солисти с големи заплати които играят малки сола и имат възможност да правят наднормени и получават двойно по-голяма заплата от солисти които изпълняват ведуши партии. Някои артисти от ансамбъла (ниска категория) изпълняват сола в някои балети и трудът им е по-голям, а получават по-малко от други които играят повече в ансамбъла на балета или опери.

При съществуването на наднорменото заплащане отпада и моралното задължение да заменим заболял другар. "На теб ти се плаща ако сториш това". Къде е социалистическия морал? При това положение на заплащане той отпада.

Правилната постройка на категориите и доброто заплащане ще повиши значително художествената и трудова дисциплина и всички артисти ще работят повече за да не загуби мястото си.

Необходими са периодични прегледи за качественото състояние на артистите.

При съществуващите порядки в балета, до сега нито един балетист или балерина не са понижени за лошо изпълнение. След като получат по-голяма категория и като знаят, че никой не може да ги понижи

м.о.

141

някои артисти вече не се тренират,гледат на работата си несериозно и се занимават със странични доходи. Получава се така, че тези които имат сериозно отношение към работата си и не жалят сили и времеза да повишат майсторството си, материално не са добре.

Само като имаме на нашата сцена постановки от съветски и други балетмайстори, само като се изменят съществуващите категории тогава нашият балет ще тръгне по правилния път и ще може в близки бъдеще да задоволи порасналия вкус на нашия зрител.

отп.2 екз.
№ 1 _____
№ 2 _____
отп.ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
екз. единствен 173

УПРАВЛЕНИЕ II ДС
ОТДЕЛ VIII
ОТДЕЛЕНИЕ I

Съобщава: агент "Райна" на 3.XII.63 година
Приел: капитан ИВ. ЯНКУЛОВ

АГЕНТУРНО СВЕДЕНИЕ

ОТНОСНО: изказване на артисти от Операта.

Във връзка с промените, които стават в Софийската опера главния диригент на същата е направил следното изказване пред източника:

" Млади оперни певци - А.Алексиева, загубват гласовите си данни, поради това, че не им дават роли от други композитори (от класиката), които съдействуват за развитие на гласовете им, а ги бутат само из българските опери, като не им помагат певчески. Особено когато имат гласови дефекти и не са добре подготвени. Главни виновници са българските композитори и ръководството на Операта.

На 23.XI. вечерта хористите са пяли много вяло. По този повод хористката БОЯНКА ТОМОВА; казала:" Отпуснали са се, фасони правят - заради персоналните ли, заради какво ли? Много ме беше яд. Саботират. На събранието оня ден БОРИС ДИМИТРОВ казал: " Ако е необходимо и на работа няма да дойдем". Иска да стачкува- Даже и стачка иска да прави. Страшно нещо. Маняци долни. Днес ни четоха конско, ама пет пари не дават. Невъзпитани, гамени, прости... Въобразяват си, че са най-големия хор в света. И ги гледам как пеят. Дали се уплашиха от това, че КОНДОВ им каза, че ще има изпити и почнаха да си пазят гласовете? Мен ми се струва, че саботират заради персоналните."Да пеят тези, които са получили персонални"- все това казват. Много нахален свят. И не знам как ми могло да се оправи".

"Райна"

София, 3.XII.63 г.

СПРАВКА: АТАНАС МАРГАРИТОВ е член на БКП, главен дири- м.о.

137

гент на операта. БОЯНКА ТОМОВА е хористка, безпартийна. Познавам лично и двамата. БОРИС ДИМИТРОВ – безпартиен, известен.

МЕРОПРИЯТИЕ:

Да се провери какво събрание са имали и какви изказвания е направил хориста БОРИС ДИМИТРОВ и други негови колеги.

Ще проведа среща с 2 ДВ – хористи за изясняване настроението в хора.

Капитан:

ДС 1 екз.
за _____
4.XII.63 г.

Строго секретно!
Екз.единствен!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Р А П О Р Т

ОТНОСНО: прояви на артисти от Софийската народна опера.

На 3.XII.1963 г. имах кратък разговор с главния режисьор на Операта др. Николай Николов, в който същия ми съобщи следното:

Сред артистите от Операта има настроение и недоволство срещу ръководството на същата. Причина за това била решението им за освобождаване от работа на артисти със слаби певчески данни и такива имащи възраст и стаж за пенсия.

В изпълнение на това решение, някои били извикани и предупредени. От този момент същите не престават да се оплакват, негодуват и създават настроение против ръководството и сред другите артисти.

Особено бил активен Владо Желязов, председател на профкомитета при операта, член на БКП, предупреден за пенсиони ране от новия сезон.

Озлобен от това В.Желязов непропускал случай да злослови по адрес на ръководството, а на едно съвещание във връзка с предстоящата премиера на "Антигона-42" заявил, че щял да ги"изяде", ако не излезела в предварително определения срок, вместо да предложил съдействието на профорганизацията за това.

Друг тревожен факт, според него, е и този, че все почесто между артистите се говорело, че малко се заплащал тяхния труд и имало голям стремеж за гастролиране в чужбина.

Така например преди около 1 месец артиста (тенор) Йордан Знаменов се възмущавал, че много били претоварени с работа. Отговорено му било, че той за това е в Операта и държавата за това именно му плащала. Тогава Знаменов афектирано заявил, че това пари ли са, които те получавали - до никъде и за нищо не им стигали. За толкова пари, толкова и пеене. Другото било положението на артистите в останалите страни и специал-

но в Югославия, където скоро бил гастролирал. Там им плащали много по-добре и били на особена почит и уважение.

След като го изслушали -др. Николов и артистичния секретар Ганче Георгиев, му казали, че би трябвало да се засрами от думите си, защото именно нашата държава му е създала и положила грижи да стане и се развие като артист. А ако не му се работело можел да подаде оставка и се уволни.

Недоволен от положението си бил и младия бас-баритон Божиков, който се считал подценен. Същия имал сключен договор за гастроли в Скопската опера-Югославия за срок от 1 година, без знанието на ръководството на Операта. След като му е даден отговор, че неможе да му се гарантира през годината отиване в Югославия в удобно за него време, Божиков най-демонстративно подал молба за уволнение, макар да е бил назначен в Соф. опера само преди $1\frac{1}{2}$ години.

Горното за сведение.

Справка: Значенов и Божиков са известни-безпартийни.

Изготвил:
Кап.

София,7.XII.1963 г.
отп. в 1 екз.
отп.Митрева

Из архивите на ДС

Строго секретно!
екз. № ___

177

ДО НАЧАЛНИК ОТДЕЛ VIII
УПРАВЛЕНИЕ II ДС
Т У К

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

Относно някои прояви на български композитори.

На 6 декември т.г. артистичния секретар на Софийската народна опера , др. Ганчо Георгиев, разказа следното:

От известно време насам в Съюза на българските композитори е подета кампания против ръководството на Софийската народна опера затова, че недостатъчно се пропагандирали оперите от българските композитори, вследствие на което същите слабо се посещавали.

Главната причина за това, обаче, според др.Г.Георгиев е, че българските опери "Янините девет братя", "Боянския манастир" и др. са написани с нови ("модерни" - б.м.) изразни средства, не звучат мелодично и не се разбират от обикновените слушатели.

В един разговор с бившия главен диригент на Операта Добрин Петков по този въпрос, в който др. Георгиев е изтъкнал горните " трудности",Д.Петков е заявил, че не музиката е неразбираема и нетърпима, а народът е музикално непросветен и никой не се грижил достатъчно за налагането на този нов стил в оперното изкуство. Но щяло да дойде време, когато те (модерните композитори - б.м.) ще бъдат признати. В България , а и в света щели да заговорят за " ерата на Константин Илиев".

По-нататък др. Г.Георгиев изтъкна, че напоследък се забелязвало отново едно групиране около Любомир Пипков на млади композитори, като Константин Илиев, Лазар Николов, Ата Боядиев, Милчо Левиев, Васил Казанджиев и др., които същия поощрявал в техните упадъчни влечения, към търсене на свои

почерци, нови по-модерни и съвременни средства за индивидуална из
ява и пр. В творчеството на тези композитори се забелязвал все
по-голям регрес. Особено това се отнасяло за ВАСИЛ КАЗАНДЖИЕВ,
който макар много талантлив и млад (3 годишен) композитор е
стигнал до крайности в своето творчество.

Другаря Г.Георгиев счита, че от страна на горепосочените
и други " модерни" български композитори има стремеж да оглавят
музикалните институти и по-големи оркестри в Столицата. Така
например те били " завладели" Софийската филхармония, на която
главен диригент е Константин Илиев, а заместник Добрин Петков.
Имали намерения да назначат за диригенти в радиооркестъра Иван
Маринов и Васил Казанджиев. Преди това били осигурили своето
влияние в Софийската опера чрез Добрин Петков, у волнението на
който Любомир Пипков непосрещнал добре и му се карал много,
че изпускали позиции. Сега се носели усилено слухове, че Л.
Пипков аспирирал за мястото на директора на операта др. Илия
Йосифов, по адрес на който хората на Пипков говорели раз-
лични нелепости, като изтъквали, че Операта втрвяла стремител-
но към упадък и Пипков бил човека, който можел да спаси нейното
име.

На края др. Г.Георгиев каза, че тези хора "трябвало да се
държат много изкъсо", защото ако и да са се посвили малко за
сега, в случай че им се даде по-голяма свобода, за каквато
постоянно плачели, те били в състояние да направят много голе-
ми бели в изкуството и да отидат по-далече от полските модер-
нисти.

СПРАВКА: Засечените композитори са известни. Л.Пипков
е член на БКП, Иван Маринов _____

МЕРОПРИЯТИЯ: Ще се проведе среща с агентите "Ловец" и
"Люляк" и беседа с др. Стоян Стоянов за изясняване понастоящем
настроението и проявите им.

Да се даде за информация.

ИЗГОТВИЛ -
капитан:

София, 11.XII.63 г.

отп.2 екз.
№ 1 _____
№ 2 _____
отп.ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз. № ____

Управление II ДС
Отдел I
Отделение Iм

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

СЪОБЩАВА:
ПРИЕЛ: майор К.Зидаров
на 17.XII.1963 г. в 18 часа.

АГЕНТУРНО СВЕДЕНИЕ

ОТНОСНО: неправено посещение в британското посолство от цигуларката Емилия Хесакиева.

ЕМИЛИЯ ХЕСАКИЕВА. Тя е цигуларка от оперния оркестър и свири в дамския камерен състав, който е комплектуван от жени оркестрантки в операта. През миналата седмица Емилия Хесакиева е отишла в британското посолство и е искала да се срещне с Карик, понеже този оркестър имал намерение да даде концерт от стара английска музика, а нямали никакви ноти. Тя е искала от Карик да й изпишат ноти от Англия.

На коктейла на Нац на 12.XII. Карик е казал, че е говорил с Хесакиева и че щял да им изпише ноти, но казал на Хесакиева да му дадат писмо, за да може да го прати на Британския съвет в Лондон и те трябвало да имат основание, за да изпратя нотите.

След това източникът е говорил с Хесакиева и тя е казала, че такова писмо ще бъде написано и че тя щяла да го занесе в легацията на Карик.

Източникът е попитал защо Хесакиева е отишла когато в оркестъра са около 15 жени и тя е казала, че нея са я избрали понеже била по "отворена".

"Б.Петров"

ЗАБЕЛЕЖКА:

Горното лице посети британското посолство на 12.XII.1963 г. в 11 часа и престоя до 11.30 часа. Приета бе от Карик в кабинета му. Същата е била с колата си

Казва се Емилия Владимирова Хесакиева – родена на ____ година в Кюстендил, ____, оркестрант в народната опера, жив. на ул. ____

ЗАДАЧА НА АГЕНТА по сведението не е поставена.

м.о.

132

Из архивите на ДС

МЕРОПРИЯТИЯ: Да се направи за Хесакиева проверка в отчета на ДС.

Препис от сведението да се даде на VIII отдел при управлението за сведение.

Да се говори с др.Янкулев от VIII отдел за вземане мерки за в бъдеще да не се допускат подобни посещения в Британското посолство от лица работещи в операта, а това да става официално чрез наш институт.

150

Нап. в 2 екз.
№ 1 - за Карик
№ 2 .а VIII отдел

МАЙОР: Н. Зидаров

ВГ.

37

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ 118

Строго секретно!
Екз.№___

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО
ДР.
Т У К.

ИНФОРМАЦИЯ
№ ___

от Софийската народна опера

От известно време сред артистите се забелязва настроение срещу ръководството на Софийската народна опера, което било резултат на проведени административно-организационни мероприятия, кадрова и репертоарна политика, както и поради недостатъчна политическа устойчивост.

Преценявало се, че още с идването на новото ръководство в лицето на директора ИЛИЯ ЙОСИФОВ, член на БКП, НИКОЛАЙ НИКОЛОВ – главен режисьор и ДОБРИН ПЕТКОВ, бивш гл.диригент, безпартийни, вместо да се заеме с премахването на действителните слабости, да слезе между хората и поговори с тях по въпроси, които ги вълнуват, стояло в кабинетите си и грубо администрирало, като налагало наказания и за най-малки нарушения.

Ръководството не използувало наличните сили в операта, а довеждало артисти от провинциалните опери, лансирало своите ученици и пр., което още повече изостряло отношенията.

Чувствувало се страх от изказване на критични мисли и бележки, защото ръководството не веднаж е показвало нетърпимост към критиката, мнителност по отношение на авторитета си, нежелание да се повдигат смущаващи въпроси.

Такъв е случая с ДОБРИН ПЕТКОВ, който на едно събрание на оркестъра през тази година заявил, че не е отишъл да слуша техните съвети и мнения или да преговаря за плана на бъдещата работа, а да им съобщи какво са решили и какво оркестрантите трябва да изпълняват.

147

Из архивите на ДС

1198
2.-

Това предизвикало голямо недоволство и оркестрантите започнали да напускат събранието. Само намесата на директора непозволила да се разрастне инцидента.

При директора отишел артиста ДИМИТЪР КОЖУХАРОВ, безпартиен, с предложения за подобряване на работата, но същият вместо да го изслуша му казал: "Ти предложения и акъл не ми давай, а ми кажи кой какво мисли и говори за мен".

След годишно-отчетното партийно събрание на артистите, директорът извикал в кабинета си диригента РАДОСВЕТА БОЯДЖИЕВА и в присъствието на Н.НИКОЛОВ и Г.ГЕОРГИЕВ - безпартийни й искал обяснения за критиката, която тя е отправила на събранието по негов адрес. На събранието директорът не е присъствувал.

Нямало изработен цялогодишен план на спектаклите, а се чакало последния ден на месеца за да се уточни и узнае плана за следващия месец. Имало изместване на руската класика от италианската и френската. Изоставяли се опери като "Княз Игор", "Война и мир", "Дама Пика", "Турандот" и др.за които били хвърлени много труд и средства.

Правели се много препостановки от лошо качество, вместо да се използват старите, като се опреснят само декорите. Такъв бил случая с оперите "Аида", "Фауст", "Тоска", "Кармен", "Травиата", за които са похарчени много средства за нови костюми и декори. При това не бил отбелязан никакъв напредък.

Голяма дезорганизация в работата причинявали още и "масовите" постановки, възприети като метод на работа от някои режисъори и по-конкретно от ДРАГАН КЪРДЖИЕВ. Той често си служел с оперни щампи, пресищане на сцената с много хора и труфила, които замазвали действието и непозволявали фокуса на вниманието да падне върху главното действащо лице - артиста. (Операта "Кармен).

Недоволството срещу ръководството на операта се създавало й от провежданите мероприятия за прекатегоризиране на различните колективи и освобождаването от работа на артисти със слаби професионални данни, възрастни и със стаж за пенсия.

Между тях имало безпартийни, а също и членове на БКП. Последните били повече и смятали, че това е отношение към тях. Такива са: БОРИС ХРИСТОВ, КОСТА ГЕЦОВ, НАДЯ БЪРДАРОВА, НИКОЛА ДИКОВ, БОРИС БОГДАНОВ, РАДОСВЕТА БОЯДЖИЕВА, ВЛАДО ЖЕЛЯЗОВ, ~~ЛАМБРИ ЛАМБРЕВ.~~

128

Из архивите на ДС

АЛЕКСАНДЪР ЧАЛКАДЖИЕВ и др.

Посочените и други засегнати артисти продължават да се оплакват и негодуват, с което засилват настроенията против ръководството на операта.

Особено активно се проявявали ВЛАДО ЖЕЛЯЗОВ, председател на профкомитета при операта и ЛАМБРИ ЛАМБРЕВ, председател на профкомитета на оркестрантите, членове на БКП, предупредени за пенсиониране от новия сезон.

На открито партийно събрание Л.ЛАМБРЕВ бил предложил да изберат делегация, която начело с него да отиде в Комитета на културата и изкуствата и поиска уволнението на директора.

Тези и някои други артисти много са недоволни и от предизвиканата дискусия от Розалия Бикс, въъ в."Народна култура" за състоянието на Софийската народна опера, като твърдят, че това била инициатива на дирекцията на операта с цел да се удари по тях. По този повод същите се събирали и обмисляли изготвянето на колективно възражение, с което да оборят излезлите в пресата статии, но преди това имали намерение да отидат при директора и направят групов протест.

Недоволство сред артистите имало по премахването на надноменото възнаграждение и въвеждането на персонални заплати. При това разпределение, артисти, които са участвували в по-малко представления получавали персонални, а такива играли в повече не получавали.

Особено недоволни от тази система са хористите, които били най-чувствително засегнати. Това довело до голямо отпускане и разхлабване на дисциплината. В разговори често се подхвърляло: "Да пеят тези, които са получили персонални. Защо да работим за мизерно заплащане. Нека операта съкрати плана си на 15 представления". БОРИС ДИМИТРОВ на 19.XI.т.г. заявил на събрание, че ако не се премахнат персоналните и не се въведе старата система на заплащане те нямало да отиват на работа.

Между артистите се говори също, че ниско е заплатен техния труд и затова имало стремеж за гастролиране в чужбина.

Артиста ЙОРДАН ЗНАМЕНОВ се възмущавал, че много бил претоварен с работа, а получавал малко пари. Те за нищо и до никъде му не стигали. Друго било положението на артистите в останалите страни

Из архивите на ДС

и специално в Югославия, където скоро гастролирал. Там им плащали много по-добре и били на особена почит.

По-голяма част от артистите в операта се възмущавали, че нашите най-големи сили като Н.ГЯУРОВ, ДИМ.УЗУНОВ, Л.БОДУРОВ, ЮЛИЯ ВИНЕР и др.още не са пяли в български опери. ГЯУРОВ и УЗУНОВ много редко пеели на българска оцена и не желаели да участвуват в представленията на нашата опера в чужбина, защото им се "подбивала" цената. Такъв бил случая с гостуването на операта в Испания през 1963 год.

Заслужава да се отбележи и факта, че българските опери и по-специално "Яниците девет братя" и "Боянския манастир" слабо се посещават. При план 15,520 билета за 14 представления се продават едва 7,973 билета. Главна причина за това била, че тези опери са написани с нови, модерни изразни средства, не звучат мелодично и не се разбират от обикновените слушатели.

По този въпрос бившият главен диригент на операта ДОБРИН ПЕТКОВ заявил, че не музиката е неразбираема; а народът е музикално непросветен и никой не се грижел за налагането на новия стил в оперното изкуство. Щяло да дойде време, когато те (модерните композитори) ще бъдат признати в България и в целия свят щели да заговорят за "ерата на КОНСТАНТИН ИЛИЕВ".

Имало мнение, че млади оперни певци по вина на българските композитори и ръководството на операта, губели гласовите си данни, поради това, че не им се дават роли от класически опери,които съдействували за развитие на гласовете им. Даването на роли само от българските опери, не им помагало певчески. Такъв бил случаят с артистката АНА АЛЕКСИЕВА и др.

Напоследък и някои членове на Съюза на композиторите се обявали против ръководството на операта. ЛЮБОМИР ПИПКОВ аспирирал за мястото на ИЛИЯ ИОСИФОВ. По адрес на последния хората на Л.ПИПКОВ разпространявали различни нелепости, като изтъквали, че операта вървяла "стремително към упадък" и само ПИПКОВ бил човекът, който можел да спаси нейното име.

М И Н И С Т Ъ Р -

Строго секретно!
екз. № 2

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

12359 17/VIII 64

Р А П О Р Т

ОТНОСНО: провеждането на I-вия Международен балетен конкурс в гр. Варна.

От 3 юли 1964 година в гр. Варна се провежда I-ви Международен балетен конкурс, който ще продължи до 15 юли т.г. В конкурса участвуват 60 състезатели и членове на журито от 11 страни, между които от Англия, Франция и Бразилия.

За обезпечаване агентурно-оперативното наблюдение на конкурса бях командирован в гр. Варна за времето от 2 до 7 юли 1964 година. След пристигането ми съвместно с оперативните работници – другарите – С.ВАСИЛЕВ, П.СТОЯНОВ и ГРУДЕВ, проведохме някои мероприятия, като: организиране и изнасяне беседи пред работниците и служителите от предприятията поели шефство на някои от групите, учрежденията и залите, в които репетират, с персонала на летния театър, на които беше заострено вниманието за повишаване бдителността им по времетраенето на конкурса, недопускане на провокационни прояви, установяване на подозрителни връзки и пр.

Освен това бяха поставени задачи на агентурата и ДВ в хотелите " Простор" и "Варна" в които са настанени участниците в конкурса, на агентурата и ДВ ползувани по линия на интелигенцията (младежи, артисти, журналисти) от ДС Варна и по линия на нашия отдел.

От моя страна проведох среща с др. А. Будев, зам. председател на комитета по културата и изкуството и др. Кинделов – директор на Концертна дирекция, във връзка с оказване известно

Из архивите на ДС

вниманиe на някои от представителите на капиталистическите страни – проф. ХАСКЕЛ и г-ца КЕНЕДИ от Англия, г-жа ГИЙО и СЕРЖ ЛИФАР от Франция и ангажирането им с изявления и статии в пресата, по радиото и телевизията у нас и в техните държави за изкуството и живота в България.

От започването на конкурса до сега постъпиха данни за следните лица:

Професор АРНОЛД ХАСКЕЛ, директор на кралско балетно училище и ръководител на кралския балет в Англия, е много поласкан от поканата да бъде член на журито на конкурса. Пред агент "Лавров" неедноkратно е изказвал възхищението си от нашата страна и успехите й в областта на културата и изкуството и строителството. Заявил е, че до идването му тук е имал съвсем малка и невярна представа за България, но се убедил, макар и за кратко време, че у нас се изграждал един нов и щастлив живот. С особен възторг говорил за СССР и съветското балетно изкуство, което поставя на първо място в света и от което те в Англия се учели. Като се пенсионирал имал намерение да отиде и поживее в СССР.

В разговор с агент "Дипломат" за английския търговец БЛУМ, който е сключил договор с "Балкантурист" за доставка на летовници от Англия, ХАСКЕЛ споделил, че познавал добре същия като млад и бързо издигащ се търговец. Около неговото име много се нашумяло напоследък. Лично той обаче се изненадал и доста очудил че българските институти са се фрашили на едно такова сериозно мероприятие с БЛУМ, защото последният не бил финансово устойчив и честен в отношенията си, а и бързото му издигане будело съмнение за източниците на средствата му и забогатяването му-

МАРКУ ВАСИЛЕ – главен балетмайстор на Букурещката опера – Румъния, в разговор с ДВ "МХ" развил своите прокитайски възгледи като остро нападнал БКП и КПСС. Изтъкнал, че във всяко отношение ние сме били напълно зависими от СССР и нищо не можем да направим без негово разрешение, че СССР искал да диктува какво да вършат останалите социалистически страни. Възмущавал се, защо у нас, след като имало свобода, не бла публикувана декларацията на ЦК на Румънската комунистическа партия по разногласията с Ки-

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 13.09.2016г. Секретар:

тал. Но това се правило, защото у нас се страхували народа да не разберел истината и пр.

На отговора на ДВ, че българският народ напълно подкрепял позицията на ЦК на БКП и КПСС и осъждал китайските разколници, както и на въпроса й, защо на нея говори за това, М.ВАСИЛЕ заявил:" ... За да знаете истината. Аз не се страхувам от нищо.Вие може и да ме предадедете и да ме изгонят, но за мен това няма голямо значение, защото както знаете, аз дойдох с една малка чанта багаж и мога бързо да си отида."

Подобни разговори М.ВАСИЛЕ водил и с агент "Лавров" и пре водачката МИХАЙЛОВА.

157

РОДОЛФО РОДРИГЕС – балетист, състезател от Куба, на вечеря в бара в гр. Варна се оплакал пред група състезатели, че парите които тук получавал не му стигали. На подхвърлянето, че можел да обмени долари, РОДРИГЕС иронично заявил:"... Незабравяйте, че у нас имаме социализъм и от 4 години откакто започна изграждането му ние нямаме пари". Тогава се намесил АНАСТАС САМЕВ, балетист от Софийската народна опера, казвайки:" ... Вие имате още от старите, капиталистическите пари, които не сме свършили . А какво да кажем ние?... (сведение от агент "Мая")

ФЕДЯ БАКАЛОВ от София, , присъствува на конкурса като репетитор на АНАСТАС СИМЕВ. По сведение от агент "Иван" същият разпространявал неверни слухове за оценките на един или друг член на журито, което зле се отразявало на някои от състезателите.

По данни от бившия агент "Валентин" – БАКАЛОВ се занимавал и със

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Из архивите на ДС

4.-1968

ФЕЯ МУСТАКОВА – балетмайстор от София, член на журито, поддържа много близки връзки със западните си колеги – ХАСКЕЛ, КЕНЕДИ и ГИЙО. Склонна към подценяване възможностите на нашите артисти.

ТОДОР МИНКОВ – оркестрант от Варна, се свързал със състе зател от Чехословакия, на който щял да даде български пари срещу чехски крони при предстоящето му гостуване в Прага ("Мая")

ЗАБЕЛЕЖКА:

Преди отпътуването ми от гр. Варна, дадох на др. Грудев от окръжно управление списък на лица, които може да използува при нужда, както и неговия телефон на някои наши сътрудници и ДВ да го търсят, когато се наложи.

Горното за сведение.

СПРАВКА: Засечените българи са известни

МЕРОПРИЯТИЯ: 1. Да се даде за информация.

2. Да се разрита за документиране , като вед- нага се изгони от Варна , а след това към него се приложат санкции.

ИЗГОТВИЛ,
София, 8.VII.64 г. капитан:

отп. 2 екз.
1 –
№ 2
отп.ДС

241

Строго секретно!
Екз.единствен

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО
н-К ОТДЕЛ IV,У-НИЕ II ДС
Т У К

Р А П О Р Т 14000

ОТНОСНО:- проведена среща с Дв
- оркестрант от Народната опера.

Др.началник,

На 7.VII.1964 година проведох среща с Дв на която той съобщи следното:

на 6.VII.1964 година в сладкарница "Опера", той е забелязал Бобошевски - тимпанист и Павел Визигин - оркестрант, да разговарят с непознат за него човек. Разговорът е водил Бобошевски на английски език. Непознатият се оказал англичанин дошел като турист в нашата страна. По време на разговора англичанина е извадил и разтворил карта на България върху която Бобошевски му показвал различни райони. За какво са говорили Дв не е можал да разбере, но разговорът им е продължил около три часа.

Дв познава и двамата оркестранти, като за Бобошевски каза, че е настроен отрицателно към народната власт. Павел Визигин е син на белоемигрант също зле настроен. Бащата на съпругата му бил ликвидиран от партизаните. Преди известно време Визигин е получил лека кола от ГФР от негови роднини.

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 13.09.2016г. Секретар:

и двамата оркестранти на 17.VII.1964 година заминават за Италия на турне със състав от Операта.

София, 7.VII.1964 год.

СТ.ЛЕЙТЕНАНТ:

нап.Белева
7.VII.1964 год.

ВР... ГИНЕНДГ
Вх. № 7151 - 9. ЮЛИ 1964

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ВЪТРЕШ... РАБОТ...
№ 922
8 ЮЛИ 1964 год.

ДО
НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ II-КДС, отдел VIII

Т У К

Съобщаваме Ви, че нашия известен оперен певец НИКОЛАЙ ГЯУРОВ си е купил апартамент в град Милано. Съпругата на ГЯУРОВ е казвала "ще отидем в България да им замажем очите за една-две седмици и пак ще се върнем". Детето им учило в някакъв френски колеж, в който учели децата на най-богатите и знатни фамилии в Европа. ГЯУРОВ представял пред нашите власти по-ниски доходи, получавани от "Скалата", докато в действителност получавал много повече. Всред нашите българи се говорело, че ГЯУРОВ щял да остане в Италия.

Напис. в 2 екз.
Изпълн. 294
Нап. ЙТ

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ I-КДС,
Полковник

237

Строго секретно! 118

Екз. № ____ 194

Управление II
Отдел VIII
Отделение

Сведение от канд. аг. Георги
Приел Янкулов
на 10.VII.964 година

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С В Е Д Е Н И Е

Направените предложения за Лауреати на Димитровска награда артистите от Народната опера: ПЕТЯ ИВАНОВА, АСЕН СЕЛИМСКИ, НИКОЛАЙ ГЮЗЕЛЕВ, ВЕРА КИРОВА и АСЕН ГАВРАИЛОВ се посреща със задоволство от творческите колективи, като се срещат забележки за НИКОЛА ГЮЗЕЛЕВ, който макар и талантлив певец, за първите му стъпки на сцената ще бъде награден, докато има немалко артисти от старото поколение оставени в забвение, каквито са следните за което между колегите не се говори добре:

ДИМИТЪР НЕНКОВ - тенор пенсионер. До преди 10-13 години същият беше първия ни тенор на сцената, носещ най-тежкия репер тоар, с изключителни постижения в Дама Пика - Герман, незабравим и до днес.

ДИМИТЪР НЕНКОВ беше пенсиониран въпреки уверенията на ДИМ. ПЕТКОВ (бившия директор) да го изчака да навърши необходимите му за пълен стаж няколко месеца. И вместо награда за дългогодишен творчески труд и блестящи успехи-пенсия. От този момент до сега ДИМ. НЕНКОВ заболя от диабет на нервна почва и е станал половин човек. Редно би било, същия да бъде поне заслужил артист, а това сега може да стане.

СИЙКА ПЕТРОВА- единствената наша Вагнерова певица с драматичен сопран, сега пееща мецосопранови партии и в момента пред пенсия, забравена, че е била първа артистка. Правилно би било да бъде заслужил артист.

НИКОЛА НИКОЛОВ- първия ни драматичен тенор. Най-обичаният и любимец на нашата публика. Трябваше заедно с ГЯУРОВ и УЗУНОВ да стане народен артист, защото освен, че не отстъпва по нищо на двамата, но е и по стар артист на сцената от тях.

Шушука се, че той като нямал партиен билет така щяло да бъде.

242

Из архивите на ДС

2. 119

БОРИС ИГНАТОВ ХРИСТОВ - бас,дългогодишен артист и до този сезон носещ най-тежкият репертуар на операта,без изключителни постижения,но винаги на едно ниво-добро. Трудолюбив и честен артист,ансамблов певец,сега пред пенсия.Редно би било да стане заслужил артист.Член на БКП.

ДИМИТЪР КОЖУХАРОВ- бас,доскоро носещ първи роли-Борис, Галицки и др., дългогодишен артист- трудолюбив,за която дълга работа също би трябвало да бъде заслужил артист.

МИХАИЛ ЛЮЦКАНОВ - заслужил артист,пенсионер,забравен е вече от съответните органи,че той бе най-любимият"Фигаро" и артист на нашата публика до преди 7-8 години.Редно би било да стане "народен артист".

ЛИЛИ БАРЕВА - заслужила артистка,най-добрата наша камерна певица,с отлични постижения на сцената в Манон,Риголето Травията,би трябвало да стане Лауреат на Димитровска награда.

АСЕН НАЙДЕНОВ - диригент ,народен артист,Лауреат на Димитровска награда,до преди две години главен диригент в операта,сега пенсионер- диригент в Балшой театър и Ленинград с блестящи постижения.Правилно би било да бъде награден за дългогодишният му успешен творчески живот.

Настроението в операта се малко поразведри с връщането на съкратените двама режисьори ЕМИЛ БОШНАКОВ и ПЕТЪР ЩЪРБАНОВ,с което се поправи една много голяма грешка,тъй като операта бе останала само с новоназначения главен режисьор НИКОЛОВ и неговия учител ДРАГАН КЪРДЖИЕВ,а това положение дразнеше целия художествен персонал,защото липсваше творческото съревнование между режисьорите и старите постановки са вече занемарени,защото режисьорите ги нямаше.Така остана в забвение нова постановка на „Садко",,"Турандот",а даже и "Отело".

Крайно време е ДРАГАН КЪРДЖИЕВ да бъде пенсиониран, защото не само творческият му пълнеж е изчерпан,но и все още насажда развратните приоми,използувайки стремежите на младите певици.Кабинета е и приемната му. Гардеробиерите са чести свидетели на третия етаж.ФЕРДО и РАХНИ знаят някои неща по този въпрос. Хористката НИКОЛИНА НИКОЛОВА също посещава кабинета вечер,когато не участвува в някои от картин

Из архивите на ДС

120
201

те.Говори се,че за да се получи роля певиците трябвало да минат през кабинета му. Има в/ки и с жената на хориста Л. Казанджиев

Диригентския състав е също болен въпрос и все още не разрешен.Главният диригент МАРГАРИТОВ - работлив човек,но без творчество.РАДОСВЕТА БОЯДЖИЕВА - слаб диригент,но не могат да я махнат от операта.

РУСЛАН РАЙЧЕВ- най-хитрият и умен диригент- много практичен,но на пулта нищо не остава от това,което е говорил на репетициите и за това спектаклите са му цял ад за артистите,хора и оркестъра.

Единствен МИХ.АНГЕЛОВ е способен и трябва да бъде използуван като заместник на покойният АСЕН ДИМИТРОВ,да работи с младите артисти,новите им роли,защото той е единствен наш диригент,който обича и разбира от пеене.Но за съжаление като млад диригент все още е подхвърлян насам-натам от по-голямите ръководители.Говореше се,че ще го местят в провинцията,което ще бъде голяма грешка

До скоро доста се говореше за БОРИС ТАНЕВ(БОРИС ХАДЖИРАБИС) кръстен от служителите,но вече и това замлъква,защото хората станаха безразлични спрямо работата в нашия профсъюз, тъй като всички смятат ,че БОРИС ТАНЕВ е натрапен човек в профсъюза като ръководител и наш представител,некадърен и кариерист.

Има вече доста случаи на отказване плащането на чл. внос от служители,които не виждат повече от пред носа си. БОРИС ДЯТЧИН,НИКОЛА РИБАРОВ,ЕМИЛ ПЕНЧЕВ- хористи.

Само съзнанието у някои от другите е това което ги кара да не се отказват от профсъюза,знаейки,че не БОРИС ТАНЕВ е всъщност нашия профсъюз,а е само едно временно лице което неминуемо ще се сгромоляса от високият си пост,като всеки некадърник.Същият направи ВЛАДИМИР ЖЕЛЯЗОВ председател на учрежденския профкомитет- също кариерист и некадърник,а това вече стана доста много.

Навсякъде се шушука по тия непорядки,които изброих,а това пречи на творческата работа,и особено след като се разбра,че нищо не става с връщането на нормите,хората се обезвериха. Подхвърлят ,че ПЕТЪР ВУТОВ само говори и нищо повече не вършел Хористите работели без норми, с по-малки заплати.

Из архивите на ДС

121

4. 202

Имайки предвид грешката,която навремето е станала с ШАЛЯПИН,обръщам внимание за нашия БОРИС ХРИСТОВ - в Италия.Същият е световно известен певец и най-популярния изпълнител на Мусоргски и Руската класическа опера.

италианското поданство той е бил принуден да вземе,тъй като конкуренцията на Запад е голяма между певците.Български емигранти които са отявлени врагове на нашата власт и комунизма са се стремяли,имайки предвид световната му известност да бъде техен съподвижник и какво ли не са му говорили само да бъде с тях. Вследствие отказа на БОРИС ХРИСТОВ да пее на английски или италиански БОРИС ГОДУНОВ в амер. легация,а не на руски,американските власти отказват виза за предстоящото му турне в Америка.Така БОРИС ХРИСТОВ с тогавашният си паспорт е бил лесна плячка в ръцете на гешефтарите и политическите въжеиграчи.Това го принуждава да стане италиански поданик .

Същият е доста оскърбен за това,че преди 9-10 години не са пуснали брат му като болен да отиде в чужбина да се лекува и умира.Освен това жилищният въпрос на майка му е все още неразрешен,за което той идвал сега в България.

добре би било по време на гостуването му от 8-28 октомври БОРИС да бъде направен народен артист и награден .По този начин ще бъде засегната най-нежната струна на артиста,който живее в чужбина и се завръща след 20 год. отсъствие и тази награда ще го задължи така както някое друго нещо.

Националното чувство е страшно развито в БОРИС ХРИСТОВ. Така спечелен за нас той ще изведе нашите млади певци на външния пазар като гастрольори и за записи,както това стана с оперния хор в Париж за " Борис Годунов".

Голямите му връзки с импресариа и директори и фирми ще популяризират още повече нашето изкуство,защото това е фактически начина по-който той на първо време би могъл да направи като благодарност.

София,10 .VII.964 година

СПРАВКА: Посочените в писмото артисти са ми известни.

ЗАДАЧА - Не му е поставена,тъй като заминава в провинцията• в отпуск.

Нап. в 2 екз.
№ 1- ЛП -кандидата
№ 2-ЛД операта
ГМ
16.VII.964 година

ЯНКУЛОВ

245

Строго секретно! 41
Екз.№ ____ 122

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

От 2-3 години се забелязва известен отлив на публиката от Столичните театри,особено от Софийската опера.По сведения и мнения на различни източници,причините за това се коренели в следното:

Състоянието на певческия кадър в Софийската народна опера не бил на необходимата висота,не се работело системно за подготовката на млади певци,които да осигурят обновяването на операта.Мнозина от средното поколение артисти проявявали първични признаци на повяхване и не са могли да постигнат голямо вокално-певческо майсторство,характерно за по-старата школа.Допускани били и слабости в назначаванията на някои недостатъчно подготвени млади артисти от София и провинцията,които бързо се изхабявали и ставали бреме на театъра.

В репертоарното състояние на операта също се забелязвало известно еднообразие и застой,а много от старите опери като "Борис Годунов","Дама Пика","Луд Гидия","Турандот",рядко или почти не се давали,а други ,като "Княз Игор","Война и мир" и "Цвета" и др.,въобще са снети от репертоарната програма,макар същите да са имали успех и се приемали с желание от публиката.

От ръководството на Операта не е съумявано да се използуват качествата на "редовите",а не на "изключителните" певци-"звезди",като се съчетаят техните качества в един ансамбъл. В такъв случай публиката се радвала на постиженията на "редовите" без да очаквала само виртуозния блясък на отделен певец.Съвсем неправилно ръководители,критика и публика създали ореол около няколко "звезди" - издигали ги в култ,а всичко останало се смятало за декор- неизбежен и скучен спътник на блясъка на тези " звезди".

246

Из архивите на ДС

42

 123

При поставяне на опери от съвременни автори също се срещали големи трудности,особено на творби от български композитори.З За тези автори имало мнение,че не са крайни в модернистични увлечения,но пишели за човешкия глас по начин по-труден от романтиците на 19 век,служели си с дисонанси и третирали гласовете като инструменти.Тези"нови"изразни средства не звучели мелодично и не се разбирали от по-широката публика,която нямала привичката да слуша дълго време подобни произведения и не ги посещавала.

Такива били оперите на Л.ПИПКОВ - "Янините девет братя", посетена на 6.IV.,9.V и 18.VI.963 година от 961 зрители при норма на салона 3.180 или с 2.219 зрители по-малко; "Антигона" посетена на 15,19 и 23.I.,на 1 и 16.II. и 15.III.964 год. от 1968 зрители при норма 6.360 или с 4.392 по-малко;"Боянския манастир" на К.ИЛИЕВ,посетена на 3.V.,20.VI.,26.X и 1.XII.963 год. от 1,347 зрители при норма 4.200 или с 2.893 по-малко.

Работници и служащи от учреждения и предприятия са изказвали мнения,че поссчените опери са слаби и неразбираеми,поради което не желаели да ги посещават.Ако понякога взимали билети, това правели защото изпитвали уважение и задължение към съответните обществени организации и институти,а не за естетическа наслада.

За това състояние допринасяли и самите артисти,които бягали от трудните опери и арии и кариеристично се стремяли да заучават само изпитани и ефектни роли, с които биха могли да гостуват задграница.Най-добрите ни оперни артисти - Н.ГЯУРОВ,Д.УЗУНОВ, Н.НИКОЛОВ,Л.БОДУРОВ,Ю.ВИНЕР,Н.АФЕЯН,К.ПОПОВА и др. бягали като от огън от българските опери,защото не били рентабилни и партиите им не са репертоарни в световните оперни театри.Ако тези артисти пропеели в българските опери,същите,макар и модерни,щели да имат съвсем друг вид и успех,а не това да се предоставяло на второразрядни певци,които макар и усърдно,но не винаги с успех бранели новата творба.

Освен това в операта се забелязвало напоследък увлечение по някакво "новаторство" и тенденция към "модерни" оформления, които лишавали играните опери от желания ефект.Такъв бил случая с режисьора ДРАГАН КЪРДЖИЕВ,който за да не бъдел обвинен в

Из архивите на ДС

43
124
5.

"остарялост" направил нови постановки на "Кармен" и "Аида" с "нови","модерни" декори и костюми,пресищал сцената с много хора и труфила,които замазвали действието и непозволявали фокуса на вниманието да падне върху главното действуващо лице-артиста. Подобни признаци имало и в оперите"Тоска" от режисьора НИКОЛАЙ НИКОЛОВ и "Травиата" от ЕМИЛ БОШНАКОВ.Тези промени публиката и някои критици не приемали добре.

В диригентско отношение,състоянието на Софийската народна опера също не било задоволително.Скуката и тягостното чувство често доминирали по -време на спектаклите,защото диригентите и оркестъра не можели да развълнуват с изпълнението си публиката,живуща в това динамично време,която си отивала неудовлетворена.

За отблъскване на публиката допринасяла и българската критика,която не съумявала да върши своята работа по възпитателно,а често пъти недостатъчно компетентна възхвалявала предимно най-изтъкнатите,а премълчавала хубавите постижения на "редовите" артисти,които честно носели товара на оперното ежедневие.Имало и случаи,когато някои критици хулели театъра,без да са видяли и знаели как стоят нещата в другите световни театри.Това гнетяло непривикналите на критика артисти,обезсърчавало ги и създавало в обществото погрешното мнение,че операта ни е в невероятен упадък,което се отразявало и на посещаемостта.

В последните години се забелязвало увлечение сред младежта по джазовата музика и естрадните песни,поради което същата е обърнала гръб на сериозната музика,операта и театъра,предпочитайки лекото и динамичното.Но както от ръководството на операта,така и от цялата наша общественост до сега нищо не било направено за спечелване на младежта за каузата на сериозното изкуство.Слаба била работата сред училищата и всеннослужащите и имало предубеждение,че във всички спектакли давани за тях участвували най-слабите артисти заради намалените цени.Голяма част от тази младеж обожавала нашите най-изтъкнати артисти - ГЯУРОВ,УЗУНОВ,НИКОЛОВ,ВИНЕР,но никога нямала достъп до спектакли с тяхно участие.

За незадоволителното посещение голям дял имала и недобрата организация и реклама на спектаклите.Рекламата се явявала твърде ненавременна,изостанала,инертна и нерезултатна.Рекламните табла,които са поставени из столицата преди години са погрознели

Из архивите на ДС

счупени или често пъти поставени на нелодходящи места.Оперната реклама не растяла с разрастването на Столицата ни.Имало нови заводи,фабрики и училища,около които нямало нито един афиш.Малко се използували и другите обществени средства - радиото, телевизията и пресата.В последната много редко се публикували и то съвсем кратки съобщения за оперните спектакли и отделни артисти.

И на последно място,като причина в това отношение някои считали повишаване цените на билетите,внедряването на телевизорите в бита на трудящите се и пр.

София,_____1964 год.

Нап. в 2 екз.
№ 1-
№ 2-
Нап.Момчилова
7.IV.963 година

Строго секретно! 122
Екз. №. 1 203

20513

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

От капитан СВЕТОСЛАВ ВЕЛИЧКОВ ТОДОРОВ
зам.началник отделение III.

От 18 юли до 2 август 1964 година балетът и оркестърът при Софийската народна опера в състав от 110 души гастролираха в Италия,където изнесоха спектакли на балета "СПЯЩАТА КРАСАВИЦА" от П.И.ЧАЙКОВСКИ,както следва: в гр.ФЛОРЕНЦИЯ – 3,в гр.ПИЗА – 1,в гр.ВЕНЕЦИЯ – 2 и в гр. Ена – Сицилия – 2.

Спектаклите бяха проведени добре,въпреки някои трудности свързани с технически неудобства,неудачни сцени,оркестрални,гардеробиерни и пр.

Същите бяха посетени много добре,с изключение на тези във ВЕНЕЦИЯ. За това е спомогнало предварителната подготовка – афиширане и името,което Софийският балет вече беше завоювал при първото си гостуване през месец март т.г.

Пресата незабавно се отзоваваше с положителни критични бележки след всеки спектакъл,с което още повече се затвърди добро то име на българското балетно изкуство. Например по повод гастролите в гр.ЕНА в._____ писа: "че никой състав от осем години насам,с изключение на римския балет,не е имал такъв успех". Особено ласкави отзиви бяха отправени към оркестъра с диригент др. РУСЛАН РАЙЧЕВ и солистите от балета ВЕРА КИРОВА, КРАСИМИРА КОЛДАМОВА,ЦВЕТА ДЖУМАЛИЕВА,АСЕН ГАВРИЛОВ,АНТОН СТОЙНОВ ИЧКО ЛАЗАРОВ,КАЛИНА БОГОЕВА,ЕЛЕОНОРА ЖЕЛЕЗНОВА и др.

Турнето беше много трудно. Без прекъсване след 36 часов път и нощни репетиции бяха изнесени три последователни спектакли в ФЛОРЕНЦИЯ. Особено беше труден прехода от ВЕНЕЦИЯ до СИЦИЛИЯ, при 50 градуса горещина,12 часова стачка на железничарите и свързаното с това напрежение,което беше обхванало всички.

Трябва да се отбележи,че въпреки горните трудности – целият състав,без изключение прояви дисциплинираност и високо чувство за патриотичен и служебен дълг.

250

Из архивите на ДС

II/5
204

Групата се водеше от главният режисьор на Софийската народна опера др. НИКОЛАЙ НИКОЛОВ. Освен него в ръководството на групата влизаха др.др. ЗОРКА ПРОШКОВА,артист оркестрант,член на учрежденското партийно бюро,НИНА КИРАДЖИЕВА,главен художествен ръководител на балета,НИНА УЛАНОВА,балетен педагог и РУСЛАН РАЙЧЕВ,диригент.

С групата пътуваше кореспондента на в."Раб.дело" - ГЕОРГИ ИВАНОВ НЕЙКОВ,със задача да отрази в нашата преса турнето.

В ФЛОРЕНЦИЯ групата беше посрещната от импресариото - САЛАМА, който, през цялото турне придружаваше балета и оркестъра. За съжаление никакъв представител на българската легация в РИМ не се заинтересова от гастролите,въпреки изпратената от ръководството на групата телеграма. Това е сериозен пропуск. Присъствието на дипломатическо лице,както това е било при първото турне би подпомогнало много ръководството на групата при уреждането на всички възникващи трудности естествени за едно така голямо турне и състав. Голяма помощ биха оказали българските дипломатически представители при всички подобни прояви - особено при гастроли в капиталистически страни.

Ръководството на групата в лицето на др.НИКОЛАЙ НИКОЛОВ имаше да се справя с много трудности,като се има предвид,че договорът сключен между концертна дирекция и импресариото САЛАМА съдържаше клаузи,които можеха да се тълкуват превратно и това той използваше най-рационално в своя полза.

В последния момент се разбра,че определеният представител на концертна дирекция няма да пътува. Това сериозно затормози отношенията между ръководството и импресариото.

Особено труден беше финансовия въпрос,който заангажираше почти изцяло вниманието на ръководителя на групата.

В тази връзка трябва да се отбележи,че слаба помощ на ръководителя оказаха останалите членове на ръководството на групата,включително и партийната организация. Не малка част от партийните членове проявяваха подчертана активност само,когато се касаеше до уреждане на финансови въпроси,по-удобното им настаняване /става въпрос за партийни членове на оркестъра/.

В това отношение балетът прояви по-голяма дисциплинираност и чувство за колективност.

Голяма трудност беше настаняването на хората по хотели. Почти във всички градове групата беше настанявана в различни хотели.

Например в ФЛОРЕНЦИЯ балетът беше настанен в хотел Рапал,където отседнаха и др.др.НИКОЛАЙ НИКОЛОВ и РУСЛАН РАЙЧЕВ,а оркестърът

Из архивите на ДС

171

с мен в хотел деле Нации.

В гр. ПИЗА също състава беше настанен в 2 хотела,балетът в хотел Медитеранео,а оркестърът в друг съседен хотел.

В гр. ВЕНЕЦИЯ,балетът беше настанен в хотел Унгария,а оркестърът в два други съседни хотели.

В гр.ЕНА,балетът беше настанен в хотел Сицилия,а част от него и оркестърът в два хотела и вили-къмпинги,отстоящи на около 10 клм. от града.

Трябва да се отбележи,че във всички градове на Италия,които групата посети,полицията вземаше мерки за наблюдението на същата. Това особено проличаваше по време на спектаклите,където се съсредоточаваше голям брой униформени полицай и цивилни такива. Голям беше тяхния брой на първия спектакъл в гр.ЕНА,на който присъствуваше и префекта на Сицилия със съпругата си. Държанието на полицията към групата беше внимателно и коректно.

В гр. ФЛОРЕНЦИЯ се запознахме с българинът ПЕТЪР УВАЛИЕВ, който снимаше филм. Същият е режисьор в гр.Лондон. Майка му ГИНА УВАЛИЕВА живее в София. Разговорите с него имаха обикновен характер.

В гр.ЕНА по искане на партийният секретар CATALANO FRANCO се проведе среща на наши комунисти и комсомолци с комунисти и комсомолци от града в партийния им клуб,която мина при много задушевна обстановка. Партийният секретар е идвал в България и ни каза,че по всяка вероятност щял да бъде включен в състава на делегацията за тържествата в София,по случай 20-годишнината на социалистическата революция в България.

В гр.ЕНА др. РУСЛАН РАЙЧЕВ се запозна с кореспондента ФРАНЧЕСКО ТРУГИНЯ,който пишеше критичните бележки в пресата. Същият е бил в Полша и Унгария,а през 1965 год. имал желание да

Из архивите на ДС

посети Югославия,България и Румъния. С неговата и една друга кола, той,заедно с РУСЛАН РАЙЧЕВ,АСЕН ГАВРИЛОВ,ВЕРА КИРОВА,ИВАНКА ЙОТОВА и ЕМИЛИЯ ДРАГОСТИНОВА пътуваха на 30 юли до Катания за да си купят някои неща,което не се посрещна добре от групата.

Съобщено ми беше от другарите АНТОН СТОЙНОВ,САШО ТАКЕВ, ИВАН ДОЙЧИНОВ,КОСЬО ДАМЯНОВ,ЕМИЛ НИКОЛОВ И ДР.,че ИСКРА АБАДЖИЕВА, ЕЛЕНА ИГНАТОВА,ИРИНА СТОЯНОВА,МАРИЯ и ЗДРАВКО ХАЛАЧЕВИ,БОБОШЕВСКИ разполагат с доста средства,закупиха гуми за лека кола и стъкла //Абаджиева и Игнатова/ и други вещи,стойността на които надминава чувствително онова което получиха отделните другари.

Казаха,че такова поведение същите са имали и при други турнета,но никакво отношение към тях не е било взето,така както било взето отношение към ДИМИТЪР ДИМИТРОВ и ДИКОВ.

Добро държание по време на турнето имаха др.др. САШО ТАКЕВ, ИВАН ДОЙЧИНОВ,КОСЬО ДАМЯНОВ,ИВАН ТРИФОНОВ,АНТОН СТОЙНОВ,ЕМИЛ НИКОЛОВ, ТОДОР МЛАДЕНОВ,ГЕОРГИ МУТАФЧИЕВ,ЗДРАВКО КОЕВ,ДИМИТЪР ПЪРЖЕВ,ВЪЛЧАНОВ, ТОДОР ПЕТРОВ,ДИМИТЪР ДИМИТРОВ и редица други.

Др.ДИМИТЪР ДИМИТРОВ ме уведоми,че ИЧКО ЛАЗАРОВ с цигари купил вълнен шал на другарката си.

От страна на агентурата не съм получил никакви сигнали.

7.8.64 г.

София ЗАМ.НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ III –
капитан:

отп.2 екз.
отп.СТ
№ 1 отделение I-во
№ 2 отдел V
7.8.64 г.
София

253

Строго секретно 2 С/28
екз. № ____

УПРАВЛЕНИЕ II ДС
ОТДЕЛ II
ОТДЕЛЕНИЕ I

Съобщава: канд. агент " ГЕОРГИ"
на 14.IX.64 година
Приел: капитан ИВАН ЯНКУЛОВ

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

до Димитров, за сведение, а оп. информацията, за използване в разговорите с артистите. Гр. Тодоров 19 IX

С В Е Д Е Н И Е

Ограниченият брой Димитровски награди в областта на изкуството се посреща със задоволство от гражданите и оперните служители, като се изключат кандидатите.

Имайки предвид постиженията и младостта на предложените за Димитровска награда артисти, коментариите по този въпрос са единодушни с решението на комисията за наградите и Министерския съвет

Артиста ПАВЕЛ МАНОЛОВ казва:" Изпяха по 2-3 партии, вчераш ни хлапета и веднага лауреати. Така не става тая работа, нека поработят както сме работили и работим, да навлезат в репертоара, пък тогава, а не от сега да си навират носовете, а освен това има и стари артисти пренебрегнати".

В неговите думи има много истина, защото действително има доста артисти от по-старото поколение, които са дали много за оперното изкуство, но са станали жертва на вътрешни интриги и така някои от тях стоят в сянка, а други излезнаха в пенсия огорчени жестоко, какъвто е случая с ДИМИТЪР НЕНКОВ - тенор, който бе пенсиониран по не етичен начин след като дълги години бе първия тенор на Софийската сцена, а не бе удостоен дори с титла която той заслужаваше да получи - заслужил или народен артист.

Особено със задоволство се приема отхвърлянето на предложението за лауреат на ЛЮБОМИР ПИПКОВ за оп."Антигона 43" и от оперната публика и особено от оперните служители, тъй като това произведение на ПИПКОВ не се харесва нито на публиката, нито оперните служители, но последните не смеят да коментират по негов адрес знаейки, че е способен да отмъсти жестоко.

Закриването на известен брой драматични театри и симфонични оркестри от провинцията и столицата се посреща също със задоволство от оперните служители, тъй като в много театри изкуството не бе на необходимата висота за професионален театър.

254

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

В много случаи художественото ниво бе на нивото на любителските (самодейните театри или малко над тях, и средствата за постановки и необходимия щат не се оправдаваха от постижения ията.

Особено много са надеждите на оперните служители , че сега действително ще има възможност да бъдат увеличените заплатите в Операта, за да може да се твори спокойно, без да се нарушава бюджета за строителство, тъй като съзнават досегашните причини за състоянието на оперните щатни таблици.

Коментиращ по съкращенията на симфоничните оркестри КИРО КИРОВ - оркестрант, казва:" Сега ще трябва да си налягаме парцалите и да свирим и на колко и да е представления, защото лабаво няма, тъй като отвън има много кандидати за оперния оркестър.

Предстоящата постановка на операта " Питер Граймз" от Британ (Англия) се посрещна с голямо неудоволствие от художествените колективи, тъй като операта е голяма, а и сюжета й съвсем чужд за нас и трудни за заучаване от певците арии.

Пред целия хор диригента АТАНАС МАРГАРИТОВ с най-неподходящ тон и думи заплашва, че ще изпитва човек по човек кой колко е научил и че нищо не е в състояние да го разколебае от това му решение.

Главният диригент АТАНАС МАРГАРИТОВ има много лошо и неправилно отношение спрямо хоровия колектив и главният виновник е само лошо влиящата му , който е невъзпитан и лош човек, но всички се страхуват от нея и мълчат, защото знаят на какво е способен МАРГАРИТОВ.

От заплахите за изпитване особено е наплашен дамският хор, защото неприятните, , а те са много, са именно там.

Тази заплаха още повече помогна за нарастване на неприятното отношение спрямо оп."Питер Граймз". Достигнаха слухове, че в " Балетът театър", същата опера е достигнала до генерална репетиция и е била спряна. Други слухове, че нямал никакъв успех. Кое е вярно никой не знае?

Лошото е, че е бил сключен договор с художник от Англия за тази постановка и при неустойка се плаща, но от друга страна до преди няколко месеца критиките единодушно казваха, че Соф. опера изостава от модерните опери и, че трябва да се поднови репертоара й, за да се подготви оперната публика за съвременните

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

опери. Ние поставихме "Война и мир" - ПРОКОФИЕВ, опера, написана с нови средства, но нов начин (за нас), но много трудна и същата няма успех. Сега ще поставим и "Бритън-Питер Граимз" - съмнителен успех, въпреки, че е по-мелодичен от "Война и мир", "Боянският майстор" от КОНСТАНТИН ИЛИЕВ, "Антигона" 43 - от Л.Пипков. Естествено е, че трябва да поставяме съвременни опери, но дали публиката ще хареса тези опери и посещава , като се има предвид че у нас оперната публика е възпитана от Вердиевата музика, така че успеха на модерната музика е доста съмнителен, а като се има предвид, че има запланувани приход от посещението, това трябва доста да замисля ръководството. А успеха при касата е най-яркия показател за успеха на сцената.

Като всяка модерна музика така и тази на операта "Питер Граимз" е много трудна за пеене, защото е написана неудобно за пе певците, а това кара заетите артисти да бягат от възложените им роли в тази опера или да пеят по-малко тази музика, а модерната музика е това.

Напоследък започнаха да се появяват разочарования от режисьорската работа на Н.НИКОЛОВ, тъй като същият не знае как се работят масовите сцени. За отбелязване е, че той прави всичко възможно да има по-малко работа с хоровия колектив на сцената, като търси начин да намалява неговото участие в оперите и използ ва предимно тъмните фонове, светлини и сцени.

Хористи казват:" Дано Николов да постави " Симеон Котко" - ПРОКОФИЕВ, за да имаме по-малко работа, ако ли пък участвуваме повече хора, то сцените ще бъдат тъмни , та пак ще бъдем добре.

С новоназначените артисти би трябвало да работи Николов като главен режисьор, а това той е възложил на КЪРДЖИЕВ, търсейки му работа за да го остави все още в операта, което е крайно погрешно и неприятно за оперните служители, защото КЪРДЖИЕВ е

а от

друга страна творческият му заряд е изчерпан, доказвайки го чрез новата постановка на"КАРМЕН", възстановяването на "ФАУСТ" и "АЙДА"

Час по-скоро трябва да се включат в работа върнатите режисьори Ем.БОШНАКОВ, П. ЩЪРБАНОВ и ХАДЖИМИШЕВ и да проведат опреснителни репетиции на своите постановки, защото в тяхно отсъствие ще някои от тях като "САДКО" не се играят, а други

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Из архивите на ДС

много рядко и сценично се развалят и забравят, като "ТУРАНДОТ" и "ОТЕЛО".

Няма гражданин у нас, който да не се почувствувал щастлив и горд с новия български химн.

С особено задоволство оперните певци забелязаха, че най близко познаващият народната ни музика и бит, композитор ФИЛИП КУРТЕВ, бе този който участвуваше като компетентно лице при приемане на химна.

" ГЬОРГИ"

14.IX.64 година
София

СПРАВКА: Засегнатите в сведението лица са известни.

МЕРОПРИЯТИЕ:

Ще се използува за информация

ЗАДАЧИ: Като постоянна задача пред него стои своевременно да ни информира за прояви от подобен характер на негови колеги, проникване на модернистични опери, настроени и изказвания, по повод провеждането на мероприятия засягащи културните дейци, международни и вътрешни събития.

Освен това конкретно е инструктиран да се срещне и поговори с ХРИСТОФОР ДОБРЕВ, отзован от ГДР, оркестрант - какво е настроение то му, бъдещите му планове и пр.

Капитан: [signature]

отп. 2 екз.
№ 1 - л.д. на операта
№ 2 - р.папка - кандидата
отп.Севдина

257

Строго секретно!
екз.№ 1

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

126
207

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ VIII У-НИЕ II ДС -

Т У К

МВР — УПРАВЛЕНИЕ НА ДС
ВХ.№ 20745 от 26.IX.1964 г.

Р А П О Р Т

относно: проведена среща с агент "НИКОЛАЙ"

На 17.IX.64 година проведох среща с агент "НИКОЛАЙ", на която в присъствието на др. полк. К. Горанов, ми разказа следното:

Сред артистите и другите колективи на Софийската народна опера имало голямо настроение против поставянето на английската опера "ПИТЕР ГРАЙМС", тъй като същата била написана с много модерни изразни средства и била извънредно трудна за изпълнение от тяхна страна. Третирала гласовете им като инструменти, с кратки и накъсани арии и пр. Въобще артистите бягали от нея и [redacted] трудно ги осигурявали за репетициите. Самите артисти недоумявали защо се поставяла тази опера, след като се виждало, че тя не може да повдигне нивото на оперния театър. Напротив само щяла да отблъсне част от публиката и стане основание за нови критики по адрес на Софийската народна опера.

Тези мисли агента е споделил пред дирекционния съвет на Операта, но всички са изказали мнение, че трябвало да се поставят и "модерни" опери като по този начин се подготвя нашия слушател да свиква с тях. Такива били и указанията. Единствен НИКОЛАЙ НИКОЛОВ - главен режисьор бил на особено мнение и предложил да се отложи за по-нататък поставянето на тази опера.

Според агент " Николай" отношението на артистите към "ПИТЕР ГРАЙМС" е основателно. Той се учудва защо се държи толкова за нея, още повече, че модерните опери у нас не се посрещат добре и не се посещават от широката публика, както " Боян-

258

2.-127
208

ския майстор", "Янините девет братя","Антигона" 48. Сигурене; че ще има посещение най-много 2-3 представления, а след това салона ще бъде правен и ще се чудят как да съберат поне малко от разходваните за поставянето й средства.

Капитан: [signature]

София,24.IX.64 г.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Въз основа на тези данни и данни от други източници се изготви една справка за уведомяване отдел "Изкуство и култура" на ЦК на БКП и Комитета по изкуство и култура.

ЗАДАЧА:

В рамките на служебните му възможности да се сближи с диригента - АРТУРО и певицата ГАЛИ от Италия и беседва с тях за впечатленията им от нашата страна, нивото на операта,с кого от българите са в по-близки отношения и на каква основа, настроение, изказвания и пр. по други въпроси. При отговорите си обективно да представя нещата, без преувеличаване и внима телно, с факти да отбива някои нападки , ако има такива.

отп. 2 екз.
№ 1 - операта
№ 2 - р.д.на агента
отп.ДС/25.IX.64 г.

Строго секретно!
Екз.№ 213

Софийско управление МВР
Отдел III отделение IV ДС
Линия: "Студенти"
София, 27.X.964 година

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

АГЕНТУРНО СЪОБЩЕНИЕ

ДОНАСЯ: аг."Семерджиев"
ПРИЕЛ:ОР-Методи Живков
на 26.X.964г. в Я/К"Янтра".

СПРАВКА:Създадени отношения в Софийската опера между директора на операта и някои артисти от операта.

На 25.X. източника в разговор с проф.Г.З.Черкин и артиста от народната опера Никола Василев узнал за подаване на оставката на директора на Софийската народна опера - Илия Йосифов. Против директора в операта е имало огромно недоволство, тъй като той е толерирал само свои ученици.

Никола Василев разправи следния случай:

При едно повишаване в категория на артисти той /Н.Василев/ е бил повишен от I в III категория, а колегата му Павел Герджиков - ученик на проф.Йосифов от IV в I категория. На въпроса на Василев защо се постъпва така спрямо него, директора е казал: Искаш ли да ти подпиша заповед за уволнение?

Също така се е явило и недоволство при провеждане на изпитите за стажант артисти. Били са допуснати хора без ценз и предимно ученици на проф.Йосифов. Във връзка с това има изложение до Зам.председателя по Културата и изкуството др.Ангел Будев.

"Семерджиев"

ЗАДАЧИ:1. Да продължава връзките си с артисти от операта, с цел разширяване на същите и научаване отношенията им към различните мероприятия.

260

2. Във връзка с така създалото се положение в операта, да има предвид обособяващите се групирания на някои проф. при БДК и тяхното поведение.

3. Да има предвид изказванията на актрисата Мери Димитрова Ангелова по повод заминаването ѝ за Франция.

МЕРОПРИЯТИЯ:1. Да се провери по отчета Мери Димитрова Ангелова.

2. Препис от агентурното сведение да се изпрати на II-ро управление VIII отдел ДС.

ПРИЕЛ ОБЕДИНИЕТО:

-капитан

Кап.в 2 екз.
1- РД на СС
2 екз.II у-ние ДС
РГ/

18

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛСТВОТО НА
КОМИТЕТА ЗА ИЗКУСТВО И КУЛТУРА

Д О К Л А Д

от МИЛЕН МАРИНОВ- зам.председател на
Комитета за изкуство и култура

ОТНОСНО: състояние, проблеми и перспектива в развитието на музикално-сценичното изкуство у нас

Решенията на XI Конгрес на БКП и Юлският пленум на Партията, наложиха сериозен анализ и преоценка на цялостната дейност на всички звена, както в материалното производство, така също и в областта на културата, в това число и на музикалната.

Като един от водещите жанрове на музикалната култура, музикално-сценичното изкуство заема особено място в цялостния духовен живот на нацията и в идеологическата система на нашето общество. Факторите, които му определят това отговорно място са основно два: първо - сложния синтез на такива активно действуващи изкуства, като поезията, музиката и театъра при правилен подбор и ефективно ползуване могат да превърнат и превръщат музикално-сценичният жанр във войнствуващо изкуство по посоката на нашата идеологическа борба, и второ - универсалната лексика на това изкуство, пред което практически няма езикови бариери, го правят мощен инструмент за идеологическо общуване с другите народи. Малко изкуства са донесли толкова международна известност и слава на обновената ни Родина в сферата на непреходните художествени ценности, както например оперното изпълнителско изкуство.

Из архивите на ДС

Традиция в това отношение нашата страна нямаше. До Революцията бяха създадени само Софийската народна опера. Кооперативния театър - Оперетата и общинският оперен театър в Стара Загора. Те бяха единствените които удовлетворяваха зараждащите се и нарастващи потребности за общуване с този жанр, те бяха и единствените чрез които нашата художествена интелигенция набираше творчески и организационен опит.

Пълен разцвет на оперното изкуство у нас настъпва непосредствено след победата на социалистическата революция, когато то става пряка грижа на Партията и държавата. Тази грижа се изразява основно в пет направления: първо - създадени бяха нови оперни театри във Варна,Русе,Пловдив, а по-късно в Бургас и Плевен, както и ДМТ "Ст.Македонски"-София,които са изцяло на държавна издръжка. Те се превърнаха в най-крупни идеологически институти в съответните региони. Днес съществуват и множество полупрофесионални оперни и оперетни театри, като тези в Сливен,Ямбол,Шумен,Пазарджик,Михайловград и др. , второ - създадена бе база за обезпечаване на необходимите кадри (открити бяха) средни музикални училища, държавно хореографско училище, а в Консерваторията и Художествената академия се предвиди завишаване бройката на постъпващите студенти, трето - обезпечиха се условия за квалифициране на нашите творци и изпълнители изпратени бяха на специализация основно в Съветския съюз и Италия, а така също в Австрия и другаде наши певци,балетисти,диригенти, балетмайстори и режисьори. Освен това в страната бяха поканени като постановчици и консултанти режисьори,балетмайстори,диригенти с утвърден опит и престиж, четвърто - разширен бе обменът както на отделни изпълнители и състави, така също и на цели оперни и балетни колективи, а в последно време и на оперетни. Този обмен обогати арсеналът от изразни средства на нашите изпълнители и повиши изискванията

Из архивите на ДС

на зрителите и слушателите, пето - чрез правилно стимулиране на творческото и изпълнителско изкуство /фестивали,конкурси,премии, държавни и правителствени награди и отличия и др./ се даде мощен тласък в глобалното развитие на музикално-сценичното изкуство.

Редица държавни и партийни документи регламентираха, обобщаваха и насочваха правилното развитие на жанра. Един от най-важните бе Решение А № 176 на Политбюро на ЦК на БКП от 6.VII.1965 година,/справка свитък № 3/. Този документ задълбочено анализира успехите и слабостите в работата и набеляза редица мерки за подобряване на художествено-творческата и идейно-възпитателна дейност не само на Софийската народна опера, но и на оперните театри в страната.

183

В заключение разцветът на оперното изкуство е пряк резултат на далновидната партийна политика в областта на идеологията. Но какви бяха предпоставките на този разцвет?

Като отприщен поток след Революцията бликнаха творческите сили на нацията. Създадени бяха стотици и хиляди самодейни,танцови; певчески и театрални колективи и състави, които бяха школа и резерв за професионалното изкуство, в това число и за оперното, Вроденото чувство у българина към прекрасното, богатата славянска емоционалност деликатната душевност, големите цели и идеали на неговото ново съществуване всичко благоприятствуваше развитието. Освен това на нашият оперен театър бяха чужди дълбоките кризиси, които съпътствуват западния оперен театър. В развитите капиталистически страни /Италия,Германия,Франция,Австрия и другаде/ операта се заражда като дворцово развлечение, а у нас в отговор на съвсем реални и конкретни потребности на обществото. Реалистичната насоченост и демократичната основа още от първите дни след възникването

Из архивите на ДС

им – ето една от важните предпоставки на развитието.

Резултатите от това развитие днес са радостни и перспективни. Всеки шести член на нашето общество е потенциален зрител на опера, оперетен или балетен спектакъл. Като се имат предвид и концертните програми включващи изпълнение от този жанр, то непосредствено общуващите са явно много повече. Оперното,оперетното и балетното изкуство се възприемат като спектакъл още и с помощта на телевизията, а само като музика – с помощта на радиото и фонозаписите. При отчитане всички канали на естетическа информация се натрапва огромната възпитателна и пропагандна роля на този важен идеологически инструмент.

Ако се разгледа консумативната страна в социален аспект се оформят няколко съществени съпоставки и обобщения. Първо – достъпът до зрителната зала у нас не се регламентира от никакви съсловни или имуществени ограничения. И макар музикално-сценичният жанр да е скъп като изкуство, цената на входният билет е достъпна за всекиму. В "Щатсопер"-Виена, например входът е в рамките на 60-80 лева, а у нас 1-2 лева. Разликата между официалната и реална стойност на билета се заплаща от социалистическата държава. Достъпността е първия социално определящ фактор.Второ – проблематиката, идейната насоченост на репертоара е в съответствие с естетическите потребности на масовия зрител и слушател. Съвременните произведения са с подчертано съвременна тематика, а класиката е в съвременен прочит. Бурното развитие на обществено-политическите, икономическите и духовни сили у нас доведе до глобални изменения в цветоусещането,мисленето, потребностите и изискванията на нашия зрител. Неговата художествена подготовка го прави ценител на всички световни образци на изкуството. Но за нас особено значение имат тези, които съответствуват на неговият морал, на неговите идеали за

Из архивите на ДС

122

прекрасното и които подпомагат неговото духовно и социално развитие. Нашето оперно,оперетно и балетно творческо и изпълнителско изкуства откликват на тази потребност. Идейността е вторият социално-определящ фактор. В този смисъл музикално-сценичният жанр не е развлечение на ограничен кръг ценители или естествуващи специалисти, а изкуство-за масовия, макар и подготвен зрител.

Когато говорим за социалните измерения на жанра и отчитаме, че при нас той се съобразява с нашият потребител, не следва че това е ограничаващо неговото развитие условие. Обратното, съгласно законите на нашата естетика той придобива по-голяма международна стойност. И не само в творческо, но и в изпълнителско отношение. Днес, в нашата литература фигурират повече от 60 музикално-сценични произведения - почти всички поставени на сцените на нашите оперни театри. Те имат широк тематичен диапазон - от грациозните лирични рамки на интимната тема - Гергана,Албена,Луд Гидия,Имало едно време,Нестинарка,Майстори и др. през широките епични платна на историческата драма - Цар Калоян,Лето 893, Момчил,Ивайло и др.до политическата пиеса - Антигона 43,Тревога,Юлска нощ,Мостът,Юла и др., а така също и широк жанров обхват: балети, опери, оперети, мюзикъли, опера-оратория и др. Творби на Марин Големинов и Парашкев ХАджиев са реализирани и се играят с подчертан успех в много оперни театри в СССР, ГДР, ЧССР и другаде.

И все пак най-ярък успех бележи нашето оперно изпълнителство. Доскоро то се изчерпваше с индивидуалните макар и триумфални гастроли на отделни солисти донесли непреходна слава на пеещa социалистическа България. Днес обаче този успех е споделен с високия професионализъм на нашите оперни театри като цяло. Софийската народна опера, ДМТ"Ст.Македонски",Варненска народна опера,

Из архивите на ДС

Пловдивска народна опера,Русенска народна опера и др.спечелиха широко международно признание при многобройните си гостувания зад граница. За нас се говори с чувство на уважение и респект дори в среди които доскоро са имали чувството на монопол върху това изкуство. При последното гостуване на Софийската народна опера във Виена например, влиятелния вестник " Курир " пише:"...Нима можем да бъдем съдници над един национален оперен театър, който дръзва да дойде в сърцето на музикална Европа със заглавия като "Хованщина" и "Борис Годунов", които ние не сме поставяли от 10-12 години и да ги защищава по такъв блестящ начин със свой състав, когато ние не можем да поставим нашия Моцарт с наш състав!" Тази оценка има още по-голяма стойност,като се има предвид, че в същото време същият вестник посрещна новата постановка на Караян в Залцбург - "Бохеми" с многозначителното заглавие "Запунения мехур се спука", докато една от рецензиите за Софийската народна опера бе озаглавено "Триумф на ансамбловия театър". Тези и други примери говорят красноречиво, че нашето оперно изкуство е излязло на голямата световна сцена респектиращо и завладяващо. Нещо повече, то се цени високо не само от любителите и ценителите на запад. Специалисти и ръководители от много страни /например ГФР,Турция,Мексико и др./ излизат с предложения наши оперни певци,балетисти,инструменталисти, диригенти,режисьори и дори оперни ръководители да бъдат привлечени на работа в съответните страни за укрепването и развитието на тяхното оперно изпълнителско изкуство. Това са мащабите на нашето развитие. От този ъгъл трябва да се отчитат нашите успехи.

Из архивите на ДС

Но въпреки големите и безпорни завоевания, художественото и организационно ниво на нашите творчески колективи и звена не удовлетворява напълно. В духа на решенията на XI конгрес и Юлският пленум следва енергично, задълбочено, аналитично и самокритично да преценим състоянието, да открием слабостите и недостатъците, които пречат да се използуват ефективно наличните ресурси, за да се достигне стабилно и високо художествено ниво, което да е съизмеримо с най-значимите световни образци.

На първо място не са проучени до край и не са внедрени в ежедневната практика на институтите и ръководните органи препоръките и указанията на Политбюро на ЦК на БКП залегнали в Решение А № 176 от 1965 г.

Твърде често на сцените на оперните театри намира място слаба продукция с ниска художествена и възпитателна стойност. Не се проявява взискателност и контрол от позицията на непримиримост към компромисните постановъчни решения и идеи. Не се преграждa пътя към сцената пред амбициите и претенциите на изпълнители с ниска професионална култура и посредствен талант.

Не се води повсеместна и настъпателна борба против кариеризма и други несъвместими с Кодекса на нашата нравственост и морал прояви, които увреждат социалният климат на колективите и решително пречат на целия творчески процес в институтите. От тук и липсата на достатъчна висока творческа активност. Често пъти субективната оценка, критерий на която е личната изгода става водеща и измества обективната оценка от позициите на социалната определеност и обществената заангажираност на жанра.

Основният критерии на нашата работа е идейната насоченост и високата художественост на продукцията. Именно тук не може и не

Из архивите на ДС

188

трябва да се допускат никакви компромиси и под никакъв претекст. Художественият процес никога не е бил самозадоволяващ се дори когато е елемент на лична и самодейна изява. Той е израз на човешката потребност да се общува с другите, да се създава контакт с тях. В този смисъл изкуството е било, е и винаги ще бъде обществено определено и заангажирано. Държавните оперни театри в нашата страна са рожба на нашето социалистическо общество и са призвани да обслужват неговите естетически и политически нужди. Те са боеви пост на идеологическия фронт у нас и цялата им производствено-творческа дейност е част от огромното партийно дело. От тази позиция следва да се разглеждат всички елементи от творческия процес и всички звена от системата.

Да подобряване на цялостната дейност в нашата работа е необходимо да се засили ролята на художествените ръководители, специалистите и художествените съвети, да се използуват максимално най-добрите и най-изявените диригенти,режисьори,балетмайстори, вокалисти,балетисти,инструменталисти. Да се полагат системни грижи за доосъвършенстването на художествено-творческия състав. Да се помага в развитието на надеждните и талантливите. Да бъдат откланяни от творчески ангажименти онези изпълнители, които вече не могат да създават достатъчно удовлетворяващи художествени блага и особено онези, които изобщо не ги създават. За тяхното преустройство и по-нататъшно съществуване да се вземат сериозни и съответствуващи на хуманният характер на нашето общество мерки.

Главната линия на нашата политика в жанра се определя от репертоара на театрите - основа на целия художествен процес. Ето защо грижата към него трябва да бъде неотменна. Тя изисква стратегическа разработка на репертоарната политика.

Из архивите на ДС

Култивиран в продължение на столетия в класово общество с остри социални сблъсаци и противоречия, нашият предшественик ни е оставил наследство не само в производствените и социалните взаимоотношения, но и в нравствената програмация. И огромната задача на музикално-сценичното изкуство и неговият репертоар днес е да подпомагат създава нова нравственост, съответна на новите норми на нашето социалистическо общество, да води борба с еснафските възгледи, с егоизъмът и дребнобуржуазните наслоения от миналото, да утвърждава чувството на обществена отговорност, преданост към идеалите на нашата партия, чувството на патриотизъм и интернационализъм.

189

В системата на държавните оперни театри, включително Софийската народна опера и Държавния музикален театър "Стефан Македонски" се играят годишно над 1300 спектакъла на повече от 180 постановки на различни музикално-сценични произведения, чийто общ брой надвишава цифрата 100. Тяхното съотношение трябва да бъде предмет на най-прецизно научно изследване и мотивиране.

Както е известно няма и не може да има национален театър без национална драматургия. Ето защо българските музикално-сценични произведения трябва да бъдат естествена основа на този репертоар. Непосредствено след тях по своята проблематика, по своята идейна насоченост и художествена значимост руската и съветска класика е най-близо до душевността на българина, най-пълтно откликва на естетическите му потребности Освен това най-крупните успехи нашите изпълнители, солисти и състави са достигали именно в руската и съветска класика. Тя е била и школа в която те са се развивали, учили и възмажавали. Това определя нейното изключително място в нашият репертоар. Световната оперна класика с най-вълнуващите и най-значими творби е била и е гръбнакът в дейността на почти всички театри в света. Тя заема и следва да заема подобаващото й се място.

Из архивите на ДС

190

Що се касае до съвременните произведения от чужди автори, тук имаме слабости които все още не сме преодолели. Преди всичко липсва достатъчно информация за това какво се пише, какво се издава и какво се поставя не само в западните театри, но дори и на сцените в социалистическите страни. Тази аномалия се отразява неблагоприятно в подбора и структурата на репертоара и трябва енергично и незабавно да се отстрани. За целта е необходимо да се изгради информационен център, който да сумира и систематизира всички справки по поставения проблем, да организира библиотека и фонотека, в която да се набират и съхраняват клавири и партитури на новоиздадени творби, както и съответни фонозаписи.

В областта на идеологията ние нямаме по-верен ориентир от съветският опит. Ето защо и за в бъдеще трябва задълбочено да го проучаваме и творчески прилагаме в нашата работа. За тази цел следва да привлечеме съветски специалисти, както за постановчици, така също и като консултанти.

Внимателно да се проучва и творчески прилага опита и традициите на италианската вокална школа, на виенската музикална интерпретация, вокалната,музикалната,театралната и хореографска култури на всички изявени в тази сфера народи.

В методологично отношение недостатъчно изявена е координацията между всички звена и състави в страната, които оперират с музикално-сценичният жанр. На този етап Софийската народна опера не е в координационни връзки с Главна дирекция "Българска музика" и останалите оперни театри. Освен това полупрофесионалните оперни и оперетни състави в страната са свързани единствено с Центъра за художествена самодейност, а репертоарните,методичните и кадрови проблеми са общи и следва да бъдат съотнесени към компетенцията и на Главна дирекция "Българска музика". Трябва да се установи

Из архивите на ДС

единство в прогнозирането, планирането и отчитането на отделните звена, като за целта се използват разработените и приети от Съвета на директорите отчетни форми. По отношение на кадрите нашата страна е щастливо облагодетелствувана. И по-специално във вокалното изкуство. У българина има вроден усет към пеенето. Неговата физиология и звучната фонетика на нашият език са важни предпоставки за вокалният професионализъм. Изключително благоприятно условие за неговият разцвет и пропагандиране създаде уникалният международен конкурс за млади оперни певци в София. Но в системата на обучението липсват важни звена. Често пъти завършилите консерватория се нуждаят от допълнителна квалификация за практическо използуване на сцената. Този процес би се съкратил ако към Българската държавна консерватория се създаде учебен театър по подобие на този при ВИТИЗ. До тогава, обаче, може да се предоставят наличните държавни оперни театри като материална база /сцена, сценография, костюми, техника, оркестър, хор балет и пособия/ за последния стадий на учебния процес.

Недостатъчно се използуват и възможните извънучебни форми на квалификация и обучение, а именно - локалните, регионалните и централна студия за вокалисти, консултациите с педагозите като следдипломна квалификация и специализациите в чужбина. Вече близо две години не функционира например централната студия за вокалисти, която по целесъобразност могат и трябва да бъдат привлечени най-изявените наши изпълнители, които проявяват и педагогически интереси/Н.Гяуров, Б.Христов, Р.Кабаиванска/.

У нас в момента няма нормален прираст от квалифицирани специалисти и в системата на оперните театри има недостиг на вокалисти балетисти, инструменталисти и др. Някои театри са задръстени с практически неизползваеми изпълнители /от 20 до 30%/. Ако се намери

Из архивите на ДС

192

форма за тяхното преориентиране и освобождаване, практическият недостиг ще стане още по-голям.

Както е известно в петилетката ще бъде завършена новата оперна сграда в Бургас за функционалното усвояване на която по проекто-задание са необходими около 80 специалисти, и оперната сграда във Варна, за която са нужни повече от 180, от които само 30 технически. От това следва, че през петилетката за нашата система ще са нужни повече от 250 души художествено-творчески кадри свръх естественият прираст. Явно е, че въпроса трябва незабавно да се проучи и подработи диференцирано, като се дадат нуждните заявки пред държавните планови органи за набиране на необходимия контингент в съответните училища през следващите учебни години.

На фона на този недостиг от специалисти още по-релефно изпъква нецелесъобразното използуване на най-изявените наши артисти и съчетаването на тяхните полезни за пропагандирането на нашата култура международни ангажименти и изяви с възможността за участие по-активно в спектакловата дейност вътре в страната.

Нито Н.Гяуров, нито Б.Христов, нито Р.Кабаиванска ще откажат участие на наша сцена или концертен подиум, стига да планираме тяхните ангажименти в перспектива от няколко години. Това налага, а и не само това, изобщо да преминем към няколкогодишно планиране на цялостната дейност - постановки,спектакли,гастроли,състави, турнета.

Неправилно на този етап е разработен и механизъмът за внос и износ на артистите.

Често пъти се внася не онова което ни е нужно, а онова което ни се предлага. Така в страната ни попадат изпълнители и състави с ограничен репертоар и творчески възможности. Има не малко случаи

Из архивите на ДС

да се отказват предвидени по протокол ангажименти, защото не са съобразени с репертоара на нашите театри, с цикличната проява на определени постановки и с взаимно удобните периоди. Явно е че този въпрос не може да бъде задача само на Импресарска дирекция. По същество той е творчески и следва да се отнесе към компетенцията на творческите отдели към Главна дирекция "Българска музика". Това по-правилно ще регулира и съответният износ на наши артисти в чужбина.

193

За нуждите на нашите оперни театри са необходими още и млади и надеждни специалисти: гримьори,перукери,техници, художествени осветлители, които добре да познават и добре да боряват със съвременните материали и техника. За целта да се издирят и изпратят в съответните училища в чужбина млади и талантливи кандидати, които с любов ще приемат сложната, но увличаща театрална професия.

Изявена нужда има и от млади режисьори, които да поемат част от творческите задачи и да бъдат приемствена смяна на средното и старо поколение постановчици у нас. Ненормална е обстановката днес да съществуват театри без нито един квалифициран оперен режисьор, както например Бургаската народна опера. За целта да се предвиди конкурс за най-малко 4 бройки обучаващи се по оперна режисура в СССР. А изявени вече диригенти, режисьори,балетмайстори и художници да се изпращат по-често за допълнителна квалификация и обмяна на опит в големите оперни театри в чужбина.

На този етап малко внимание се отделя на контрола по квалификацията и развитието на специалистите по места. Занемарени са периодичните вътрешни прослушвания и изпити, които от една страна контролират и отчитат състоянието за момента, а от друга държат

Из архивите на ДС

непрекъснато будни и с грижа към себе си творците от оперните театри. Как може да си обясним фактът, че някои солисти ползуват над 60-70, а дори и 80 корепитиционни часа за усвояването на една партия,която съгласно международната практика се нуждае приблизително от 25-30? Със системата на вътрешните прослушвания и контрол тази и друга аномалии ще бъдат решително отстранени. Освен това контролът ще ни даде по-ясна оценка за качествата на изпълнителите от отделните колективи за даден сезон и ще можеме по-правилно да стимулираме творците чрез системата за категоризирането.

194

Творческият живот на нашите певци и балетисти е сравнително по-кратък, амортизирането при тях е по-силно и въпросът за ползуването на амортизираните, но още на длъжност творци следва да бъде проучен задълбочено и да се излезе с конкретни предложения. Тук стои въпросът за пенсионирането, в това число и за еднократното.

У нас почти няма оперен колектив, който да работи в специално построена за целта зала. Техническите и акустически неудобства създават затруднения за целият творчески процес и се отразяват неблагоприятно на крайната продукция. Непригодни и неудобни са и повечето от репетиционните зали и помещения. Най-тежко е обаче състоянието на театралната техника. Остро стои въпросът и с намирането и доставянето на театрални тъкани и материали.

Назрял е момента за откриване на цех за декоративен текстил. Днес оперните театри, а и не само те, са принудени да купуват и ползуват скъпи и непригодни платове и материи без достатъчен сценичен ефект. Някои от тях са нееднородни и не могат да се пребоядисват, или се боядисват дефектно,други трудно се импрегнират и съгласно противопожарните норми не могат да се ползуват на сцената,

Из архивите на ДС

195

трети са с малки ширини и при съединяването за по-големи проспекти и пана дават набори и дефекти, които рушат театралната илюзия, а четвърти при сценично осветление изглеждат грозни или най-малко непригодни за идеите на постановчиците. В почти всички напреднали европейски страни има създадени цехове, които произвеждат евтини и отговарящи на театралните изисквания тъкани и материи. У нас годишно се ползуват общо над 500 хиляди метра за костюми, декор и сценично-подово покритие. От такъв цех са заинтересовани не само оперните театри, а и всички които боравят със сцената: драматични и куклени театри, телевизия, киноцентър, цирк, художествена самодейност. Министерството на леката промишленост счита за рентабилно и целесъобразно създаването на такъв цех. Още до края на тази година може и трябва да се свика съвещание по театралните въпроси с участието на всички заинтересовани страни и специалисти, като се поканят представители от Министерството на леката промишленост и Министерството на вътрешната търговия и услугите. Практически въпросът е в ход и следва да се доведе до край.
Належащо е изграждането и на регионални цехове за декор, реквизит, перуки и други пособия на промишлена основа, които ще се ползуват не само от оперните театри и които ще сложат край на занаятчийския и нерентабилен начин на производството на театрални пособия.

Сценичната техника в театрите е остаряла и влиза в явно противоречие със съвременните художествени изисквания. Често монументалните постановки се строят от тежки дървени и железни материали със сложни тромави конструкции върху "мъртва" сцена, изискват дълги антракти за промяните и прекъсват художествената връзка на действието, докато модерни и съвременни прожекционни и осветителни уредби и други могат да решат същите проблеми много

Из архивите на ДС

196

по-евтино, много по-бързо и много по-ефективно и при по-голямо художествено въздействие. Практически тук се крие един от ключовете за ефективността и качеството на продукцията. Решенията на VXI Конгрес на Партията ни задължават да вземем сериозни и категорични мерки в решаването на този въпрос.

Остър е проблемът и с инструментариума в оперните театри. Малка инструменти са внасяни до сега, а при разпределението им предимства са имали симфоничните оркестри. Музикално-сценичният жанр има по-голяма продукция и инструментите се ползуват определено повече. Трябва да се направят незабавно постъпки пред Министерство на финансите за отпускане на необходимата валута.

Трябва да се отдели особено внимание и на нотопечатенето, защото затрудненията в снабдяването с партитури, клавири, щимове може да доведе до провали в постановъчните планове на колективите.

Неефективна е пропагандата у нас. Все още нямаме необходимите рекламни материали за нашите изпълнители и състави, а изработените до сега неудовлетворяват. Художествената критика нерефлектира загрижено и компетентно на всички събития. Ние вече имаме респектиращ международен престиж, а все още нямаме специализирано списание за опера и балет, както например в ЧССР, ГДР, Австрия, Италия, Франция, Англия и другаде. Необходимо е на базата на вътрешно-информационния бюлетин по музикално-сценично изкуство при ГД "Българска музика" да се създаде илюстровано списание за опера и балет, което да отразява цялостния музикално-сценичен живот в страната и да информира за по-крупните международни прояви.

С дълг към жанра е и научната мисъл у нас. Липсват достатъчно задълбочени изследвания по редица теоретически и практически проблеми. Все още сме принудени да ползуваме стари източници и автори, които неудовлетворяват съвременните естетически и научни

Из архивите на ДС

197

изпсквания".

В организационно отношение все още не са намерени най-динамичните и ефективни структурни и оперативни връзки за постигане на оптимални резултати. В духа на решенията на Юлския пленум следва да се създадат условия и за най-пълно използуване на наличните творчески и материални ресурси но не в малките граници на отделните институти, а в рамките на цялата система. Едва тогава може да се постигне максимален мултипликационен ефект. А главният път към него минава през интегрирането и кооперирането, през взаимната заменяемост на изпълнители и пособия, през многократното ползуване на вече създадени елементи или цели постановки.

Недопустимо е днес да се създава на сцената продукция, която има еднодневно съществуване. Това означава, че предварително не со проучени достатъчно качествата и достойнствата в това число и недостатъците на творбата, не са отчетени всички страни от гледна точка на нейното сценично реализиране, или ако са взети тези страни под внимание, Vто постановчиците и ръководството не са направили необходимото за да се защити творбата. А това може да се контролира и регулира през целия постановъчен процес. Могат да се вземат мерки до премиерата. Може премиерата и да се спре. Но недопустимо е пошла продукция да се поднася на зрителя, а след това да се свалят от сцената. В подобен случай следва да се търси строга отговорност от ръководители и постановчици. Търсенето на максимален мултипликационен ефект изисква да се засилят взаимните контакти, да се разшири взаимната информация, да се засили ролята на бъвета на директорите като нова оперативна структурна форма и към него да се създадат Съвет на колегиумите с представители от диригентско-режисьорските колегиуми на институтите и Съвет по балетните въпроси. Необходимо е да се създаде по-голям стабилитет

Из архивите на ДС

198

в директорската институция по места. Музикално-сценичното изкуство е сложно, художествени ръководители разбиращи и действащи се създават трудно, а текучеството им особено при по-дългосрочно планиране се отразява явно неблагоприятно за целият производствено-творчески процес.

В духа на изискванията е необходимо, без да се ограничават постановчици и изпълнители да се търсят общо използвани решения. Например нецелесъобразно е да се правят няколко постановки с няколко различни превода на едно и също произведение, тъй като художествените съображения са неубедителни, а неудобствата очевидно. Това затруднява взаимополъзването както на материални пособия и нотни материали, така също и на отделни изпълнители и състави. При коопродукциите, към които трябва да преминем, това още посилно ще се почуствува.

Балетното и оперетното изкуство днес също имат същите нови измерения и завоевания.

България е домакин на един от най-авторитетните международни балетни конкурси. Гостуват изтъкнати, с международна известност и опит постановчици, солисти и състави. Имаме значими в художествено и идейно отношение творби и постановки. Израстнаха и изискванията на публиката и възможностите на творците. Но общите резултати все още не съответствуват на положението от Партията и държавата грижи, не отговарят на новите мащаби и изисквания.

По отношение на балета следва да се вземе курс към рязко подобряване на организационната и методична работа. Националният ни оперен театър трябва да премине в качествено нов етап на развитие и се обособи като театър за опера и балет. В кадрово отношение това означава да се потърсят допълнителни специалисти, които да

Из архивите на ДС

съответстват на мащабните задачи. Правилно е да се привлекат съветски педагози и постановчици за по-продължителен период на работа. Щатът на балета трябва също да се промени. Балетният състав на Софийската народна опера днес наброява 80 души, а международната практика показва, че колективите обособени като театър за опера и балет имат щат над 120 души. Във връзка с правилното поставяне, разглеждане и решаване на балетните въпроси в цялата система е необходимо изграждането на координационен ценкър при ГД"Българска музика" и балетен координационно-методичен съвет. И тук с особена острота стои въпроса за материалната база. Тя дава отражение още от самата подготовка на кадрите в Държавното хореографско училище и влияе до окончателният продукт на художествено-творческия процес. Балетните зали, функционално и от гледна точка на оборудването са далеч от съвременните изисквания. По този проблем следва да се вземат най-енергични мерки. Недостатъчно внимание отделят и нашите композитори за този жанр на грацията, изяществото и младостта.

Оперетата като цяло и водещият колектив - ДМТ"Ст.Македонски" в частност са с верна посока на развитие.

Интегрирането между нашата оперета и Московският оперетен театър дава своите добри плодове. Тази връзка трябва да се разширява и задълбочава. У нас все още не е гостувал прославеният Московски колектив и следва по линия на държавният обмен да се планира пропуснатото. Това гостуване ще има своя резонанс не толкова като атракция, а най-вече като естетика, като еталон в жанра и възможност за усвояване на богатия съветски опит.

Внимателно да се проучи съответствието на разширената спектаклова продукция на оперетата и наличните изпълнителски кадри, за да се създаде ритмичност в различните процеси и нормална

Из архивите на ДС

200

натовареност - едно от условията за по-високи художествени резултати. Да се потърси още по-широк тематичен и жанров обхват в репертоара на театъра и увеличи оборотния фонд на постановките.

Координационното обединение на всички оперетни състави в страната би било важна предпоставка за по-висок мултипликационен ефект и в този жанр.

Основните изводи от цялостното разглеждане състоянието и проблемите на музикално-сценичното изкуство у нас са редовни и перспективни. Ние имаме значими успехи и безпорни творчески и изпълнителски завоевания, но все още, и това е главното, неизползване докрай възможности и ресурси.

България може и трябва да се превърне в категоричен и безпорен международен авторитет в областта на благородното, високохуманно, идейно- и дълбоко вълнуващо музикално-сценично изкуство.

Ето защо стратегическото направление днес е да се създадат всички реални условия и предпоставки за решителен поврат в прогнозирането, планирането, организирането и реализирането на творческите и изпълнителски задачи, за достигане на съответстващите на партийните решения мащаби и резултати.

Във връзка с това Председателството взема следните решения:

Приложение: проекто-решения

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛ:

7.IX.1976г. /М.Маринов/

/ЕИ

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

179

Строго секретно
Екз.№ 1

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II

СЪОБЩАВА: 03 "Теодосиев"
ПРИЕЛ: ст.лейт.Янков на
24.IX.1976г.

С Ъ О Б Щ Е Н И Е

ОТНОСНО: състоянието на балета при Софийската народна опера

Проблемите на балета при Софийската народна опера като водеща трупа в нашия културен живот и като състав с не малко международни изяви са твърде сложни и многообхватни. И тук важи правилото, че "частните случаи" имат винаги сериозен обществен резонанс и в много случаи значение от политическо естество.

1.Понастоящем /а това не е от вчера, а датира от много години/ в колектива на балета при СНО цари общо взето незавидна атмосфера, която се дължи както на липсата на стабилно,принципиално и висококомпетентно ръководство, така и на др.фактори като личните амбиции и крайно субективните постъпки и поведение на някои от ведущите и ползуващи се с авторитет артисти, които фактически тровят атмосферата с немалко интриги, злепоставяне на "съперниците", неточни оценки на постиженията, които стават обществено достояние.

Очевидно- поверяването на ръководството на балета при СНО на Г.Абрашев за последния период се оказа крайно несполучливо и допринесе за задълбочаване на противоречията с опитите си за чисто администриране при решаването на сложните проблеми и липсата на творчески подход. Сега трупата е фактически без художествен ръководител и решаването на възникващите задачи е поставено на нестабилна основа - чрез своего рода "колективно ръководство: худ.съвет, репетитори, инспектор, съюзен комитет

Из архивите на ДС

и пр.А знае се, че при отсъствието на персонална отговорност отрицателните явления ще се задълбочават. Като куриоз звучи фактът, че втората по състав балетна трупа "Арабеск" има значително по-стабилно ръководство и по-ясни перспективи, което се дължи главно на директорката Маргарита Арнаудова.

2. Ежедневие /за съжаление/ в практиката на балета на СНО е наличието на различни "групировки", които се обединяват от често пъти съвсем временни интереси и се насочват ту тук, ту-там. От няколко години, например твърде ясно се е оформила една група около К.Богоева и П.Луканов, която упорито и системно търси начини да внуши единствено тяхните качества и превъзходството им над останалите и предимно над В.Кирова, която при всички случаи е злепоставяне в творческо и лично отношение. Активно действува в тази групичка и В. Консулова, която е в най-близки отношения с Богоева и Луканов, съавтор е подчертавам на либретото на Луканов на балета "Дъщерята на Калояна" /а и пръв съветник в постановката/, на неговата не съвсем удачна редакция на либретото на "Хайдушка песен" за постановката в Русе и т.н. Разбира се, подобно сътрудничество, ако е на творческо-професионална основа и има здрава идейно-естетическа позиция, може да бъде само от полза. За жалост случаят тук не е такъв. Това личи и в крайно субективните статии на Консулова за "Дъщерята на Калояна" в сп. "Българска музика", за "Хайдушка песен" в "Дунавска правда" и т.н. Такава дейност, когато човек е съавтор и рецензира дадено произведение е несъвместима с професионалната логика и етика на публицистиката и творчеството. И не само в печата, а и в по-тясни и по-широки кръгове се пропагандира безкритично работата на Богоева и Луканов. Както по-горе, в I част, казах това особено пролича на авторитетния международен форум във Варна, където оценката за дейността на Луканов в частта от доклада на Консулова бе изключително преувеличена и тенденциозна.

Из архивите на ДС

Трудно би могло да се говори за някаква обособена групировка около В.Кирова. Фактически пряко или косвено атаките на останалите водещи балерини са насочени срещу нея често пъти без никакъв подод, а в повечето случаи по нищожни поводи, които се преувеличават съзнателно. Разбира се, не бива да се отминават някои отрицателни черти в характера на Кирова, но те нямат принципно значение и всъщност нейното държане в съста ва и извън него не могат да се определят като вредни за развитието на балета. В.Кирова е артистка с признат авторитет и качества, с безспорен принос за българския балет, с общест-вено признание. Може би това в основата е причина за немалката завист по отношение на нея. Бих искал да подчертая и велико-лепното авторитетно присъствие на Кирова като подпредседател на журите на Международния балетен конкурс, където тя си е извоювала безспорен престиж с принципното и компетентно отно-шение към сложните проблеми.

Особено се развихрят страстите и взаимните обвине-ния /обикновено непреки!/ между редица от водещите артисти, което се отразява и на по-младите, щом става дума за премиерни състави, за задграични гастроли, за членство в журито на Варненския конкурс.

Очевиден е фактът, че тази "хегемония" на утвърде-ните артисти и тяхните определени субективни интереси са във вреда на общото развитие на балета и в частност - за развитие-то на млади артисти като Евг.Кръстева, М.Денева, П.Гелева и др., които биват често пъти използувани "за спасяване на поло-жението", когато някоя от примабалерините не желае да участву ва, а не получават /с малки изключения/ отговорни задачи.

3. Не може да се твърди, че общото морално състояние на балетния състав е на необходимата висота. Тук не става дума за личния живот на хората, апреди всичко за тяхната устойчивост като професионалисти и граждани, които са длъжни да пазят достойнството си и авторитета на нашето изкуст-во

Из архивите на ДС

Прояви в това отношение не липсват: твърде много се пие на публични места /особено в сегашния клуб на музикалните дейци/, стига се до нежелани сцени и разправии /не са малко случаите например със съвсем младия артист Пламен Димитров и др. негови връстници или още по-млади балетисти/, което не говори за високи качества на възпитанието и общественото поведение. Съвсем "нормално" явление е безотговорността към задълженията като професионалисти на почти целия мъжки състав на балетния ансамбъл /изключвам водещи артисти като Б.Деянов Н.Бошнаков, А.Стойнов, Ив.Трифонов и пр./ като следствие на което колективът на балета се ползува сред големия състав на операта с незавидната слава на най-недисциплиниран и неорганизиран. А това дава определен обществен отзвук.

Не бива да се отминава /както в повечето случаи става крайно безотговорната постъпка на артиста от балета при СНО и участник в тазгодишния Варненски конкурс Иван Цанов, който водел от подранила за него примадонщина, демонстративно отказа да партнира на Маргарита Ганчева на III тур, понеже бе скъсан на втория. Постъпката беше съпроводена с умишлено напиване и нагрубяване на съветската педагожка Фея Балабина на публично място. Тя тогава прибегна до помощта на великолепния съветски танцьор Генадий Горбаньов, който се съгласи да партнира на драго сърце на своята българска колежка /след като бе проявил същото достойно държане и към останала без партньор(японка/. По това време нашите "герои", между които и Владимир Гинкулов, демонстрираха пълното си пренебрежение. Все пак Гинкулов бе убеден в края на краищата, но Цанов остави или по-скоро изостави своята партньорка /за щастие в сигурните ръце на Горбаньов/. Този инцидент даде повод за редица тълкувания от чужденците, които не бяха в наша полза. Подобни примери има много и те говорят за ломата възпитателна работа в балетния състав, за недостатъчно политическа съзнателност, които могат да доведат и до по-лоши резултати. Бедата е, че тези прояви се задълбочават и сред съвсем млади хора.

Из архивите на ДС

205

183

4. При подготовката на кандидати за балетния конкурс, с център в СНО, изкуствено се раздува числото на кандидатите, с цел за материално облагодетелстваване на определени репетитори и постановчици които набират много хоноровани часове /К.Богоева, П.Луканов/, а всъщност резултатите от подготовката и представянето на балетния конкурс във Варна /и тази година също/ не са особено радващи. Ясно е, че тук е необходима по-авторитетна намеса, за да се пресекат порочните методи на работа и да се внесе стройност и системност.

Двете основни звена на балетната дейност у нас: балетният конкурс във Варна и балетната трупа на Софийската народна опера са изправени пред редица проблеми от професионално и идейно-художествено естество, нуждаят се от задълбочаване на компетентна и политическа преценка на състоянието и радикални мерки за подобряването му.

20.IXT.76г. "Теодосиев"

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА

Георги Арнаудов - бивш директор на балета, член на БКП
Маргарита Арнаудова - директор на балетно студио "Арабеск"
Калина Богоева -засл.артист, член на БКП, прима балерина на балета
Петър Луканов - балетмайстор, безпартиен
Виолета Консулова - балетен критик,член на БКП
Пламен Димитров - балетист,безпартиен

МЕРОПРИЯТИЯ

Да се информира партийното и служебно ръководство на операта в подходяща форма за проблемите, които съществуват за вземане на мерки.

ПРИЕЛ:

Нап.в 2 екз.
№1- ЦД "Операта"
№2- VII отдел
Изп.Янков
София,8.X.76г./нап.ЗС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

199

19 екир

Строго секретно
Екз. № 1

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ 1
ОТДЕЛЕНИЕ II

СЪОБЩАВА:к.аг."Боби"
ПРИЕЛ:ст.лейт. Янков на 22. X.1976 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: състоянието на балета при Софийската народна опера

В доста лошо качествено ниво, както солисти така и кор-де-балета. Единствен качествен танцьор е Бисер Деянов, но и той има само един вид определени роли - благородници, принцове и пр. лиричен намек. Трудно му се отдават роли с по-героична фактура.

Другите мъже от балета нямат достатъчно качества за първи балетисти и затова Деянов играе прекалено често.

От жените - Вера Кирова и Красимира Колдамова като първи сили, Маргарита Траянова, Калина Богоева, Евгения Кръстева, Мария Коцева, Маргарита Димитрова, Мариана Денева - може би със същите или някои от тях даже с по-добри качество, но без възможност за изява.(

Настроенията в балета са подчинени на желанието да се вземат колкото се може повече роли и да се играят колкото се може повече премиери. Отношенията между Кирова и Колдамова не са добри, защото Кирова играе всички премиери в последно време. По същата причина отношенията на Кирова с Богоева не са добри. Колдамова и Богоева поне външно не са в лошо отношение, но тази почтеност е съмнителна. Веднъж Богоева е казала по повод това дали ще отиде да гледа един спекта-

Из архивите на ДС

към на ~~Колдамова~~ Кирова в Жизел.

-Не виждам защо да отида, като няма какво да видя, докато Колдамова е наистина много добра в тази партия.

Отношенията между Кирова и Деянов не са добри, без да се знае точно защо те най-често си партнират скарани, което даже личи на сцената.

Около Богоева има една група танцьори, която в момента минава за силна - Болгар, Майдачевски, Емилия Кондова, Иво Клатев, Никола Симеонов, Петър Луканов, Иван Дойчинов, От младите там са Бойко Неделчев, Ани Кривлева, двете близначки.

От друга страна са Колдамова, Петър Колдамов, Мариана Денева. Кирова е близка в балета само с Мария Коцева, която е и много добра балерина и много свестен човек.

Деянов, Евгения Кръстева, Маргарита Димитрова /последната изключително работоспособна и талантливад но винаги пренебрегвана/ Нина Петровска, Анета и Славейко Ченишеви, Владко Гинкулов, Иван Цанов са не толкова група, колкото са близки приятели.

Изолирани от всякакви връзки и по-близки отношения са Емилия Кирова и Антон Стойнов - и двамата много честни професионалисти и много почтени хора.

Между мъжете в балета отношенията са по-близки отколкото при жените, но това се дължи безспорно на превъзходството на Деянов над всички останали, което е очевидно и не оставя място за съперничество.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА

Вера Кирова, Красимира Колдамова, Калина Богоева - балерини в Софийската народна опера

ПОРЪЧЕНИЕ

Да ме информира за Луиджи Симона и приятелите му които са на гости в България. Да обърне внимание на тяхните връзки, контакти и поведение. Да напише информация за турнето

Из архивите на ДС

на Младежкия камерен оркестър в Италия.

МЕРОПРИЯТИЯ

За състоянието на балета в Операта ще се съберат още данни и от други наши източници, след което ще бъде информиран служебното и партийно ръководство на операта.

ПРИЕЛ:_____

Нап. в 2 екз.
№1- ЛД Операта
№2- м-ли "Боби
Изп.Янков
София,3.XI.76г./нап.ЗС

А.9. СМР

2 4 8

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз. № 1

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II

Съобщава: к.аг. "Карапетров"
Приел: ст.лейт. Янков
на 17.XII.1976 г. на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Софийската народна опера днес; кадрово и творческо състояние

КАДРОВО И ТВОРЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ

Трябва да се отчете, че от няколко години насам Софийската народна опера се намира в може би най-слабото си състояние от 9 септември насам. Причините? В колектива липсват голямите личности в живота и в изкуството, хората с авторитет, обаяние и творчески възможности. Ако хвърлим поглед в годините след 9 септември, върху 10-15 годишния "златен", недостигнат до днес период на разцвет, ще се убедим, че причините за този цъфтеж се дължаха преди всичко на революционния дух, на жаждата за голямо изкуство, на огромната, неоценима помощ оказана от съветските оперни дейци и - не на последно място! - на директорството на нар. арт., професор и трикратен лауреат на Димитровска награда композиторът Любомир Пипков, човек с огромен талант и енергия, комунист от преди 9 септември, надарен с изумителен, колосален ум и организаторски способности.

РЕЖИСЬОРИ

В периода 1944-1960 г. редовни сътрудници на Софийския оперен колектив бяха съветските режисьори Румянцев, Соковнин, Покровски. Те разкриха пред представителния ни ансамбъл широките простори на социалистическия реализъм,

Из архивите на ДС

210

на демократичното изкуство, на симбиозата между великите традиции на миналото и могъщите изисквания на съвременността Тогава тези съветски майстори намериха в лицата на диригентите Асен Найденов, Атанас Маргаритов, Асен Димитров,Михаил Лефтеров, в лицата на режисьорите Илия Иванов, Драган Кърджиев, Михаил Хаджимишев, в лицата на забележителните артисти и хора Михаил Попов, Христо Бръмбаров, Михаил Люцканов, Иван Попов, Събчо Събев, Павел Елмазов, Илия Йосифов, Георги Белев, Димитър Ненков, Таня Цокова, Илка Попова, Райна Стоянова, Сийка Петрова, Серафима Динева и др. тези културни и голями личности, които бързо осъзнаха истините на голямото изкуство и създадоха незабравими спектакли. За съжаление тогавашното политическо положение не разреши на Софийската народна опера да покаже на света своите постановки, образци на социалистическия реализъм. Днес режисьорската група на Соф. опера не е в състояние да изгради един пълноценен спектакъл. Постановките страдат от липса на житейска логика, от неразкриване на авторските намерения, от една безпощадна сивота, която подтиска зрителите. Не случайно публиката на Соф. опера е така апатична. М.Хаджимишев остаря, а по-младите му колеги Петър Щърбанов и Николай Николов не притежават необходимите качества да бъдат режисьори в един представителен театър. Отделните постановки на забележителните съветски майстори Покровски и Щейн в последно време особено ярко подчертаха пропастта между голямото могъщо, заразително изкуство и безизразността на нашите постановки. При това остро положение е повече от странно и осъдително, че Емил Бошнаков, дългогодишен режисьор и главен художествен ръководител на Соф. опера, дългогодишен сътрудник и последовател на главния режисьор на Московския Балшой театър Борис Покровски ✗Между впрочем Соф.народна опера и до днес жъне най-голямите си задгранични успехи с общите постановки на Покровски и Бошнаков - "Хованщина" и

Из архивите на ДС

"Борис Годунов", а също и с "Турандот" на Бошнаков/, а сега непрестанно канен за постановки в европейските театри, е напълно отстранен от творческия живот на Софийската опера и по принуда е посветил дарбата си на... администрацията - като висш чиновник в главна дирекция "Българска музика". Кризата за режисьори в цял свят е явна. Но всяка страна, всеки уважаващ се театър намира поне отделни ярки личности и творци. Така е не само с Балшой театър, но и с Миланската Скала, Виенската Щатс опер и др. Не трябва да се забравя, че днес реалистичното и въздействуващо оперно изкуство не може да се гради без присъствието на големия режисьор.

211

ДИРИГЕНТИ

И тук е налице кризата. Двама от майсторите-ветерани са безвъзвратно загубени - Асен Димитров е покойник, а Михаил Лефтеров - в пенсия. Асен Найденов продължава да бъде забележителен музикален ръководител, ала възрастта му е вече застрашителна. Атанас Маргаритов, а и по-младият от него Руслан Райчев, бяха косвено принудени от тогавашния зам. председател на Комитета за изкуство и култура Иван Маринов да си търсят работа вън от страната. Тяхното изкуство намери бързо приложение и признание в чужбина. Де факто Соф.опера сега няма главен диригент. Сравнително младите Ив.Маринов, Р.Райчев, М.Ангелов, Б.Хинчев нямат необходимия авторитет и разумност, за да заемат този отговорен пост. Единственото разрешение е да се предложи на пар. артист Ат.Маргаритов /дългогодишен член на БКП/ да се завърне и да поеме отново поста главен диригент, с който той преди да дойде Иван Маринов се справяше безупречно. Той е мъдър, уравновесен и необи кновено честен и скромен човек. Всъщност със същите качества изпъква и Недялко Недялков, значително по-млад, член на БКП, доскорошен главен диригент на Варненската опера, сега привлечен в Софийската. В сравнение с режисьорското почти катастрофално равнище, музикалното ръководство на Софийската

Из архивите на ДС

212

опера е задоволително. Равнището на оркестъра е добро, а хорът с ръководител Иван Богданов е отличен. И все пак музикалната страна дори не се доближава до постиженията от вече цитирания "златен период".

АРТИСТИ

И тук кризата е на лице. Няма ги вече колосите от "златния период". Днешните ни голями дарования - Райна Кабаиванска, Николай Гяуров, Ани Томова, Никола Гюзелев и т.н. - са само гастрольори на столичната ни сцена. Катя Попова е покойница, Никола Николов вече не е същият. Соф. опера е принудена да разчита на един посредствен състав. Всяка година пресата отчита незадоволителното състояние на солистичния ансамбъл, особено по време на конкурси и фестивали, т.е. в присъствие на световни авторитети. Но състоянието не се променя. В периода 1944-1955 г. операта със 17 души солисти подържаше огромен репертоар на завидно равнище. Днес с 80 души солисти качеството и количеството липсва. Всъщност половината от певците са без качества, не биват допускани до сцената и получават заплати без да работят. Причината се крие и във факта, че през последните години солистите на Соф. опера се назначават по силата на оказвани външни натиски от музикални и извънмузикални фактори, а не според качествата им. Извънстоличните театри, които са на самоиздръжка и трябва да са способни да привличат и задържат публиката си, използуват конкурсите и са подбрали далеч по-добри солисти: справка напр. Русенската опера. Но тези извънстолични солисти безкрайно рядко или никога не получават гастроли в София. Страх от конкуренцията? Или лошо разбрана политика на централизъм? Изкуството никога не е губило от обмяна на кадри, от съпоставките...

Из архивите на ДС

25

213

РЕПЕРТОАРНАТА ЛИНИЯ

Считам че репертоарната линия на Софийската народна опера от 9 септември до днес е в общи черти напълно правилна Тя е насочена в правилно дозирани проценти както към руската и западноевропейската класика, така и към най-сполучливите съвременни произведения - предимно български и съветски Решително преобладават прогресивните, народодемократични произведения, творби със социална и революционна тематика. Не е поставяно нито едно произведение с упадъчна, индивидуалистична тематика, с неправилни политически или социални позиции. От съвременните западни композитори са поставяни само прогресивни автори, играни с успех и признание и в СССР като Бритън, Менотти, Стравински, Гершуин и др., чиито произведения отговарят напълно на нашите идеологически норми Няма случаи на допускане на идеологическа диверсия. Има обаче прецеденти на слаби режисьорски постановки, където неизяснението от постановчика идеен замисъл може да принуди зрителят сам да си извади погрешни изводи. Всъщност този проблем съм разгледал в раздела за режисьорите. Огромна е заслугата на Соф. народна опера, че тя стана у нас /а и чрез изнасяне на редица от тези постановки и в чужбина/ пропагандатор на най-могъщия прогресивен тръбач на епохата ни в областта на музиката: на съветската опера и балет на Кабалевски, Прокофиев, Хачатурян, Глиер, Асафиев, Крюков, Молчанов, Морозов и др., и на най-ярките, станали вече класически опери и балети на Л.Пипков, П.Хаджиев, М.Големинов, Д.Сагаев, К.Илиев, В.Икономов. Струва ми се, че Софийската опера трябва да обърне внимание и на други оперни композитори, като П.Геров и Ив.Димов например, чиито оперни произведения и балети, с признати качества, са играни само по извънстоличните сцени.

Из архивите на ДС

252

ЕТИКА И СОЦИАЛНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ВЪЗГЛЕДИ

И тук везните решително натежават към предишното, второ поколение, за които говорих на първа страница! Сегашното поколение актьори, пък и художествени ръководители на Соф. народна опера, са хора без особена любов към изкуството, при дадени обстоятелства биха се занимавали и с друго. /Естествено има и изключения/. Докато предишното поколение бяха затънали до гуша в изкуството, в усвояване на принципите на социалистическия реализъм, в обществени задачи, в основни линии сегашното идва в операта за клюки, за да чуе дали даден колега няма да пее лошо /какво блаженство!/ и най-вече за да се съберат на петия етаж, за да играят табла. Таблата на петия етаж - това е идеалът на диригента Борис Хинчев /член на БКП/, който буквално понякога претупва спектаклите си нервно /особено когато са дневни/, защото на петия етаж го чака недовършена партия на табла. Друга компания /Руслан Райчев, Любомир Бодуров, Асен Селимски - единственият свестен и честен човек в тази компания, и др./ се събират по няколко часа седмично да играят на карти у Руслан Райчев. Не са ли това много жалки занимания за хора, които претендират, че са възпитатели на своя народ, които не намират време за израстването си, които са затънали в едно еснафско ежедневие? Самият Руслан Райчев е един от най-голямите еснафи и търговци в България. Какъв авторитет всред оперния колектив може да има той, който няколко пъти бе хващан на границата с валутни и митнически аферн и дори за няколко години бе прекратено излизането му зад граница? Целият колектив знае, че когато прави звукозаписи за Радиото и Балкантон, той изпълнява всеки фрагмент два пъти по-бавно. Е да, авторските намерения се провалят, но нали се плаща на минута? Ще получи двойно повече... Казват че много неща зависели от първите 7 години. Той е син на Петър Райчев, един от големите певци на България и един от най-големите

214

Из архивите на ДС

215

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

, които са се раждали у нас... Човек без скрупули и без идеали - странно, че е член на БЗНС. Друг много опасен човек за колектива е Иван Маринов. През 1944 г. половината Софийска опера е евакуирана във Вършец. Там е и майка му - проф. Цветана Дякович, и баща му - инж. Маринов. При слизането си партизаните арестуват Иван Маринов като шеф на "Бранник" и притежател на пистолет /по това време той е 17 годишен/. Когато постъпих в Консерваторията, през 1948 г. се свика общо събрание на комсомола, на което се взе решението да се изключат от комсомола студентите Иван Маринов и Кирил Цибулка /вторият е от Консерваторията/, заради участието им във въоръжена банда за сваляне на народното правителство. Впоследствие и двамата бяха реабилитирани. Всеки студент от нашия клас ще ви каже /всъщност може да се обърнете към прекия му учител - проф. Парашкев Хаджиев/, че Иван Маринов бе най-неприятният, най-индивидуалистично и реакционно настроеният човек в класа. Но скоро усвои да се прекланя пред тези над себе си. Издигнат ли го, заплюваше ги и отминаваше нагоре. Така постъпи с народния артист Асен Найденов, на когото бе успял да стане любимец и той го привлече за диригент в Софийската опера. Не мина време, Иван се затвърди и почна и официално и неофициално да говори с насмешка по адрес на този многозаслужил ветеран. Изкачването продължи. Стана... член на партията. После чухме, че го изключили. Сетне - че го приели отново /повече подробности може дав каже партийния член засл. арт. Бойка Косева/. И ето че един ден Маринов се отзова главен диригент на операта и зам. председател на Комитета. Знаеше само едно - да важничи, да обижда и оскърбява хората, и на всяка молба да отговаря с "Не". Знаете, че членът на БКП, концертмайсторът на Соф. опера

Не познавам музикант, който да не мрази от душа Иван Маринов /Така в

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

254

цялата опера, при искрен разговор, едва ли ще се намери човек да каже добра дума за Димитър Узунов/. Друг опасен човек за колектива бе солистката Лили Йорданова. Човек без много качества, тя се считаше онеправдана и бе подчертано вражески настроена. , и в чужбина /по нейни сведения и сведения на активния борец срещу фашизма Мати Пинкас/ само и само да я привлекат на работа вън от България. Накрая успя. Сега е... хористка във Фрайбург - ГФР, вместо солистка в Софийската опера. Какво да кажем за емигрирането на засл. артист Димитър Петков? Пак допираме до въпроса за характера, морала, възпитанието, културата на човека и - не на последно място! - политическите възгледи. Доколкото знам съпругата на Стефан Еленков работеше в ЦК на Комсомола. По цялата консерватория бе възмутена от неговите интриги срещу учителя му - героят на социалистическия труд Христо Бръмбаров. Еленков е олицетворение на . Храня едно убеждение, че ако не се удовлетворят неимоверните му претенции у нас, сигурно някой ден и той ще хукне. Още един човек, който е готов на всичко, и който няма искрени приятели - нар. артист Любомир Бодуров.

Не искам да бъда черноглед. В Софийската опера има сега и редица честни хора, на които винаги можем да се опрем Такъв рядко честен и принципен човек е народната артистка Благовеста Карнобатлова /съпругата на адмирал Добрев/, засл. артистка Бойка Косева /съпруга й, д-р Косев, работи в болницата на МВР/ - и двете произлезли от недрата на народа и с несъкрушимо верни политически възгледи. Споменах вече за такива ценни хора - и граждани и специалисти - като диригента Недялков и режисьора Бошнаков. И все пак с колектива на Соф. опера трябва да се внимава. Настоящето поколение артисти на столичната ни опера не са достатъчно мислещи хора, а такива винаги могат да бъдат подхлъзнати. В проти-

Из архивите на ДС
216

Из архивите на ДС

217

вовес бих посочил Съюза на композиторите, където идеологическата работа е на много по-голяма висота, и където нещата са по-ясни и определени. Бих казал, че поради значително спадналото художествено равнище на операта ни през последните 2-3 години се пооткъснах от колектива, за което до голяма степен не съжалявам.

ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА са артисти, режисьори и диригенти от Операта.

ПОРЪЧЕНИЯ: 1. Да ме информира писмено за бившата си колежка от Радио София, като наблегне най-вече в информацията си за нейния произход, връзки зад граница, отношение към народната власт.

2. Да ме информира за отношенията между Николай Гяуров и Борис Христов, на каква основа е поредния конфликт.

3. Би ли могъл Борис Христов да бъде полезен у нас като вокален педагог.

МЕРОПРИЯТИЯ: Ще се вземат и от други източници сведения за състоянието на Софийската народна опера, след което ще бъде изготвена справка за

ПРИЕЛ:
-ст.лейтенант

6.1.77

Нап. в 3 екз.
1-ЛД Операта
2-VII отдел
3-м-ли "Карапетров"
нап. ВЗ/21.XII.1976 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз. № 3 173

1.1 СИД

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II

СЪОБЩАВА: к.аг. "Карапетров"
ПРИЕЛ: ст.лейт. Янков
На 21.I.77 г.

МВР
УПРАВЛЕНИЕ VI—ДС
№ Е 734
26.ЯНУ.1977
СОФИЯ

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Взаимоотношенията между Николай Гяуров и Борис Христов

Борис Христов е заминал за Италия през 1942 г. с царска стипендия като изключително дарование. Стипендията е била скромна и там е живял бедно. През 1943 г. се завръща за малко в България. Заминава отново, но сега не за Италия, а за Австрия, тъй като в Италия вече бушува войната. Ала през 1944 г. немците го арестуват като български поданик /това е след 9 септември/ и го изпращат в концлагер. Освобождават го френски войски. Изнася множество концерти за ранените войници на 3-те съюзени страни. Благодарение на един френски офицер успява да се завърне в Италия. Продължава да учи при бележития Страчари без стипендия, при пълна мизерия. По когато Страчари разбира това го поема изцяло на свои разноски /както и Гранфорте в Италия, Бранд във Виена – с най-даровитите си ученици/. По-късно Христов погребва на свои разноски забравеният си, някога прославен учител. За отбелязване е, че докато Стоянка Николова променя името си на Елена Николай, за да направи кариера на Запад, Борис Христов твърдо устоява българското си име. Навсякъде, във всяка репетиция по цял свят за него пишат Българския бас /по изключение някои не добре осведомени музиковеди са го пишели Руския бас/.

Из архивите на ДС

За мене Борис Христов е истински и доказан патриот. За разлика от "австрийско-българския тенор" Димитър Узунов или "българо-италианското сопрано" Райна Кабаиванска Христов, подобно на Гяуров, а може би и доста повече от него, навсякъде, във всяко свое интервю пише, че е българин и че се гордее, че е българин. Обожава българската литература, особено на класиците ни: Вазов, Елин Пелин, на моя баща и въобще историческата литература.

Защо Борис Христов, който никога не е бил и няма да бъде марксист, все пак отчасти се отчужди от България? Вината е и наша. През 50-те години брат му Николай, юрист, на когото Борис дължи насочването си към певческата си кариера и издействането на стипендията си, заболя от рак в главата. У нас случаят бе приет за безнадежден. Обаче Борис Христов направи официални постъпки брат му да отиде на операция в Италия. Бе му отказано. Вярно е, че годините бяха години на "студена война" но явно някой не успя да прецени, че се касае за брата на един голям българин, който не бе правил нито едно антикомунистическо изказване. Оттогава Борис изживява много тежко смъртта на брат си, се отчужди за един период от България.

И все пак остана българин. Не пожела да нее в родината, но вратата на римския му дом остана отворена за всеки българин от всяка професия. Оказваше неизменно съдействие на всеки даровит български певец. През 1963 г. привлече в Скалата – изцяло негова заслуга – за съвместно участие в "Борис Годунов" – Димитър Узунов и Николай Гяуров. Година по-късно записа повторно цялата "Борис Годунов", като привлече за партньори за разпространените из цял свят плочи на "Хис мастерс вонс" солистите на Софийската опера, в това число и Узунов. През 1966 г. получи предложение от друга голяма фирма на концерна ЕМИ – Пате Маркони, да запише цялата "Княз Игор". Отново условието му бе – само със солистите, хора и оркестъра на Софийската опера.

Из архивите на ДС

Вред тях бе и Юлия Винер. И този запис получи световно разпространение. През 1970 г. той покани за съвместно участие – спектакли в Неапол или Рим, не помня точно – Целият колектив на Софийската опера. Лансирал ги е блестящо. За това по-подробно могат да разкажат Ас.Найденов и Й.Димчева. Тази година за първи път записа и славянски литургии за "Балкантон" – плочи, чийто поръчки само за България и само до момента надхвърлят 100,000 тирах.

Но само Борис Христов ли е виновен, че не пя на Софийската оперна сцена? По времето, когато Ил.Йосифов бе директор на Софийската опера /уволни всичките си колеги от своето поколение, озлоби колектива и накрая бе уволнен/ Б.Христов пристигна специално, за да пее в София Борис Годунов. Завистлив към всичките си по-именити колеги, Йосифов категорично му отказа корекциите, които Христов със своя световен опит искаше да направи постановката и от което тя само би спечелила. Той правеше такива корекции в цял свят – и в Ню Йорк, и в Сан Франциско. Навсякъде отстъпваха пред авторитета му, пред подобряването на спектакъла. Йосифов не отстъпи. Въпросът стигна до др. Т.Живков, който се заинтересува защото в края на краищата Б.Христов не пя. Йосифов бе уволнен, но Христов обиден си отиде. Няколко години по-късно директор на Софийската опера бе друг завистлив и дребен човек – Дим.Узунов. Забравил огромното значение, което изигра за него лансирването му от страна на Борис Христов, той с неофициално писмо му отказа гостуването. Четох писмото със собствените си очи. В него пишеше: "Репертоарът за всеки ден е вече с определени солисти. Не можем да свалим никого от тях, за да ти дадем възможност да пееш. Ела друг път. Писмото свършваше с "Дерзай, Борка! Твой – Митко Узунов." Кой трябваше да дерзае?

Из архивите на ДС

221

След това Христов е престанал да прави постъпки да пее в България. Идвал е почти ежегодно, нареждал е на близките си: всеки, който ме потърси, е добре дошел да се срещне с мене. Домът на баща му е бил отворен за всеки непознат почитател при всяко идване на Борис.

Как се развиват нещата в Скала? През 1972 г. Р.Кабаиванска, на която гостувах в Италия, ме запозна със стария директор на Ла Скала – Гиринтели – същият, който двукратно води Миланската Скала на гости в Москва. Гиринтели се пенсионираше и Райна си поплака, тъй като той е направил много за нея по време на директорстването си в Скала. Позаинтересувах се от него защо Б.Христов вече не пее в Скала и какви са отношенията му с Гяуров. Каза ми, че след като през 1963 г. Христов лично довел Гяуров в Скала и по негово настояване са включили Гяуров да пее Великият инквизитор в спектакъла, в който Борис пее Филип, отношенията са почнали да се изопват. Гяуров започнал да претендира за главната роля – Филип – и скоро я получил. Започнал антагонизъм между тях – кой ще бъде първият бас на света – до момента Христов е без опасни съперници. Скоро Гяуров започнал да разпространява, че Христов е фашист, /а италианците са смъртно наплашени от фашизма, чиято попара ядоха/, докато Христов почнал да твърди, че Гяуров е комунист-фанатик, едва ли не от рода на Мао Дзе Дун. Естествено и двете обвинения са голословни. Накрая по-малко издържливият се оказал Христов. През 1965 г. отива при Гиринтели и му заявява: "Комунистите убиха брат ми. Аз не мога да пея сéдин от убийците му. Братът на Гяуров е голям партиен ръководител в България и Гяуров пречи на моите гостувания. Един от двама ни трябва да напусне Скала". Гиринтели имал време да размисли. Макар, че и до днес всички в Италия обожават и Христов и Гяуров, при опит за паралел всички единодушно казват, че Христов е категорично по-

голямото явление. Но Гирингели отстранил именно Христов. Причините са, че Гяуров е близо 20 години по-млад, че на него можели да разчитат значително по-дълго време. Христов продължава обаче и до днес да пее по останалите големи сцени: и в Римската опера, и в Лондонската Ковънт Гардън, която миналата година тържествено чествува 25 годишното му сътрудничество /това след войната прочутият театър не е правил с никой свой сътрудник/. Ала от 1965 г. не е стъпвал в Скала...

От личните ми отношения с двамата и от това, което съм чувал от колегите ми, Гяуров доста често говори срещу Христов /най-вече в професионален смисъл/, докато Христов не изтръгва /може би от фаталната 1965 г. насам/ нито думица срещу някой колега, в това число и срещу Гяуров. Нещо повече - дори ако човек се опита да поведе разговора натам, той сам подема друга посока на мисълта си. През 1966 г. Христов изтърпя тежка мозъчна операция - доброкачествен тумор. Сега е съвсем жизнеспособен, изглежда, че е минала съвсем неговата болест.

Желанието му да сътрудничи продължава. През декември т.г. той прави записи на Балкантон за славянски литургии - една голяма заслуга на отговорните другари от завода Ал.Йосифов и Конст. Драгнев. През май отново ще е в София - с цел записи - не е лошо да се направи възможното най-сетне да пее и пред публика.

Колкото и да е странно, големият, умният, вещият художник Борис Христов, се оказа напълно интуитивен. Той не е в състояние да говори за вокалната си постановка, каза ми, че не може да ми обясни как пее, следователно не би могъл да бъде вокален педагог. По-добре стои въпросът с творческото третиране на образите - струва ми се, че би могъл да бъде режисьор, който не с обяснение, а с показване ще внушава всичко на артистите си. По-добре би преподавал на опитни артисти - например в

операта, отколкото в консерваторията. Още повече, че в идеологическото му образование има сериозни слабости. Когато пишех обяснителните бележки за плочата му, която Балкантон ще пусне в нечувания тираж 100,000 /това е само първоначален тираж/, той ми обясни, че познава школата на Станиславски, че я прилага при реалистичните и класически образи, които изгражда в друг стил. Естествено, не отразих тази погрешна концепция. Ние познаваме романтичната страна на реализма, говорим за социалистическа романтика. В самите си образи Борис, обаче, е безупречен реалист. Не трябва да се забравя, че той направи след II световна война за руската класика на запад това, което след 1-та война направи Шаляпин. Б.Христов е първият в света, който записа на грамофонни плочи всички 68 песни на Мусоргски, който застави редица от най-големите оперни театри да поставят редица никога не играни в Европа и Америка руски опери, които бяха посрещнати възторжено.

"Карапетров"

СПРАВКА: Борис Христов, Николай Гяуров, Райна Кабаиванска, Елена Николай – световно известни оперни певци.

Поръчения не са поставени, тъй като източника заминава за 14 дни на творческа почивка в Боровец.

МЕРОПРИЯТИЯ: Чрез аг. "Николов" ще се изясни какви са намеренията на Главна дирекция "Българска музика" относно привличането на Христов да сътрудничи в НРБ.

Нап. в 4 екз.
№ 1 – РД "Карапетров"
№ 2 – VII отдел
№ 3 – ЛД СМД
№ 4 – за др.Кирил Костов
Изп. Иников
Нап. ДЦ – 605
25.1.77 г.

ПРИЕЛ: _____

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

ПРЕПИС

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I,ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 363 ,екз.№ 5

Съобщава: аг."Николов"
Приел: ст.лейт. Янков
на 31.I.1977 г. на закрито

София, 31 1977 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Репертоарни проблеми в Софийската народна опера.

Приятелят на информатора във връзка с няколко разисквани въпроси сподели следното:

Разработеният от ръководството на Софийската народна опера проекто-репертоарен план за сезон 1977/78 г., който е предложен за обсъждане от художествения съвет и по същество е репертоарната платформа на националния ни институт, е показателен със своята проблематика и насоченост.

Прави впечатление, че 60-годишнината от Октомврийската революция ще бъде отбелязана с две произведения: "Алеко" от Рахманинов и "Шехерезада" от Р.Корсаков, които както по форма, така и по идейна насоченост имат пряка кореспонденция с това изключително политическо събитие. В руската и съветска драматургия има и други творби, които могат по своята мащабност и обществено-политически резонанс да бъдат подобаващо адресирани до юбилея.

Из архивите на ДС

В предложението липсва крупно музикално-сценично произведение, което да бъде идейно-естетическия акцент на годишната. Няма също така проблемно заглавие, което да поставя нови творчески задачи пред изпълнителските състави.

"Изворът на Белоногата" /ново заглавие от Ал. Райчев, което не се поставя за първи път/, "Неда" от К. Леви /което не се поставя също за първи път/, "Еро от оня свят" от Готовац, "Вива ла мама" от Доницети, по принцип могат да намерят място в **реставоъчния** план на операта , но в обкръжение на други произведения.

Общата физиономия на направеното репертоарно предложение е <u>експериментално - учебна.</u> Това не може да се приеме като основа за водещия ни национален институт.

По въпроса за Галя Савова, приятелят на информатора споделя, че тя обяснява, формулира и изисква решение на нейното пребиваване в Западна Германия по принципно различни съображения и мотиви. В началото заявява, че няма конкретни творчески задачи и производствена заетост. След това иска да остане в Дармщат на специализация на свои разноски, като се издържа чрез участия в спектакли /което фактически е мотивът на нейното пребиваване в ГФР/, по-късно, след едно завръщане в България, тя моли разрешение за ново разрешение отново за Дармщат под претекст, че ще си поръчва контактни лещи за очите вместо ползваните от нея очила и др. Независимо мотивите и обясненията, Галя Савова поддържа тезата, че отива зад граница за съвсем малко време, а вече е на дългосрочна работа вече повече от 5 години.

Относно Вася Савова същият приятел съобщава, че тя е била формално назначена на щат в ДИТ "Ст.Македонски", и през всичките 5-6 години е била по различен повод /конкурси, участия в студии или специализации /и с малки прекъсвания в Италия.

Из архивите на ДС

Когато след завършването на последния срок от специализацията нейни ръководители са поискали от майка й да заяви точно кога ще се завърне Надя за да бъде използвана по специалността , за която държавата е дала средства, майката заявява "Ние какво искате? Дъщеря ни да се върне и да започне да се моли за работа ли? Това няма да стане." Тук тя заявява, че иска дъщеря й да бъде назначена или в СНО или в Пловдивската народна опера. В същото време тя прави и постъпки Надя да получи продължение срока на специализация на държавни разноски, а след получения отказ настоява за специализация на частни разноски, като издръжката ще поеме сестра й Галя Савова. Тази последна издръжка фактически е вече потвърдена и специализацията й разрешена.

226

Прави впечатление, че майката внушава мисълта, какво дъщеря й да не иска да стои в чужбина, че иска да се върне час по-скоро в България,но обстоятелствата налагат тя да бъде дори против нейната воля в Италия. И това вече 5-6 години.

В същото време Надя Савова е правила предложения пред ръководството на СНО за поканване на италиански певци, с които тя има лични връзки, които не представляват особен интерес за нас, но чрез които тя осъществява свои изяви там. Освен това при идването си в България тя е демонстрирала свои връзки с италиански представители на деловите среди, които са били у нас във връзка с търговски преговори и се е опитвала да заангажира наши оперни деятели с внимание и контакти с тези представители. Всички тези контакти и връзки нямат никакво отношение към задачите, с които е изпратена или пребивава в Италия.

Из архивите на ДС

Справка по засегнатите лица

Галина Стефанова Савова , Надя Стефанова Савова – оперни певици, безпартийни, пребиваващи зад граница.

Задача:

След завръщането си от Плевен да ни информира за състоянието и съществуващите негативни тенденции в Операта.

Мероприятия: Не се вземе сведение и от аг."Петър" за репертоарния план на Операта , след което ке се докладва на ръководството на отдела за изпълнение.

Приел: _____

Изп. в 5 екз.
№ 1–РП "Николов"
№ 2–VII отдел
№ 3–Соф.гр.у–ние МВР–ОР, обслужващ Операта
№ 4–V р–но у–ние МВР, Методи Христов
№ 5–ДП–СИД
изп.Янков
нап.Савова
София,2.II.1977 г.

М.№ 850

ПРЕПИС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
197

Строго секретно

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 2836, Екз.№ 1
София, 28 [illegible] 77

СЪОБЩАВА: ОЗ "Теодосиев"
ПРИЕЛ: ст.лейт. Янков на
14.III.1977 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: някои отрицателни проблеми при организирането на Международния балетен семинар през м.юли 1977 г. във Варна

Имах вече възможност да споделя свои съмнения за дейността на така наречената "балетна секция" при Международния театрален институт на ЮНЕСКО /МТИ/ и Българския национален център /БНЦ/ на същия институт. Това стана особено ясно при организацията на Международния балетен педагогически семинар, който трябва да се състои във Варна през 1977 г., юли-август.

Припомням, че още по време на балетния конкурс се състоя прикрито в неизвестност заседание на тази секция, на която не бяха поканени присъствуващите във Варна членове н на секцията при СМД /която се отъждествяла с БНЦ на МТИ/, беше създадена необяснима по състав "селекционна комисия", съставена била и "работна група" за семинара в състав Виолета Консулова, Александра Гинева и Елисавета Сотирова /технически секретар на БНЦ/ като напълно бяха пренебрегнати опитни организатори като Г.Черкин и др. На последвалите сигнали на секцията, че БНЦ при МТИ не е в състояние да организира подобно мероприятие и, че се нарушава решението на Секретариата на ЦК на БКП от31 май 1976 г. беше отговаряно грубо

Из архивите на ДС

229

от др.Сотирова, др.Консулова, че "това е международна работа и България само ще приема каквото й се предложи".
А решението на Секретариата на ЦК е пределно ясно: Дава съгласие СМД и КИК да организират като проява на Международния балетен конкурс във Варна и международен балетен педагогически семинар в годините между два конкурса. Първият семинар да се състои през юли-август 1977 г. ГД "Българска музика" да запланува необходимите средства в бюджета си за 1977 г. Има ли нещо по-ясно? България дава гостоприемство на още една проява на световния балет с организатори КИК, СМД и ГД "Българска музика" и финансира мероприятието. Т.е.- още едно доказателство в полза на нашата социалистическа култура! Но споменатата "тройка" грубо премълчава решението, прави "свой" регламент, който е лишен от елементарна политическа /а в много случаи и професионална/ грайотност от името на БНЦ при МТИ! Така в т. 6 се стига до абсурда, че селекционната комисия "избира от постъпилите чрез националните центрове на МТИ заявления от общо 30 души участници в семинара - педагози и техни ученици, както и 15 души наблюдатели от отпадналите при селекцията /представете си "отпаднали" педагози с многогодишен опит!/, които имат привилегията да присъствуват на занятията и демонстрациите на собствени разноски. Коментарът е излишен-не съществува подобен случай на антидемократичност и политическа недалновидност в регламента, на което и да е българско културно мероприятие! Направени бяха решителни протести от страна на секция "Балет" при СМД със съответни корекции в регламента. За съжаление Сотирова и Консулова /Гинева бе принудена да се оттегли/ бяха подвели такива авторитетни ръководители със своите "големи приказки" като Ал. Пейнски и Ф.Филипов - председател на БНЦ, които не обърнаха достатъчно внимание на сигналите. Но време на моя престой в Куба е бил отпечатан и разпратен по сложен бюрократичен път

Из архивите на ДС
230

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

/чрез националните центрове на МТИ, които да правят своя вътрешна "селекция" и пр./ изработеният от тройката регламент. Резултатът - както аз и др.членове на секцията, изолирани от работата, очаквахме - стана тревожен: само едно /!?/ заявление за участие. Логично бе да се очаква подобен резултат при явните провали: липса на организационен комитет /необяснимо защо "заместен" с една "тройка" организаторки/, поставяне на свои егоистични интереси над общонационалните /селекционната комисия трябвало да заседава в Париж? за определяне кандидатите за български семинар, извращението на Р"шението на Секретариата на ЦК на БКП, което единствено може да бъде официален пътеводен документ при подобна отговорна организация. На 22.11 група в състав: Светозар Донев, Георги Черкин, Виолета Консулова, Елисавета Сотирова, Красимира Колдамова и Теодоси Теодосиев бе повикана в ЦК при др.Андрей Коралов. Въпреки пределната яснота на провала на "организаторите" и грубото пренебрегване на решението на Секретариата на ЦК, Сотирова се държа арогантно и обидно към всички, които я критикуваха, активно подкрепена от Консулова. Вече е ясно, че политическото късогледство, непрестанните контакти с , за когото говорих в предишно свое изложение вместо с отговорни и способни български представители доведоха до пълен провал на семинара досега.

Искам да отделя място на г-н , който явно е неблагонадежден човек и сигурно се занимава и с други неща освен организационната си дейност в така наречената "балетна секция Имам предвид неговите запитвания "дали България ще организира семинара", невинните му отговори, че задавал този въпрос през октомври /след като е бил на заседанието, където е оповестен семинарът/, защото "не знаел дали нашата страна ще устои на обещанието си". Всички тези подмятания от негова страна /в унисон, за жалост, със Сотирова и Консулова/

Из архивите на ДС

231

200

идват в един момент на развихрената на Запад "борба за правата на човека", т.е. на една крайно антисъветска и антисоциалистическа кампания, при която всяко недомислие и съмнителни връзки и действия от наша страна водят до поднасяне на храна на вражески настроените /въпреки благовидните им изказвания/ кръгове. Не зная дали изводите ми не са крайни, но считам определено, че с действията си Сотирова и Консулова подриват авторитета на нашата страна и съвсем на дребно, в напрегнат момент поставят на "карта" престижа на нашата културна политика. Убеден съм, че семинарът /вече преминал на друга основа: държавна/ ще се състои, но не може да не бъде зададен въпрос:"Кой и защо протакаше досегашното му организиране и фактически извращаваше Решението на Секретариата на ЦК на БКП от 31.V.1976 г.".

СПРАВКА П О ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Елисавета Сотирова-преподавател във ВИТИЗ,член на Българския национален център към Международния театрален институт

Виолета Консулова - балетен критик член на БКП

Георги Черкин - зав.отдел "Международни конкурси" при ГД "Българска музика"

Александра Гинева - зав.отдел "Пропаганда" в Съюза на музикалните дейци

: МЕРОПРИЯТИЯ:

С цел набиране повече информация по въпросния балетен семинар ще се проведат беседи с Евгени Ганчев - секретар на СМД, с Георги Черкин - зав.отдел "Международни конкурси". Ще се използува случая да се установи контакт и с Никола Николов - инструктор на секция "Музика и балет" към СМД. Също така ще проведа беседа и с н.а. Красимира Колдамова - примабалерина от Софийската народна опера. След събиране на необходимата информация ще се изготви справка за ръководството на КИК.

ПРИЕЛ:п.ст.лейт.Янков

6.7.77г.

ПРЕПИС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно

194

№ 9 Олю

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ 1
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 3013, Екз.№ 2
София, 31 МАРТ 1977

СЪОБЩАВА: аг. "Николов"
ПРИЕЛ: ст.лейт. Янков на
28.III.1977 г. на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: съществуващи проблеми във Варненската народна опера

Източникът на информатора споделя за състоянието на Варненската народна опера следното:

Ръководството на ВНО през последните години неправилно е стеснило оборотния репертоарен фонд на колектива, отказало се е от спектакли на лятна сцена, почти не е организирало гостувания на целия състав на други сцени из страната /което представлява едно от задълженията на всяка държавна опера/, занижило е критерия на взискателност спрямо художествените страни на продукциите. Новото ръководство на операта в лицето на Борислав Иванов като директор и главен художествен ръководител, набеляза широка програма за преодоляване на тази слабост и практическите резултати показват успехи в това направление. Б.Иванов е това, че като артист /диригент/ не всякога може да има обективна оценка за своето място и принос като артист. Освен това той е упрекван, че понякога използва работата в театъра с оглед на своите артистични интереси. Това разбира се може да е спорно, но независимо от задоволителните крайни резултати на

Из архивите на ДС

233

неговата лична продукция /Иванов не е блестящ, но е сигурен за производствения процес диригент/ определя някои моменти от микроклимата в института и това трябва да се отчита. В този смисъл грижа на местното и централно партийно и държавно ръководство е да следят щото добрите организационни и творчески възможности на Иванов да не се окажат застрашени от цитираната по-горе слабост.

Слабост на миналото ръководство е това, че в продължение на повече от 5-6 години наборът на кадри е бил извършван при относително занижен професионален критерий. Днес в колектива има практически неизползваеми артисти, а от младата и нова смяна няма достатъчно изявени творци, които да заменят "старата" генерация. В същото време в Русенската народна опера например израстна поколение, което е резултат на правилно водена кадрова политика. Достатъчно е да се споменат имената на Пенка Дилова, Иван Консулов, Стефка Евстатиева, Мария Венциславова, Васа Димитров и др. Пред ръководството на ВНО стои острокадровият въпрос. Що се отнася до комплектоваността на художественото ръководство, на фона на наличие на такива кадри у нас, може да се каже, че то е удовлетворително.

За съжаление личните амбиции на някои изявени артисти от колектива, субективното чувство на неудовлетвореност и недостатъчно съзнание за обществена отговорност са създали предпоставки на известни противоречия на основата на професионална завист, които са увлекли и други членове на творческите колективи. На този етап във ВНО са обособени две групировки. На чело на едната е н.а.Тодор Костов, а на другата н.а. Стефан Циганчев.

По своя характер тези противоречия и тази поляризация са анахронизъм за едно общество като нашето и очевидна грижа както на местните, така и на централните органи е да се намеси

Из архивите на ДС

234

енергично за преодоляване на създалата се обстановка. Тя влияе не само на морала в института, тя е една от пречките на производствено-творческия процес.

В репертоарно отношение ВНО имаше и продължава да има своите проблеми. Както бе споменато по-горе тя бе със сравнително беден оборотен фонд. Две български, едно руско и едно съветско заглавия далеч не съответствуваха на онова съотношение, което определя стратегията на репертоарната политика. Трудно можеха да се решават онези изключително отговорни идейни, художествени и политически цели, които стояха и стоят пред един толкова отговорен идеологически инструмент какъвто е оперния театър. Ето защо по указания от ръководния ведомствен орган още през настоящия сезон се взеха енергични мерки за преодоляването на тези слабости. Включени са в репертоара и се осъществяват: две съветски, едно руско и едно българско заглавия. Разработените перспективни планове създават оптималния репертоарен режим.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА

Тодор Костов, Стефан Циганчев - народни артисти, оперни певци във Варненската народна опера

Борислав Иванов - диригент, директор на Варненската опера

ЗАДАЧИ:

Да направи подобен анализ на състоянието на операта в гр.Пловдив.

МЕРОПРИЯТИЯ

Подобни сведения ще се вземат и от други източници, след което ще се изготви обобщена справка за ЦК на БКП.

ПРИЕЛ:п.
ст.лейт.Янков

Нап. в 4 екз.
№1- РД "Николов"
№2- VII отдел
№3- ЛД СНФ
№4- Окр.у-ние МВР-Варна
Изп.Янков
София,31.III.77г./нап.ЗС
маш. № 2736

Препис!

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ 1
ОТДЕЛЕНИЕ 11
Рег. № 3604
екз. № 4
София, 20 АПР 1977

Съобщава: агент "Николов"
Приел: ст.лейтенант Ников
на 7.IV.1977 г. на закрито.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Съществуващи проблеми в Пловдивската народна опера.

Приятелят на информатора съобщава, че Пловдивската народна опера на този етап е в тревожно състояние поради това, че въпросът за главен художествен ръководител и директор там е все още нерешен. Изпълняващият тази длъжност – Кръстю Чарев отказва да упражнява компетенциите си. Неговата инертност и безразличие са разложили не само ръководния механизъм, но разлагат и производствения процес. Сперата сваля две от планираните заглавия /поради това, че са срещнати трудности/, няма цялостен производствен план, няма годишен спектаклов план и не е в състояние да изпълнява директивите на централното ведомство. Обстановката съ-

Из архивите на ДС

106

бужда апетитите на различни амбициозни членове от колектива, които започват да се намесват и влияят върху и без това нестройния творчески живот. В същото време Кръстю Марев, който не изпълнява или частично изпълнява предоставените му функции получава и настоява да получава пари за това, че е и главен диригент и изпълняващ длъжността Главен художествен ръководител и директор. Въпросът разбира се не е до парите, а до отношението. А тревожното е състоянието на Операта, което изисква радикална намеса. До този момент не е изяснено чия трябва да бъде инициативата и грижата, на окръжното партийно и държавно ръководство в Пловдив , или на ГДБМ и КИК.

Справка по засечените лица:

Кръстю Марев – директор на Операта в Пловдив.

Задачи:

Да ни информира за протеклите разговори /преговори/ между ръководството на Варненската народна опера и им. пресариото Владарски – младши.

Ст.лейтенант: _____

Нап. в 4 екз.

№ 1–РД "Николов"
№ 2–VII отдел
№ 3–окр.у–ние МВР–Пловдив
№ 4–ЛД–СМД
изп.Янков
нап.М.Савова
София,19.IV.1977 г.

М. № 3219

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР-ДС-ПЛОВДИВ

Съобщава аг."Шопов" /Агентът е новозавербован/ Приел ст.л-т Банов на 27.IV. 1977 г. от 10.30 часа на закрита а-мент.

3792 4. V. 1977

АГЕНТУРНО СВЕДЕНИЕ

ОТНОСНО: настроения в колектива на Пловдивската опера и вероятен автор на националистическа проява в Кърджали.

Източникът съобщава, че приятелят му, който е близък с Мария, работеща в магазина за оптика на главната улица, мъжът й се казва и е споделил с него следното: брата на Мария живеещ в Кърджали и работещ в Международния транспорт в приятелско обкръжение след като са пийнали е казал, че той е поставил знамето в Кърджали.

В колектива на Пловдивската опера са били създадени настроения във връзка с унищожаването на декорите на няколко от основните заглавия в репертоара на операта, особено болезнено се реагира от почти целият колектив на унищожаването на декорите на Борис Годунов, княз Игор и др. Това създава затруднение във връзка с възстановяването на Руския репертоар на операта, крайно необходимо за посрещането на този голям празник и 60 годишнината. Вината за унищожаването на декорите според приятелят ми, отговорност за това носел само бившия зам.директор Димитров и временно изпълняващ длъжността директор Кръстю Морев.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 13.09.2016г. Секретар:

Из архивите на ДС

Във връзка с руския и съветски репертоар на операта Кр.Морев е изразил пренебрежително отношение като е казал, че стига сме поставяли тези ..... опери.

Подобно отношение са изразили Хр.Христов, Диньо Динев и други, които са под влиянието на Морев. Сред оперните кръгове в страната често се коментира, че заплатите на българските артисти значително са изостанали в сравнение с тези в СССР и другите социалистически страни. В операта както и сред артистите от други опери се коментира, че е направил някаква валутна машинация при гостуването на Пловдивската опера в Дания, в резултат на което си е закупил лека кола – за 3,000 долара. Във връзка с туй се говори, че на него му се позволява непрекъснато да излиза на Запад и да прави трансфер на валута, защото работи за българското разузнаване.

238

27.IV.1977 гг ШОПОВ

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

1. Кръстю Стоянов Марев – роден на 22.8.1922 г. в гр.Чепеларе Смолянски окръг. Безпартиен. Главен диригент на Пловдивска опера.

2. Димитър Атанасов Димитров – р.26.8.1931 г. Пловдив. Член на БКП. Бивш зам.директор по техническата част на Пловдивската опера.

3. Диньо Пенев Динев р.4.9.1922 г. гр.Нова Загора. Артист в Пловдивска опера. Безпартиен.

4. Христо Стефанов Христов р.20.7.1927 г. в Перник Артист в Пловдивска опера. Безпартиен.

5. в София. Бивш директор на Пловдивска опера, понастоящем директор на Варненската опера. Член на БКП.

КРДОПБГДОРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДРСБНА
Дата: 13.09.2016г. Секретар:

Из архивите на ДС

6. Мария ..... работи в магазин за оптика на главната улица. Съпругът й работи като в сервиза на бул.

МЕРОПРИЯТИЯ:

1. Копие от сведението да се даде на ПГУ и ОУ на МВР-Кърджали.

2. Да се води разговор с др.Ангел Христов - директор на Пловдивската народна опера във връзка сунищожаването на декорите и особено внимание при разговора да се обърне на факта какви са били мотивите за това.

ПОСТАВЕНИ ЗАДАЧИ:

1. Да продължи работата по издирването на авторите на анонимката за Ангел Христов изпратена до др.Вълчева.

2. Да установи фамилията на Мария, която работи в магазина за оптика.

3. Да продължи да оказва влияние върху солистите в операта за изразяване идей- предпочитание към руските и съветски заглавия с оглед налагането на този репертоар сред колектива.

ЗАБЕЛЕЖКА: на срещата присъства началник отдел III ДС - майор Стойнов.

Отп. в 5 екз.
№1 - РД
№2 - лит.дело - музикант
№3 - VI у-ние ДС София
№4 - ОУ на МВР-Кърджали
№5 - информация
изп.Банов
нап.ДХ-3405
30.IV.1977 г.

СТ.ЛЕЙТЕНАНТ _____

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

221

Строго секретно !

ДО НАЧАЛНИКА НА У-НИЕ VI ДС

Т У К

МВР — У. РАЗВЕДКА VI-ДС
Вх. № 4169 17. V. 1977 г.

ИНФОРМАЦИОННО СЪОБЩЕНИЕ

ОТНОСНО: Посещение на концерт на ЮРИЙ БУКОВ и ДИМИТЪР ПЕТКОВ от "цар" СИМЕОН и съпругата му

По наши данни, на 25 април 1977 год. в гр. ЖЕНЕВА е бил изнесен концерт от ЮРИЙ БУКОВ и ДИМИТЪР ПЕТКОВ, организиран от Православната църква.

На концерта присъствували "цар" СИМЕОН, съпругата му и други бивши царедворци.

ЗАМ.Н-К ПЪРВО ГЛАВНО У-НИЕ-ДС
ГЕН.МАЙОР: _____

Отпеч.в 3 екз.
№ 1 - НТУ-ДС
№ 2 - КД
№ 3 - VI у-ние ДС
Изп.04473-25367
Нап. ДС-5579
11.V.1977 г.
София

19. РМР

ПРЕПИС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно

122

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 4745, Екз.№ 3
София, 20 МАЙ 1977

СЪОБЩАВА: аг.
ПРИЕЛ: ст.лейт.Янков на 3.V 1977г. на закрито

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: мнение за постановката на операта "Андре Шение".

Преди всичко би било грешно да се смята, че заглавието е на едно реакционно произведение. Музиката /за това никога не е имало спор/ е превъзходна. Съдържанието е като всяко произведение на изкуството - художествено пресъздаване на действителността. И това съвсем не е излишно, като се има предвид възпитателната роля на оперното произведение. Това е исторически пример за слабостите на тогавашната френска революция, слабости които по-късно премахнатият водачите на социалистическата революция я довеждат до победен край. Именно това показва, че когато се поставя опера, или литературно произведение от този тип е необходимо точната характеристика на героите, така както те са показани от автора. В "Андре Шение" на софийската опера това не напълно е спазено. Идеализиран е образа на Шение Едва ли в финала той не е представен за революционер от най-нов тип. В Мадалена ди Коани пък се чувства героинята, която попадайки сред революционната среда сама се увлича от нейните идеи, а по автор тя просто е увлечена в любовта си към Шение. Образи-

Из архивите на ДС

242

те, сред които действително се ражда революционната идея са тези от народа еднакво угнетен от съществуващите тогава социални порядки. В постановката тези образи са представени индивидуално, без обединяващата ги беда. Това особено проличава в сцената при съда, където събрани от всички класи /бедняци и богаташи/ еднакво реагират на всичко в съда като една публика дошла да гледа зрелище.

Нещо подобно е с образа на Жерар. Сам уверено тръгнал по пътя на революцията става жертва на липсващата тогава идеологическа основа на революционната идея и сам става жертва на най-обикновените си страсти. В постановката това също е смегчено. Той просто в дадени моменти е добър, а в други лош... Така това е възприето и в критиката, излязнала във в."Народна култура" от Розалия бик Бикс, където тя укорява Жерар защо след дуета с Мадалена той продължава да е Жерар в истинския си вид, а не някакъв вкиснат в сантименти герой. Лично си разреших на премиерата да остави Жерар такъв какъвто е представен от автора. Общо взето обаче новата постановка на Андре Жение е един безспорен успех за Софийската опера.

ЗАДАЧИ:

Да даде мнение за репертоарната политика на Софийската народна опера.

МЕРОПРИЯТИЯ: Препис от сведението ще се изпрати на Соф.градско у-ние МВР,

ПРИЕЛ:/п./
ст.лейт. Янков

Нап. в4 екз.
№1- РД "Вл.Маринов"
№2- VII отдел
№3- ЛД СМД
№4- ОР Цветков,Соф.гр.у-ние
Изп.Янков

София,20.V.[illegible]г./нап.ЗС
маш. № 4224

1.9.СМР

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

224

ПРЕПИС

Строго секретно

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№4746, екз.№ 3
София, 20 МАЙ 1977

СЪОБЩАВА: аг.
ПРИЕЛ: ст.лейт.Янков на
11.V.1977г. на закрито

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: репертоарната политика на Соф. народна опера

Софийската опера като пръв национален театър в България представлява преди всичко един социалистически по форма и висококачествен, би могло да се каже над световно равнище по съдържание театър. Това вече многократно е показано с големите успехи, които операта е завоювала у нас и по най-големите сцени на социалистическите страни и на Запад. Това обаче изисква репертоара непрекъснато да се поддържа така, че да задоволява вкуса на различните публики, а също и интереса за гостуване в различните страни /сцени/ и особено тези на Запад, което се подчинява съответно и на желанието и интереса на импресариото от една страна, а от друга за да бъде в служба на социалистическия принцип изкуството да бъде преди всичко за народа, респективно за културното, политическото и естетическо възпитание на масовия слушател

Всичко това в репертоарната политика на Софийската опера се постига с успех. Но многостранната палитра от потребности диктува да не се допуска и най-малката възможност за излишни заглавия, каквито все още могат да се срещнат в перспективните планове на репертоара. Похвално е, че напоследък все повече се налагат български

Из архивите на ДС

244

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

и съветски заглавия, но все пак даже и между тях трябва да се подбира най-хубавото. Освен това например Яначек е един популярен композитор на социалистическото изкуство на Чехословакия, но операта му "Йенуфа", поставена у нас не е най-популярната. Успеха сред българската публика също се оказа незадоволителен. Дали същата съдба не я очаква перспективата на югославската опера "Ero от оня свят". Руската класическа опера винаги е заемала централно място у нас, но дали е необходимо да се постави "Руслан и Людмила" у нас преди да се възстанови великата "Хованщина", която не задоволи интереса на българската публика и се оказва, че пада негледана и слушана от много желаещи не само в България, но и в чужбина, Защо се изоставиха без да е умръзнало на публиката и прекрасните:"Ернани" и "Трубадур" на Верди. Изпадна от репертуара и единствената вагнерова опера "Лоенгрин", а също и единствената опера за деца "Златната ябълка" от Н.Хаджиев. Има и още други примери, на необходими заглавия, които биха могли да се възстановят всички заедно с по-малко средства, отколкото са необходими само за новата постановка примерно на "Ero от онзи свят". Освен това е необходимо да навлезат в нашата опера и по млади съвременни наши и съветски автори като Красимир Кюркчийски, Иван Спасов и др. а също съветските Щедрин,Хренников /който в софийския театър е представен само с един балет/, Свиридов и др. В репертуара на Софийската опера също много малко е застъпена предкласиката, а е необходимо да се появят заглавия на доказани шедьоври, които не са били поставяни досега на българска сцена-

ЗАДАЧИ:

Да започне, постепенно да се запознава и възобновява контактите си с евреи от художествено-творческата интелигенция, като за целта използва родинските си връзки с и свои приятели- евреи, с цел разширяване

Из архивите на ДС

кръга на познатите му от тази националност, с оглед изпълнение на бъдещите му задачи.

МЕРОПРИЯТИЯ: Препис от сведението ще се изпрати на Софийско градско у-ние МВР.

ПРИЕЛ:/п./
ст.лейт.Янков

245

Нап. в 4 екз.
№1- РД "Вл.Маринов"
№1- VII отдел
№2- ЛД СМД
№4- ОР Цветков,Соф.гр.у-ние
Изп.Янков
София,20.VII г./нап.ЗС
маш. № 4225
Вярно,_____

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

215

1.9. СМР

ПРЕПИС

Строго секретно

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№4744, Екз.№1
София, 20 МАЙ 1977

СЪОБЩАВА: к.аг."Чавдар"
ПРИЕЛ:ст.лейт.Янков на
12.V.77г

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: някои проблеми за провеждането и участието на наши певци в оперни конкурси

През последните две-три години успехите на българските певци-участници в международни конкурси значително намаляха. Изчерпват се с няколко награди,предимно втори, трети и няколко поощрения. А при това няколко от тези споменати награди са получени от участници в конкурси по собствена инициатива и на собствени разноски. Например за миналата година Ив.Консулов - II награда-Мюнхен Валери Попова - II награда-Париж, Калуди Калудов-II награда Женева. За съжаление не съществува точна статистика за всички конкурси, на които български кандидати са участвували кои са, колко души, какви награди и пр. Би трябвало съответните отдели към Съюза на музикантите или "Международни конкурси" да изготвят такава подробна статистика, даже з за периода от последните 15-20 години да се направят съответни научни изводи. България, която се слави като страна на певците и която печелеше почти навсякъде първите награди да бележи _____ в това отношение /българското хорово изкуство например продължава своя триумф/ Едва ли

Из архивите на ДС

247

причината може да се търси в това, че по-младото поколение български певци са по-малко талантливи или по-лошо подготвени.

Ще се опитам да изложа някои мои виждания по този въпрос, натрупани от мои лични наблюдения, информация, получена от участници в конкурси и журита. Също моя скромен личен опит от подготовката и участието на мой възпитаници в наши и международни конкурси имам предвид тези - провеждани в чужбина. Изключвам нашия международен оперен конкурс за "Млади оперни певци", на него ще се спра отделно.

Първа основна и най-важна причина за гореспоменатия упадък е тази, че напоследък на международни конкурси се изпращат участници; които са прекалено млади, както по възраст, така и по изминат професионално сценичен живот. В повечето случаи тези кандидати са надежда и талантливи, но е твърде рано за тях да бъдат подложени на такова сериозни изпитания, като конкурс, не само за тяхните музикални певчески способности, но и за морално физическите им качества. Притежаването на рутина е до голяма степен необходимо задължително качество.

За възрастта съществуват и изключения и опити го е показал /Силвия Шаш например/, но не трябва върху това да се изгражда принципа.

Изискванията и нивото на всички конкурси през последните години многократно са се повишили. Това се отнася както до репертоарните изисквания, така и до гласовите и технически възможности и изпълнителско майсторство, Това от своя страна още повече задължава за отговорност в подбора и подготовката на кандидата певец. За международни конкурси. Преди година подготовката на нашите певици участнички в младежките фестивали се провеждаше с месеци, като школа-пансион, където професорите провеждаха

Из архивите на ДС

248

целодневни занятия с участниците в отбора.

В последните 3-4 години, по моя преценка, такова сериозно отношение в подбора и подготовката на нашите кандидати се е проявило само към двата последни наши оперни конкурса и към конкурса "Чайковски-74". Това естествено доведе до убедително представяне на нашите певци в тези конкурси.

На останалите международни конкурси, в които България участвува, а те не са малко: Женева, Париж, Тулуза, Холандия, Мюнхен, Барцелона, Будапеща, Бах, Шуман, Атина, Белград и още, като че ли не се обръща необходимото внимание, касаещо престижа на певческата ни школа. След като са определени кандидатите са оставяни едва ли не на самоподготовка.

За някои конкурси не се предвиждат акомпанятори.

Често пъти по вина на отдел "Международни конкурс кандидатите последните 10-15 дни преди заминаването вместо да се занимават с подготовка, са тичали да уреждат документите си /П.Дилова, Ж.Димова,- Хертогенбош 73/ Отиват в последния момент на конкурса, преумерени или закъсняват /преди 2 години, Барцелона където Ил.Йосифов беше жури/ кандидатка пристига след като й е минал реда/. Известен е случая с групата за Атина-76 - не е потвърден самолета. в последния момент заминават с такси до границата, от там на автостоп до Солун.

Това, че опитността и рутината на кандидатите за конкурси е условие от изключителна важност, се подкрепя от следния факт: За нашия оперен конкурс по регламент се изискват най-малко 2-годишен оперен стаж, като се прибав и почти целогодишната солидна подготовка на кандидатите, многократни спектакли, прослушвания и концерти, няма неудачи в получаване на наградите. Напротив увеличи се списъка на изявени вече наложили се и признати след конкурсите

Из архивите на ДС

249

оперни певци, като Ст.Милева, Венета Янева, П.Дилова, Ив.Консулов, Хр.Ангеланов, Ст.Димитров, Валери Попова, Румяна Барева и др.

Същото може да се каже и за конкурса "Чайковски"74 който споменах по-горе, Стефка Евстатиева, Ст.Милева, Ив. Консулов, Д-Станчев.

В последните два наши оперни конкурса, а така също и на общобългарското състезание за певци. По общо мнение на публиката и на специалистите крайното класиране на кандидатите е било напълно реално, което говори за обективността на комисиите провеждащи тези конкурси.

Не може същото да се каже при подбора на кандидатите за всички останали външни конкурси. Правят се често пропуски поради проява на суетност, пристрастие, стремеж за самоизтъкване на някои специалисти по пеене. В резултат поради възможност да се наложи дадено мнение се определят кандидати неотговарящи на изискванията за международни конкурси. Като пример мога да дам групата, определена за "Еркел75" 5 души,предимно студенти или току-що завършили всички пропаднали,

След това в края на 75 година се прослушваха кандидати за конкурсите през 76г. Комисията: проф. Декович, доц. Жабленска, доц. С.Иванов,доц. Реса Колева, доц. Сали Бръчкова, от явилите се кандидати са определени за следните конкурси съответно:

Атина - Алис_____ /Дякович/
Хр.Христов /С.Иванова/
за Париж-Росица Троева /Р.Колева/
за Бах -Русикова /Жабленска/
Е.Брайкова /Бръчкова/

Резултатите - няма награди /не съм сигурен само за Алис в Атина/.

Нереално е да се смята, че може винаги да се пе-

Из архивите на ДС

250

челят само първите награди.

Но в най-лошия случай трябва кандидатите ни поне да отиват до III тур, което може да се счита за обективен критерий, при предварителна преценка на възможностите.

Някой мои предложения във връзка с подбора на кандидатите за участие в международни конкурси.

1. Да се повишат изискванията за допускане кандидати за определени международни коркурси. Например-трудов стаж в опера, концертна дейност, награди от наши вътрешни конкурси и пр.

2. Към определената комисия /понастоящем 12 души изтъкнати специалисти/ и отдела "Международни конкурси" да се създаде творческа подкомисия, която да изготви дългосрочен план с перспектива най-малко 2-3 години напред, като се оглеждат периодично младите кадри от Софийската народна опера и провинциалните оперни театри, поощряват и насочват за подготовка и участие в оперния конкурс.

За случая да се използува опита от участието в международни конкурси на Съветския съюз, който в последните години доказа своята безпогре=шност.

3. Да се приложи стила на подготовка като за нашия международен конкурс и за останалите международни конкурси, в които България участвува.

4. Допълнително да се изпращат много рядко на международни конкурси преди всичко те да се насочват към нашите вътрешни конкурси - общобългарски състезания, Провадия или някои по-неотговорни, като фестивал Скопие, подобни други фестивали и пр.

5. Ако няма предвидени и подготвени добре кандидати за даден конкурс, макар и да има желаещи да не се изпращат, особено за специализираните конкурси, като Бах Шуман и др.подобни като нямаме никакви шансове. Там е по-целесъобразно да се изпращат наблюдатели-спениалисти или да се определят преподаватели за тясна специализация в определен стил.

Из архивите на ДС

6.Желателно е на кандидатите винаги да се осигурява акомпанятор, което води до по-спокойно и ансамблово-качествено представяне на конкурса. Освен това да се придружават певците от вокалния педагог, който да изпълнява в състезанието функцията на треньор и проявява с своята _____ в стратегическо отношение при цялостното преминаване през всички етапи на конкурса.

Фактите и мненията цитирам от мен са по памет и са възможни известни неточности по тази причина.

251

ПОРЪЧЕНИЕ: Да се срещне с Татяна Захариева и да проведе с нея разговор относно бъдещите й творчески намерения, къде ще работи и т.н. Да ни информира с коментарите относно III-я конкрес на българската култура.

МЕРОПРИЯТИЯ: Ще се придобие информация и отодру(ги източници за международните конкурси.

ПРИЕЛ:/п./
/Янков/

Нап. в 4 екз.
№1- м-ли "Чавдар"
№2- VII отдел
№3- ЛД СМД
№4- IV отделение,I отдел
Изп.Янков(
София,20.V.7 г./нап.ЗС
маш. № 4222
Вярно,_____

ПРЕПИС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 4840, Екз.№ 2
София, 26 МАЙ 77

СЪОБЩАВА: ОЗ "Теодосиев"
ПРИЕЛ: ст.лейт. Янков на 17.V.
1977 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: участието на български състезатели на Московския балетен конкурс–1977 г.

Трябва да споделя своята тревога и неудовлетворение от подготовката на българските кандидати за международния балетен конкурс в Москва не толкова като професионална, а като политическа задача.

Определянето на нашите участници и тяхната подготовка преминаха през много перипетии, които явно дадоха отрицателно влияние. Най–важните моменти са следните:

1. Поради парадоксалното и очудващо положение, че балетът на Софийската народна опера няма художествен ръководител заинтересоваността към участието ни в най–крупното световно мероприятие през 1977 г. беше подценено и поставено за разрешаване от самосебе си. Сегашният отговарящ за работата в балета зам. директор Чакъров няма необходимата квалификация и прибягва само до административни мерки.

2. Подготовката започна много късно и крайно неритмично. Лично аз съм очуден и неудовлетворен от педагогическата работа на народната артистка Вера Кирова, която пое подготовката

Из архивите на ДС

253

на най-надеждната ни кандидатка Павлина Гелева и партньора й Владимир Гинкулов по свое желание и подкрепата на секция "Балетно изкуство" при СМД. Правилно секцията направи предложение на изтъкнатата ни балерина да бъде дадена възможност да се прояви като педагог-репетитор като предаде своя опит. Но резултатът за жалост не радва, въпреки някои временни подобрения и надежди в подготовката. Явно е, че Кирова при забележителните си качества на балерина няма усет към педагогика /това не е задължително/ Но ръководството на Софийската народна опера не взе навременни мерки за оправяне на положението, а се задоволи само с администриране на въпроса. Едва когато преди около 20 дни др.Милен Маринов настоятелно и категорично наблегна на политическата важност на нашето участие, се получи известно раздвижване, но за кратко. Ние сме пред реалната опасност за провал на Московския конкурс, което ще даде неблагоприятни резултати и за нашата репутация като страна на първия в света международен балетен конкурс.

3. заслужава порицание държанието на Владимир Гинкулов, който на няколко пъти отказваше под различни предлози да партнира на Гелева и разиграваше всички, включително и ръководството на операта. В този случай не бяха взети ефективни мерки, въпреки горчивия опит от държанието на български млади танцьори на Варненския балетен конкурс през миналата година.

Още нещо - стигна се до парадокса за друга участничка Мариана Денева - да й се командирова партньор от СССР. Това говори зле за възможностите ни и за слабата политико-възпитателна работа в балета, което води до разпуснатост и подценяване на важни държавни и международни мероприятия. Това е един от резултатите на липсата на истинско ръководство на многобройния балетен колектив на СНО.

До конкурса в Москва остава по-малко от месец и положението все още е тревожно. Категоричен съм, че преките отговарящи в операта: директор, педагози-репетитори и самите участници допускат фактическо подценяване на важната професио-

Из архивите на ДС

нална и най-вече политическа задача, въпреки настоятелното и загрижено вмешателство на Комитета за изкуство и култура.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Вера Кирова-член на БКП, балерина в Софийската народна опера Павлина Гелева, Мариана Денева, Владимир Гинкулов-балетисти от Софийската народна опера.

МЕРОПРИЯТИЯ: препис от сведението ще се изпрати на Софийско градско управление МВР за отношение.

ПРИЕЛ:/п./
ст.лейт.Янков

Нап. в 5 екз.
№1- м-ли "Теодосиев"
№2- VII отдел
№3- ЛД СМД
№4- др.К.Костов,IV,I,VI
№5- СГУ-МВР
Изп.Янков
София,23.V.77г./нап.ЗС
маш. № 4367
Вярно,_____

1.9.ecD

ПРЕПИС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I,ОТДЕЛЕНИЕ II
РЕГ.№ 5164 Екз.№ 3
София, 6 ЮНИ 1977

СЪОБЩАВА: аг. "Детелин"
ПРИЕЛ: ст.лейт.Янков
на 26.V.1977 г. на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: мнение за операта "Андре Шение"

На 17 май т.г. в малката банкетна зала на хотел-ресторант "Балкан" по време на коктейла в чест на 35-годишната дейност на проф. Цв.Лякович моят приятел се е уединил заедно със заслужилите артисти Михаил Хаджимишев и Иван Маринов /и двамата работещи в Софийската опера/, вече много контактни под влияние на изпития алкохол. От 22.30 до 23.00 часа се е разрил конфеденциален разговор. Моят приятел е бил запитан от Хаджимишев защо не е написал никакъв отзив за неговата постановка на "Андре Шение". Отговорил му, че е бил болен и по болници. Освен това, че част от нашата преса счита, че сюжетът и трактовката на "Андре Шенке" са по-скоро критика на френската революция и намек към грешките на нашата. Хаджимишев отговорил: "Коя революция критикува Андре Шение? Не нашата, нали? А една буржоазна революция, която пропада поради своите грешки". На това място Иван Маринов казал: "Аз имам един познат генерал от ДС, с който често се събираме да играем табла и да пием уиски. Веднъж наскоро той ме попита за

Из архивите на ДС

256

мнението ми за постановката на "Андре Шение". Казах му същите думи, че това не е нашата революция. И после прибавих: "а и да се получава някакъв намек, не е ли той оправдан, за да се избегнат за в бъдеще подобни страшни и съдбоносни грешки: революцията да изяжда собствените си, верни синове. Генералът замълча и след това каза: по време на процеса на Трайчо Костов аз бях старши лейтенант. От тези негови думи разбрах, че и той е разбрал намека ми. Не ми стана ясно само дали той е израснал по време на процеса и какво отношение е взел по него. Само след малко прибави: прав си, това е един полезен спектакъл."

Към 23.00 часа моят приятел и Хаджимишев си тръгва Станал откровен под влияние на изпития алкохол, той му казва, че е станал съвсем случайно заслужил артист и случайно е получил възможността да прави постановките си на Запад, с които прослави и себе си, и България. "На млади години заедно с др. Тодор Живков посещавахме театралната студия на Боян Дановски - много прогресивна и по-късно преследвана. Др. Живков бе много буден човек и всестранно се интересуваше от изкуство. Преди две-три години др. Живков ме видя на един прием и с присъщата си скромност сам дойде при мен, пита ме как съм. Отговорих му: "Не добре! След два дни трябва да бъда в /тук Хаджимишев назова някакъв голям европейски или американски град - каточели канадски/, а от МВР не ме пускат." Др. Живков се възмути; "Как могат да хранят недоверие към един заслужил артист!". Отговорих му: "Другарю Живков, за съжаление не съм и заслужил артист!" "Така ли? - възкликна др. Живков, извади един бележник и си записа нещо. След 1-2 дни сами се обадиха от паспортния отдел и ми казаха да отида да си взема паспорта. След няколко месеца на 24 май внезапно ми бе присъдено и званието "заслужил артист".

Из архивите на ДС

257

Моят приятел попита Хаджимишев не се ли е опитвал никога сам да си действува за звание и за отиването си в чужбина. Отговорил му: "Нашите колеги и началници са много лоши. Не съм искал да се унижавам пред тях. И виждаш ли - щом нещата стигнат до нашите държавни ръководители - много бързо и лесно се оправят. От тях и от тяхната справедливост не можем да се оплачем!"

Заключението на моя приятел за постановката на "Андре Шение" в София е следната: Той счита, че след като тази опера се играе в цял свят, след като СССР я извади на грамофонни плочи, които се продават и в магазините на София в настоящия момент, след като всички радиостанции по света, в това число и социалистическите и радио София, вече 30 години предават цялата опера и откъси от нея и след като Соф. опера няма никаква опера от Джордано в репертоара си, и след като тази опера е една от най-ярките и с най-големи възможности за певците /а нашият оперен колектив положително ще гастролира с тази постановка/, то появата й на сцената на Соф. опера е положително явление. Действително Хаджимишев е прав, че това не е нашата революция. Че могат да се породят аналогии с някои наши грешки, това е вярно - но нали ние сами и честно и правдиво отчетохме грешките на култа? Ако станем подозрителни дотам, можем да започнем да виждаме във всяко произведение на изкуството намеци по наш адрес. А Джордано е обрисувал нещата до голяма степен обективно - той показва в I д., че е изцяло на страната на народа, на трудещите се, на слугите, ярко и безкомпромисно разкрива празните забави на аристокрацията, нейното безделие и опустошеност. Там звучи и импрозивото на самия Шение, пълно с упреци към безжалостния

Из архивите на ДС

258

богаташи, които не виждат страданията на бедните. По-нататък той показва революцията в два плана: истинските революционери и тези, които проваля с късогледството си революцията. Не трябва да се забравя, че всички водачи на френската революция се гилотинираха един след друг в борбата за власт. Това го няма и не го е имало при нашата социалистическа революция. Хаджимишев с нищо не е пресилил оригинала. Може би е могъл да потушира някои моменти от III д. на съда, но пък тогава би изчезнала цялата драма и целият исторически факт с Шение, който, революционер, е съркан с предател-буржоа и гилотиниран незабавно[в] действителност дори без съд. Хаджимишев е усмял и съдиите /по автор!/, но не би могло да се избегне: може ли да се вземе положително отношение към съдии, които, когато им се доказва, че обвинението е лъжливодонос, въпреки това издават смъртна присъда? Критиките, които се появиха в пресата, доказаха изключителното професионално майсторство, с което Хаджимишев е защитил истинските революционери и нападнал остро аристократите, но същевременно и някои пожелания да тушира най-острите моменти, които могат да предизвикат асоциации у непросветени зрители. Отчитайки споменатите слабости на постановката, моят приятел счита като цяло "Андре Шение" за художествен успех на Софийската народна опера.

"Детелин"

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА

Цветан Дякович - професор по пеене в БДК, безпартиен.

Из архивите на ДС

259

Иван Маринов Маринов – член на БКП, 48 годишен, диригент в Операта.

Михаил Панчев Хаджимишев – безпартиен, режисьор в Операта.

ЗАДАЧИ

Да проведе беседа със Сами Видас и лицата, при които са гостували по време на пребиваването им в СССР.

МЕРОПРИЯТИЯ

Препис от сведението ще се изпрати на ОР Кирил Цветков от Софийско градско управление на МВР.

ПРИЕЛ:

Нап. в 4 екз.
№ 1 – р.д. "Детелин"
№ 2 – VII отдел
№ 3 – лит.дело СМД
№ 4 – СГУ-К.Цветков
изп.Янков
нап. Симеонова/2.VI.77 г.
маш. № 4682

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

149

Съобщава: кандидат за В/КА
" ХРИСТОВ "
Приел: разузн.отделение VI ДС
лейт.А.Пейчев на 13.VII.1977г.
от 10.00 ч. , на закрито

М. В. Р.
Рег. № 5926 екз. 2
14 VII 1977 г.

МВР — УПРАВЛЕНИЕ ДС
6166 15 VII 1977 г.

В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО : Оперната певица ПЕТРАНКА ИВАНОВА МАЛАКОВА

На 11.VII.1977 година приятел на източника се е срещнал с ПЕТРАНКА ИВАНОВА МАЛАКОВА и на чашка кафе са разговаряли за Франция, за Страсбург и операта в която тя от две години пее .

ПЕТРАНКА МАЛАКОВА е завършила Музикалното училище в Русе 1965 г.След това продължава образованието си в Консерваторията в София и след нейното завършване започва работа в Музикалния театър " СТЕФАН МАКЕДОНСКИ " . След известно време се премества в Софийската държавна опера , но и тук не намира достатъчно" широко поле за изява " ,защото търси някаква възможност за изява на международна сцена - успява да се свърже с операта в Страсбург, издействува си служебна командировка и от две години пее в тази опера . Не е омъжена . Поканила е майка си да и отиде на гости във Франция .Майка и е подала всички необходими документи в Окръжно У - ние МВР - Русе и около 28 юли очаква да замине с дъщеря си във Франция . Пред приятеля на източника ПЕТРАНКА МАЛАКОВА е споделила ,че е решила вече да се омъжи , във Франция ,за французин , за да " ...мога да уредя престоя си във Франция за по - продължително време " ,както

Из архивите на ДС

261

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 13.09.2016г. Секретар:

250

самата тя е споделила .Вероятно ще изяви желание да приеме френско поданство .Изказала е задоволството си от сегашното си положение във Франция. Похвалила се е ,че добре си служи вече с френския език и дори когато се е явявала на някакъв конкурс в Берн , Швейцария § помислили че е ст Лозана / по акцента / не гласът и издавал страната на БОРИС ХРИСТОВ / в смисъл певчески глас, певческата българска школа / .

ПЕТРАНКА МАЛАКОВА е споделила пред приятел на източника ,че във Франция се е свързала с младото българско семейство художници МАРКО и ВАСИЛКА МОНЕВИ , служебно командировани в Париж по линия на СБХ .

ПЕТРАНКА МАЛАКОВА на 12.VII.1977 година е заминала за София , на гости на сестра си .

На 28.VII.1977 г.трябвало да дойде в Русе ,за да получи паспорта на майкази и се срещне обезателно със семейство МАНЕВИ , които в момента били в Русе .

ПЕТРАНКА МАЛАКОВА е изпитвала симпатии към приятеля на източника и

.Пожелала е

преди заминаването си за Франция да се видят и ако нещо възпрепятствува тази тяхна среща ,пожелала да поддържат връзка помежду си с писма .

" ХРИСТОВ"

ЗАСЕЧЕНИ ЛИЦА :

1.ПЕТРАНКА ИВАНОВА МАЛАКОВА - р.23.VI.1946 г. в Казанлък , завършила музикалното училище в гр.Русе ,октомври 1973 г. заминава за София / ул.
където завършва консерваторията , от две години пее в операта в Страсбург , Франция ; за тази година има подписан договор за три месеца в Италия и за шест месеца в операта в Страсбург .

2.МАРКО СТОЯНОВ МОНЕВ - р.21.I.1939 г. в село Гостиля ,Плевенски окр. , художник -живописец , служебно командирован по линия на СБХ за 60 дни в Международния център по изкуствата в Париж .

3.ВАСИЛКА ИВАНОВА МОНЕВА - р.14.III.1945 г. в Русе , художник - живописец , съпруга на Марко Монев , командировани двамата по линия на СБХ за 60 дни в Международния център по изкуствата - Париж .

Из архивите на ДС

151

ПОСТАВЕНИ ЗАДАЧИ :

1.Да се възползува от желанието на **ПЕТРАНКА МАЛАКОВА** да се видят още веднъж преди заминаването и за Франция , като в подходяща беседа с нея установи повече от впечатленията и за Страцбург , за Франция , срещала ли се е там с българи и какви са били те / екскурзианти, бегълци , служебно командировани / и пр.

2.С подходяща линия на поведение направи всичко възможно за да установи какви контакти има в средите на художествено творческата интелигенция в **Русе , София , Страсбург , с кого от тях си кореспондира , на каква / професионална ? / основа и пр.**

262

Напечатано в 2 екз.
№ 1 - в мат на " Христов "
№ 2 - у - ние VI отдел I ДС
Изготвил:А.Пейчев
Написал :А.Пейчев
Русе,13.VII.1977г.

РАЗУЗНАВАЧ ОТДЕЛЕНИЕ VI ДС
лейт. :

1.9 СМР
ПРЕПИС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

255

Строго секретно

VI УПРАВЛЕНИЕ ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 6918, Екз.№ 3
София, [illegible].1977

СЪОБЩАВА: аг."детелин"
ПРИЕЛ: ст.лейт. Янков на
27.VII.1977г. на закрито.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Димитър Узунов

Източникът ми разказа следния случай:

В първите дни на април 1972 г., в 10.30ч. сутринта първата неделя на месеца, един необичайно топъл ден за пролетта, който го принудил да излезе на слънцето само по костюб, е бил поканен на делова среща в дома на нар.артист димитър Узунов. Това е било периодът на началото на директорската дейност на Узунов в Софийската народна опера. Познат като много културен и умен човек и вре пак като двойка личност, едновременно семинарист и комунист, привърженик на реализма и демократизма и същевременно на приоритета на западното изкуство, много човечен и същевременно /уж под влиянието на бившата си съпруга Катя Георгиева/ стигащ до хулиханства и побоища, все пак целият колектив на операта и целият музикален свят очаквал Узунов като спасител, който ще изведе Софийската народна опера на това високо равнище, която тя е била в периода 1944-1956 г. под директорството на Люб.Янков и под водачеството на съветските режисьори. /Уви, това не се случило! Узунов започнал да подрежда изключително само себе си, проявявал истинска неприязън към целия колектив, злобна ревност към най-добрите солисти. Това довело и досмяната му от поста, която той изпреварил с бягст-

Из архивите на ДС

264

вото си в Австрия, откъдето си изпратил писмено оставката от директорския пост/. Така или иначе, в момента обществото гледало с голямо доверие на него.

Разговорът на източника и на Узунов се завъртял около кариерата на Узунов. Извънредно славолюбив и много чувствителен към рязкия и бърз край на певческото си поприще словохотлив Узунов сам разказал как ДС и др.Т.Живков имат "заслуга" за неговия певчески край. Ето и неговия разказ:

"В края на еди кой си сезон във Виенската Щатс опер бях вече със смъртно уморен глас. Прегледа ме най-добрият виенски и един от най-голямите европейски ларинголози д-р К. /името му източникът назова, но аз не можах да запомня/ и каза, че гласните ми връзки са уморени и възпалени и през лятото, като си почина, ще се оправя и без лечение. Пристигнах във Варна. Като всяко лято, убеден че няма да пея, се отпуснах и започнах да консумирам всичко - ледени напитки, в това число и студени сладоледи и т-н. Не си чувствувах много добре гърлото и гласът, но разчитах, че лятната почивка, слънцето, плажът, морето и двата месеца бездействие ще ме закалят и помогнат. Обаче само след два три дни ми се обади един полковник от ДС, от личната охрана надр.Т.Живков. Каза ми, че на следния ден трябва обезателно да пея пред др.Живков и някаква чуждестранна делегация в Евсиноград. Отговорих му, че ми е невъзможно, защото съм болен. Полковникът каза, че намира държанието ми за странно и дори подозрително, защото на Запад мога да пея, а веднъж поканен да пея пред др.Живков аз вече отказвам. Опитах се отново да му обясня, че болестта не подбира време и място, но той не ми повярва. Заяви ми: Внимавайте да не ви се случи да не заминета за Вашата Австрия. Утре ще Ви се обадя отново Помислете си добре и утре ще ми дадете отговор. През нощта не спах от безсилно вълнение. Другарят от ДС действително

Из архивите на ДС

265

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 13.09.2016г. Секретар:

отново ми телефонира. Отново бе любезно-настоятелен до заплаха. И аз бях принуден да капитулирам. Пях пред гостите и др.Живков "Гроздано моме" от П.Хаджиев. Пях я много лошо, мъчително, като човек с болно гърло и без да съм се загрявал и тренирал. Все пак ме аплодираха много. Прибрах се обратно силно разтревожен. Явно, гърлото ми не бе добре. Ами ако закъсам. Край на кариерата, край на Европа. Но мисълта че ми остават още почти два пълни месеца почивка отново ме изпълни с успокоение. Дните летяха и аз все по-малко мислех за гърлото си. Но за зла чест два-три дни преди заминаването ми отново се обади същият полковник от ДС със същата настоятелна молба отново да пея пред др.Тодор Живков и други политически чуждестранни лица като представителен певец на българското прославено оперно изкуство. Отново се опитах да обясня, че съм много зле с гърлото, че цялото ми певческо поприще е поставено на карта, но другарят отново изложи своите заплашвания. Не ми оставаше отново нищо друго, освен да се подчиня. Мислех какво е най-лекото от моя репертоар и същевременно ефектно и отново се спрях на "Гроздано моме". Пях още по-мъчително, дори романса на Радамес не е представлявал такава трудност за мене. Имах мувството, че не съм вече певец. Завърнах се във Виена силно разтревожен. Отидох отново при световния специалист д-р К. След прегледа той ме разтревожи, като ми каза, че съм получил, вследствие на принудата да пея двукратно с болни гласни връзки, възел на едната от тях. Възел! Та това значи операция и евентуално крах на гласната ми връзка! Но д-р К.е изключителен специалист. При него се оперират певци от цял свят. Още повече той ми даде голями надежди за изхода от операцията.

Но той ме успокои, че след период на пълно мълчание лигавицата ще се възстанови, а заедно с нея и гласът. Уви, отново ме

Из архивите на ДС
266

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

преследваше нещастие. Новопоявилата се лигавица се оказа от съвсем друго качество. Двете гласни връзки, сякаш взети от различни хора, вече не пасваха. Аз не можех да пея. Или по-точно казано, пеех като своя сянка: без предишния фантастичен блясък на тона, без предишната издръжливост. Ето как, благодарение на некомпетентната намеса на едно длъжностно лице, което нищо не разбира от пеене, бе ликвидиран световно известния български певец Димитър Узунов".

За отбелязване е, че източникът никога не е бил близък приятел на Д.Узунов. Но са известни много други случаи, при които "тактичният, дипломатичен" Узунов бе загубил всякаква мярка в злословията си срещу всичко българско и особено срещу съвременното българско. Така че приемам че този разговор се е състоял, не само защото имам пълно доверие в източника, но защото познавах добре характер на Узунов, и защото съм чул варианти на тази история и от други оперни "знатоци" - напр.от един от най-близките му някогашни приятели /сега вече негов неприятел/-артистът от Софийската опера Георги Сапунджиев. В своето озлобление Узунов говореше смело и дръзко пред всички против всички Това е и причината, поради която сега във Виена отказва контакт с почти всички българи.

След направена стравка установих, че лекарят, оперирал Д.Узунов във Виена, е , при който се лекуват всички български оперни артисти от Австрия и Италия.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Димитър Узунов-член на БКП, бивш директор на Соф. народна опера

Георги Сапунджиев-артист от Софийската народна опера, известен

ЗАДАЧИ: В разговори с композитори и музиковеди да повдига пред тях въпроса за еврокомунизма като се поста-

Из архивите на ДС

рае да разбере какво е становището им по този въпрос. Да използува възможността, която му се отдава и влезе в по-близък контакт с композитора Ал.Танев и в разговори с него да разбере на какви позиции стои в областта на нашата външна и вътрешна политика.

МЕРОПРИЯТИЯ: Препис от сведението ще се изпрати на Соф.гр.у-ние МВР за ОР Кирил Цветков.

267

ПРИЕЛ:/п./
ст.лейт.Янков

Нап. в 4 екз.
№1- РД "Детелин"
№2- VII отдел
№3- ЛД СМД
№4- Соф.гр.у-ние МВР-ОР Цветков
София,3.VIII.77г./нап.ЗС
маш.№ 6617
Вярно,_____

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

282

Строго секретно!

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 9800 Екз. № 4
9 ХІ 77 19 г.
СОФИЯ

ДО
Н-К ОТДЕЛ I, У-НИЕ VI ДС

Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА
от к-н Ников - отделение II

ОТНОСНО: проведена среща с аг."Петър".

Другарю Началник,

На 14.X.1977 г. проведох среща с аг."Петър", на която ми разказа следното:

Преди няколко дни "Петър" е имал кратък разговор с бащата на Михаела Арнаудова - Асен Арнаудов. Арнаудов се бил завърнал преди 10 дни от Англия, където е бил на гости при дъщеря си. Имал е разрешение за неотменен престой, но е престоял само 2 месеца, тъй като било трудно да се живее в Англия. Тъй като Асен Арнаудов бързал, с агента се разбрали да се видят през следващата седмица.

"Петър" ми разказа и за съществуващи сериозни проблеми в Софийската народна опера. Положението в операта ставало все по-зле и по-зле, което се отнасяло най-вече по отношение на худ.ниво. Допускали се много грешки, незаучени текстове, музиката и артите не били достатъчно добре из-

Из архивите на ДС

269

работени. Причината за това явление е била в ръководството на Операта и най-вече в Димитър Петков и Чакъров. Според агента Петков се стремял да представи повече премиери, т.е. за сметка на качеството увеличавал количеството. Мнението на повечето от артистите е, че Операра значително е смъкнала своето художествено ниво. По този повод се коментирало, че след всяка премиера Петков е отчитал пред горните инстанции високите художествени достойнства на пиесата, което мнение се разминавало с това на болшинството от артистите.

Съществувало зле прикрит антагонизъм между ръководството на Операта и партийната организация на артистите. Ръководството не се е съобразявало с мнението на обществените организации по творческите и други въпроси, въпреки паралните приказки на Чекъров и Петков.

Този антагонизъм се изразявал в непрекъснати спорове и разправии по отношение на репертуара и боравенето с артистичните кадри, т.е. нямало е справедлив критерии и принцип по отношение на тяхната творческа натовареност и изяви на сцената. При подбора на артистите за дадени опери е съществувал краен субективизъм от страна на режисьори и диригенти. Най-изявени са били в това отношение Иван Маринов, Асен Найденов, а режисьорите били еднакви.

Някои артисти били натоварени извънредно много, а други, които можели да пеят не им били възлагани роли, пак поради субективното отношение на режисьорите и диригентите. Понастоящем в Операта се чувствувало недостиг на диригенти. Много от тях били в чужбина като Борис Хинчев - за 1 година в Турция, Руслан Райчев в ГФР, Атанас Маргаритов в Белгия, Иван Маринов - болен.

Голяма част от постановките поемали гост-диригенти, които получавали високи хонорари, което от своя страна е

Из архивите на ДС

270

оскъпявало самата постановка, а от друга – трудно се изграждало постоянен диригентски състав, който да работи с колективите на операта за издигане на високо художествено ниво.

В Операта е съществувало принцип – след всяка премиера да се прави обсъждане, което според агента минавало съвсем формално, без някаква реална полза от това.

По въпроса за репертоарната политика на ръководството на операта агента споделя, че положението е било също много тревожно.

От 10 години насам на сцената на Операта се е играла само една съветска пиеса "Утрините тук са тихи" и тя е била играна само 5-6 пъти, след което е била свалена. Постановката е била дело на съветски режисьор, който е бил добър като творец, за нея са били похарчени много пари и не е било целесъобразно да се сваля.

В следващите 1-2 години също не е било планирано съветско заглавие.

През тези 10 години процентно се преобладавали италианските опери, доста голям процент имали и българските опери, които вече не се играят. В момента на сцената били само "Луд гидия" от Парашкев Хаджиев и "Саламбо" от Веселин Стоянов. Агента счита, че голям пропуск е било, че са паднали опери като "Антигона" от Пинков, "Тревога" от Ал.Ростов, "Юлска нощ" и др.

Останалите проценти са били за пиеси от западна и руска класика. По отношение работата с младите кадри положението също е било лошо. Петков непрекъснато е говорил, че до трябва да се дава път на младите, но това до сега е оставало само гола декларация.

Съществувала тенденция да се лансират лица, които нямали необходимите данни за творческа изява. Например спо-

Из архивите на ДС

271

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

ред агента лансиран е бил някой си полор Крум Радев, който е бил над 50 години и не е пял досега в опера и за него се правели многократни прослушвания, което не се правело за младите.

Ръководството на Операта не се радвало на авторитет, като хората считали, че Чакъров бил един

Димитър Петков от своя страна бил олекнал като ръководител и станал за присмех с непрекъснатите цитати от конгреси, решения, боравил с името на ЦК на БКП и с имената на отговорни партийни и държавни ръководители. Артистите считали, че не трябвало по най-дребни поводи Петков да цитира имена и институти, тъй като олеквало въздействието им, авторитета и в крайна сметка Петков звучал неубедително и го считали за подмазвач.

В този порядък агента кластрира мисълта, че преди да започнел да говори Петков /по какъвто и да е повод/ започвал с цитати и имена и на хората им се струвало, че това би могло да извини и опрости грешки, несполуки и пр. в работата на театъра.

Общо взето политическата атмосфера в Операта е била добра. Според агента е нямало коментарии правени от вражески позиции /поне доколкото той е осведомен/. Духовете били успокоени и артистите били доволни от удостояването на Операта с академично звание. Очаквали повишение на заплатите.

Кирило се мнението, че ръководството на Операта трябвало да бъде сменено. Петков би могъл да бъде добър ръководител, ако не бил демагог и не гледал на Операта като на нещо второстепенно.

Агента сподели, че трябвало да се вземат мерки и да

Из архивите на ДС

272

не се допуска печатене на статии от муз. критици Марин Бончев и Сашо Абаджиев, които пишели за оперни величия, които не са пяли в България и в писанията им доминирало моменти от техния личен живот, като коли, , ухажори и т.н. Петър спомена имената на Люба Велич - оперна певица, Борис Христов и пр. Ако трябвало да се пише, то да се пишело така, че да има идеологическа и художествена полза от тези статии, а не пропагандиращите елементи да доминират в тях.

Според агента същите критици не си давали труд да пишат по-обстойно и не предварително програмирано /с артисти и режисьори/ за артистите работили и работещи в България. Всичко, което излизало от тяхното перо "Петър" го определи като "жълта преса" и било предназначено за създаване на връзки и печалбарство.

За Здравко Илиев Гаджов агента споделя, че продължава да се изявява като много добър и перспективен певец. Изповядал си мнението на тих, безконфликтен и трудолюбив човек.

Много сериозно се бил заел с дисертация в БКД, третираща историята на вокалната педагогика в България още от новото създаване като държава. Желаел да стане преподавател в Консерваторията.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Димитър Петков - член на БКП, директор на Софийската народна опера.

Любен Чакъров - член на БКП, зам.директор на Операта.

Иван Марков - член на БКП, диригент.

Борис Хинчев - член на БКП, диригент.

Михаела Арнаудова - ИР, живуща в Англия.

Асен Арнаудов - баща на Михаела, засича се за пръв път, 60-годишен, пенсионер.

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

2327

ЗАДАЧИ:

През следващата седмица да покани Арнаудов на вечеря в домът си и внимателно и подробно да придобие информация около живота, връзките, замислѐите на Михаела Арнаудова и нейния съпруг.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Чрез аг."Семерджиев" ще се придобие информация за Здравко Ралчев и въпросната дисертация.

От агент ще се вземе аналогично сведение за състоянието на Операта.

273

КАПИТАН:

Нап. в 4 екз.
1-РД "Петър"
2-VII отдел
3-СГУ - о.р. Кирил Цветков
4-ЛД С.И.Д.
Изп. Янков-I,II
Нап. Благоева
18.X.1977 г.
И. № 8479

382

СМР

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. №10790 Екз. №1
18 НОЕМВРИ 1977 19 год.
СОФИЯ

Съобщава: 03 Ив.Пенчев
Приел: полк. Козловски
на 4.XI.1977 г.

Др. Емилия Н. музикален редактор в Дирекция „Архивите" при МС

СВЕДЕНИЕ

ОТНОСНО: Емил Бошнаков, бивш режисьор в Операта.

Днес, 4 ноември 1977 г., в разговор с близък приятел, научих следното за режисьора Емил Бошнаков:

Емил Бошнаков произхождал от много бедно семейство. Баща му бил портиер в Софийската опера. Още като ученик, той помага на сцената и е в услуга на режисьора Драган Кърджиев. След завършване на гимназия получава стипендия и заминава за Москва, където учи оперна режисура при световно известния режисьор Покровски. По време на следването си става говорител на Радио Москва и се оженва за съветска гражданка.

След завръщането си в България е привлечен в Софийската опера и прави няколко много успешни постановки. Последователно е арт. секретар /1959-61 г./, началник отдел "Оперни театри" при КИК /1964-65/, зам.директор по худ. въпроси в Операта /1965-72/.

Поради скарване с новоназначения директор на Операта Дим. Узунов,който го обвинявал, че му провалил постанов-

Из архивите на ДС

275

ката на "Кавалерът на розата" от Рих. Щраус, когато бил зам. директор, Емил Бошнаков бил принуден да напусне Соф. опера. Минал на работа в гл.дирекция "Българска музика", а от 1976 г поради съкращение, е без работа, като е "режисьор на разположение".

Сегашното ръководство на Соф. опера имало отрицателно отношение към Емил Бошнаков, тъй като той "разделял" колектива и сега в чужбина пътуват други режисьори с постановки на Бошнаков.

Принуден да търси постановки, Бошнаков се ориентира към поставяне на опери в чужбина, където благодарение на лични връзки с импресарии и диригенти, успява да постави:

Италия – В "Сан Карло" – Неапол – „Борис Годунов"
В "Масимо" – Палермо – „Турандот"

Испания – В "Гран Театро дел Лисео" – „Андре Шение"
„Атила"
„Макбет"

Белгия – „Трубадур" и „Андре Шение" и др.

Венецуела – "Кармен" 1977 и "Елексир на любовта"

САЩ – "Отело" – 1977

При последното пътуване с Операта в Барцелона /1976/ Бошнаков бе обвинен от ръководството на Операта, че злепоставял българските артисти пред чужди импресарии и директори на театри. Така, той бил говорел срещу Юлия Винер пред Владарски и д-р Памиас. А конфликтът между Юлия Винер и Бошнаков е специално за "Борис Годунов", където партията, по партитура е определена за Марина – мецосопран, а неза сопран, както се налага Винер. И от там следват кавгите и лошите отношения и за всяка лоша критика Юлия Винер обвинява, че Бошнаков е причината.

Из архивите на ДС

384
113

В Софийската опера единсвеният режисьор със завършено висше образование по специалността е Бошнаков. От там и завистта в колегите му. Но той има и малко захаплив характер, много е взискателен към работата си и от тук произлизат и недоразумения с някои недисциплинирани артисти и служители.

Говорело се, че Бошнаков бил злоупотребил някаква чужда валута при пътуването на Операта в Италия, за което не съм в течение. Но съм свидетел, когато закупи колата си във Франция. Неправилно бе обвинен, че в Лион бил злоупотребил също някаква сума. Това е неверно. По договор той трябваше за постановката да получи хонорар, както и Асен Найденов извън общия хонорар на колектива. Той не пожела своя хонорар да прибави към общия, а го получи отделно, както взе и част от хонорара на Асен Найденов, със съгласието на последния и по-късно да го върне, за да може да си купи колата.

Много хора се очудват, как е възможно един талантлив режисьор, завършил в СССР, за който държавата е харчила средства за образованието му, притежаващ богат режисьорски опит, един от най-добрите ученици на Покр[illegible]вски, да бъде държан настрана от нашия Национален оперен театър, където се чувствува остра нужда от компетентен оперен специалист.

Заб.: Сведението е взето по наше искане.

нап. в 1 екз.
1-отдел I
иап. В3/17.XI.77 г.
м.№ 9325

Полковник: [illegible]

10 стр

Строго секретно ! 32

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С. Е. Р.
СКА... ...ЕНИЯ
Рег. № 1410 Кн. 2
24 II 78

УТВЪРЖДАВАМ
Н-К ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР
ПОЛКОВНИК
РУСЕ 23 II.1978 год.

МВР — У...РА... ...ИС VI-КС
№ 1491 . 27. II 1978 г.

Н А Р Е Д Б А

ОТНОСНО: провеждането на агентурно-оперативни мероприятия за подготовка на Русенска...та опера за пътуването и в Испания през месец октомври 1978 год.

В края на октомври 1978 год. Русенската опера съгласно договор който ще се сключи между Българска импресарска дирекция и виенския импресарио ЛОТЕ ВЛАДАРСКА ЩЕ ГОСТУВА В ПАЛМА ДИ МАЙОРКА – ИСПАНИЯ за около 10 дни с оперните спектакли – "ТОСКА","АНДРЕ ШЕНИЕ","БОХЕМИ","ЛЕТО 879","МАКБЕТ",и "БАЛ С МАСКИ".

В условията на договора влиза превозването на състава със самолет от летище Щръклево,настаняването на хотел,храна и по 10 долара на ден.Броят на спектаклите е 6 или 7.Пее се на италиански.

За обезпечаване сигурността на състава,предотвратяване опитите за бягство и обработка на български граждани от вражеската емиграция и ревизионисти от различен произход,ще се проведат следните агентурно-оперативни,

М Е Р О П Р И А Т И Я

1/Пред целия състав на операта и оперния симфоничен оркестър ще се изнесе беседа за идеологическата диверсия на противника и методите използвани от него за обработка на български граждани пребиваващи на територията на капиталистическите държави.

Срок 1.IX.1978 год.
Отг.ст.лейт.Андр.Пейчев

2/ Отделно ще бъдат инструктирани сценичните работници

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 13.09.2016г. Секретар:

Из архивите на ДС

278

и техническия персонал които заедно с багажа и бутафорните елементи ще минат през Западна Германия и франция.

Срок 1.IX.1978 год.
Отг.ст.лейт.Андр.Пейчев

3/За получаване приблизителни сведения за оперативната обстановка в която ще работи в Испания нашия сперен състав ще се поиска от ДС-Варна справката за посещението на тяхната опера в Палма ди Майорка за запознаване а ако има възможност ще се проведе беседа и с оперативния работник придружавал в Испания Варненската опера.

Срок 1.V.978 год.
Отг.ст.лейт.А.Пейчев

4/Чрез отделение I и отдел I на Управление VI ще се потърси съдействието на ВГУ и ПГУ за изясняване кои бегълци от НРБ или други социалистически страни противникът ползва за обработка на наши граждани в този район и се набележат съответни мерки.

Срок 1.VI.978 год.
Отг.ст.лейт.Андр.Пейчев

5/Ще се започне и завърши вербовката на кандидата от състава на русенската опера за активизиране контра разузнавателната работа в операта и доклвяне намерения на вражески настроени лица да предприемат враждебни действия или установят престъпни връзки на Запад.

Срок 1.X.978 год.
Отг.ст.лейт.Андр.Пейчев

6/ Ще се зачестят срещите с агентите "ПЕТКО" и "ПЕШО" за установяване:

а/лица от състава на операта и оркестъра с емиграционни настроения и намерения за вземане на съответни мерки.

б/Лица имащи връзки на Запад с които могат да установят връзки.

в/Намерения на отделни лица да оклеветят нашата страна или да внесат литература или други средства за разложителна дейност.

Срок 1.III.1978 год.
Отг.ст.лейт.А.Пейчев

7/За изясняване политическите настроения и намерения на лицата влизащи в активния контингент в операта,ще се организира неговото наблюдение с агентура и ДЛ и се започне провеждане нето на М-ВИХРЕН.

Из архивите на ДС

34

Срок 1.VII.978 год.
Отг.А.Пейчев

8/Ще се изучи и установи оперативен контакт с диригентката на хора при операта,с оглед да бъде използвана за наблюдение на вражеския контингент и изясняване настроенията и намеренията им.

Срок 1.VIII.978 год.
Отг.ст.лейт.Пейчев

ПРЕДЛАГА
РАЗУЗНАВАЧ ОТДЕЛЕНИЕ VI ДС:
-ст.лейт.-

279

Напечатано в 2 екз.
1 екз.за ЛД №_____
2 екз.за отдел ,У-е VI
Изп.А.Пейчев
Русе,17.II.978 год.

Н-К ОТДЕЛЕНИЕ VI ДС:
-полковник-

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

295

Строго секретно!

19 СИР

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 3528 екз.№ 3
София, 6 АПР 78

Съобщава: аг. "Петков"
Приел: капитан Янков
на 29.III.1978 г. на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Кирил Найденов, Костадин Джаджев и Иван Асенов – оркестранти от Софийската народна опера.

На 29 т.м. сутринта, мой приятел се е срещнал с оркестранти от Софийската народна опера, който ще разкаже следното:

На същия ден се състояло събрание на оркестъра с диригентите, на което събрание се е обсъждал въпроса за трудовата дисциплина. Изказване направил Кирил Найденов, който засегнал проблема за ниските заплати, и това е било повод хората да желаят да работят в чужбина. Това е била и причината СДФ да бъде лоша в творческо и кадрово състояние, тъй като музикантите предпочитат да работят в чужбина, а не в България. Засегнал също въпроса за жителството и жилищата. Найденов възнамерявал да работи в ГДР, тъй като тук плащал наем. Изказал мнение, че много музиканти, работещи в ГДР, нямали намерение да се връщат в НРБ, тъй като там били добре устроени. Подобно намерение за работа в чужбина /Техеран/ и поради същите мотиви [illegible] и Иван Асенов.

Из архивите на ДС

296

Костадин Джаджев от своя страна е заявил, че е поставил същите въпроси миналата година, но всичко е останало без последствия.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Кирил Найденов, Иван Асенов, Костадин Джаджев - оркестранти в Операта.

ЗАДАЧИТЕ остават същите от предходното сведение.

281

ПРИЕЛ:
-капитан

нап. в 4 екз.
1-РД "Петков"
2-VII отдел
3-ЛД СМД
4-Соф.гр.у-ние МВР /о.р. К.Цветков/
изп. Янков,I
нап. Захариева/6.IV.78 г.
м.№ 3350

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

19.СМР

М.В.Р.
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег.№ 2328/Екз.№ 2
10 IV.1978 година
СТАРА ЗАГОРА

ОКР.УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
вх.№ 292
18 г.

СЪОБЩАВА:
ДЗ"Павлов"
6.IV.1978г.

ПРИЕЛ: - лейт.ПАВЕЛ ПЕНЕВ-ОР
при отделение VI-ДС Стара Загора.

С В Е Д Е Н И Е

В качеството си на длъжностно лице от 27 март до 1 април 1978 год. със заповед на Председателя на ОНС гр.Стара Загора,бях командирован до гр.ЯШ-ССРъмъуния със задача: Доуточняване на някой клаузи и технически подробности от сключения през 1977 год. договор за размяна на двата колектива-Яшката опера да гостува в гр.Стара Загора в рамките на фестивала за оперно изкуство 1977 год. и съответно Старозагорската опера да гостува в гр.ЯШ през м.май 1978 год. също в рамките на техну музикален фестивал.

Пристигнал в гр.ЯШ на 28 март сутринта и бях настанен в хотел"Траян".

На 28,29.30 и 31 март всеки ден от 10.оо часа до 14.оо часа водихме разговорите с ръководството на Яшката опера в лицето на Директора,зам.директора и главната счетоводителка.В тези разговори,като преводач присъствуваше секретарката на директора-на име ЛЮБА.

Разговорите които водихме относно нашето гостуване минаха на добро ниво,разбирателство и коректност. По всички -30 на брой предварително уточнени у нас въпроси-постигнахме споразумение.

Из архивите на ДС

283

Предварително уточнените дни-10 май и 11 май-за изнасяне на нашите спектакли бяха окончателно приети и предоставени за спектак лите,технически и акустически репетиции.

На 12 май наше гости ще участвуват в концерт организиран по случай закриване на фестивала, и тъй като основния състав,ще замине на 12 май сутринта за България,то тези трима наши солисти ще се върнат самостоятелно в влак, тъй като ще имат индивидуално издадени паспорти.

В един от дните ме заведоха с лек автомобил до сградата на културния дом в гр.Яш и пред сградата бях представен на лице,за което впоследствие разбрах от ЛЮБА, че е от органите на безопасността и, че отговаря за операта.

В тази връзка Люба много деликатно ми намекна,да бъда много внимателен при разговорите с румънските граждани,защото след завръщането на колектива на Пловдивската опера от гр.Стара Загора, с някой лица е било разговаряно от страна на органите на безопасността за посещението им в България.

Искам да поясня, че въпросната Люба е жена на около 45-50 г години,средна ръст и работи като секретарка на директора на операта. По време на престоя ми при тях беше изключително внимателна и вежлива с мен.Говори добре руски.В един от разговорите ми каза,че родителите и в къщи говорят руски език.Каза ми също, че е религиозна и, че ходи редовно на църква.Това аз сам разбрах,тъй като един ден ме водиха в един много стар манастир,в околностите на Яш,който представлява историческа и архитектурна забележителност с богата музейна експозиция. Когато влязохме в църквата на манастира, видях, че ЛЮБА се кръстеше и целуваше иконите.

Съпругът и с когото се запознахме една сутрин преди началото на официалните разговори, говори унгарски и на унгарски разговаряхме с него.

Размн.в 3 екз.

№ 1-ЛД 1018
№ 2-Отдел I,у-ние VI-ДС
№ 3-И и А-тур
Изп.П.Пенев
Нап.Б.К.-8-1388
7.IV.78г.

ОФОРМИЛ/п/ лейт.П.Пенев/

ДОКЛАДВАНО/п/майор Балабанов/
II-к отделение VI-ДС

274

ЕМИЛ ВЕЛЕВ БОШНАКОВ е един от малцината български оперни режисьори преминали пълен курс на обучение по оперна режисура в СССР. Той завършва Московският институт за театрално изкуство "А.В.Луначарски" дипломира се с пълно отличие и е удостоен със званието "ОПЕРЕН РЕЖИСЬОР". След това три години е привлечен като специализант в Болшой театър на СССР, където работи под непосредственото ръководство на своя професор Народния артист на СССР, Главният режисьор на театъра Б.А. Покровски. През 1959 година Бошнаков се завръща и започва работа в България. В Софийската опера и на сцените на редица извънстолични театри той е осъществил постановките на 35 опери /предимно съветски, руски и български/, а също така е реализирал и постановки на опери от италианската класика.

Съвместно с Народният артист на СССР проф. Б.А.Покровски учител и ученик създават постановките на операте "Война и мир" от Сергей Прокофиев, "Хованщина" от Модест Мусоргски и "Китеж" от Римски-Корсаков, които бяха признати за етапни в развитието на театъра. Именно тези спектакли и операте "Садко","Борис Годунов","Турандот" и "Набуко" чиито постановчик и режисьор е Емил Бошнаков са си извоювали международно признание и са допринесли изключително много за утвърждаване името на българското оперно изкуство в Социалистическите и редица Западноевропейски страни маршрутите им минават през Москва,Брюксел,Берлин, Прага,Брно,Братислава,Будапеща,Букурещ,Неапол,Хага,Амстердам,Кил, Висбаден,Лион,Руан,Гант,Лозана,Флоренция,Барцелона,Палермо,Мадрид и Париж.Навсякъде в тези страни,болшинството с богати музикални традиции, критиката е давала най-висока отценка за режисьорската работа. Не е без значение факта, че през 1971година, когато първият ни оперен театър гостува в Париж и парижката критика окачестви гостуването на Б Българекият оперен театър, триумф, а колектива получава поздравителна телеграма от др.Тодор Живков и трите постановки с които се осъществява гостуването са създадени от Емил Бошнаков.

На Бошнаков е възлагана и режисьорската работа на редица най-от-

Из архивите на ДС

286

говорни Партийно-Правителствени мероприятия като:Тържествените концерти за IX и X Конгреси на БКП,Гала-концертите на българската делегация на VII,VIII иIX Международни младежки фестивали във Виена,Хелзинки и София и редица други мероприятия от подобен род.

Освен като режисьор през цялото време Бошнаков е изпълнявал и отговорна ръководна работа. Той е бил Артистичен секретар на Софийската опера, Началник на отдел "Оперни театри" към Комитета за изкуство и култура,Зам.директор по художествено-творческите въпроси на Софийската опера. И така до 1972 година. С назначаването на Димитър Узунов за директор на Софийската опера Бошнаков е освободен от заеманата тогава длъжност на зам.директор,но всичко не свършва до тук. Вече шеста година на Бошнаков не се възлагат никакви творчески задачи в българските оперни театри. Нещо повече, оперите поставени от него продължават да бъдат основните заглавия в експортната листа на Софийската опера, но в редица случаи по отношение на създателя на тези спектакли се постъпва неетично, даже неоправдано брутално, творческите му права се възлагат на хора некомпетентни и не познаващи постановките, на афиша на оне опери поставени от Бошнаков се пишат имената на хора, които направо узурпират чужд труд и талант.

Би трябвало да се обърне сериозно внимание на факта, че един такъв специалист, който съвършенно безпричинно е обречен на бездействие в Родината си в същото време е търсен от редица големи оперни театри. През последните години Бошнаков е осъществил 15 постановки на сцените на театри като: "Масимо"-Палермо и "Сам Карло" - Неапол /Италия/,"Лицео4-Барцелона /Испания/, Комическата опера - Хартфорд /САЩ/, Кралската опера - Гант /Белгия/, той е и единственият български оперен режисьор поканен да прави постановки в Южна Америка.

Това са фактите.Внимателният анализ не може да не доведе до извода, че по отношение на един утвърден творец се проявява необоснован субективизъм, който застрашава да прерасне в творческа дискриминация, а това едва ли е в услуга на по-нататъшното развитие на българското

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

114

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 11633 Екз. №
21 ХІ 1978 год.
София

Строго секретно!

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

ОТНОСНО: Проведени разговори със заслужилия артист Димитър Николов Петков.

На 30.X.1978 г. от Швейцария във Висбаден – ГФР пристигна з.а. Димитър Петков за изпълнение на главната роля в спектакъла на Държавния Академичен театър за опера и балет "Борис Годунов". Пристигането му във Висбаден използвах за провеждането на няколко разговори с него (без присъствието на жена му, която пристигна на 1.XI.1978 г.).

В разговорите пролича желанието на з.а. Димитър Петков да запази българското гражданство и възстанови българския паспорт, за което и помоли. Каза, че българският паспорт е предал на швейцарските власти за да получи от тях документ за пребиваване в Швейцария и пътуване за западните страни. Мотивира това си действие с отношението към него през 1975 г., когато в продължение на няколко месеца е бил лъган, че ще му се даде квартира и накрая му било отказано под предлог, че няма възможност, а в същото време е била дадена на н.а. Никола Гюзелев. Той е бил принуден да живее повече от година на свободен наем заедно със съпругата си, швейцарска гражданка, която почти ежедневно му е правила сцени за лошите условия на живот.

Понастоящем живее в Швейцария, издържа семейството си предимно от гастролите, които има (материално не е много добре осигурен). Изтъкна, че от Швейцария са изгонили всички чужди граждани. Останах с впечатление, че взаимоотношенията му със

Из архивите на ДС

288

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

115

съпругата му
, той ще трябва да напусне Швейцария. Според мен материалното му положение и положението му в Швейцария са до голяма степен въздействували за вземане на решение да възстанови българският си паспорт и завърне в страната ни.

В разговорите з.а. Димитър Петков след уверенията на директора на операта, че му се предоставя жилище, помоли наема да не бъде от най-високите, ако има възможност да се издири удостоверението за самоличност на жена му
, издадено в НРБ (№) и завери с многократни визи, а така също да се провери има ли някакви средства денонирани на негово име.

С помощта на посолството беше му издаден български паспорт за срок от 2 години за Европа с многократна входно-изходна виза и уточни, че в НРБ ще дойде през м. юни 1979 г., до този месец е заангажиран с договори.

Колектива на операта го посрещна радушно, в спектакъла участвува много успешно и изрази голямата си благодарност за оказаното съдействие.

За резултата от повдигнатите от него въпроси помоли да му напише писмо директорът на операта др. Димитър Петков.

Предлагам да се информира ЦК на БКП и ръководството и Комитета за култура.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I, VI ДС

Полковник:

Нап. в 3 екз.
№ 1 - р-вото на VI ДС
№ 2 - СГУ - II отдел
№ 3 - VI ДС - I-II
Изп.- Петров - I
Нап.- РК - М.№ 11588
София, 21.XI.1978 г.

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 4374 Екз. № 2
19 ... год.
СОФИЯ

ДО
Н-К ОТДЕЛ 01, 06 ДС
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от л-т Валентин Николов- разузнавач
в отделение 02

ОТНОСНО: Проведена среща с аг. "Петър".

ДРУГАРЮ НАЧАЛНИК,

На 1.03.1979 г. проведох среща с аг. "Петър.

Агентът назова няколко имена на певци, назначени в Народната опера като солисти с висока заплата. Някои от тях не пеят на сцената, тъй като са със слаби професионални качества, а само се водят на щат и получават заплата. Такива са: Йордан Знаменов, Георги Генов, Петя Иванова, Красимира Челкачи, Георги Томов, Иван Йовчев.

Аг. "Петър" сподели, че положението във вокалния факултет на Консерваторията е доста тревожно. Борбата за доценти и професури се е изострила. Апетитите са много, а местата са все пак ограничени. Води се борба и за деканското място. На тази база часовете и студентите се разпределят

Из архивите на ДС

неравномерно между преподавателите. Някои имат по 14-15 студенти, а други по 6-7. За различни конкурси, фестивали и др. всеки лансира свои избранници и се получава така, че понякога отпадат способни студенти, заради протежe на някои повлиятелен преподавател. От тези вътрешни котериини борби страдат самите студенти и тяхната подготовка.

Нап.- в 2 екз.

№ 1 - 33018
№ 2 - ЛД
Изп.- В. Николов - I-II
Нап.- Костова - М.№ 4244
София, 13.04.1979 г.

ИЗГОТВИЛ:
лейтенант
/В. Николов/

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

Съобщава:б.аг."Иван"
на 6.5.79 г.в 14.00 ч.

Приел:полк.Иван Янкулов от
отдел 1,у-ние VI ДС.

Един приятел е бил на гости при Руслан Райчев и той му разказал следната история:

От 25 до 29 април Р.Р. бил командирован до Лондон,за да присъствува на спектакъла на Борис Христов в Ковент Гарден,за да установи контакт с него и преговаря за бъдещо евентуално сътрудничество между Борис Христов и НАТОБ.Р.Р. е бил просто изумен от сърдечността и високото патриотично чувство на Борис Христов явно демонстрирано при всички моменти от общуването им.

След спектакъла му,той поискал с Павел Писарев да отидат в гримьорната му при него,въпреки умората и напрежението от спектакъла не е искал да се разделя от тях.Бил е трогнат и развълнуван от прекрасните кошници-цветя,поднесени му на сцената от името на другарката Живкова,от посолството ни и от Балкантон.

На другият ден се е състоял с него обед,на който освен Борис Христов саприсъствували Р.Р. с жена си,Павел Писарев,Ал. Йосифов с жена си и културното ни аташе Румен Спасов.Борис Христов явно е бил щастлив от обстоятелствоточе от София са дошли отговорни хора,за да се срещнат с него.Изказал готовност да постави на сцената на НАТОБ Борис Годунов,и да пее в него,като покаже спектакъл за голями световни сцени в чест на 1300 годишнината, като поемал задължение да съдействува премиерата на спектакъла да бъделе в Лондон-бил имал съгласието на директора на Ковент Гарден,след това Париж,Виена,Милано,Япония ит.н. а в столицата ни да бъдела това по време на тържествата във връзка с 1300 годишнината в новия Народен дворец на културата"София".Това щяло да бъде неговата дан,неговата благодарност към страната,където се е родил,към Родината си,към която бил длъжник,и че където и да е бил,той никога не бил забравял,но се гордеел,че е българин. Това той подчерта съвсем явно и открито на приема в посолството ни същия ден вечерта,пред много официални гости.

Сособено силно впечатление на Р.Р. направили две неща. Борис Христов пред всички казал по време на обяда,че с Р.Р. го свързвала стара дружба,и когато Р.Р. му благодарил за спектакъла,за радоста и вълненията които той бил изпитал,Борис Христов пред Писарев,му бил казал:"аз ти благодаря,благодаря ти за всичко!" Р.Р. във Виена бил отделил много време и труд да работи,като млад корепетитор от Щатсопера,с Борис Христов върху някои роли и романси.Другото,когато Писарев му загатнал,че освен художествените и техническите въпроси би трябвало и да се говори върху някои други проблеми,като финансови,Борис Христов го бил прекъснал,че абсолютно нищо не искал-той бил длжник към Родината си,и бил искал само едно-един ден да бъдел погребан в България.

Справка:Борис Христов,известен оперен певец,живущ от дълги години във Франция,с лоялно отношение към НРБ.

ЗАДАЧА:Да използува старото им приятелство и оказва положително влияние над Христов,като,съгласувано с КК,го ангажира в полезни творчески задачи.

МЕРОПРИЯТИЕ:Да се помести в бюлетина за информиране ръководството на у-нието и Министерството.

Написано в 1 екз.
Доразмножено в 2 екз.
2 - на отдел VII,у-ние VI ДС

Полк.:

1/ 416

и/ дс

Лично! СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

М В Р
СОФ. ГРАДСКО У НИЕ
Рег. № 20062 Екз. № 2
26.06 1979
1080 - СОФИЯ

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
Вх. № 546128 VI 1979 г.

Г

ОТНОСНО: Подготовката на хора на НАТОБ за Залцбургските тържества, които ще се проведат от 15.07. до 30.08.79 г.

Съобщава ат."Тайни"
на отдел 02, отделение 02

Приел ор Тенев
на 18.06.79 г.
в ЯК "Албена"

Един приятел ми разказа следното за хора който ще участвува в Залцбургските тържества в Австрия от 15.07. до 30.08.79 г.

Още от самото начало на идването в операта на Руслан Райчев същият обяснил, че никой няма право при никакви обстоятелства да се меси в организацията и работата за заминаването което включвало и самите условия за хора от операта. Това са неговите думи пред профсъюзни деятели от колектива на хора. На същото заседание Илия Тоналов попитал конкретно как ще се реши финансовия въпрос и дял ли да бъде той известен както му е редно доста напред преди края на подготовката.

По време на подготовката на хористите същите са работили извън работно време /90 репитиции/ и никой не се интересувал от създаването на условия, които да способствуват за нормалната подго-

12

товка на състава който е репитирал.

На 10.06.79 г. е уведомил хормайсторите да предадат на състава, че операта "Айда" да се пее кой как може - или на италиански или на български език, която отдавна е определена като генерална репитиция за хоровия състав преди неговото заминаване да се изпее само на италиански език. Участниците за Залцбург около 60 хористи са решили да изпеят спектакъла на италиански език и всичко е излязло сполучливо. Целият хор е бил изпаднал в недоумение от искането на Руслан Райчев.

На 15.06.79 г. официално бил показан финансист на Българска импресарска дирекция др. Мушмов. От него се научава следното: официалният договор е вече сключен, финансовия въпрос не е бил проучен и никой от участващите хористи, дори и ръководството не са били уведомени за точната сметка която всеки член на състава ще получи. Мушмов, съобщава, че с писмо № В-6-530 от 18.10..... всеки участник се командирова с 18 долара дневни. Той добавил, че разлика от сумата която ще получи всеки хорист остава в полза на операта, която ще покрие загубите от швейцарското й турне, които са над 10-20 хил.долара. Това разточителство се получило от редица факти. Повикани били солисти, които не са членове на нашия национален театър за да изпеят само един спектакъл, като хонорара им е значителен, като се включват и разноските за пътуване. Такива са били Михаил Светлев, Адриана Стаменова. Михаил Светлев дори е бил със съпругата си и се уточнили, че разноските са били поети от театъра. Същият е и случаят със Стаменова, която е била със съпруга си. Тези хора са били в Лозана около 4-5 дни. Открит остава и въпроса за рационалното използуване на едни и същи солисти в малък период от време. Например Здравко Гаджев е пял само в операта "Андрие Шание" без друго участие и то в последен спектакъл, като през другото време не е имал никакво задължение. Още по фрапиращ е случая за разточителство с извикването на цатен пиманс в чужбина, в случая Вързицов. По рано при гостуване неговите задължения се изпълнявали от артист - хорист. Всичко това давало основание, че направеният дефицит трябвало да се покрие от средствата които ще се получат при разликата от 18 долара дневно за човек и без 10 процента импресарско право.

Из архивите на ДС

За да бъдат реализирани известни икономии хористите заминаващи за Залцбург са съгласни да ползуват за тези 45 дни студентски общежития със сравнително уютни стаи и да заплащат по 125 шилинга на ден вместо да ползуват полагаемите им се 500 шилинга. Тези 500 шилинга за държавната командировка за нощуване плюс 200 шилинга дневни или общо стават 700. Хористите предлагам вместо да бъдат давани за нощувка 500 шилинга тази сума да им бъде дадена като дневни плюс 125 за уговореното общежитие или всичко 625 шилинга като остатъка от 700 е 135 шилинга не бъдат включени в държавния бюджет. Тази сума приблизително възлиза на 350 хил. шилинга. При тези условия не бъдат задоволени исканията на хористите и ще бъдат реализирани непредвидени икономии, които в противен случай не бъдат поети от хотелите в Залцбург.

По тези въпроси хоровият състав на НАТОБ не намира разбиране от страна на Импресарска дирекция и се стигнало до събрание и изложение до Импресарска дирекция, спиране на репитициите като категорично е изказано мнение, че състава се отказва от подобно гостуване, което означава нарушаване на договора между Импресарска дирекция и Залцбургските музикални тържества което като следствие ще бъде заплатена огромна неустойка чужда валута от Импресарска дирекция.

Осем месечната напрегната работа на хоровият състав се е нарушила по тези причини. Ако в кратък срок тези условия не се изяснят подготовката която до този момент е била сравнително добра, то риска за доброто представяне е много голям.

"Наковин"

СПРАВКА НА ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

1. Руслан Райчев – известен. Засича се и в други сведения на агента.
2. Здравко Гаджев – известен.
3. Михаил Светлев – известен.
4. Адриана Стаменова – известна.

ЗАДАЧИ:

Да продължава да следи за изказвания и коментарии относно турнето в Залцбург.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Преписе от сведението не бъде изпратено на у-ние 06 ДС.

След тренинга не бъде проведен разговор с Руслан Райчев и Марко Марков.

Ст.лейтенант

/Тенев/

Отп. в 4 екз.
№ 1 - РД аг."Максим"
№ 2 - у-ние 06 ДС
№ 3 - ЛД НАТОВ
№ 4 - ИА
Изп..Тенев
Нап. Тороманова - 1344 В
25.06.79 г.

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. №1275 Екз. № 1
4 XII 1979 год.
СОФИЯ

ДО
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 01, 06 ДС
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от лейт. Валентин Николов – р-ч
в отделение 02, отдел 01

ОТНОСНО: Слабости при заплащането зад граница на някои наши оперни певци и произтичащите от това усложнения.

ДРУГАРЮ НАЧАЛНИК,

От анализа на задграничните турнета на Националния академичен театър за опера и балет (НАТОБ) се налага извода, че все още не са конкретно уточнени сумите на изплащаните хонорари зад граница на нашите първи оперни артисти съобразно техните качества. Но тази причина изявените солисти, особено тези, които живеят и работят на Запад се чувствуват независими, стремят се да диктуват условия и предявяват необосновани претенции за изплащане на високи хонорари, а понякога и на пътните им разходи. От друга страна главният художествен ръководител на НАТОБ – Руслан Райчев в предварителни неофициални

Из архивите на ДС

297

разговори е обещавал на някои артисти много по-голями хонорари от тези, които е било възможно да им бъдат изплатени.

Също така в ръководството на театъра няма съгласуваност и по отношение размера на изплащаните хонорари - те се определят лично от Руслан Райчев, когато някой от солистите иска обяснение същия бива препращан при директора Марков.

Посочените слабости се отразяват отрицателно на единството на колектива, което от своя страна може да доведе до проваляне на спектакли или до действия на отделни артисти, уронващи престижа на НАТОБ и българския артист зад граница и да злепоставят НР България.

Така например, при гостуването на театъра във Виена от 30.10. до 13.11.1979 г. от страна на отделни артисти е имало опити за диктуване на положението и изнудване на ръководството, които са поставили колектива в кризисно състояние.

За участие в един спектакъл на Николай Гюзелев били заплатени 11,000 шилинга. Той поискал 20,000 и 10,500 за пътните му разходи Бордо-Париж- Виена и обратно. В Бордо Гюзелев имал частен ангажимент. Независимо от това, той настоял да му се изплатат исканите суми и заявил, че ако не му се плати както иска, нямало да стъпи повече в театъра и пее с операта в чужбина. Заявил, че ще постъпи на работа в Пловдив или Стара Загора, от където щял да си получава заплатата, а да пее в чужбина, без да има ангажименти с изпълнения у нас. След обяснение от страна на директора Марков, че за Гюзелев има подписана заповед за 11,000, последният заявил на Марков да напусне стаята му. За да се избегне конфликта, на Гюзелев били заплатени пътните разходи в размер на 9,000 шилинга. След напускане на

Из архивите на ДС

298

хотела същият оставил неизплатена сметка от 1,600 шилинга за телефонни разговори и закуски. Администрацията на хотела съобщила, че групата няма да бъде пусната да си замине докато не бъде изплатена сметката. Същата била платена от импресариото Владарски.

За три спектакъла на Димитър Петков били платени по 8,500 шилинга и 3,500 за пътни разноски до Швейцария, където живеел. За всеки спектакъл Петков поискал по 10,000, както се плащало на Гюзелев. Заявил, че в Швейцария получавал по-високи хонорари. След като Марков обяснил на Петков, че за него в България са създадени чудесни условия за работа, даден му е ~~ан~~ апартамент, последният заявил, че имал жилище и в Швейцария и това не било проблем за него.

Сред артистите от НАТОБ съществува мнение, че съпругата на Петков , швейцарска гражданка, е против посещенията му в България.

Руслан Райчев споделил пред Марков, че по време на гастроли в Англия и Холандия, Петков не желаел да се пише на афишите, че е българин.

Михаил Светлев трябвало да пее в два спектакъла. Същият искал да му бъдат заплатени предварително по 21,000, докато за него имало заповед за 10,000 шилинга. Светлев заявил че ако не удовлетворят искането му, няма да пее във втория спектакъл. Марков му е изтъкнал, че ще му бъде заплащано след всяко участие. В състава на Операта нямало добре подготвен солист за ролята , която той изпълнявал. Отказът му би довел до провалияне на спектакъла. Освен това Светлев бил морално задължен на Операта, тъй като разучаването на ролята от него струвало около 20,000 лева. С тази роля Светлев има възможност за много ангажименти и ако той трябвало да се готви сам за нея, щял да заплати много пари. Светлев отговорил, че нищо не го интересува, неговото богатство било гласа му и ако не му се плащало както искал, няма да пее. По време на разговора Светлев се опит-

Из архивите на ДС

вал да говори с американски акцент.

След като ръководството на НАТОБ не е задоволило исканията на Светлев, същият е заминал за ГФР, като не е участвувал във втория спектакъл. По-късно се е изяснило, че по това време той е имал ангажимент в западногермански театър, за което не е уведомил ръководството на Операта, а е използувал неудовлетворението си от заплащането като аргумент за отпътуване.

299

Във връзка с този случай в средите на Операта се коментира, че Райчев, който бил близък със Светлев, ще го критикува пред хората, които са запознати с историята, но вероятно пред отговорни лица ще го хвали. Възможно е за 24 май 1980 г. Светлев да бъде предложен за звание заслужил артист.

Александрина Милчева също не била доволна от хонорара си - 2,400 шилинга. Тя участвувала във второстепенни роли, но искала да й се плати хонорар като на Гюзелев. Заявила е, че няма да вземе хонорара си, а го оставя на театъра за закупуване на лекарства за артистите. На Милчева не били изплатени командировъчни, тъй като живее във Виена. Тя имала коректно отношение към Операта и изпълнявала стриктно задълженията си.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Предлагам по тези въпроси да се информира ЦК на БКП и ръководството на Комитета за култура.

ИЗГОТВИЛ:
Лейтенант
/В. Николов/

Нап. в 3 екз.
№ 1 - ЛД
№ 2 - отдел 07
№ 3 - СГУ
Изп.- В.Николов- I-II
Нап.- К.стова - М.№13099/4.12.79 г.

Преписъ!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01,ОТДЕЛ.02
Рег.№ 618 Екз.№ 2
София, 18 I

СЪОБЩАВА: к.аг. "Доротея"
ПРИЕЛ: лейт. Николов
На 24.12.89 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Заплащане задграница на солистите от НАТОБ

От 30.10. до 13.11.1979 г. НАТОБ направи гостуване във Виена, с постановките "Хованщина", "Дама Пика" и "Княз Игор". Финансиите бяха определени за солистите по точковата система. Според участието и сложносттана партиите в съответните представления. Общо мнение на солистите е, че по такъв начин бяха разпределени правилно възнагражденията. Разбира се, това се отнася само до солистите, които поддържат репертоара на НАТОБ всеки сезон, за разлика от гостуващите български артисти /само за по един спектакъл/ Н.Гюзелев и Михаил Светлев, които получиха доста по-голяма сума от останалите. Изглежда това беше договорирано преди турнето с ръководството на НАТОБ. М.Светлев, който трябваше да вземе участие в два спектакъла на "Дама Пика" за 16 000 шилинга, отказа втория, защото в Западна Германия получавал повече и демонстративно напусна

Из архивите на ДС

301

Виена под предлог, че има спектакъл в Хамбург. Забрявайки за труда, който хвърли целият колектив на НАТОБ за репетиции в България, а и във Виена, за опресняване на мизанцена за самия него. Това негово държание и отношение събуди недоволство всред солистите, като Никола Василев, Любомир Бодуров, Стефан Еленков и др., които осъдиха неговата постъпка като антипатриотична и антиколегиална. Н.Гюзелев след спектакъла замина за Франция, оставяйки задълженията си за телефонни разговори, които възлизаха на 1500 шилинга да ги заплати НАТОБ. Изглежда тези разхищения или някои други фактори намалиха първоначалната сума за колектива, която се предвиждаше да бъде по-голяма, а впоследствие беше намалена. Общо мнение е, че тази практика на заплащане за такива български артисти, които получават заплата и у нас е неправилна, защото по този начин се подценяват качествата на много други действащи у нас солисти, които не отстъпват по нищо от тях. Затова свидетелства за прекрасното изпълнение на Николай Стоилов в ролята на Досифей "Хованщина", след "гостуването" вече на Н.Гюзелев.

"Доротея"

В Е Р Н О !

СПРАВКА:
Засечените лица са известни.

МЕРОПРИЯТИЯ:
Ще бъде изготвена информация за ЦК на БКП.

Нап. в 2 екз.
№ 1 - РД
№ 2 - ЛД
Изп. Николов
Нап. Цветанска-64
16.01.80 г.

Лейтенант
/Николов/

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 8032 Екз. № 2
1-IV 19 год.
СОФИЯ

ДО
Н-К ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР
гр. БЛАГОЕВГРАД

На Ваш № 4576/20.05.1981 г.

Уведомяваме Ви, че на артистите от Камерната опера – гр. Благоевград, за които се интересувате е отказано пътуване за СФРЮ от отдел "Задгранични паспорти въз основа на следните данни:

1. Трифон Димитров Силянски: III раз. 1558, II сл.д. 5239, II съд. 390, отношение има ОР Панталеев от IV р. у-ние МВР.

2. Дянко Георгиев Марков: III раз. 13491, II сл. д. 2329, II съд. 842, отношение имат ОР Тенев – СГУ, 02,02, ОР Пламен Асенов – IV р. у-ние МВР, ОР Миланов – тел. 21-01.

3. Цветан Георгиев Живков: V-О-22636.

4. Никола Петров Петров: връзка на ИР Николай Иванов Нанчев, отношение има ОР Асенов – тел. 32-03.

Моля нареждането Ви да бъде установен вражеския контингент в Камерната опера – гр. Благоевград и бъдат взети мерки за агентурно-оперативното му обезпечаване.

За мерките да ме информират лично в сградата на ДС в гр. Благоевград.

Н-К ОТДЕЛ 01, У-НИЕ 06 ДС
Полковник
/Ив. Янкулов/

Нап. в 2 екз.
№ 1 – адресата
№ 2 – КД
Изп.– В.Николов
Нап.– Атанасова 7890
1.06.1981 г.

8

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СЕКРЕТНО!

МВР — У. РАЗЛЕНИЕ VI-ЛС
7480
12. VII. 1983

СЕКРЕТНО УПРАВЛЕНИЕ
Вх. № 7312 Екз. № единс.
11:04 83
2700 — Благоевград

11-2

УТВЪРЖДАВАМ:
ЗАМ.МИНИСТЪР НА ВЪТР.РАБОТИ
ГЕН-ПОЛКОВНИК:
_____1983 година
С О Ф И Я

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

ОТНОСНО: Включване на оперативен работник в състава на Камерна опера Благоевград при турнето й из СФРЮ

Др. ЗАМ.МИНИСТЪР,

Камерна опера – Благоевград ще участвува в прегледа на камерните опери в СФРЮ от 25.07 за пет дни.

В състава й са включени 55 човека.

Досегашната практика е показала, че тези пътувания е възможно да се използуват за установяване на контакти, срещи и други от заинтересованите органи на СФРЮ или други капиталистически страни.

С цел да се зафиксират тези срещи целесъобразно е в състава на Камерна опера – Благоевград да бъде включен и оперативен работник, легендиран като служител в операта.

За получаване на допълнителни данни за дейността на капиталистическите разузнавателни органи по отношение на нашите

Из архивите на ДС

граждани, за контраразузнавателното обезпечаване на групата и за получаване на непосредствени лични впечатления за положението в СФРЮ,

П Р Е Д Л А Г А М :

Да се командирова със състава на Камерна опера – Благоевград капитан КОСТАДИН СТОЯНОВ ВЪЛКОВ – инспектор в отделение ОЗ ДС при ОУ на МВР Благоевград.

Командировката на капитан ВЪЛКОВ ще бъде за сметка на Камерна опера – Благоевград.

ПРЕДЛАГА:
НАЧАЛНИК:
Генерал-майор
(Б.Арабаджиев)
11.07.1983 г.

СЪГЛАСЕН
НАЧАЛНИК У-НИЕ 06 ДС
Ген.-лейтенант
_____1983 г.

Отп. в 1 екз.

Изготвил:Михайлова
Нап.Стоицова
11.07.1983 г.

Стр.секретно!
Екз.№ 1

Соф.у-ние МВР-ДС
Отдел III отделение IV
Линия"Интелигенция"
София, 2.XI.64 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д. Ноев

А Г Е Н Т У Р Н О С В Е Д Е Н И Е

ДОНАСЯ: аг."Ана"
Приел: кап.Н.Симеонов
на 29.X.64 г.
в ЯК "Синчец"

СПРАВКА: Относно прояви в Музикалния театър.

Източника донася, че на 28.X.64 г. хоровият колектив на Музикалния театър имаше събрание съвместно с директора, партийното бюро и профкомитета. Направи силно впечатление злъчното изказване на Мих. Колочев по отношение на някои негови колеги, които са взели участие на няколко пъти в телевизията, а са получавали и персонални. Озлобението, че тези хора са били материално облагодетелствувани бе толкова силно, че той покри зрънцата от истини които той изказа.

В негова подкрепа е Димитър Ноев, но без тази смелост да се открие.

В състава на Музикалния театър специално оркестъра има голямо недоволство, че режисьорът Коста Паунов взима участие като артист и в някои представления, за което му се заплаща допълнително.

" Ана"

ЗАДАЧИ: Остават същите.

МЕРОПРИЯТИЯ: Да прегледам материалите по Колочев и взема отношение по него.

Нап. в 2 екз.
Нап.Кирилова
2.XI.64 г.

Приел: [подпис]

262

62

Строго секретно!
Екз. № __

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

Относно брожение сред оркестрантите от СО на БРТ срещу политиката на Съюза на музикалните дейци.

Проведох няколко срещи и разговори с някои от активистите на Симфоничния оркестър на Българското радио и телевизия, като Емил Шмидек – партиен отговорник, Феодоси Георгиев – председател на профкомитета, Лъчезар Цветков, член на БКП и редица други изтъкнати музиканти. Общото мнение на всички е, че понастоящем Симфоничния оркестър се намира в творчески възход, както и останалите оркестри в София, като филхармонията, оркестъра на Операта и други оркестри в страната. Редица по-слаби диригенти щом работят с тия оркестри, то пресата дава добра оценка за тях. Това се дължи според горните лица, не на това, че за няколко дни тия диригенти са израстнали творчески, а на това, че самите оркестри са добри и си знаят работата. Такъв е последният случай с диригента Месру мехмедов, който е един от посредствените диригенти, но на който пресата даде добра оценка на последният му концерт със Симфоничния оркестър на радиото.

Нашите композитори пишат в повечето случаи слаба музика, идейно не издържана – разни шумове, които дразнят ухото неприятно. Но тъй като са заели ръководни места в съюза на музикантите, то се налагат и искат на всеки концерт да има музика и от български автори, защото след това ще вземат процент, пък и между хубавата класическа му-

Из архивите на ДС

зика едно слабо произведение ще мине незабелязано. Когато ръководството на радиооркестъра е предлагало на съюза на композиторите и на този на музикалните дейци да направят няколко цикъла от българска музика, те не са се съгласили, защото малко са хубавите произведения от наши автори и няма да бъдат посетени, а от там и финансовите отчисления ще бъдат малки.

308

Съществува съюз на композиторите, който е по-стар и силен съюз, с традиции и извоювани права. Те са се изхитрили и са взели в техните редове и най-изтъкнатите изпълнители, като Емил Камиларов, Дина Шнайдерман, проф.Христосков, проф.Боян Лечев и други. Новосъзданият съюз на музикалните дейци - изпълнители, е слаб и неукрепнал. В неговото ръководство са включени голям брой композитори и те заемат доминиращо положение. Вместо този съюз, който е на изпълнителите, те да си го ръководят и защитават своите интереси, той се ръководи от композиторите и се провежда тяхна политика в него. Всеизвестно е, че от крайвреме съществуват противоречия между изпълнителите и техните диригенти и композитори.

Сред изпълнителите няма или са многомалко такива удостоени с различни звания, като лауреати на Димитровска награда, народни и заслужили артисти, носители на ордени и други отличия. Съюза представя за тия награди и понеже е в ръцете на композиторите те си представят тях и за изпълнителите не се грижат.

Често пъти Симфоничния оркестър излиза зад граница за да покаже своите постижения в капиталистическия свят. Няма случай до сега той да е свирел лошо и да е изложил страната. напротив - той е показал на дело, че в една малка България може да даде такава висока класа. И други състави са показвали същото. Това е едно настъпление на идеологически фронт от наша страна. Но горните изпълнители поставят въпроса какво прави в това отношение техния съюз? Би трябвало той да вземе в свои ръце тая борба, да набележи мерки и когато излязат зад граница състави да осъществяват тия задачи. Това нещо не се прави.

Из архивите на ДС

64

3

Изпълнителите от радиооркестъра са искали да изпратят делегация при др.Тодор Живков с тия въпроси, но от редица места им било подхвърлено, че за момента това не било полезно.

Недоволството от техния съюз и от служебните им ръководители, които също не обръщат внимание на тези въпроси, расте и при сегашната обстановка в останалите социалистически страни, ако се намесят вражески елементи, може да се изродят исканията.

Горното за сведение.

Отп. в 2 екз.
№ 1-инф.и лит.дело
№ 2-Б.Чобанов
Нап.Савова
Изп.Н.Каменов
18.III.1968 г.

Съставил [signature]
/майор/

Б.а. Иорданов
50

Съюзът на музикалните дейци все още не играе ролята, която му принадлежи. Първоначалният ентусиазъм на членовете на ръководството охладня. Те работят на обществени начала и имат много други задължения. Президиумът се събира рядко, в непълен състав, пленумите на ЦК са същоразредени, не винаги имат кворум. Комплектуването не е най-удачно. Превес има така наречения музикантски елит – професори, диригенти, които са по-далеч от професионалните интереси на болшинството от членовете. Фактически съюзът се ръководи от 3 души: от една страна председателят Д. Русков и подпредседателят Б. Стършенов и от друга – секретарят С. Димитров. Първите двама се занимават с генералните въпроси, предимно с реорганизацията. Те са изолирали секретаря, който също работи самостоятелно. Понякога Б. Стършенов едновременно упражнява двете си функции – на началник управление "Музика" в КИК и на зам.председател на съюза и заангажирва съюза едностранно. Откакто той е началник на управлението контролните функции на съюза спрямо КИК не се упражняват. Създаде си и друга аномалия. Ако един оркестрант от Софийската филхармония влезе в служебен спор с някой от диригентите и поиска намесата на по-висшестоящи инстанции, той ще опре до същите лица – диригентите К. Илиев и Добрин Петков, които влизат в така наречената тройка, ръководеща отдел "Симфонични оркестри" в КИК и са членове на президиума на Съюза – единият като заместник-председател, другият – секретар на секция "Симфонично изкуство". С. Димитров е много амбициозен, често е в движение, мъчи се да си създаде авторитет, но е доста ограничен, лабилен, мнителен. Добри намерения не му липсват, но форматът му е много малък. Вместо да изслушва, започва да държи реци. Темата му една и съща: колко ще нарастне материалното производство, ако работникът е културен, т.е. ако слуша музика. Тая тема развива при всички случаи, говорил ли е пред секретари на окръжни комитети на партията, които – присъствувал съм на такива случаи – започват да се въртят на стола и да се чудят как деликатно да го прекъснат. Естествено контакти със съюза те повече не търсят. Често с колеги сме се чувствували неудобно, когато започне да разяснява на отговорни партийни функционери културната политика на партията и то по твърде примитивен начин.

Неудачи има и в структурата на съюза. Секциите – 9 на брой – се оглавяват от членове на президиума на обществени начала. Както казва Б. Лечев, секретар на секция "Камерно изкуство", това е последното по важност задължение и първото, което пренебрегва, когато

Из архивите на ДС

трябваща избира.А такава нужда се оказва постоянно.От секретарите работят П.Щърбанов - секция "Музикално-сценично изкуство" и Добрин Петков - "Симфонично изкуство".Цялата дейност се движи от щатните инструктори.Те обаче не се държат в течение на нещата, не им се създава нужния авторитет.В апарата на ЦК на СМД няма стил на работа,няма взискателност,няма последователност,не се търси отговорност,не се упражнява контрол.

Незодоволителна е работата в организациите.Творческата роля на съюза там не се чувствува.Все още тойре схваща изключително ка то профсъюз и нещатасе въртят около битови въпроси:за норми, заплати,ценз,пенсии.Трябва дасе каже,че в това отношение съюзът е много критикуван без да може да изтъкне една придобивка,който е издействувал.Има случаи когато членове,предимно работници,отказват да плащат членски внос,понеже не виждали смисъл,не чувствували ролята на съюза в защита на интересите им.За слабия авторитет на съюза имат дял и ръководителите на институтите.Повечето от тях не умеят да използуват възможностите на обществените организации,плашат се от тях,смятат,че искат да им изземат или ограничат функциите и явно ги пренебрегват.В оперния сектор напри мер единствен Крушовенски в Русе,при всичките си слабости,търси мнението и съдействието на съюзния комитет.Във Варна обратно - партийното бюро и съюзният комитет са се самоизолирали и са в опо зиция на директора.

Трябва ли да има два съюза - на композиторите и на музикалните дейци?Да.Ако се обединят съюзът на композиторите ще загуби творческия си характер,ще се разтвори в другия.Нали има отделни съюзи на писателите,на журналистите и на артистите?

Целият въпрос е в хората,които ще оглавят съюза в централното ръководство и в организациите.Основната слабост досега беше,че те се подбират предимно по музикантски признак.Вярно е,че трябва да имат професионален авторитет,но е нужно и отношение към общественя живот,което сред музикантите,за разлика от артистите е все още слабо.На съюза е нужен разпоредителен председател и деен,умен секретар,който да има това задължение като основно. Искам да спра вниманието върху Димитър Трайков,Васил Лолов,Богомил Стършенов,Димитър Русков,Проф.Иван Пеев,Владимир Аврамов,Любмир Сагаев,Константин Ганев /ако се залови да работи/,Атанас Маргаритов,Трендафил Миланов.Не зная каква е политическата ориентация на Иван Пеев,но три години от страни съм го наблюдавал колко акуратно и съвестно ръководи секция "Музикално образование", без да бъде титуляр,- временно приел да замести Вл.Аврамов,който впоследствие тихомълком се измъкна от това бреме,но остана да

311

Из архивите на ДС

312

фигурира като секретар на секцията. Маргаритов не блести с особени качества, но е принципен и последователен. Често си мисля за Ангел Христов от Пловдив като секретар на съюза. Това е един способен музикант със силно развито обществено чувство. Освен ръководните постове, които редовно заема по партийна и съюзна линия, той фактически е моторът на Пловдивския камерен фестивал, който от година на година става все по-интересен. Анг. Христов минава за несговорчив човек. Той е в центъра на всички недоразумения, които се създават и стават в пловдивската опера. Действително той има чепат характер, но това е най-елементарното обяснение на поведението му. Аз имам малко по-друга теория. А. Христов е най-кадърният - не казвам един от най-кадърните - музикант в Пловдив. Силно развитото обществено чувство и властният му характер винаги влизат в противоречие им със служебното му неизменно положение: като диригент на хора той се намира в опашката на йерархията, което вече и прякс му се припомня. Мисля, че в него има комплекс на неудовлетвореност, който го държи постоянно нащрек, активизира отрицателните черти в характера му, понякога просто го прави неизменно неприятен. Възможно е един пост, на който ще може да се разгърне, да тушира тия му слабости. Но за да не се загуби като хоров диригент, в която област е много ценен, би могло да му се повери един от големите полупрофесионални хорове в София. Там ще бъде част в извънработно време, а ще задоволява творческите си потребности. Имам пред вид хор "Гусла".

В Съюза на българските композитори открай време съществуват две групи. Тяхният състав търпи постоянни промени, но ядрата си остават едни и същи. Смята се, че борбата между тях - а борба има и на моменти тя е много ожесточена - е борба за власт. Замисли ли се обаче човек, вижда, че в основата си различията са от естетически характер и то не толкова като формулировка, защото всеки търси идеологическо обяснение на действията си, а като усещане. Едната група обединява хора с по-традиционни изисквания, по-улегнали, по-стабилни. Към нея тежнеят старите композитори, които обаче са пасивни, докато лично не бъдат засегнати. Водачи на тая група са хората около Венелин Кръстев, които биват наричани догматици, сталинисти, консерватори. Дълго време те ръководеха съюза и музикалния живот на страната. Срещу тях се създаде настроение, което се изрази в резултата от предпоследните избори през 1965г. На преден план излезе другата група, която, наблюдавана от страни, измина любопитен път. Тя се оглавяваше от Пипков. Това е една изключително жизнена личност. Докато другите композитори от неговото поколение запазиха своите творчески позиции, останаха в сферата на късния романтизъм /което не е нито грешно, нито автохудожествено, но то стое -

Из архивите на ДС

313

лязвам като факт/ Пипков постоянно обновява и оплодява своя почерк.По начин на мислене,по изразни средства той все повече се отделечава от връстниците си,винаги е близо до съвременните тенденции,възприема ги и ги асимилира,без да стига до крайност.Той стана знаме на по-младите композитори,някои от които бяха отишли много по-далеч от него и не бяха чужди на увлечения.В момента обаче,когато ръководството на съюза се смени,оказа се,че групата на Пипков не е вече негова.Там се наложи К.Илиев и с безцеремонността си настрои всички срещу себе си.Стигна се дотам,Лазар Николов да упреква "групата на К.Илиев".Повториха се стари неща: раздаване на награди,командировки,лансиране на едни,изолация на други - същото,в което беше обвиняван по-предишното ръководство на съюза.Най-засегнати се чувствуват старите композитори.Смятат се пренебрегнати,недостатъчно изпълнявани.Вярно е,че напоследък националният музикален фонд нарастна много.Постоянно се явяват нови автори,нови произведения,които чакат реализация.Има обаче известно пренебрегване на старите композитори,което не е оправдано нито от етична,нито от художествена гледна точка.Не се касае само до уважение - така не се създават традиции.Тук говоря за характера на К.Илиев.Качествата му на диригент са добре известни и няма да се спирам на тях.Като диригент го ценя много.

Често групите възлагат борбата на поставени лица.Навремето Пипков се опита да удари В.Кръстев чрез Ст.Лазаров.По-късно същия прийом използува В.Кръстев,като си послужи с Розалия Бикс срещу Пипков.В резултат на което и досега Пиков не й е простил и я нарича "малолетна престъпница".Груповщината понякога взема такива размери,че хората се оценяват не според способностите им,а по принадлежност - действителна или предполагаема - към тая или към оная група.В борбата се въвличат и младите.Те свикват на безпринципност,на партизанлък.Примери за това има безброй.Институтът за музика при БАН издаде Енциклопедия на българската музикална култура.Тя е първо по рода си пособие у нас.В нея има грешки и слабости,но има и полезен справочен материал.Направи се обсъждане и я сринаха,изкараха В.Кръстев дезинформатор,едва ли не престъпник.Сърдят се композитори като Д.Сагаев,чийто снимки към текста са по-малки от другите или въобще ги няма,сърдят се музиковеди като Лиляна Манкова,които не са били привлечени в съставянето на енциклопедията,критикува цялата група,която е против групата на В.Кръстев.Така личните отношения се въздигат в принципи.Дори П. Стайнов издребня дотам,да обясняна ,че Манкова нападала института понеже не я бил назначил там на работа,а тя въобще не е кандидатствувала за работа там.Такива случаи има безброй.

Из архивите на ДС

Млади,иначе способни хора търсят бърза кариера посредством някоя от групите,прахосват времето си да доказват,кои от противниците им музиковеди откъде преписват своите изследователски трудове.Премного се заангажира с Пипков и К.Илиев Ная коен,стана страна,мъчи се месен в големите въпроси,а тя.способна наистина.е в началото на попрището си.От другия лагер подобна роля много настървен играе Любомир Кавалджиев.За мен той не е почтен.Смятам го за кариерист.Зад лозунгите,които издига,стоят лични отношения и как използува борбата на идеологичния фронт,за да разчиства собствените си сметки:кой го бил скъсал като студент,кой го засегнал

Много умно и далновидно решение е привличането на Васил Димов лов за главен секретар на съюза на композиторите.Той е умерен, разумен,необвързан,ще може да балансира.Малко е уязвим като композитор,та дано след време да не го заядат по тая линия.

314

Има ли авангардизъм у нас? През есента на миналата година СНЦ уреди среща с представителитепредседателите на окръжните съвети за изкуство и култура,които бяха на курс в София.Тоя въпрос беше поставен на срещата и Б.Стършенов отговори отрицателно.Каза.че за доказателство ще пусне анонимно произведения на Д.Сагаев,Д.Христов и К.Илиев и няма да се познае кое от кого е.Значително по-рано,може би преди година и половина,ако не и повече,на една пресконференция в СГНС началникът на отдел "Култура" Ив.Димитров заяви.че съставите на съвета ще свирят всякакъв вид музика,в това число и авангардна.Как точно е осъществена тая "платформа" не ми е известно,тъй като аз бях се отделил доста от концертния живот, вниманието ми беше съсредоточено в оперния сектор,където възможностите за експериментиране са далеч по-малки.Затова ще говоря въз основа на минимални впечатления.Когато се оперира с понятието авангардизъм,трябва да се внимава да не се изпадне в крайностите, до които се стигна в борбата с формализма.Някои произведения,които то тогава бяха квалифицирани като формалистични,се оказаха съвсем нормални.Сега нещо подобно се случи със симфонията на Димитър Христов,която Спас Гергов побърза да окачестви като авангардна,а мненията в съюза на композиторите са,че това не е вярно.Друг е въпросът дали произведението е хубаво или не.На мен например не ми допадна една композиция за три барабанчета от Димитър Христов и друга една- Изкуството на серията от Иван Спасов.Не ми се направи почеркът на Г.Тутев,нямаше не съм възхитен,може би не можах да обхвана от едно слушане фрагментите на К.Илиев.Харесаха ми обаче един цикъл негови песни „Зелени облаци".Те бяха изпълнени на концерт заедно с произведения на утвърдени световноизвестни автори – Бритън,Кило,Орф.Трябва да подчертая,че песните на К.Илиев и мадригалите на Пипков не отстъпваха.Това,което съм чул,а то е малко,не м

Из архивите на ДС

дава основание за опасения.Нямам впечатление крайностите да вземат превес,да стават генерална линия в концертно-изпълнителския живот.Не смятам,че Б.Стършенов съзнателно би поощрявал авангардизма.По-скоро той проявява известна търпимост,обяснима с характера му.Като ръководител Б.Стършенов допусна редица слабости. Едни посочих,на други ще се спра по-късно.Въпреки това за мен той е умен и ценен човек.Голяма част от грешките му отдавам на липсата на опит и на мудността му.Той поиска да привлече най-изявените музиканти и с тяхна помощ да ръководи различните сектори:Пипков,Найденов и Брумбаров за оперните театри,Илиев, Добрин Петков и Темков за симфоничните оркестри и подобна група за естрадното изкуство.Тия органи се разпаднаха,оперите неколкосно минаха под ръководството на Брумбаров,а оркестрите се управляваха явно и пристрастно от К.Илиев.Грешката на Стършенов е,че премного се облегна на тях.Същевременно той беше в непрекъсната връзка с Г.Боргов,та не вярвам да е правил нещо,без да го съгласува.

315

Във връзка с музикалното творчество ме безпокои нещо друго. Бях на един концерт на млади музиканти в зала "Славейков" в края на миналата година.Случихме се заедно с Розалия Бикс.Свиреха се младежки творби.Имаше маниерност,звънци,хлопки.Това както и да е.Лошото е,че музиката беше безсмислена,умувана,бляда.Появи се една рецитаторка,истински кошмар.Обясниха ми,че тя била най-добрата рецитаторка на Джагаров и аз сметнах,че моят вкус е остарял безнадежно.Не си спомням точното наименование,но заглавието на една от пиесите имаше значение на безнадежност.Мислех си, защо тия младежи не пишат за устреми,за полети.След време чух от същия тоя Игнев музика към едно детско филмче по телевизията - нормално и съвсем приемливо нещо.Значи може да пише и така.Оказа се,че с тоя концерт е бил заангажиран Г.Джагаров,чиито стихове бяха послужили за основа на някои от композициите.По негово застъпничество концертът е бил разпореден от Л.Божев.Р.Бикс се отказа да рецензира концерта,аз го отразих съвсем бегло и много предпазливо.Уплашихме се.Искам да подчертая:не се касае за някакви извращения.Дори изразните средства не бяха много страшни. Но преди да се стигне до тях,младият човек трябва да мине през утвърденото,през класиката,за да добие техника и да оформи мирогледа си.А на мирогледа влияе и друг фактор - модата,която се промъква не само в музиката,но и в поезията,в режисурата,в млечните барове.

Критиката.Дълго време се смяташе,че трябва да утвърждава. Това беше и показателят,по който се преценяваше нейната стойност. Критиката е хубава,компетентна,ако е положителна и обратно.Сре-

Из архивите на ДС

316

щу отрицателната критика се реагираше остро.Така правеше ~~Живка~~ Димитър Петков като директор на операта,Илия Йосифов е спирал рецензии по радиото,В.Кръстев е заплашвал редакцията на "Пламък" че ще има неприятности,ако критикува енциклопедията,списание "Българска музика" по същество не допусна на страниците си разговор за същата енциклопедия.И досега има личности като Цанков, Гяуров,Гюзелев,Николов,Кабаиванска,чието изкуство не се анализира,а се хвали.Обикновено на пиедестал са изложени най-малките,дребните,към тях сме много взискателни и всички сме смели.За да се утвърди линия на хвалебственост най-голям дял имат редакциите.Дори всяка редакция си има свои изисквания и рецензентът се съобразява с тях:така трябва да се пише за радиото,така за "Култура", за "Отечествен фронт".Например в радиото и сега се държи рецензията да бъде утвърдителна.В нея може да има критични забележки, но по дух да бъде положителна.Това се обяснява със спецификата на радиото - каква е тя,не ми е ясно.Преди години една моя рецензия за "Ловци на бисери" в Пловдив я бяха обърнали едва ли не с главата на долу.Голям смут е внесла в радиото една отрицателна критика на Константин Карапетров преди известно време за Гугалов.Имало е специално съвещание при Христозов,който е обърнал внимание да не се пускат такива материали,защото за Гугалов му се обадили отговорни /предполагам Бръмбаров/ хора.Замалко не е била спряна рецензията на В.Кръстев за "Китеж",която е била доста критична.Най-фрапантния си случай аз имах с издателство "Наука и изкуство".Предложиха ми да напиша монография за П.Хаджиев.В нея правех разбор на творчеството му,като проследявах еволюцията, която то претърпява.Хаджиев обаче харесва всичките си произведения еднакво,те му са мили и не му се искаше да ги степенувам /косвено,разбира се/ по стойност.Аз огладих,каквото можах,но останах с главните оценки.Той спря отпечатването на монографията,а аз даже не получих възнаграждение за труда си.След време отново ме сондираха,дали бих направил корекциите,които Хаджиев иска.И тоя път отказах.А монографията беше много доброжелателна,дори по моему беше недостатъчно аналитична.Големи разправии имах с Христо Каменов.Дълго отклонявах предложението му за сътрудничество.Най-после се съгласих да му напиша статия за проблемите на музикално-естетическото възпитание в три окръга: Варна,Сливен и Стара Загора,в чиито центрове отивах по служба,а и нещата там ми бяха познати.Направих нужните проучвания,дори в Сливен говорих с първия секретар на ОК на БКП.Няколко дни след като предадох материала в редакцията,отидох да го видя.Хр.Каменов му беше извадил солта и го беше накъдрил и напарфюмирал.На възраженията ми

Из архивите на ДС

317

започна да ми чете лекция как се пишат статии,а след това се опита да ме шантажира,че в материала имало политически неверни установки.Поидках да ми ги посочи,не можа да намери.Тогава ми каза, че не било прието в "работническо дело" да има такива констатации че художественото ниво на операта и на симфоничния оркестър във Варна било незадоволително /а това беше едно от обясненията,които ми дадоха в ГК на БКП за отлива на публиката/.Поисках да изтегля материала.Каменов постави въпрос на служебен престиж ,каза,че щял да се изложи пред началниците,просто го удари на молба.Съгласих се статията да излезе без презимето ми,но след това не му написах нито ред.Дори на миналогодишния фестивал на камерната музика в Пловдив дойде пловдивския кореспондент на "дело" да ми възложи от името на Каменов и на Бандов статия.Обясних му защо-докато материалите ми ще бъдат редактирани от Хр.Каменов ,няма да сътруднича на вестника.След като беше преместен от музикалния сектор,съм се отзовавал на поканите,които са повече от ограничени.Друг случай.Преди година дадох в "Култура" статия,в която анализирах състоянието на варненската народна опера и заключавах,че то е тревожно,извънредно много тревожно.Беше парафирана от завеждащия музикалния отдел Д.Грънчаров и от зам.гл.редактора Сп.Герговв,но Хр.Сантов наредил да се съгласува с управление "Музика" в КИК.Занесох я на Б.Стършенов,който каза,че всичко е така,но не е уместно да се публикува,понеже предстояли промени в операта и те щяли да разрешат точно тия проблеми,които повдигам. Обратно - за премиерата на "Кармен" във Варна държеше много аз да напиша статия и да утвърдя Д.Узунов като режисьор пред вид на това,че в тая област сме зле.И Искаше да види рецензията предварително,като се върна в София по телефона се обажда във Варна да пита дали му е изпратена.Бяхме ли спорили доста по постановката.Аз не я отричах,но не я намирах за изключителна.При това бях се условил с "пламък" за рецензия,която то можех да напиша от професионални позиции.Статията,която Стършенов искаше за "Култура" написах.Колеги я намериха за резервирана. Мисля обаче,че това убягна от погледа на средния читател.В печата се появиха хвалебствени журналистически материали за Узунов,някои от тях дори сензационни,плоско,грубо рекламни.В постановката центърът на тежестта се изместваше по посока на режисьора,докато най-малко равен дял имаше и диригентът вм.Главанаков,за който не се каза нищо. От това Узунов загуби.Нашите режисьори,които са много ревниви,се настроиха още повече срещу него.Имам чувството,че при постановката на "Кавалерът на розата" в София те мълчаливо,но съзнателно го изолираха.А той не заслужава това.Случаят,със срещата,която Б.Стършенов направи с критиците в навечерието на III оперен конкурс е

Из архивите на ДС

такъв:Касаеше се за предварителните представления,в които излизаха нашите състезат ли.ал.Абаджиев писал рецензия за някой от тях и му давал акъл какво да прави. ръмбаров реагирал и казал,че така кандидатите ще се тр вматнират.хванах срещата като проява на загриженост от страна на с.ътърнов.ал.Абаджиев се опита още там да я окачестви като опит да се ограничи журналистическата свобода но аз не мисля така.Дори тогава аз предложих да не се пише нищо по предварителните спектакли,защото в една рецензия слабостите не бива да се премълчават,но в момента не е правилно от педагогична гледна точка те да се втълпяват на състезателите,понеже това може да ги невротизира.и ние разчитаме на тях.

Помоему недостатъчната критичност на рецензентските материали не е единствената беда.Още по-лошо е,че критиката няма обществена насоченост.явленията се разглеждат от чисто професионалната им страна.Един пример.Преди около три години рецензирах в "Народна култура" варненската постановка на операта "Андре Шение".В художествено отношение постановката беше добра и така я прецених. Същевременно обаче имах уговорка за избора.Сметнах,че варненската опера се е ръководела единствено от певческите качества на пиесата,а не е взела под внимание обществената й стойност,тъй като е известно Андре Шение измени на революцията и умира като герой на реставрацията във Франция.Изтъкнах също,че в постановката този момент се подчертава още повече,тъй като ролите на роялистите се изпълняват от най-добрите артисти на операта Т.Костов и М.Бохачек,които с природните си данни и професионално умение се налагат над останалите и обективно акцентират основната идея на автора.Целият този момент в статията бе шкартиран и тя излезе само с художествените оценки.В "Българска музика" рецензирах концерт на филхармонията от български творби.Бе да се напълни салона,бяха доволи ученици от някакъв техникум,до края на концерта те се изнизаха.В рецензията повдигах въпроса,че младата публика трябва да се въвежда постепенно в музикалното изкуство,и че,ако от първо слушане и се представи само българска музика,тя ще бъде загубена и за българската музика,и за симфоничната музика въобще.И това не мина.Трети случай.Рецензирах сонатната вечер на Наталия Гутман и Алексей Наседкин.Един наистина издържан концерт, като най-висока оценка давах на изпълнението на произведенията на Прокофиев и Шостакович,и обяснявах,че това не е случайно,че тук си казва думата единството на естетическите и философски възгледи на композиторите и изпълнителите и че това,наред с гражданската отзивчивост,е отличителна черта на съветската изпълнителска школа.Тая постановка също бе отмината.Когато на човек му се случат два-три пъти такива неща,той си прави сметка как да

59

пише,понеже и без това му се дават броени редове.

Обяснявайки слабостите на критиката с обстоятелствата,не значи,че изключвам субиктивния фактор.Всеки от критиците носи упрека за недостатъчна взискателност.Аз също съм се огъвал,отминавал съм някои неща или съм ги казвал със заобикалки.Същевременно аз не схващам критиката като балтия,която трябва да се размахва наляво и надясно.Мисля,че и това е смисъла на речта на др.Т.Живков.Сега моментът е много деликатен и много сложен.има опити речта да се използува за разчистване на лични сметки.Особено силен е ударът, когато дойде от страниците на в."Работническо дело".Имам пред вид статията на Л.Кавалджиев.Тя беше отхвърлена от съюза на композиторите и от академичния съвет на консерваторията.С тая статия консултантът на вестника Стоян Стоянов постави редакцията в много неудобно и неприятно положение.Той направо я подведе и изложи.Четири статии в една книжка на "българска музика" срещу Леа Коен - това прилича на саморазправа от страна на Д.Генгинов,за когото тя преди време беше искала анкета и резултатът не беше в негова полза.Въпросът не е до личните неприятности.Не бива да се позволява да се изопачава смисъла на прокламирани принципи,защото това ги компрометира пред обществото и те започват да се тълкуват неправилно.

За потеклото на Р.Бикс не зная нищо.Обясних как се появи на музикалния хоризонт.Ценя я като професионалистка.Въобще в института за музика имат добри специалисти:Елена Тончева,Генчо Гайтанджиев,Агапия Баларева,да не говорим за В.Кръстев.Сега там са привлекли Димитър Христов и заедно с фолклористите се очертава един много солиден екип.Роз-мари Кожухарова ми прилича на пчеличка, която каца от цвят на цвят:естрада,опера,камерна или симфонична музика,балет,творчество - пенкелер.Не е лишена от качества,но й липсва задълбоченост.Може би понеже пише много,на барабан.Добре подготвен е Слав Кожухаров,но като човек е лабилен,винаги изхожда от личните си чувства,а те са твърде непостоянни,хвърлят го от от една крайност в друга.Александър Абаджиев прави лоша услуга на музикалното изкуство.За него музиката е хоби.Въпросът не е до квалификацията само,не всеки професионалист-музикант може да бъде критик.Абаджиев няма поглед върху същността на музикалното явление,върху зависимостта на различните явления,които го обуславят.Той пише журналистически материали,в които се мъчи да вмъква оценъчни моменти,но последните нямат стойност.По линията на хобито и Христо Каменов стигна до балета.

х х х

Тая година "Варненско лято" мина под знака на българосъветската дружба.Струва ми се обаче,че това беше оправдание.Органи-

319

Из архивите на ДС

320

60

заторите не можаха да предадат на фестивала широко международен характер,както подобаваше на юбилея.Разчиташе се на Болонската опера,но в последния момент тя не дойде.Основата на фестивала се стесни,той стана двустранен и за да се измъкнат от това положение,организаторите побързаха да му сложат етикет на дружбата.Това е предположение,но за мен то е правдоподобно.Фестивалът мина твър де посредствено,делнично,българосъветското сътрудничество и дружба не бе показано по внушителен начин.Преди всичко концертна дирекция не е била наясно кого кани.До последния момент се е смятало,че Юри Темирканов е оперен диригент и като такъв е бил предвиден.А той е симфоничен диригент и за операта говори с известно пренебрежение.Предложили са му за три дни да отрепетира и изнесе концерт със Софийската филхармония и спектакъл на "Кармен".Това е станало в последния момент.Понеже първоначално е бил предизвестен само за "Кармен",той се е готвил за нея и отказал концерта, който беше обявен в проспекта на фестивала.Темирканов е много интересен диригент,който щеше да направи далеч по-силно впечатление наконцерт,отколкото в една опера,която той,както разбрах,дирижира за първи път.Не можаха да се изявят както трябва и певците от Болшой театър Т.Милашкина,Вл.Образцова и Е.Райков,защото бяха набутани в най-калпавата постановка,която може да съществува – на варненската "Аида".Единствен Атлантов имаше по-подходящи условия за изява в "Кармен".Безспорно организаторите са имали добри намерения.За това говорят имената,към които са се ориентирали,и преди всичко Яков Флиер,пианист от световен мащаб.Но обективния резултат е друг,а за него трябваше да се мисли двоевременно.

Дано да съм лош пророк,но нещо подобно може би ще се случи в музикалния театър.Той установява връзка с московската оперета-прекрасно.Първата проява на това сътрудничество ще бъде постановка на главния режисьор на московската оперета Ансимов у нас.Той избор между две оперети,които като драматургичен материал са слаби и художествения съвет на Музикалния театър ги отклони.Ориентацията му към тия пиеси ме кара да се замисля върху сигналите,които имам и които го указват като творец,а го представят за комбинатор.Ако това е така,гостуването му не би допринесло нищо,особено след като вече Покровски направи една забележителна постановка на "Бяла нощ".Мисълта ми е,че от Съветския съюз трябва да идват такива произведения и такива представители на изкуството, които да не дават повод за колебливи оценки,камо ли пък за отрицателни.Музикалният театър вече има в близката си история такъв гаф със "Синьото кълбо".Споделям тоя случай,защото ми се струва,че някъде дълбоко под официалните съображения изборът на Ансимов се диктува и от лични интереси,тъй като визитата ще

предлага

Из архивите на ДС

61

бъде върната на същото равнище.Затова всички плюсове и минуси трябва да се преценят много дяжки осторожно - не до принципа на сътрудничеството,а персонално.

ххх

Един друг въпрос,извън темата,така да се каже.Прави ми впечатление,че всички професионални културни институти в Русе са в недобро състояние:симфоничният оркестър,музикалното училище,драматичният театър,операта.Това не може да бъде случайно.Колкото повече мисля и преценявам фактите,идвам до убеждението,че ръководителите на града и окръга не проявяват достатъчната взискателност.Дълго време илия Темков ги мота с комбинациите си.Сега Михаил Ангелов им взема акъла с марксическа фразеология,която за мен е само демагогия,той като на дело няма нищо.Крушовенски е абдикирал и е изпуснал изцяло положението.На операта предстои да се яви на преглед,а подготовката още не е започнала,доскоро не беше уточнен репертоара.Началникът на отдел "Оперни театри" Милчо Стефанов лансира идеята Крушовенски да бъде сменен.Това е крайно необходимо,но трябва да се прецени дали сега моментът е удобен.Една неудача на прегледа ще бъде обяснена със смяната на директора,а и самата смяна може да дяжидяхда създаде смут в колектива.От друга страна при сегашното състояние отделът поставя под съмнение въобще участието на операта в прегледа.Изход виждат в командироването на човек,който да ръководи театъра до прегледа,а след това да търсят генерално разрешение.Това значи тоя човек да бъде добре запознат с обстановката в операта,да замине още в началото на сезона и да има необходимите пълномощия.Въпросът е много сложен и спешен.Русенската опера страда от грандомания и разплутост.Ще бъда опроверган с много сериозни и обилни факти,но за мен партийният секретар на операта Кирил Кръстев не е достатъчно делови,въпреки всичките му прекрасни качества като гражданин,човек и артист.Мисли правилно,разсъждава умно,но недостатъчно действува.

40

ЗА ПОЛОЖЕНИЕТО НА МУЗИКАЛНО-ТВОРЧЕСКИЯ ФРОНТ

В резултат на преодоляване последиците от култа към личността в духа на решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП и на музикалния фронт се утвърдиха принципите на ленинския демократически централизъм и се отстраниха култовските методи в особено деликатната и сложна област на творчеството.Това създаде благотворен климат и скоро се появиха и плодовете- особено активизиране на оперния и оперетния жанр,написаха се много нови симфонични и камерни произведения,преодоляни бяха едностранчивите възгледи за естрадната музика и пр.Прояви се и израстна ново поколение млади музикални творци Този закономерен процес на демократизация обаче се нуждаеше от канализиране и насочване в руслото на марксическата идеология и линията на партията - нещо което в последните години не се осъществяваше последователно и докрай.Поради неправилно схванати принципи на демократизация редица комунисти застанаха на изчаквателни пасивни позиции.Отслабено бе партийното раководство и контрол над процесите на музикалното развитие.Отделни другари заставаха на компромисни позиции за да не загубят популярност.В областта на творчеството постепенно се оформи група композитори с основно ядро безпартийните Константин Илиев,Лазар Николов,Георги Тутев,Васил Казанджиев и Иван Спасов,които поставиха в основата на своята музика идейно-естетическите и формални принципи на т.н.западноевропейски "авангард".Повечето от тях постепенно заеха много и отговорни държавни постове. И

Из архивите на ДС

сега Константин Илиев е подпредседател на Съюза на музикалните дей ци,доцент в консерваторията,член на Съвета за Музика при КИК, а сега се правят усилия да се върне и като главен диригент на Филхар монията от където той демонстративно подаде оставка.Васил Казандж ев е член на президиума на СБК,преподавател в Консерваторията , главен диригент на Софийския камерен оркестър който в последните години се бе превърнал в главен пропагандатор на"авангардните"тен денции, и пр.Това обществено положение им позволи да привличат към себеси голям брой музиканти и да влияят за репертоар,кадрова поли- тика и др.Това създаде обстановка на постоянно установяване хеге- мония на "авангарда" на нашия музикален фронт.През есента на 1968 година партийната организация при СБК на продължило пет дни събра- ние изслуша доклада на Дим.Христов за западноевропейския музикален "авангард" и неговото отражение в българската музика.Тези констата ции там бяха подкрепени с много факти от изказалите се повече от 30 другариНапр. на Фестивала Варшавска есен Соф.камерен оркестър с ръководител В-Казанджиев изпълнява творби на български и съветск авангардисти,докато съветските състави изпълняват само реалистична съветска музика.Ив.Спасов и В.Казанджиев бяха на ежегодните курсо- ве за авангардисти в Дармщадт -ГФР. Пет дни след чешките събития- на 26 август 1968 Конст.Илиев предлага на художествения съвет на филхармонията за първите месеци на новия сезон да се включат творби от чешки авангардисти.Лазар Николов заявява пред съветски гости в СБК - "у нас няма толерантност към твореца".К.Илиев заява на пуб- лично обсъждане в СБК - "Нас ни обединява една идея и това е музи- ката.В нея е силата на СБК".На него впрочем достойно му бе отго-

Из архивите на ДС

отговорено, че нас ни обединява друга, много по-висша идея на която ние служим чрез музиката, и т.н.

Това не би било все пак възможно ако тези композитори нямаха безрезервната подкрепа на отделни партийни членове-ръководни дейци на музикалния фронт, или поне пасивната им позиция. На споменатите партийни събрания Богомил Стършенов тогавашен началник на управление музика и сегашен директор в КИК и и.д.главен директор на българската музика заяви: "Ние нямаме рецепта за критерий. Абсурд е достъпността да ни бъде критерий, да бъде белег за това, което се пише днес и за което ще кажем че е положително.. и Естетиката е много опосредствувана форма на идеологията... Това, което днес се твори не може да бъде обект на масова консумация" и много други такива мисли. Огромното мнозинство от партийните ядле нове рейгира остро на тези позиции и това бе отразено в резолюцията на събранията. Б.Стършенов, П.Ступел, К.Ганев истанаха изолира ни. По същото време група видни творци-народни артисти - посетиха др.Тодор Живков и му изложиха своето безпокойство за положението на музикалния фронт. Резултати от всичко това бяха победата на партийната листа/провалена на изборите в 1965 г./ на изборното събрание през март 1969, и назначаването на др.Димитър Петков за зам.председател на КИК.

Още някои данни за досегашното положение. Не може да не направи впечатление, че от посочените лица само В.Казанджиев произхожда от прогресивно семейство и има чисто минало. Лазар Николов напр. е син на секретаря на търговско-индустриалната камара в Бургас до 9.IX.44

Из архивите на ДС

325

и бивш легионер.Б.Стършенов е бивш бранник и пр.В някои произведе
ния се отиде дори и до провокационни текстове.К.Илиев написа хоров
цикъл "Дон Кихот" по ренегатската поема "Двойник" на Ас.Разцветни-
ков,в която борбата за щастие и свобода се обявява за донкихотовщи
на и която по същество е против делото на партията.Това произведе-
ние на Разцветников не се издава след 9 септември, но К.Илиев се
обърна точно към него в 1965.В 1966 година то получи първата награ-
да на СБК.Във вокалния цикъл на Найден Геров по поемите на Къмингс
се казва:"О Исусе!Боже!Колко малко са всичките добри,верни и красиви
неща на тоя свят".Една от последните творби на И.Спасов е озаглаве-
на "Музика за приятели"."Авангардистите" имат и някои писани с
нормален език произведения, но те са създавани по контрактации и по
изричната уговорка, че ако не се напишат тъй, няма да бъдат платени.
/Това ставаше според ясното изискване на бившия нач.отдел в КИК др.
Евг.Павлов/.Така К.Илиев написа кантатата Септември 1923, но в интер
вюто си по телевизията за своето творчество той "пропусна" да спо-
мене за това съчинение.Клавирния цикъл Детски птици" от същия дълго
време не бе даван лично от него за печат в издателството - това ста
на едва след няколкократни настоявания.Л.Николов публично протести-
ра срещу награждаването на Концертиното му за пиано-произведения пи
сано в умерен тон по конктрактация.Особено страдаха и страдат от то
ва положение масовите жанрове,масовата и естрадната песен."Авангар
дистите" такива неща не пишат, но и създават атмосфера на иронично-
пренебрежително отношение към пишещите песни като към автори от
втора категория."Авангардистите" не ще участвуват/с някои редки из-

Из архивите на ДС

326

ключения/ в уреждaните от СБК акции за връзки с народа,срещи с публиката - защото там те няма какво да покажат:разбираеми за масовия слушател произведения те почти нямат или ако имат - не желят да ги показват,"срамуват се" от тях.

Напоследък някои чужди институти проявяват интерес към музикалния ни фронт.В началото на ноември 1967 по радио Лондон бе предадена подробна емисия насочена срещу книгата на Дим.Христов "Западни хоризонти". В тая книга Христов взима ясно отношение към западния "авангард" от марксически позиции.Тя бе посрещната на нож от нашите "авангардисти" и тъкмо тези пасажи за "авангарда" бяха разкритикувани и в рецензията на К.Ганев.В предаването на радио Лондон се изтъква че К.Илиев и Л.Николов водят нашата музика по прав път.Някои пасажи от това предаване говорят за добра информираност, а има и изрази ясно излезли от наши среди.След участието на Спасов и Казанджиев в курсовете в Дармщадт покани за там получиха и младите музиканти от Пловдив/където работи Спасов/.В Чехия през 67 г.повече от 100 млади чешки музиканти са получили такива покани да участвуват извън разноски на ГФР в тези курсове.Редица произведения на нашите "авангардисти" изпълнявани в Загреб,ГФР,Белгия идругаде бяха хвалени от"авангардни" критици и списания в западна Европа.Това се представя от някои у нас като успех за бълг.музика като се забравя кой те хвали и защо!Едновременно с това "авангардистите" потискат или се отнасят с пренебрежение към качествата или пропагандата дори на най-изтъкнати наши майстори като Стайнов,Вес.Стоянов,Владигеров и др.И досега напр.написанатапреди 4 години трета симфония Устреми от

Из архивите на ДС

засл.арт.проф.Алекнаснъдр Райчев-лауреат на Дим.награда не е изпълнена от софийски оркестър.За изпълнението на кантатата "Октомври50" от Ал.Райчев - единствената голяма творба за годишнината на Окт. революция не бе издаден даже йфиш.Софийския камерен оркестър напр. не изпълнява творби на Дим.Христов - той също експериментира смело, дори много смело, но върху базата на нашия фолклор,а същевременно заема ясно отрицателно отношение към западния "авангард".Заова и неговата книга "Зап.хоризонти" с голям труд получи едва Трета награда в Съюза,докато книгата на П.Стоянов и Б.Стършенов, която утвърждава наши "авангардни" творби и посочва и такъв път за нашата музика,получи първа награда.Не е на почит напр.такъв автор на масови песни като Ас.Кърастоянов на когото с труд бе устроено скромно чествуване за 75 годишнината му.В печата нашите "авангардисти" се хвалеха безудържно един друг.К.Илиев писа за Л.Николов че е връх на музиката въобще,а за Ив.Спасов писа ,че имал "трънен венец"-явна провокация срещу нашата власт.И.Илиев излъга нагло на съвещанието в ЦК на БКП - II.62 г.като каза:"Ние нямаме додекафонични композиции",а шест години години по-късно Л.Николов се хвалеше в своя статия че те първи започнали за пишат такава музика у нас още от 1949г /За добрата информация на Запад говори и писмото на Радио Мюнхен до радио София ,в което се искат записи на крайни творби точно от Конст Илиев,Л.Николов,Г.Тутев,В.Казанджиев и И .Спасов/.Като секретар на на СБК Л.Николов протестираше официално защо в списанието не била поместена статия на неизвестен поддръжник на додекафонията от Габро во и защо била поместена статия на нар.арт.Петко Стайнов против нея

Из архивите на ДС

Първата работа на Конст.Илиев като стана началник на всички оркестри (1967) беше да уволни Евг.Павлов от отдела, да уволни със съдействието на Стършенов и Месру Махмедов,за да се назначат неговите проводници Иван Спасов и Йордан Дафов като диригенти и дада даде гастроли в цялата страна на Иван Бакалов - бездарен диригент, стоял дълги години частно във Франция и сега преподавател в консерваторията и - върл защитник на "авангарда".Тъкмо след уволняването на Месру Махмедов-много талантлив диригент от турски произход - той получи първа награда в Нюйорк!Такива данни има още много.

Какво е положението сега?В съюза е доста успокоено - новият президиум, поради коренно изменения си състав, без да е особено активен, пари творческата диктатура на авангарда.Подобри се положението с награди,изпълнения,издавания и пр.Но липсва необходимата активност.Напр.след провокацията на Милчо Левиев - подава си оставката от съюза,тъй като според него изборите били фалшифицирани-не се взема мерки и напр.радиото продължава да пуска специални самостоятелни рубрики "музика от М.Левиев" и пр.,а той идва всеки ден в съюзния клуб/без вече официално да е член/ и създава настроения. Много слаба е активността на съюза в КИК,където на практика Стършенов продължава да хазяйничи.През юли т.г.той извика Евг.Павлов и му заяви -"ще те уволня защото не си съгласен с моите концепции.През есента на 68г./ имат се предвид партийните събрания за авангарда/ бяха направени грешки, които ще се поправят".Понижи Емил Димитров-парт.член също несъгласен с неговите концепции в системата на КИК. Понижи Ем.Главанаков -известен наш диригент във Варна, за да се из-

Из архивите на ДС

дигне протежето на К.Илиев там- поддръжник на авангарда Йорд.Дафов Тъй като това понижение е явно незаконно Плаванаков протестира по профлиния до Съюза на муз.дейци - но и там Стършенов и И.Илиев са подпредседатели и ...на молбата за нарушение на кодекса на се дава ход.Оставането на Стършенов на поста директор и даже възможността той да стане главен директор удря много силно върху настроенията и ориентацията на партийци и безпартийни. На партийните събрания през есента на 68 след изнасянето на много факти за неговата политика несъвместима с партийната линия и след ясната резолюция, която го цитира поименно и конкретно всички очакваха някаква промяна.Очакваха я и народните артисти.И новите решения на Полит бюро на ЦК на БКП за изкуството бяха посрещнати вече със скептицизъм.Даже някои подхвърлиха:"заприличахме на поповете-неме гледай какво правя, а ме слушай какво приказвам"!Защото тези решения, както и речта на др.Т.Живков пред комсомола през III.69 фактически потвърдиха правилността на резолюцията на парт.организация при СБК от XI 68.Но кадрови изводи няма. Това успокоява и Стършенов и той започна да прави сега вече и сериозни опити да върне К.Илиев на поста гл.диригент във Филхармонията.Остана на ръководния си пост в телевизията и Петър Ступел,който беше един от тримата несъгласни с резолюцията и който допринесе много за пропагандата на авангарда по телевизията-предаването за К.Илиев и др.Остана редакторка и Леа Коен,която на международна младежка среща в Будапеща непосредствено след израелската агресия пред всички чуждестранни делегати защити страстно аг-

Из архивите на ДС

ресията.На този акт присъствува др.Тодор Тонев-секретар на ЦК ДКМС. Леа Коен е една от най-вярлите защитнички на нашия и чужд авангард Остана на поста си и друг авангардист - в радио София- Борис Стефа нов.Спекулира се с формулата за обединяване на хората.Забравя се, че нам не е нужно обединяване на всяка цена, а само на платформата на партията,и че обединяване не значи да ги правим непременно само началници.Нека те си пишат каквото искат, но не бива като заемащи ръководни постове да го налагат за сметка на истинската музика, и държавата да го заплаща.Напр.през 1968г.Стършенов плати две или три хиляди долара на италианското списание Мондо Лирико да помести статии за бълг.музика.В една от тях - за музиката ни след 9 септември изпратена от него, се казва, че в този период нашите композитори са К.Илиев,Л.Николов,В.Казанджиев и, а не се споменаваха даже имената на Ал.Райчев,Дим.Петков,Т.Попов,Ив.Маринов,Ц.Цветанов, Дим. Христов,Д.Тъпков и др.

Оставането на Стършенов става под натиска на др.П.Матев и с мълчаливото съгласие на др.Ф.Кутев.След партийните събрания през 68 г.те се почувствуваха засегнати, понеже разкритото на тези събрания и тяхната резолюция фактически ги критикуваше - т.е.защо е допуснато да се дойде до това положение и какво са правили те.Това естествено засегна тяхната амбиция и сега те гледат до голяма степен да омаловажат ,разтеглят и потулят всичко това.Но в областта на идеологията вакуум няма.Не бива, разбира се, да се взимат крайни мерки. С нашите авангардисти трябва да се води търпелива, спокойна възпитателна работа,защото някои от тях имат талант.Но в никакъв случай

Из архивите на ДС

те и техните поддръжници с партиен билет не бива да остават на ръководни постове и да правят от неправилните [redacted] възгледи, от аристократизма и западните влияния държавна политика. Не е [redacted] добро положението и в Консерваторията където всички авангардисти и много техни поддръжници като Пенчо Стоянов напр. са възпитатели. Не е добро положението и в Съюза на муз. дейци където същите хора са ръководители, и пренебрегват профсъюзната работа, системно отлагат конгреса си.

Сяд статията на Стоян Стоянов срещу натиг „авангард" във в-к „Нар. култура", гласовр я обаждат по телефона ду в къщи и ги заплашвали с побой.

„Марксизъм = догматизъм" - теза на нашия

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

29

Строго секретно!
Екз. № ____

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ I

СЪОБЩАВА: [illegible] "Прогом[illegible]"
ПРИЕЛ: майор Янкулов
на 23.VI.1969 г.

АГЕНТУРНО СВЕДЕНИЕ

ОТНОСНО: Някои въпроси за критиката по повод речта на др. Т.Живков

Още преди две години началникът на управление "Музика" Богомил Стършенов по твърде странен начин изрази своето разбиране за ролята на критиката. Събра веднъж оперните критици) това бе в навечерието на III оперен конкурс 1967 г. и им заяви, че не трябва да пишат нищо критично. На изразен протест отговори грубо, че критикуването ще бъде политическа грешка. Когато все пак бяха разкритикувани някои слабости, Стършенов и Атанас Божков реагираха твърде невъздържано: Стършенов обяви за некомпетентен критикуващият го, а Божков направи всичко възможно за да го уволни от работа.

След речта на др. Тодор Живков за мястото на критикат

Из архивите на ДС

единствено управление "Музика" не взе някакви конкретни мерки за подобряване на кошмарното състояние на музикалната критика. И не напразно сега музикалната критика не е критика, докато в другите изкуства се забелязва явен напредък. Защо критиците не искат да критикуват?

Защото позицията на управление "Музика" и на Съюзите на музикалните дейци и композиторите е изчаквателна, защото не се стимулира критиката. Стършенов още веднъж показа на практика, че не разбира какво означава критика. След критичната статия по повод V общобългарско състезание за певци и инструменталисти, той сам написа статия в "Народна култура" за да каже колко добре е организирал той състезанието, колко са некомпетентни и тенденциозни онези, които си позволяват да критикуват. А самият той не видя и не чу почти нищо от състезанието, защото не е присъствувал на него.

Стършенов, Русков и завеждащ секцията при Съюза на музикалните дейци Константин Ганев на практика правят така, че да не се критикува. Наградите през последните години си ги раздават един на друг и то не за критични материали, а за хвалби. Ненапразно колегите избягват да критикуват, щом Съюзът на музикалните дейци си мълчи.

Вестниците също "нямат вкус" към критични материали и на практика изводите от речта на др. Т.Живков остават на книга и ще минат в рамките на една кампания, вместо да се вземат сериозни мерки за преодоляване на слабостите. Вестниците особено "Народна култура", не желаят твърде критични материали. Там се разсъждава по следния начин: ако критикуваме малко - ще ни се сърдят от ЦК, ако критикуваме много - ще отмине тази кампания и после ще ни изядат онези, които сега

ще критикуваме.

"Дробомир"

23.VI.1969 г.

СПРАВКА:

Атанас Божков е член на БКП и зам. председател на КИК; Богомил Стършенов е н-к у-ние "Музика" при КИК, член на БКП - за същият има непроверен сигнал, че е бил легионер; Димитър Русков е председател на Съюза на музикалните дейци, член на БКП; Константин Гонев не ни е известен.

ЗАДАЧА:

Да направи аналитичен разбор на някои рецензии излязли през последно време и посочи конкретни имена и примери, които игнорират партийната линия и принципите на социалистическия реализъм в музикалното изкуство или създават изкуствен ореол около някои дейци, нестоящи на здрави идейни позиции.

Мероприятие: За проверка на данните и изготвяне на обобщена справка, ще се поиска писмено мнение по този въпрос от б. ат. "Издател" и ДВ "Л" и "Л".

Майор -

Отп. в 3 екз.
1.-др. Иванов
2.-ЛД
3.-VII отдел
Нап. ЛТ/2.VII.1969 г.

Стр.секретно! 2
Екз. № 3

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ VI
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II

СЪОБЩАВА: о.з. "Добрев"
ПРИЕЛ: ст.л-т Янков

С В Е Д Е Н И Е

СЪОСНО: Някои кадрови проблеми в Съюза на музикалните дейци.

Работя в Съюза на музикалните дейци от 1 март 1970 г. Отначало бях инструктор, а по-късно през март 1972 г. завеждащ отдел "Организационен". През есента на 1970 г. бях избран на годишното отчетно събрание на партийната организация за партиен секретар, която длъжност още заемам. В течение на работата ми, ми правят някои впечатления, които искам да споделя.

В Съюза от 18 щатни служители, само двама сме членове на БКП, единият от които е навършил отдавна години за пенсия. Ръководството ни е на обществени начала и не членуват в нашата партийна организация. Останалите щатни служители са безпартийни и някои от тях с минало, което е известно. Получената инерция от предишното ръководство по назначаване без да се проучват кандидатите, продължава и сега. Назначават се хора, неотговарящи политически и идеологически, по приятелски и т.н., в повечето случаи "той е наш човек и ще върши работата". Особено напоследък се сблъсках с такива неща. В ръководството напоследък се издига кандидатурата на Чимитър Козев - член на квартет "Димов" за зам.председател. Той има за всяка овакантила се щатна бройка предложение от негови приятели, които според него са много подходящи. Искам

Из архивите на ДС

да се върна малко по-назад, още след конгреса на СМД през 1970 г. На този конгрес името на гореспоменатия другар не беше известно сато общественик. Тогава по предложение на Богомил Стършенов и Стоян Кралев той влезе в Президиума на СМД и отговарящ за секция "Музикално възпитание". Тук той разви голяма дейност, като по негова инициатива се проведе и Национална конференция по музикално възпитание, на която той изнесе доклад. Взеха се и хубави решения, които обаче си останаха хубави в папките. Така, че името нашумя още повече и от способностите му той да бъде "общественик" с помощта на неговите откриватели и приятели Стършенов и Кралев е предложен за зам.председател на Съюза. Пътувайки в доста капиталистически страни, той се запознава с концертния живот и опита си от него обменя тук в секцията. Не веднъж е споменавал за предимствата на музикалния живот особено във Франция /знае добре френски език и много добри контакти с фирмата Патемаркони/. Отрича направеното до сега за музикалния живот у нас и предлага новите форми, които той копира от там. За тези качества Стършенов искаше да го назначи за директор на Импресарска дирекция, но изглежда, че се намериха ръководители, които сметнаха, че не е подходящ и не беше назначен.

В разговор със зам.председателя на Съюза Константин Илиев ми сподели, че Лозев настоява да бъдат назначавани негови хора, които да го крепят и на следващия конгрес да стане председател на Съюза. Наистина голям апетит за заемане на ръководна длъжност.

Споделям тези неща и не желая да бъда криворазбран. Не съм против издигането на млади кадри, но съм за ленинските принципи за критерия и подбора на кадрите. Издига се кандидатурата на лице, което никога не се е занимавало с обществено-политическа дейност, да не говорим за политическата и идеологическа ориентация. Издига се благодарение на приятелството и знаенето да демагогствува.

"Добрев"

Из архивите на ДС

4

Справка по засечените лица: Димитър Танчев Козев - завеждащ "Музикално възпитание" в Съюза на музикалните дейци, оркестрант в квартет "Димов".

Поръчение: Да ме информира за нездравите прояви, трансфер на валута и контакти с чужденци на хористите от състава на Димитър Русков през време на турнето им в Англия.

Забележка: За Димитър Козев е изготвена справка и уведомено ръководството на КИК.

337

Ст.лейтенант _____

Отпеч.в 3 екз.
№ 1-м-ли Козев
№ 2.XII отдел
№ 3-м-ли Добрев
30.XI.1973 г./ВТ

Строго-секретно! 323
Екз. 1 5

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ПОДЕЛЕНИЕ
№ 314
11.VI 1974
БЕРЛИН

МИНИСТЕРСТВО на ВЪТР. РАБОТИ
Вх. № 8588 1-7- 1974

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Прояви на артисти и музиканти на постоянна работа в ГДР.

Съгласно междуправителствена спогодба в Германската демократична република има на постоянна работа около 350 театрални и оперни артисти и 170 музиканти и естрадни изпълнители.

Същите работят в театрите на 49 града, в оперите на 39 града, в ресторантите и увеселителните заведения на 24 града. Музикантите са организирани в 43 оркестъра, които постоянно се менят по състав и месторабота. Около 40 музиканти свирят в съставите на немските оркестри.

Голяма част от артистите и музикантите работят добросъвестно и допринасят за пропагандирането на българското изкуство и музика. Активно се включват в политически и културни мероприятия, провеждани от партийния комитет и официалните представителства на НРБ в ГДР. Освен това от пребиваването им в ГДР страната ни има и икономическа изгода, като от импресарско право ежегодно получава около 500,000 марки.

В редица театрални и оперни състави на ГДР нашите артисти и музиканти са основна част. Кнозина изпълняват главни роли. Професионалното им майсторство получава висока оценка от

Из архивите на ДС

339

324
6

официалните органи на ГДР.Изказвана е благодарност за оказаната чрез хората на изкуство политическа и културна помощ от НРБ на ГДР.Обаче, наред с положителните прояви, голямият брой на артисти и музиканти в ГДР предизвиква и някои специфични проблеми от политически и морално- етичен характер.

Макар и незначителен брой артисти и музиканти допускат редица отрицателни прояви. Най- разпространените отрицателни прояви сред тези среди са моралната разпуснатост, трансфер на валута, незаконна търговия и дребни мошеничества. Увличат се по западна мода, стремят се да отидат на работа в Западен Берлин, ГФР и др. капиталистически страни.Подобни прояви се забелязват в съпругите и децата им.

В артистите и музиканти на работа в театрите и оперите се срещат по-малко от посочените прояви. Това се обяснява с обстоятелството, че същите имат по-добро обществено положение. В трудово отношение са по-добре устроени. Получават твърди заплати и допълнителни възнаграждения. Музикантите са по-податливи на отрицателното влияние, поради по- ниската им политическа и обща култура.Освен това заплатата им се определя от ангажираността.Това до известна степен ги подтиква да търсят източници за допълнителни доходи.

В някои музикални изпълнители се показва стремеж към създаване на интимни връзки с граждани на ГДР, с цел при нужда да се използват за сключване на брак. Това е стара практика, която отново се подема и е подчинена на нежеланието им да се върнат в страната.

Отрицателните прояви допускани от някои артисти и музиканти по всяка вероятност се дължат на следните обстоятелства:

Импресарската дирекция допуска да идват на работа в ГДР и лица без необходимата политическа и морална устойчивост.

Из архивите на ДС

340

325
7

Не са малко случаите, когато отделните артисти и музиканти, знаейки нуждите на ГДР от тези кадри, посещават ГДР по частен път и лично уреждат постъпването на работа. Същата поставена пред свършен факт сключва договори с тях и с това фактически узаконява оставането им в ГДР.

Продължаване срока на паспортите на артистите и музикантите от консулската служба при посолството на НРБ в ГДР само въз основа на писмото на Централното театрално-сценично бюро на ГДР, което поради липса на свои кадри е заинтересовано да ги държи на работа, те осигуряват пребиваването си в ГДР за неопределено време. Престоят им в ГДР от пет, десет и повече години, недостатъчната политическа и идеологическа работа, далеч от непосредствен контрол от една страна и от друга знаейки, че ГДР има нужда от тях, с принизено чувство за добросъвестност, те използуват и непозволени средства и начини за решаване на личните си проблеми. Това води до засилване на еснафсвото, алчността към забогатяване и стремеж за отиване на работа на Запад, където смятат, че ще бъдат по-добре оценени и ще получават много пари. Някои от тях, които са получили разрешение, след изтичане на определеният им срок искат продължаването на същия и при отказ остават да живеят и работят като ~~невъзвръщенци~~ бегълци.

Поради голямата разпръснатост артистите и музикантите не са обхванати с достатъчно агентурно наблюдение и затова погледът ни върху тяхната дейност не е пълен. За тези, за които има сигнал за бягство търсим помощта на немските другари.

С цел подобряване на агентурно-оперативната работа сред тези среди и пресичане на отрицателните прояви ще работим заедно със заинтересованите поделения за установяването на вражеския контингент, вербовка на агентура на места, където концентрацията им е по-голяма. Ще се вземат мерки за ограничаване възможностите да уреждат продължаване на престоя си в ГДР чрез връзки.

Фотокопие в тома на 31-7-Ун.-Х-Х

ПОЛКОВНИК: Бор...

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно

Екз. № 2

12

ДО НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I,У-НИЕ VI ДС

Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА
от ст. лейт. Янков – отделение II,I отдел

ОТНОСНО: Проведен разговор с др.Александър Нейнски, член на БКП и председател на Съюза на музикалните дейци /СМД/

Др. Началник,

На 24.IX.74г. проведох разговор с др. Нейнски по въпроси, отнасящи се до музикалния живот у нас, а така също засегнахме проблеми относно ръководството на СМД и атмосферата в Консерваторията.

От разговора ми стана известно следното:

Др.Нейнски сподели за недоволство и възмущение, което съществувало сред музикалните среди от зам.председателя на Комитета за изкуство и култура Иван Маринов. Нейнски го охарактеризира като груб, користен и нахален ръководител. Маринов бил заявил, че този народ може да се управлява с пари или с камшик и тъй като той нямал пари използувал камшика. Особено много се говорело за носенето на пистолет от Маринов, което той демонстрирал пред хората. Нейнски изказа опасение, че фигурата на Маринов на този пост ще обезвери музикалните дейци.

Из архивите на ДС

13

Понастоящем Маринов щял да вземе доцентура в Консерваторията без да е заслужил това. Благодарение на характера на последния са се получили напразни конфликти с Димитър Узунов, в резултат на което същият се е оттеглил от поста си в опера̀та. Някои(от професорите като Георги Златев Черкин, Димитър Русков и(някои други са се обръщали към Нейнски с въпроса "на къде отиваме", "как може така да се ръководи" и пр. Нейнски и Димитър Русков възмутени от начина на ръководство от на Иван Маринов искали да отидат да работят в Пловдивската консерватория. Маринов се стремял да завдеме всички ръководни места в музикалния живот у нас. Подготвял е отстраняването на диригента на Филхармонията Димитър Манолов, за да станел той главен диригент. Нейнски изказа мнение, че изнесения тържествен концерт в СССР по повод дните на българската култура не е бил на необходимото художествено ниво. Пред Нейнски някои съветски другари били изказали недоумението си от програмата. Те се очудили как може българите да поднесат такава програма, след като сме имали големи артистични и вокални възможности. В програмата са преобладавали повечето филмите. Според Нейнски е било неподходящо за такъв концерт послучай тържеството и победата на социализма у нас и успехите, които сме постигнали да се пее арията на Борис Годунов. Цигуларката Стойна Миланова е изпълнила на цигулка музикално произведение, което е било мрачно по дух и съдържание, чийто основен мотив е бил робството. Др. Нейнски сподели мнение, че ако Иван Маринов не бил зам.председател на КИК никога не биха му поверили отговорната задача да дирижира на такъв концерт, тъй като данните му за диригент за такава проява не били на необходимото ниво. Самият Маринов бил сценарист, постановчик, диригент и режисьор на програмата.

Нейнски недоумявал как може на човек като Ив.Маринов да се повери такъв пост. Маринов бил известен на музикалния свят със своето минало и прояви, "но независимо, че е имал прояви

Из архивите на ДС

343

в младите си години, продължи Нейнски, обществото би търпяло такава личност, ако той с дейността си на този пост допринася голяма полза на държавата, въпреки някои негови слабости като човек, но ползата от Маринов е била малка, а вредите големи".

По въпроса относно бъдещия конгрес на СМД, който трябва да се проведе през месец ноември тази година, др.Нейнски сподели някои мисли и предложения за сегашното ръководство на Съюза.

Той самият нямал желание да остане повече там, тъйк като пряката му преподавателска дейност страдала от това.

В ръководството на Съюза щели да бъдат привлечени нови хора с оглед увеличаването на секретарите и зам.председателите. Очертавало се за зам.председател на СМД да се избере Димитър Русков - щатен. Димитър Коцев - за зам.председател - щатен и Стоян Кралев - зам.председател. За секретари имало вероятност да се привлекат Самуел Челеби Видас,член на БКП, преподавател в БДК, който щял да отговаря за творческата работа на Съюза.

Евгени Ганчев,член на БКП, оркестрант от Филхармонията щял да бъде секретар по организационните въпроси.

Емил Янев - преподавател в Музикалното училище бил предвиждан също за секретар.

Друг въпрос, по който др.Нейнски взе отношение беше атмосферата в Българската държавна консерватория.(

Той каза, че атмосферата е била нетърпима. Съществувало е корупция, доноси, безпринципно се решавали въпроси, свързани с даване на научни титли на хора от бивш произход. Назначавали се лица от нелоялни към властта, така например Божидар Паунов бил назначен за завеждащ учебни служба. Партийната работа и ръководството не били на необходимото ниво. Издигали се млади хора на възлови места, които макар, че са партийни членове, не смеели да реагират на съществуващите нередности,

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

15

344

поради зависимостта им от старите професори, от които зависело тяхното хабилитиране. Така например парт.секретар Роса Колева очаквала доцентура и била "по-тиха от водата и по-ниска от тревата", както дословно се изрази др.Нейнски.

Стила и метода на ръководство, обучение и възпитание на студентите бил стар и Консерваторията се била върнала в своето развитие с много години назад. Голяма вина и роля имал настоящия ректор - Александър Райчев, който проявявал непростима незаинтересованост към проблемите на академията.

Нейнски го определи като
Както се изрази Нейнски, БДК е затънала в едно непроходимо тресавище,изразяващо се в интриги, клюки, доноси и гонене на лични цели и амбиции. Студентите са били свидетели на котерийните борби между преподавателите и се надсмивали и подигравали.

Фигура, която допринасяла за нездравата обстановка в БДК е бил Петър Кърнаров, член на БКП, който създавал напрежение във факултета поради проявяваната от него по някои въпроси безпринципност. Много от преподавателите са имали студенти доверени лица, които подслушвали какво се е коментирало по адрес на техните патрони, което също допринасяло в БДК да се ширят слухове, клевети и лъжи.

юБлагодарих на др.Нейнски за проведения разговор и се уговорихме в близко време да се срещнем и поговорим по-задълбочено по този проблем.

Справки по засечените лица:

Александър Райчев - член на БКП, народен артист, лауреат на Димитровски награда, народен представител, Ректор на консерваторията, Димитър Ганчев Козев - известен на службата.

Димитър Русков - професор, член на БКП

Стоян Кралев - диригент на хор "Мадригал" на работа в ЦК на БКП.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

16

Самуел Челеби Видес – диригент, член на БКП, преподавател в БДК

Евгени Ганчев – член на БКП, оркестрант във Филхармонията

Емил Янев – засича се за първи път преподавател в Музикалното училище

Божидар Паунов – зав."Учебна служба" в БДК, засича се за първи път

Петър Кърнаров – член на БКП, професор, декан на инструменталния факултет.

345

Мероприятия:

1. С цел изясняване обстановката, тенденциите, проявите на някои лица в БДК, съществуването на групички сред преподавателския състав, ще се проведат беседи с проф. Димитър Русков –член на БКП; доцент Крум Ангелов –член на БКП; проф.Лили Атанасова –член на БКП; професор Сава Димитров–член на БКП и със Самуел Челеби Видас – преподавател в Консерваторията– член на БКП и съобразно получената информация ще се изготви справка до ЦК на БКП.

2. Ще се поставят задачи на аг."Семерджиев в тази насока

3. Чрез ще се установят кандидатите за научни титли и за политически неблагонадеждните ще се изготвят справки и ще се предложи да не бъдат допуснати за хабилитиране.

4. Божидар Паунов ще се изучи и ако се окаже неподходящ ще се предложи чрез ръководството на БДК да бъде отстранен от заеманата от него длъжност.

Горното за сведение.

Ст.лейт.:

Нап. в 3 екз.
№1–ЛД БДК
№2–VIIотдел
№3–~~срВ.Стоянов~~ на зам СМО.
Изп.Янков

Строго секретно!
Екз. №___

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ VI

С В Е Д Е Н И Е

На 7 декември 1974 год. оркестрантите ЕМИЛ КЬОСЕВ и АТАНАС ЗЪРЛАРОВ станаха изменници на Родината по време на турнето на Соф.филхармония в ГФР. Във връзка с това ръководството на СДФ в лицето на гл.диригент Д.Ненолов, парт.секретар В.Костов и председателя на съюзния комитет В.Аргиров счита за свой дълг да изложи някои факти, които е необходимо да станат достояние на ръководството на ГФР.

АТАНАС ЗЪРЛАРОВ е член на СДФ от два месеца. Същият бе крайно необщителен, затворен и не дружеше с никого.

Не така обаче стои въпросът с Емил Кьосев, които искаме накратко да изложим и заедно с това да обърнем внимание на едно според нас крайно нелоялно положение съществуващо в СДФ и по-точно застрашаващо работата и връзките на филхармонията с органите на ГФР. Считаме, че случаят с Кьосев е до голяма степен резултат на това положение.

В продължение на няколко години Кьосев е предизвикателно вината временно за една година, като това е ставало след голям спор в художествения съвет. Определено против неговото утвърждаване за редовен член на СДФ бяха главния диригент, парт.секретар и председателя на съюзния комитет. Така беше и на съвета състоял се в края на миналия сезон. Причините за това са следните: По време на турнето на СДФ в Унгария през 1972 год. той непрекъснато пиянствуваше и с поведението си нанесе удар върху престижа на филхармонията. Същата година той беше спрян от органите на ГФР и не пътува с оркестъра за Англия. При връщането от неуспялото за него непристойни прояви в залата "България, предизвикали намесата на органите на народната милиция. Гореизложеното оформи у нас мнението, че Кьосев е едно морално и идейно неустойчиво човек и че мястото му не е във филхармонията.

Из архивите на ДС

Въпреки това Кьосев бе отново преназначен за една година. Считаме, че това е резултат от покровителството му от инспекторката Мария Николова.

Преди заминаването на оркестъра за Франция през пролетта на 1973 год. се състоя една от рядко провежданите срещи на др.Янко Янков от МВР с главния диригент и парт.секретар, на която присъстваха Николова и зам.директора Илия Липавцов. На тая среща Янков ни информира за някои решения на ръководството на МВР във връзка с турнето във Франция и отбеляза, че има колебание за пускането на Кьосев. В това време влязоха Иван Пеев и Здравко Аспарухов, застъпиха се за Кьосев, след което Янков каза:" След като тези двама комунисти гарантират за Кьосев, ние ще го пуснем да пътува с вас", на което парт.секретар възрази:" аз не бих гарантирал за Кьосев", но никой не му обърна внимание. От тогава до сега Кьосев пътува със СДФ в чужбина.

Казаното до тук далеч не изчерпва всичко, което може и трябва да се каже по този **хххх** въпрос, но ние се надяваме, че ще имаме възможност да споримо това лично при една среща с ръководството на МВР.

Това, което искаме да подчертаем е, че през цялото си пребиваване в СДФ, Кьосев се ползуваше от закрилата на Николова. Неговите прояви и простъпки се премълчаваха, омаловажаваха и често оставаха ненаказани.

Тъй като няколко пъти споменахме името на Николова, считаме за необходимо да кажем, че тя има не малко и преимуществено от**рицателно** влияние в живота на филхармонията, поради което искаме да ни се даде възможност да изясним този въпрос пред ръководството на МВР.

На това, че същата има амбицията да ръководи СДФ, че плаши хората с връзките си с МВР, че посрещна на нож назначаването на Дим.Манолов за главен диригент, несъобразявайки се с факта, че той е назначен по решение и с пълната подкрепа на висшестоящите партийни органи, включително и на члена на Политбюро и секретар на ЦК на БКП др.Ал.Лилов, който му е изразил своята и лично на др.Т.Живков радост и удобрение, че именно той ще застане начело на филхармонията ние сега не искаме да се спираме.

Бихме искали да отбележим ненормалната връзка, която

съществува между ръководството на СДФ и органите на МВР, вина за което има до голяма степен Николова.

Очевидно тя е присвоила правото да представлява МВР във филхармонията и обратно кога и кой й го е възложил, на сегашното ръководство на СДФ не е известно. Според нас това е неправилно тъй като тя е безпартийна и личните й качества и амбиции често стават причина нещата да не вървят както трябва. Стремежа й да запази непременно само за себе си монопола за поддържане на контакт с органите на МВР(а така лесно се печелят приятели, респектират се хората и се прокарват лични тенденции) е недопустим, вреден и силно дискредитира и пречи на работата не само на парт.организация и ръководството на СДФ, но според нас и на органите на МВР. Пряко последствие на това е липсата на какъвто и да било контакт и взаимодействие на органите на МВР с ръководството и партийната организация на СДФ. Изключение в това отношение направиха другарите К.Костов и Мл.Младенов, които при пътуванията си със СДФ в ГДР и ГФР установиха контакт с ръководството на филхармонията така както трябва.

Във филхармонията съществува мнението, че Николова определя кой да пътува в чужбина и кой не, че тя оформя становището на органите на МВР за филхармонията, по повод на което отделни оркестранти, като Петър Васев правят изявления :"Няма тук партийна организация и партиен секретар - има Мария и милицията...".

Всичко това довежда до изместване на центъра на тяжеста, създава условия за разцепление на хората, пречи на работата на ПО.

Това е стар и болен въпрос и ние отдавна имаме намерение да го поставим пред ръководството на МВР. Станалият инцидент ни даде повод да сторим това.

Ние се обръщаме с молба за една среща на главния диригент и парт.ръководство на СДФ с ръководството на МВР за изясняване и регламентиране на тези въпроси с цел да се установят нормални отношения между МВР и СДФ.

Гл.диригент:/п/ не се чете

Парт.секретар: /п/ не се чете

Председател на
Съюзния комитет:/п/ не се чете

9.XII.1974г.
Бадгодесберг ГФР
С о ф и я

23

Строго секретно!
Екземпляр № ____

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Предстоящият VIII конгрес на Съюза на музикалните дейци /СМД/.

На 27 и 28.XII.1974 година в София ще се проведе VIII конгрес на Съюза на музикалните дейци.

В работата на конгреса ще вземат участие 484 представители от цялата страна, от които 358 са мъже и 126 - жени. От тях 227 са членове на БКП, 6 на БЗНС, 27 на ДКМС и безпартийни 224, делегати АБПФК - 18. Сред делегатите има 14 професори, 5 доцента, 2 герои на социалистическия труд, 14 народни артисти, 53 заслужили артисти, 15 лауреати на Димитровска награда, 2 заслужили дейтели на изкуството и 237 орденоносци.

Поканени са на конгреса да вземат участие гости от ГДР, Полша, Чехия, СФРЮ и Румъния, като до днешна дата са пристигнали само представители от Полша.

Във връзка с провеждането на конгреса разполагаме със следните данни:

Според НИКОЛАЙ НИКОЛОВ - режисьор в Операта, безпартиен, в средите на музикалните дейци, че зам.председателя на СМД БОГОМИЛ СТЕФАНОВ имал желанието и проявявал стремеж да поеме в свои ръце ръководството на Съюза, външно

Из архивите на ДС

обаче той не афиширал намеренията си и открито не заставал против АЛЕКСАНДЪР НЕЙНСКИ. От своя страна НЕЙНСКИ е споделял пред някои лица, че не желаел да остане председател на СМД, но според НИКОЛОВ същият не е взел категорично решение по този въпрос. Между ръководството на СМД и зам. председателя ИВАН МАРИНОВ са се проявили известни противоречия, което обстоятелсто било възможно да се използува от КОНСТАНТИН ИЛИЕВ и БОГОМИЛ СТЪРШИНОВ за "разчистване на сметките" с ИВАН МАРИНОВ. Допуска се, че конгреса било възможно КОНСТАНТИН ИЛИЕВ да направи изказване, насочено против ИВАН МАРИНОВ. Ако това станело, НЕЙНСКИ, предвид положението, което заемал, щял да запази неутрална позиция.

350

Критични бележки по адрес на ИВАН МАРИНОВ било възможно да отправят делегатите от Софийската народна опера ПЕТЪР ЩЪРБАНОВ,и МИТИ ПИНКАС и ВЕНЕЛИН КРЪСТЕВ, които имали лошо отношение към ИВАН МАРИНОВ. Неясна позиция понастоящем имал МИХАИЛ ХАДЖИМИШЕВ, но по всяка вероятност можел да "инстриганствува" между ИВАН МАРИНОВ и тези, които биха били срещу него.

Всичко това е било известно на ИВАН МАРИНОВ и същият нямал намерение да вземе отношение, ако бъде критикуван на конгреса от горепосочените лица с цел да не изостря атмосферата на конгреса.

С ВАСИЛ ЛАЛОВ, зам.генерален директор на Главна дирекция "Българска музика" е водил разговор сътрудника на ЦК на БКП др. СТОЯН КРАЛЕВ, който внимателно го посъветвал да се изкаже на конгреса по въпроса за изграждането на Съвет по музиката. ЛАЛОВ бил отказал под претекст, че не е бил компетентен по въпроса. В разговор по телефона НЕЙНСКИ

Из архивите на ДС

351

също проявил интерес дали ЛАЛОВ ще се изкаже на конгреса. Какъв е бил отговорът на въпроса не ни е известно.

ЙОРДАН ОПЪЛЧЕНСКИ – зам.директор на Софийската народна опера, също знаел, че сред отделни членове на СБК и СМД, чийто имена не споменал, се долавяли настроения срещу ИВАН МАРИНОВ.

НИКОЛА ВАСИЛЕВ – партиен секретар на Операта допуска, че на конгреса делегатите от Операта могат да повдигнат въпроси, касаещи битовите условия, при които летуват членовете на СМД.

С други данни за провеждането на конгреса на Съюза на музикалните дейци не разполагаме.

София, _____ 1974 г.

Отп. в 2 екз.
№ 1 –
№ 2 –
Изп. Кутелов
Нап. В.Петрова
26.12.1974 год.
С о ф и я

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно

Екз. № 4

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I

СЪОБЩАВА:аг."Божидар"
ПРИЕЛ:подп.Ив.Янкулов,
на 21.I.1975г. в 11ч.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: получени данни за някои от музикалните институти и прояви в столицата

1. Конгрес на Съюза на музикалните дейци

Като устно вече ви информирах около конгреса не се получи нищо особено и обезпокояващо.

За да остане на поста председател на СМД, проф.Александър Нейнски е поставил пред съответните инстанции изричното условие: Иван Маринов да напусне заеманата от него длъжност зам.председател на ККИ. Ал. Нейнски бе преизбран на своя пост, а Маринов си остана на поста.

Иван Маринова, обаче се намира в голяма изолация в музикалния свят по всички въпроси – предимно творчески. Сочи се като причина за това несговорчивостта му и антипатичен характер. Последиците от това положение на нещата могат да бъдат много тежки.

II. Постановката на операта "Цар Калоян" от Панчо Владигеров

Тя се състоя в Софийската опера на 12.I.75г. и бе очаквана с огромен интерес. Фундаменталното за цялата българска музика произведение на П.Владигеров е поставено от Михаил Хаджимишев, музикално ръководство – Александър Владигеров. Режисьорската работа и постановката са лоши, нетърпимо лоши. Поведението на артистите е изкустве-

Из архивите на ДС

353

неубедително / че стоят като пънове е най-малкото/,декорите,костюмите и пр. са наивни, примитивни, концепцията е слаба и за каквото и да е сравнение с музиката не може да става и дума. Режисьорът не е разбрал драматургията на операта. Някои реалистични детайли са решени принципно неправилно, напр. народните сцени, които сами по себе си са много внушително написани от композитора. В тях народът в постановката на Хаджимишев играе пред царя-победител в сиви износени дрешки, без никаква украса. Ако с това се цели да се подчертае разликата между класите - методът е лъжлив. Именно в такива моменти народът показва класовото си самочувствие /великолепно почуствувано в музиката/ и с разкошните ни носии. Още - царицата в много сцени е гологлава, както в Средновековието са ходили само блудниците. Защо? Или вестителят седи спокойно, докато царят е прав - защо? и т.н.

Ръководството на оркестъра е добро, но вокалната работа с артистите е твърде форсирана. Изобщо - твърде прибързана и лекомислена сценична реализация на най-голямото може би българско оперно произведение. Толкова ли много класически опери имаме, та да имаме право да се отнасяме тъй с тях? Публиката с възторг приема музиката, но чувствува голямите недостатъци на сцената. Режисьорът е изложил своите възгледи в печатната програма, в която са подчертани негови важни грешни разбирания. Програмата се прилага тук. Изобщо, има място за много размисли. Впечатленията са лични.

Справка:

Михаил Панчев Хаджимишев,режисьорв Соф.нар.опера, безпартиен, от буржоазно семейство, поклонник на западното буржоазно изкуство и култура.

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

Задача:

1. Да се срещне и разговаря с Пенчо Стоянов, Любен Динолов. Ан.Абаджиев и др. във връзка с постановката на "Калоян" и вземе тяхното мнение за нея, както и на други музиковеди, с оглед най-обективна и пълна оценка.
2. Да направи списък на връзките си в чужбина - капиталистическите и социалистически страни, с кратки характеризиращи данни, степен и основа на близостта им, възможност за контактуване.

Мероприятие: Да се вземе мнението за операта и от на аг.аг."Петър","Николай","Георги", "Одилия" и др., след което изготви от отдел VII информация за ръководството на управлението.

Подп.:_____

Нап. в 4 екз.

№1-РД №
№2-отдел VII-VIу-ние
№3-ВГУ
№4-отделение II-I-VI-ДС
Изп.Янкулов
София,21.II.75г./нап ЗС

Лилия Семова (с.м.-собств.)

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

88

Строго секретно!
Екз. № 3

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I

Съобщава: аг. "Божидар"
Приел: полк. Янкулов
на 24.X.1975 год. в 11 ч.

АГЕНТУРНО СЪОБЩЕНИЕ

ОТНОСНО: Поиздържана статия за фашизма и музиката в биолетина "Музикални хоризонти", кн. 4, 1975, стр. 137-143.

Източникът научил, че от Съюза на музикалните дейци било възложено на музиковедката Лилина Семова написването на статия, посветена на много важен исторически и идеологически проблем, но нейното съдържание буди недоумение /меко казано/.

Описанието на исторически събития и факти е повърхностно. Никъде не е изтъкната класовата и партийна демагогия на национал-социализма и оттук липсва правилен поглед и тълкуване на нощата. С лека ръка големи музиканти от миналото са причислени към духовните предвестници на хитлеровия строй – Вагнер, Р.Щраус, Брукнер, също от по-новите Шилингс, Резничек и др. И при най-добро и толерантно отношение читателят не може да си даде никакъв реален отговор защо национал-социализмът обосновавал цялата си културна политика с класическото /немско/ изкуство, и какво спечели и загуби с това, а също бо ли отговорно пред историята изкуството от тази гавра с него. Вместо това, получава се идеологическа бъркотия, която на места се превръща в явна [illegible]

Из архивите на ДС

Естествено, за марксистки анализ или поне отношение и дума не може да става.

Има и ярки фактически грешки. Напр. Брукнер категорично е наречен "полски композитор" /стр. 138/, а той е чист австриец, една от големите гордости на австрийската музика през XIX в.; големият съвременен режисьор Райнхардт е причислен към музикантите /стр. 142/ и пр. А историята с опозицията на големия диригент Фуртвенглер към хитлеровия режим е разказана нелепо и неправилно и приключва фактически в негова вреда. Тя противоречи на истината, казана кратко и просто например в "Музикалния речник" на Хорст Зеегор /_____
_____ /: "По време на фашизма /той/ е силно ограничен в художествената си дейност...", стр. 306 /"_____
_____"/

Такъв невярен, идеологически и исторически напълно неиздържан материал за втори път се появява в Бюлетина на СИД. Първият бе една статия за Вагнер и Верди – печатана в кн. 9, 1973, и написана от М.Костакева. Тогава източникът със специално писмо обърна внимание на ръководството на СИД, но макар че известна част от него се убеди в естеството на случилото се, за авторката не бяха предвидени никакви санкции. Тя не даде обяснения и случаят благодарение на В.Найденова остана в тесните предели на редколегията. Недавно – след доста време Костакева написа отговор до източника, изпълнен с неиздържана наглост и агресивност и с нова фалшификация на данните /за случая съм Ви информирал/.

"Божидар"

СПРАВКА:

Лилияна Сомова и Мария Костакиева са музикални критици, с модернистични предпочитания, безпартийни.

Из архивите на ДС

90

ЗАДАЧА:

Да направи обзор на бюлетина на Съюза на музикалните дейци, като обърне внимание главно на отрицателните тенденции грешки и слабости, допускани на страниците му. Да дадо и кратка характеристика на редакторския колектив.

МЕРОПРИЯТИЕ:

Да се издири статията на Л.Сенова и дадо за оценка на специалист /друг агент или ДВ/, след което изготви информация за ръководството на МВР; Да се изучи Сенова.

Забележка: Сведението е правдоподобно и на агента може да се вярва.

София, 24.XI.1975 г.

Полковник:

357

Нач. в 3 екз.
1-РД № 36313
2-VII отдел
3-отделение II-1-VI
нач. ВЗ/21.XI.1975 год.

37 147
44

Строго секретно!
Екземпляр № ____

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

за проявите и поведението на някои оркестранти от Софийската държавна филхармония зад граница

Съгласно сключен договор между Българска импресарска дирекция и западногерманския импресарио д-р ГЬОРЕ, от 20.XI. до 14.XII. 1974 година Софийската държавна филхармония е гастролирала в ГФР, Белгия и Австрия.

За доброто представяне на нашия пръв симфоничен оркестър на Запад, голям дял има диригента, ръководството и оркестрантите, които със своето поведение, чувство за патриотичен дълг не дадоха възможност на заинтересовани кръгове да опорочат музикално-художествените изяви на филхармонията. Въпреки това, през време на турнето, намерили място за изява и лица, които с държанието и поведението си са компрометирали името на българския музикант и гражданин.

Цигуларят КОНСТАНТИН СПАСОВ КРЪСТАНОВ, член на БКП, женен, с едно дете, установил контакт в град Марбург - ГФР с познатия му КОНСТАНТИН АНГЕЛОВ ПОПРУСИНОВ, лекар по професия, специализиращ от 1968 година досега на частни разноски в университетската клиника по нуклеарна медицина и негов приятел немец. КРЪСТАНОВ от своя страна е запознал ПОПРУСИНОВ и приятеля му с колежките си АГНЕСА МИЛЕВА МИТЕВА, БЛАГОВЕСТА ВЛАДИМИРОВА ЕВРОВА и МИЛА ГЪРЧЕВА КОЦЕВА, женени с деца. Цялата компания е посетила ресторант и дискотека, където консумацията била заплатена от ПОПРУСИНОВ. В дискотеката МИЛА КОЦЕВА е танцувала модерни танци в неприличен външне вид. В последствие горе-

Из архивите на ДС

359

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

38 143 1ф

посочените хора посетили дома на ПОПРУСИНОВ и там
са започнали оргии, уронващи моралния облик на българския гражданин. В упоменатия дом са престояли почти до сутринта на другия ден без този контакт и гостуване да са били разрешени от ръководството на филхармонията.

Оркестранта КРЪСТАНОВ е извършил трансфер на валута на стойност 50 канадски долара и 50 западни марки, за което му е бил съставен акт при връщането му в НРБ от митническите власти. Същият е посетил познато нему германско семейство, от което е приел под формата на подарък стари износени детски дрехи и играчки.

За ПОПРУСИНОВ разполагаме с данни, че бил много контактен, разполагал с финансови средства и парадирал с имената на известни наши дейци. Същият и при други гастроли на наши музикални състави е установявал контакт с колективите и ги следвал из градовете и държавите, където са изнасяли концерти. Правело впечатление, че е купувал спиртни напитки и черпел нашите артисти. Нагъл и нахален с поведението и държанието си се стигнало дотам да бъде изгонен от ръководството на филхармонията от хотела, където са били отседнали оркестрантите.

Също така разполагаме с данни, че диригента ДИМИТЪР АНТОНОВ МАНОЛОВ, , член на БКП е

Оркестрантът ВЛАДИМИР СТЕФАНОВ ГАНЕВ, женен, безпартиен, на същото турне е извършил трансфер на валута, като е изнесъл 100 лв. български пари и 20 западногермански марки, за което на митницата в НРБ му е бил съставен акт. За същия разполагаме с данни, че и при други свои излизания зад граница е изнасял незаконно валута, а също така е получавал от свои роднини, живеещи на Запад големи суми пари, впоследствие които е депозирал у нас като суми, получени от командировката, с което е ощетявал държавния бюджет, тъй като за тях не е платил законния данък.

През време на горепосоченото турне от състава на Софийската държавна филхармония се обявиха за невъзвръщенци оркестрантите АТАНАС ВАСИЛЕВ ВЪГЛАРОВ и ЕМИЛ ЖОРЖ КЬОСЕВ - членове на ДКМС. Двамата

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

са били в постоянна компания с българина ГЕОРГИ МИХАЙЛОВ, известен на нашето посолство в Бон с вражеските си прояви. ВЪГЛАРОВ и КЬОСЕВ са излизали многократно в капиталистически страни. През 1973 година КЬОСЕВ по настояване на ръководството на филхармонията беше включен в състава пътуващ за Франция и Швейцария, въпреки че непосредствено преди това . По наше настояване към него бяха насочени комунисти и му беше създаден благоприятен климат за работа и общуване. Подобна грижа към него не е била проявена по време на турнето в 1974 година, вследствие на което същият е останал без контрол.

Според наши източници, след завръщането на оркестъра от горепосоченото турне, партийната организация, съюзният комитет и комсомолската организация не са се занимавали с прояви на цитираните по-горе лица.

_____ 1976 година

София

100

Строго секретно!

Екз. №2

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I, УПРАВЛЕНИЕ VI ДС

Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ст.лейт.Янков – отделение II

ОТНОСНО: проведена беседа с Геоорги Черкин.

Др.Началник,

Днес, 7.V.1976 г., проведох беседа с др. Георги Черкин, син на проф. Георги Златев Черкин, относно предстоящия I конгрес на СБК. Черкин е разговарял с баща си, който е бил в добри отношения с някои от старите композитори. Становището на бащата и сина е, че председател на СБК би следвало да стане Александър Райчев, който като творец бил много по-голям отколкото Димитър Петков, а също така имал и необходимия голям обществен кредит. Не било подходящо неговото оставане като ректор на Консерваторията, тъй като имал отношение повече към творческите проблеми, отколкото към администрирането. Най-подходящото място за него било председател на гореупоменатия съюз.

Из архивите на ДС

Според тях Димитър Петков не бил полезен много, тъй като не работел продуктивно на постовете, които заемал, т.е. директор на Операта и председател на СБК.

Евентуални кандидати за мястото председател били: Александър Танев, но той нямал шансове; другият кандидат - Димитър Христов, се радвал на повече авторитет и престиж, но му липсвали организационни възможности и обществена популярност.

СПРАВКА ЗА ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Александър Райчев, Александър Танев, Димитър Христов, Димитър Петков - композитори, членове на БКП.

СТ.ЛЕЙТЕНАНТ:

Нап. в 2 екз.

изп. Янков
№ 1 - ЛД СБК

№ 2 - VII отдел

нап.МС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

167

Строго секретно!
Екз.№ 1

VII
МВР — ... ЕНИЕ VI-ДС
Вх.№ 9628 / 0. XI. 1976 г.

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА
от ст.лейт. Янков- отделение II

ОТНОСНО: Кольо Константинов Попов

Др.Началник,

На 22.XI.1976г. от Съюза на музикалните дейци ми съобщиха, че техния служител Кольо Константинов Попов не се е завърнал в България. Същият е заминал на 22.VIII.1976г. за Байройт-ГФР, командирован от СМД на Вагеровите тържества.

Попов е характеризиран от колегите си като тих и скромен човек, без лоши прояви.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА

Кольо Константинов Попов, род.19 XII.1946г. в Велинград, безпартиен, неженен, засича се за пръв път.

МЕРОПРИЯТИЯ

Ще се вземе паспортната преписка на Попов, с цел получаване на по-пълни данни за него

Ще се уведоми Софийско гр.у-ние МВР за отношение.

Ст.лейт. ...

Нап. в 3 екз.
№1- ЛД СМД
№2- VII отдел
№3- Соф.гр.у-ние МВР
Изп.Янков
София, 24.XI.76г./нап.3С

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

I Р-НО У-НИЕ МВР
ОТДЕЛЕНИЕ ДС
Линия: "ЦО"

Строго секретно!
Екз.№ 1

Изучаване на гр.живот и настроенията сред българските граждани, гостуващи в СССР

Разработване на творческата интелигенция

Р А З В Е Д В А Т Е Л Н О С Ъ О Б Щ Е Н И Е

Р—У РАВЛЕНИЕ VI-ДС
№ 9596 от 30. XI. 1976 г.

СЪОБЩАВА: аг."Цветанов"
ПРИЕЛ: подп.Койчев на 23.11.76 г. от 16 часа в я/к "Бор".

ОТНОСНО: Никола Чернаев - цигулар в Музикалния театър, засича се за първи път.

Източникът съобщава, че негов приятел се е срещнал с Никола Чернаев от Музикалния театър - цигулар, на 17.11.76 г. Той е споделил впечатленията си от посещение по Дунава в Съветския съюз - Сулина и е разправял, че руснаците нас и след 50 години не можели да ни стигнат. Били бедни и много изостанали. С приятели са били на почерпка и Чернаев е разправял следния виц: "На какво прилича България? - На банкетна зала на СИВ", който идвал у нас, ядел и пиел и подаръци получавал, а народа го пращали в производството.

"Цветанов'

СПРАВКА ПО СВЕДЕНИЕТО: _

Чернаев е цигулар в Музикалния театър и често пътува в чужбина.

Агентът е проверяван и може да му се вярва.

ЗАДАЧА:

Да изучава връзките на Чернаев и пред кой какви вражески изказвания ще направи.

Из архивите на ДС

365

МЕРОПРИЯТИЯ:

Препис от сведението ще се изпрати на VI у-ние ДС за сведение и вземане на отношение.

ПРИЕЛ СВЕДЕНИЕТО: Дойчев

Написано в 3 екз.
1 - СГУ-информация
2 - VI у-ние ДС
3 - РД 35766/74 г.
Изп: Дойчев
Нап: Т одорова
София, 25.11.76 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

ДИМ.Р-НО У-НИЕ МВР
Държавна сигурност

СЪОБЩАВА: аг."Кубрат"
ПРИЕЛ: полк.Сурлев
на 17.II.77 г. в 13.00 ч.
я/к "Снежанка"

С В Е Д Е Н И Е

1307

ОТНОСНО: Изказване на Симеон Фетваджиев – методист при отдел "Изкуство и култура"– ДРНС.

Източникът съобщава: На 27.I.77 г. мой приятел се е срещнал със Симеон Фетваджиев – методист при Димитровски РНС, отдел "Изкуство и култура". Разговаряли са за новата премиера на Софийската народна опера "Андре Шение". Наскоро Фетваджиев я бил гледал и останал очарован. Съдържанието било категорично антирево люционно. Действието ставало по време на френската революция, но можело спокойно да се отнесе и за нашата действителност и за наша та революция. В операта революционерите били рисувани като мракобесници, мошеници, развратници и подлеци, докато аристократите били представени като истински благородници духовно и нравствено издигнати хора. Според Фетваджиев режисьора на спектакъла Мишо Хаджимишев е "пипал много хитро и умно", като не е представил аристократите карикатурно, а революционерите героично и мъжествено. Сторил е точно обратното. Този спектакъл не е бил даван в България и другите социалистически страни от края на войната. Причина смешност било че е пуснат пред публика, защото имало остро контрареволюционна ситуация. Фетваджиев горещо е препоръчвал операта "Мадам Шарл" на свои приятели и то е посъветвал час по-скоро да отиде да я види, докато може да бъде спряна.

Тази опера според него е още едно потвърждение, че революцията като явление е дълбоко отрицателно и реакционно, тъй като отблъсква всичката кал на командните постове. Еволюцията според него е нещо дълбоко по-справедливо, защото има естествен подбор и всичко грозно и уродливо от само себе си отпада и загива.

"Кубрат"

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

150

367

Справка: Симеон Христов Петваджиев е роден на 8.II.1920 г. в гр.Ст.Загора, жив.ул.

Задачи: да укрепва връзката и дружбата си с обекта, да продължава да печели благоразположението му , както до сега. В подходящ случай даже да го покани в къщи или на друго място, където е удобно. Да установи какво е отношението му и по други проблеми на нашата действителност. Какво е отношението му към създателите на телевизионния филм "Завръщане от Рим" и други актуални въпроси на културния фронт.

Мероприятия: Препис от сведението да се изпрати на СГУ-ИА и у-ние VI-дС за сведение. Лицето да бъде проверено по отчета и определи отношението към него.

ПРИЕМ:

Отп.в 3 екз.
1- Р.д.9562/64 г.
2-СГУ-"ИА"
3-У-ние VI-дС
Изп.Сурлев
Нап.СМ - 431
18.II.77 г.

214

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно

ПРЕПИС

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№1240, Екз.№3
София, 9 МАЙ 1977

СЪОБЩАВА: к.аг."Цветан"
ПРИЕЛ:ст.лейт.Янков на
28.IV.77г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Кольо Попов

Кольо Попов задържва пиано в ДМУ-София и БДК. Способен и надарен музикант с богата обща култура. Сериозен в отношенията си с колеги и познати, но в някои случаи сдържан.

Поддържаше по-тясни контакти с Иван Дреников, Виктор Чучков и съпругата му, движеше се в средата на проф. Панчо Владигеров.

СПРАВКА:
Кольо Константинов Попов-бивш студент от БДК, пианист-ИР живеещ в Австрия.

ПОРЪЧЕНИЯ не са поставени, мотивите са изложени в предходното сведение.

МЕРОПРИЯТИЯ:
За попов ще се събира информация и от други източници, посещаващи Австрия-

ПРИЕЛ:/п./
ст.лейт.Янков

130

Строго секретно

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УП[illegible]ИЕ ДС
Рег. №4638 Том № 1
18 МАЙ 1987 год.
СОФИЯ

ДО
НАЧАЛНИК I ОТДЕЛ, VI У-НИЕ ДС

Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА
от ст.лейт. Янков – отделение II

ОТНОСНО: Лидия Тановска, хористка от Музикалния театър

Др.Началник,

На 12.V. проведох среща с ДЛ "Цонева", на която ми разказа следното.

Лидия Тановска непрекъснато е парадирала, че съпругът й е бил много близък с Людмила Живкова. Тановска когато говорила за нея я наричала фамилиарно "Люси". Също така пред колежките си е казала , че прякорът на др.Живкова бил Ли Жив Зян. Пред колежките си е разказала следния политически виц:"Станко Тодоров играел шах с вицепрезидента на САЩ. Последният му казал: А, бе Станьо изложихте се, за Първи май нямахте агнешко, на което Станко Тодоров отвърнал че те пък си убили първия президент. Вицепрезидентът отново бил казал, че никога нямало сме да имаме агнешко, на което Ст.Тодоров отвърнал, че имало вероятност да убият и Картър. Вицепрезидента казал, че тогава щяли да вземат Тодор Живков за президент. Станко Тодоров бил казал по този повод, че и те тогава нямали да имат агнешко".

Из архивите на ДС

370

Също така около 10-12.V.1977 г. Тановска пред колежките си от гримьорната е казала преди известно време бил дошъл в НРБ съветски държавник, който казал на Тодор Живков, че с тези нови тарифи на заплащане в България щало да стане революция. Работниците не били виновни за неудачите в промишлеността и да получавали малки заплати. По този повод Тодор Живков щял да заминава за СССР, където щял да бъде мъмрен.

Според източника Тановска непрекъснато е парадирала с познанството си с ръководни лица. Стараела се да се покаже много информирана, почти по всички въпроси.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА

Лидия Тановска - хористка от Музикалния театър, безпартийна известна

ПОРЪЧЕНИЕ:

Да продължава и за в бъдеще контактите си с Тановска и компанията й. Да ни информира за всички изказвания на Тановска, които имат вражеска насоченост.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Съвместно с ~~I~~ -то районно у-ние МВР ще се проведат мероприятия за оперативна документация на разговорите във въпросната гримьорна, когато се чуват и чуточки.

ст.лейт.: .....

26.V.77

Нап. в 3 екз.
№1- ЛД СМО
№2- VII отдел
№3- V р.у-ние МВР
Изп.Янков
София,17.V.77г./нап.ЗС
маш. № 4219

134

Строго секретно

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

1 ГСИР

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. №4964 Екз. № 4
30 МАЙ 1977 19 год.
София

ДО
НАЧАЛНИК 1 ОТДЕЛ, VI У-НИЕ ДС
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА
от ст.лейт. Янков– отделение II, отдел I

ОТНОСНО: проведена среща с ДЛ "Маргарита"

Др.Началник,

На 26.V.1977г. проведох среща с ДЛ "Маргарита", на която ми разказа следното:

Около 16–17.V.1977г. източникът е присъствувал случай но на разговор, проведен в гримьорната на Лидия Тановска, където са били и другите хористки от гримьорната. Тановска отново била вярна на стремежа си да бъде много информирана за предстоящи събития от политически и държавен характер.

Така например, тя е казала, че българската правителствена делегация, която щяла да замине за СССР, можела и да не се върне. Някои от ръководителите можело да бъдат арестувани за грешки в управлението на страната. Ако се върнели, обаче предстояли големи кадрови промени в държавния и партиен апарат.

Според Тановска др.Пенчо Кубадински през есента щял да бъде снет от заеманите постове.

Съпругът й Пепо бил много близък с приятелка и състудентка на др.Людмила Живкова и същият черпел от нея някои сведения. Например Пепо бил попитал въпросната приятелка, кой щял да става директор на Музикалния театър, но тя му казала

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

че знаела, но било забранено да съобщава. Пепо възнамерявал да попита лично др.Живкова . Тановска казала пред колежките си че съпруга й Пепо за 1 май бил на банкет с високопоставени лица и като се върнал казал, че за народа нямало агнешко месо, но за ръководителите имало. На този банкет видял много агнета, които не могли да бъдат изядени.

Източникът съобщи, че Тановска много често е идвала в театъра с дълги официални тоалети и заявявала, че идвала или отивала на някакви приеми. Разпространявала е, че съпругът й

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Лидия Тановска-хористка от Музикалния театър

Пепо-съпруг на Тановска, бивш шофьор на проф. Малеев, понастоящем не е известно къде работи.

ПОРЪЧЕНИЕ: Да продължава да ни информира за поведението и изказванията на Тановска като в разговорите с нея да уточнява връзките й с ръководни лица.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Препис от сведението ще се изпрати на ОР Методи Христов от V районно у-ние МВР, който обслужва Музикалния театър.

ст.лейт.

Пап. в 4 екз.
№1-н-ли "Маргарита"
№2-VII отдел
№3- V р.у-ние МВР
№4- ЛД СМД
Изп.Янков
София,27.V.77г./нап.ЗС
маш. № 4632

Из архивите на ДС
372

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТР.СЕКРЕТНО!

12

СЪОБЩАВА: аг."ДИМИТРОВ"
на 3.VI.977г.

ПРИЕЛ: подполк.М.ГЕНКОВ
от 16 до 18 часа в

М В Р
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег. № 6886 Екз. № 1
13.VI 19..г.
5800-ПЛЕВЕН

5750

К.Д. ЛМ-3
3 VII 77г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНАСЯ се за турнето на ФИЛХАРМОНИЯТА-Плевен в СРЧ, поведение на наши и тяхни дейци

Източника съобщава за поведението на някой оркестранти от ФИЛХАРМОНИЯТА в "Мариянски лазни" и за такива от Симфоничния оркестър на Плевенската филхармония по време на турнето в Чехословакия или по-специално западно-чешкия край от 16.VI. до 24.V.977г.

На 22.V.977г. ФИЛХАРМОНИЯТА имаше последен концерт в "Мариянски лазни". В 16.00 часа бяхме посрещнати от гост на тяхния оркестър, които гостуваха на Плевенския оркестър по време на Лауреятските дни "Катя Попова" 1976 год. Времето за първите контакти бе около час през което време източника срещна познатия си който е водач на група(колега) на втори цигулка. Водили разговор на немски език за работата на тяхния състав и по политически проблеми. Стигнали до разговора за "Харта 77" която е била неофициално разпространена в западно-чешкия край с център Пилзен. Той изясни, че хартата е внесена от задграница - Австрия на чешки език. Съдържанието е било засягащо предимно творческата интелигенция и някой засегнати стари партийни кадри. Разпространението е излязло извън културните среди и е взело широки размери около 100 000 души. За разлика от 1968 година той изясни, че този път органите на сигурността са взели много бързи мерки за ограничаване тази вражаска пропагандна дейност между културните среди. В тяхния

Из архивите на ДС

оркестър са били подписали хартата само трима души - двамата обоисти и водача на вторите цигулки. За тази им проява те били веднага задържани и разследвани. Направи впечатление на останалите, че той говори със страх за хартата и въпреки многостранното настояване да я покаже , той коза, че всичко е унищожено и хвърлено в тоалетната.

В разговор с КОМНЬО КРЪСТЕВ ПЕТКОВ безпартиен-оркестрант, владеещ чешки език, от певчевския състав се изясни, че и той въпреки близката връзка с МИЛОШИ МИТОВИЦ - артист оркестрант от "Мариянски лазни" , не е успял да види хартата тъй като и той му е казал, че всичко е унищожено.

Според двамата въпроса с хартата е вече ликвидиран. Съставителите и главните разпространители са арестувани и се счита въпроса за ликвидиран сред тези дейци .

Може да се счита, че от Плевенския състав никой не е можал да бъде приносител на екземпляр от хартата.

По време на останалите концерти в градовете ПИЛЗЕН КЛОТОВИ, КАРЛОВИ ВАРИ, оркестрантите не са имали никакви контакти с културни дейци поради липсата на време. В хотелите и общежитията където са нощували подобни връзки също не е осъществено.

Поведението на целия колектив може да се смята за добро. Нямаше лоши прояви които да излагат състава, както в хотелите така и по време на всички концерти. Изключение само направи оркестрантката ЮЛКА БАМБОВА ХРИСТОВА която на последният банкет в "Мариянски лазни" се беше напила и паднала в тоалетната откъдето я пренесоха на ръце в рейса.

От ежедневните разговори с обикновените чехи личеше недоволството от последното поскъпване на хранителните продукти на което нашия състав реагираше положително, тъй като магазините им са препълнени с всякакви хранителни продукти. Нашите оркестранти разбраха, че това е резултат от Западната пропаганда, тъй като те слушат и гледат непрекъснато австрийска и западна-германска телевизия и радио.

"ДИМИТРОВ"

3.VI.

Из архивите на ДС

375

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

14

У.СПРАВКА:

– е оркестрант от Западно-чешката област, според КОМНЬО ПЕТКОВ стои на прозападни позиции. Деец който е резпространител на Харта-77 за което е задържан от чешките органи на сигурността.

Същия има радио станция и поддържа връзка по ефера с радисти любители от Пловдив, Благоевград, Силистра и Плевен, с

ЮЛИЯ ХРИСТОВА на 30 год. има противообществ вени прояви.

II. З А Д А Ч И:

1. Дадено е указание на секретния сътрудник да срещне ПЕТЪР ГЕОРГИЕВ, Михайл Каравасилев и Стефан Гроздов – оркестранти и разговаря по тяхните контакти и гостувания на чешките колеги с цел – изясняване на тяхните позиции и това което са видяли и разговаряли с тях.

Написано в 3 екз.
№ 1-VI у-ние ДС I отд.
№ 2-РД № 30007
№ 3-ИА
Изп:М.Генков
Нап:Назарова-1815
10.VI.977г.Плевен

ПРИЕЛ:

436

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I,У-НИЕ VI ДС

Т У К

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 5349 Екз. № 1
14 ЮНИ 1977 19 год.
СОФИЯ

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от ст.лейтенант Янков - отделение II,
отдел I, управление VI ДС

ОТНОСНО проведена беседа с др. Евгени Ганов - секретар на СМД

Другарю Началник,

На 10.V.1977 г. проведох беседа с др. Ганчев, на която ми разказа следното:

В СМД обстановката около предстоящия конгрес е била спокойна.

Получило се "мърморене" от страна на служителите в СМД, че ги натоварили с допълнителна работа, т.е. да оборудват делегатски чанти и други такива.

В свои частни разговори с много лица от музикалните среди Ганчев каза, че пред него се изказвало безпокойство относно заплащането на музикалните кадри съгласно новите щатни

Из архивите на ДС

разписания. Ганчев им обяснил, че техните приходи няма да бъдат накърнени, тъй като държавата щяла да дава дотации на културните институти.

В тези разговори се е очертал оптимизма, с който се очаквал конгреса. Според тях той щял да реши редица генерални въпроси.

От СМД се предвиждало да се изкажат на конгреса Ал. Нейнски, Васил Арнаудов, Богомил Стършинов и Красимира Колдамова.

В края на беседата помолих др. Ганчев, ако забелязва и установи някакви подозрителни моменти свързани с Конгреса да ме информира незабавно.

Ст.лейтенант

Нап. в 3 екз.
1-ЛД-СМД
2-VII отдел
3-др. И.Павлов
изп. Янков
нап. Савова
София, 13.VI.1977 г.
М. № 4686

57

19. с.м.р

МВР
ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 11754 Екз. № 1
16 ВК 1977 19 год.
СОФИЯ

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО

II-К ОТДЕЛ 1, УПРАВЛЕНИЕ VI ДС

Т У К

Д О К Л А Д Н А З А П И С К А

от капитан Янко Янков – инспектор в отдел 1

ОТНОСНО: Петрана Григорова

Др. Началник,

На 9.XII.1977 г. в разговор с др. Мария Николова от Софийската държавна филхармония научих, че по повод откриването на новото посолство на НРБ в СССР – Москва е присъствувала група от български артисти, които са изпесли програма пред др. Тодор Живков и други представителни лица. През време на празненството др. Живков пожелал да му изпеят песента "Дванадесетте разбойника". Тогава към него се обърнала певицата от Софийската народна опера Петрана Григорова и го запитала "А Вие кой от дванадесетте разбойника сте?". За миг се е получила конфузна обстановка, след което отново програмата е продължила.

Някой от представителните лица е пожелал да му се изпее народната песен "Стига сме яли и пили". на което присъствуващ артист /бас или баритон/ възразил: "Ами хайде, стига сте яли и пили, време е да си ходим".

Из архивите на ДС

379

233
58

Горното се потвърди и от оркестранта Александър Иванов, който е бил на въпросната вечер.

Името на певеца не е установено.

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА

Петрана Григорова – безпартийна, певица от Софийската народна опера.

Александър Иванов – оркестрант от Соф.държавна филхармония.

МЕРОПРИЯТИЯ Препис от сведението ще се изпрати на Софийско градско управление на МВР, за отношение.

КАПИТАН:

19.XII.77г.

Нап. в 3 екз.
№ 1 – ЛД СМ
№ 2 – VII отдел
№ 3 – ОР К.Иванов-СГУ
изп. Я.Янков-
нап. МС/16.XII.77 г.
м. № 10717

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

243

Препис!

Строго секретно!

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I, ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 78 Екз.№ 3
София, [illegible]

СЪОБЩАВА: аг."Николов"
ПРИЕЛ: к-н Янков
На 16.XII.1977 година
на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Кадровите тенденции в ДО "Българг. музика".

Приятелят на информатора споделя свои наблюдения по кадровата политика в обединението след напускането на зам.пред. М.Маринов. Създадена е обстановка според него, на постепенно, а в определени случаи на динамично и дори стихийно подменяне на кадрите. Някои от тях вероятно са целесъобразни /К.Стефанов, Ем.Еманоилов и др./, но има и такива, които са замислени или осъществени без достатъчно издържена концепция за комплектованост. Подготвено беше освобождаването на двама началник отдели – на "Международни връзки" и "Музикално-специично изкуство". Дори за единия отдел бяха направени подготвителни назначения – в случая бе привлечен като специалист по балетните въпроси Б.Ковачев и е предстоящо назначението по съвместителство на специалист по оперните въпроси на Ст.Трифонов. И двамата разбира се са добри специалисти по жанра, но са активно заети в творческа работа, като постановчици и педагози и тяхното участие в работата на отдела би имало в

Из архивите на ДС

най-добрия случай формално значение. Б.Комачев е вече на заплата в отдела от два месеца, но не се е появил на месторабота си нито за една минута. Не е ясно дали и за в бъдеще би се появил. В същото време срещу хонорари /разбира се на законно основание/ прави постановки,при това удачни,в оперетата и опера та. Трифонов, който е предупреден за намеренията да бъде също назначен и е поканен да навлезе в работата на отдела се е появил за същия период само няколко пъти за по един-два часа. А в отделите е нужна квалифицирана многочасова работа, за да се обхванат проблемите и поставят и решат правилно и профвсионално.

в отдел "Симфонично изкуство" е назначен като началник Алипи Найденов, който има големи чисто творчески задачи и неговото присъствие и включване в проблемите добива също епизодичен характер. Ежедневието налага проблеми, които изискват оперативност и експедитивност, а този стил на съвместителство налага "почетен" характер. Същите специалисти са били използвани и могат да бъдат използвани и за в бъдеще като консултанти или членове на комисии при разработката на проблемите, но тяхното присъствие или по-точно отсъствие в щата на обединението поставя въпроса за отговорностите на друга плоскост.

Информаторът счита за тревожна тенденцията да бъде "реабелитиран" и наложен отново на ръководна длъжност Емил Бошнаков, който бе санкциониран и свален за грубо извращение на служебни права по времето на М.Маринов. Той бе предлаган от Св.Донев за директор на ДМТ, по-късно за главен режисьор на обединението в обстановка, когато Националният ни оперен театър все още няма своя "главен" режисьор и за постановчик в Академичния театър.

Из архивите на ДС

Предстоящо е свалянето на началник отдел "Международни конкурси Г.Зл.Черкин. В общият ход от трансформации и освобождаване от длъжности се създава впечатление за "ревизиране" дейността на И.Маринов и в кадровото отношение.

В същото време се разработват предложения отново със съдействието на Св.Донев за назначението на Леон Даниел за гл. режисьор и на Жул Леви за главен диригент на ДМТ. Натрапва се обаче една обстановка, при която в момента ключовите длъжности, освен тази на директора, се оказват в ръцете на евреи. Гл. художник Мариана Попова е полуеврейка. Главният балетмайстор /сега по съвместителство/ Б.Ковачев е полуевреин, личния състав е евреин, а сега въз основа на предложението и най-главните помощни функции ще бъдат също в ръцете на евреи.

Тенденциите към скрупняване и кооперране в нашата икономика и в сферата на създаване духовни блага на този етап от развитието на нашето общество е правилна и целенасочена политика на нашата партия, но конкретните разработки по това направление в Обединението и решението на кадровите проблеми според информатора недостатъчно съответствуват на задачите.

"Николов"

Вярно,

ЗАБЕЛЕЖКА:

Агента след 1 час от провеждането на срещата съобщи, че Светозар Донев е издал заповед за назначаването на Емил Велев Божиков, на длъжността главен режисьор на обединението.

Из архивите на ДС

СПРАВКИ ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Кирил Стефанов –член на БКП, засл.артист, служител в ДО "Българска музика".

Богдан Миланов Ковачев – , балетмайстор, служител в обединението, полуевреин.

Стефан Трифонов – неизвестен, засича се за пръв път.

Алипи Веселинов Найденов – член на БКП, диригент, известен.

Емил Велев Божнаков – безпартиен, служител в обединението.

Леон Даниел – член на БКП, режисьор в Муз.театър.

Жул Ефраимов Леви – член на БКП, служебен артист, композитор, евреин.

Мариана Юлиус Попова – безпартийна, полуеврейка, художник в Муз.театър.

ЗАДАЧИ:

Да продължи наблюдението си по отношение на кадровите промени в обединението.

Да прегледа и направи кратко резюме с мнение относно художествените и политически качества на либрето на Радой Ралин.

ПРИЕЛ: к-и _____

Нап. в 4 екз.
1–РД "Николов"
2–VII отдел
3–лит.дело СИД
4–ор Хр.Георгиев
Изп. Янков–I,II
Нап. СБ/ м. № 10789

СМР

229

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 766 Вх. № 2
26 ЯНУ 1978 год.
СОФИЯ

ДО

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I, У-НИЕ VI ДС

Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от капитан Янков -инспектор в
отделение II.

Др.Началник,

На 18.III.1977 год. проведох среща с аг."Моряка". На същия след 2 дни му предстоеше заминаване за Иран. Целта на срещата беше агента да бъде инструктиран съобразно задачите и линията на поведение, която трябва да има в Иран. Задачите и линията на поведение бяха съвместно обсъдени с др. Христо Сариев от ПГУ на 17.VIII.1977 г.

На агента бяха поставени следните задачи:

1. Наблюдение на българските музиканти и тези от социалистическите страни, работещи в Техеран.

а/ Придобиване на информация за създадените от тях подозрителни връзки и контакти, извършване на трансфер на валута, вражески изказвания насочени към нашата социалистическа действителност, изменнически намерения и други.

2. Укрепване на създадените връзки със служител на полицията / / и тяхната агентура, като

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

Из архивите на ДС

се стреми да изучава тяхните слабости и положителни черти /стремеж към подкупи, алкохол и разврат, отношение към соц. строй у нас и др./. Пред тях при естествен повод да има критично отношение към нашата соц.действителност, без да изпада в положение на злостно хулещ гражданин на НРБ.

При положение, че проявят интерес към съдбата на баща му, да каже, че след 9.IX.1944 г. е изчезнал безследно, но той считал, че това се дължало на литно отмъщение на техни врагове.

Ако полицаите или тяхната агентура на базата на създадените добри отношения помежду им проявят разузнавателен интерес към българи, колеги на агента, същия да се"поддаде", т.е. да прояви известна"услужливост" да им оказва помощ, като им подава информация, която се знае от целия оркестър, имаща клюкарска характер в която се третират прояви на колегите му, като недисциплинираност, липса на професионално майсторство, стремеж към спестяване,неколегиално отношения и пр. В никакъв случай да не съобщава за постъпки на свои колеги, които биха могли да ги доведат до съд, вербовка или изгонване от страната.

3. Да укрепва връзките си с музикантите - поляци. С тях да има добро отношение и се старае да създаде добри приятелски отношения, с цел да набира информация за проявите и контактите им, а също така евентуално да бъде лансиран от тях пред арменците, които са обслужващ персонал и се предполага, че са агенти на полицията.

Приятелските му връзки, държание и поведение с полицията,а също и с арменците да не ги демонстрира пред българите и ако това неправи впечатление да се мотивира,

Из архивите на ДС

че се страхува от колегите си да не би да го наклеветят в България.

4. Ако бъдат потърсени услугите му като музикант от военни, полицаии или някакви високопоставени лица да се съгласи да предава частни уроци по кларнет на тях или на семействата им. Съвсем непринудено, внимателно и учтиво да потърси контакт /по телефона/ с познатото му семейство на американския военен да се извини, че ен е имал възможност да им се обади, тъй като е бил възпрепятствуван и ако все още имат нужда от музикант педагог да предложи услугите си като такъв за обучение на синът им.

4. Да продължи посещенията си при старите под формата, че му е приятно да прекарва по някой път свободно то си време с тях, тъй като били интелигентни хора, и с тях можело да се"говори", докато в българската колония много си завиждали и клеветяли.

4. С колегата си американец, за който предполага, че е масон да не поддържа тесни отношения и да страни от него, без това да излиза от рамките на колегиалните им отношения. В никакъв случай да не демонстрира пред него задълбоченост в познанията му за масонството.

5. Да укрепва и задълбочава връзките си с живущия там , с цел да се разбере дали се е ангажирал с иранската полиция, като го наблюдава и изучава визуално по време на разговори. Да използува психическата нестабилност на / особено при консумация на алкохол/ и се старае да го предразполага към откровени разговори. За целта да го ласкае и му каже, че е голям специалист в музиката, да се възхищава, че тук в Иран добре са го оценили и заемал сигурно и отговорно място, докато в България не е бил

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Из архивите на ДС

оценен и че той самият бил в същото положение в нашата страна. Да направи констатация пред , че когато някой български музикант го хвалят в чужбина, после в България го"закопавали"от завист. Също така да използува подходящ момент, като каже на , че ще му бъде много благодарен ако го лансира пред шефовете на телевизията и оркестъра, за да може да работи допълнително.

6. Ако на база на създадените отношения между него, полицията и тяхната агентура му бъде предложено сътрудничество, трябва да прояви пред тях естествено колебание, да им каже, че трябва да си помисли, тъй като го било страх, да изрази съмнение относно ползата им от него, мотивирайки се, че той е само един "прост" музикант" и пр. Да не подписва никакви декларации и ако му предложат подобен д документ, да го подпише да се прави на обиден, че той смятал, че били приятели и т.н.

387

Също така ако му поднесат подарък, с цел да го обвържат материално да не приема скъпи подаръци под формата че не може да ги оправдае в България и пред колегите си. Да не приема парични суми под никаква форма.

Ако представители на противникови разузнавателни служби предприемат подобна акция срещу него, да не посещава известно време нашето посолство в порядъка на 10-15 дни и при сериозен повод, като нужда от документ от България, плащане на такси и др. да отиде в посолството ни и да съобщи всичко лично на посланика.

Да не изменя пред колегите си и обществеността характера си, начина на държание и поведение.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Из архивите на ДС

388

Заедно с всички българи работещи там да посещава посолството ни и взема участие в провежданите мероприятия.

Със сумата, която му предадох, да закупи бутилка коняк и типичен български сувенир и при удобен повод да ги поднесе на полицая , като му каже, че това го правел от израз на благодарност за своевременното уреждане на документите за пътуване до България. Да изрази съжаление, че не е могъл да му се обади преди заминаването му в отпуск в страната ни.

През време на срещата агента слушаше внимателно и взе акгивно участие в разработването на задачите и линията на поведение. Пред мен не демонстрира страх, смущение или липса на желание за изпълнение на поставените му задачи.

Не му беше казано, каква е в крайна сметка целта на органите на ДС спрямо изпълнението на поставените му задачи.

Уговорката относно паролата остана същата.

Накрая се разделихме с пожелание за добро здраве и успехи в съвместната ни работа.

Забележка: Пропуснах да отбележа, че по време на срещата повдигнах въпроса за дълга на всеки българин, живущ той в България или извън нея да помага на Родината си. Същевремено му изказах благодарност от името на органите на ДС за ценната информация, която ни е дал и вярата ни, че с чест ще се справи с поставените му нови задачи, тъй като самия той има немалък опит в нашата съвместна работа. Казах му определено, че трябва да бъде много внимателен, осторожен и предпазлив, че врагът разполага със сили и средства за разкриване на сътрудниците на Държавна сигурност, да не

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Из архивите на ДС

забравя, че е българин и че нашата Родина стои зад всеки неин гражданин.

Забележка: Др.Сариев каза, че с агента през време на пребиваването му там за периода 1977/78 г. може би няма да установят оперативен контакт докато не го проверят обстойно и не се убедят в неговата честност, като наш сътрудник.

Капитан: _____

Нап. в 2 екз.
№ 1 - ЛД "Моряка"
№ 2 - ЛД СМД
изп.Янков
нап. ММ/25.I.1978 г.
м. № 559

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

230

Препис

Строго секретно!

19 СМР

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 3255
Екз.№ 2
София, 30 [illegible] 1978

Съобщил: [illegible]
Приел: [illegible]
[illegible]
[illegible]

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО:

Преди няколко дни източникът разговарял с оркестранта Спиро Петков от СДФ, който споделил, че част от оркестрантите от филхармонията не били очаровани от пристигането на Константин Илиев, като главен художествен ръководител на оркестъра. Някой от тях като Вергил Аргиров - кларнетист, Лидия ....., Йордан Кожухаров очаквали в най-скоро време да бъдат освободени от СДФ.

Също така преди няколко дни е имало събрание на художествения съвет на който присъствуват Тончо Трънчев _____ Васил Костов - парт.секретар споделил, след това, че Константин Илиев е станал и прочел списък на оркестранти, които следвало да бъдат пенсионирани, като направо е предложил на худ.съвет да гласуват, без никакво предварително обсъждане на съответните персонални предложения за пенсиониране. Худ.съвет не гласувал пенсионирането. Това мероприятие не се одобрило от широката маса оркестранти.

Из архивите на ДС

Според източника понастоящем атмосферата в оркестъра на СНО е сравнително спокойна. Разговорите, които се водят сред оркестранти се отнасят предимно за записи, турнета и премиални. Източника все още е нов за оркестъра и не е имал възможност да осъществи по-близък контакт със своите колеги. Но въпреки това счита за съвсем правдоподобно мнението си относно настроенията в оркестъра.

391

Петков

Справка по засечените лица

Константин Николов Илиев - безпартиен, диригент на СДФ.

Ганчо Транчев, Йордан Кожухаров, Лидия _____, Вергил Аргиров - оркестранти от СДФ - известни.

Задачи: Да продължи установяването на по-близки връзки и контакти с колегите в оркестъра.

Особено внимание да обръща на коментариите сред оркестранти по повод предстоящото провеждане на Националната партийна конференция.

Да продължи контактите си с _____, като се стреми да разбере какви връзки има в ГФР и дали чрез тях си урежда договорите за работа там.

Приел: _____

Нап. в 2 екз.

№ 1 -р.д."Петков"

№ 2 - лит.дело СМД

изп. Я.Янков
нап. ММ/30.III.1978 г.
м. № 2880

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

292

Препис

Строго секретно!

1.9.СМР

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег. № 3541
Екз. № 3
София, 6 АПР

Съобщава: аг. "Евстатиев"
Приел: кап. Янков на
29.III.1978 г. на закрито.

С В Е Д Е Н И Е

Относно: Установен контакт на хориста Иван Кацарски с И.Р., живущ в ГФР.

От моят приятел, който беше в Мюнхен като участник в камерен мъжки хор "София" през м. март т.г. / от 5 - 14 / научих, че по време на пребиваването им в хотела на _____, са дошли /престояли там / семейство мъж и жена - българи с детенце, за да се срещнат с колегата му Ив.Кацарски. От общите разговори е разбрал, че са избягали от България, а детето (около 5 г.) е родено в ГФР. Не е могъл да разбере къде живеят и кога са напуснали, какво работят и пр.

Също така е бил на гости в дома на Дорел Ехолс - /_____/. Същият е американец (негър) и представител на международно дружество за поощряване на млади музиканти и певци. Организира концерти и спектакли с цел за пропаганда на руска и славянска музика. Същият е бил в България няколко пъти и проявява много добри чувства към България и

Из архивите на ДС

българските певци и музиканти, като е помагал на мнозина за тяхната реализация в ГФР / не разполага с големи финансови възможности/. Говорил е с възторг за България и неговите български приятели, като е отворил шампанско и е вдигнал тост по случай празника "Освобождението на България. Там са били също Роза Гръчка - съпруга на Михаил Миланов - певец бас, който от няколко месеца е на работа в операта на Майнц. Дорел е включил в негова постановка на операта "Дон Паскуале". Там е бил също режисьора Вл. Дановски, пристигнал също по повод тази постановка. Дорел е бил в София на постановката "Умницата" и "Луната" на учебната опера при Консерваторията, която много му е харесала и за която е написал в Мюнхенски вестник хвалебствена рецензия. Също по тази причина асе е обърнал към Дановски и го е поканил в Мюнхен / Дановски е режисьор-постановчик в оперите " Умницата" и "Луната"/. От българите е бил поканен и младия диригент на Пловдивската опера Ив.Ангелов,който не е могъл да приеме поканата поради заетост.

Справка по засечените лица:

Иван Кацарски - хорист в мъжки хор в София,засича се за пръв път.

Михаил Миланов и Роза Гръчка - българи, на работа по договор в ГФР като певци, засичат се за пръв път.

Владимир Боянов Дановски -преподавател в ВМК,засича се за пръв път.

Задачи: Да разговаря с Кацарски и научи повече подробности около приятеля му - И.Р.

Из архивите на ДС

Мероприятия:

След завръщането на Дановски от ГФР с него да се установи оперативен контакт и проведе оперативна беседа, относно гостуването му в ГФР.

Приел: _____
/ капитан /

Нап. в 3 екз.
№ 1 - р.д."Евстатиев"
№ 2 - VII отдел
№ 3 - лит.дело СМД
изп. Янков
нап. ММ/6.IV.1978 г.
м. № 3349

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

17

МВР
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег. № 10h Екз. № 1
19 78 г.
ВАРНА

Строго секретно!

Вх. № 3665/20.IV.78

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М:

ЗАМ.МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

ГЕН.ПОЛКОВНИК:_____

_____.IV.1978 Г.

ГР.СОФИЯ

МВР — У. РАЗУЗНАВАНЕ VI-ДС
Вх. № 3775 10. V. 1978 г.

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

Относно: Включване на оперативен работник от ДС в група на Комитета за култура, участвуваща на фолклорен фестивал в Турция.

ДР.ЗАМ.МИНИСТЪР,

Комитетът за култура изпраща за участие във фолклорен фестивал в Република Турция гр.Хефест група от 43 лица от Ансамбъла при дома на културата на химика в гр.Девня.

По-голямата част от участниците в групата са младежи работещи в гр.Девня.

Във фестивала ще участвуват и много състави от други социалистически и капиталистически страни.

От данните, с които разполага Окръжно управление МВР Варна е видно, че турските разузнавателни и полицейски органи системно обработват наши граждани, временно пребиваващи в Турция, провеждат

открита или замаскирана идеологическа диверсия, уговарят ги към измяна на Родината, изучават отделни наши граждани или открито прибягват към провокационни действия.

Имайки предвид горното за оперативното обслужване на групата и получаване на допълнителни данни за дейността на турското разузнаване

П Р Е Д Л А Г А М:

В състава на групата да се командирова капитан СЛАВИ ЯНЧЕВ ЯНЧЕВ - зам.началник отделение "Икономическо" - ДС Девня при Районно управление МВР -Девня.

Командировката на капитан Слави Янчев Янчев ще бъде за сметка на Комитета за култура гр.София.

Същият ще бъде легендиран като служител при ГОНС -Девня.

Написано в 1 екз.

МВР "Задгранични паспорти"

София

Изпълнил: Ц.Цанев

СП/24, Варна

П Р Е Д Л А Г А:

НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР

ПОЛКОВНИК: _____

С Ъ Г Л А С Е Н:

Зам. НАЧАЛНИК УД."ЗАДГРАНИЧНИ ПАСПОРТИ"

ПОЛКОВНИК: _____

Р.У.МВР"В.ЛЕВСКИ"
ОТДЕЛЕНИЕ ДС

Стр.секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

М В Р
Р. у-ние р-н „В. Левски"
Рег. №С2115 Екз. № 2
10 V 78 г.
1000-СОФИЯ

Р—У РАЗУЗНАВАНЕ VI-ПС
3803 11. V. 1978 г.

С В Е Д Е Н И Е

СЪОБЩАВА: АГ."КАТЯ"
ПРИЕЛ: ОР ХРИСТОВ
НА 8.V.1978 г.
Я/К"ЛУКС"

ОТНОСНО: Нередности в обекта на естрадата.

Приятелката ми е разговаряла със Стефка Берова и Йордан Марчинков. Последните са й разказали за успеха на тяхната плоча и за това, че Алекс Йосифов им е предложил запис на нова такава.

По този повод са се срещали с композитори за да искат написване на песни за новата плоча. Найден Андреев е искал да включат 3 или 4 негови песни, тъй като плочата била "Касова" с голям тираж. Песни щели да поискат и от Ат.Косев, Берова и Марчинков са охарактеризирали Андреев като безскрупулен и много алчен. Споделили са, че ако му откажат ще се лишат от достъп за изява по телевизията. Същото са казали и за Ат.Косев. Приятелката ми се е срещала с Тончо Русев. С Тончо са коментирали причините за многото слабости в нашата естрада. В крайна сметка Тончо е заявил: "Абе ние нямаме луканка и кафе, а ти искаш да имаме естрада".

КАТЯ

СПРАВКА ПО СВЕДЕНИЕТО:
Берова и Марчинков – естрадни изпълнители
Андреев и Косев – естрадни композитори

ЗАДАЧИ: След съгласуване

МЕРОПРИЯТИЯ: Няма

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Препис! Т-21

Строго секретно!

ВТОРО ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

VIII отдел
IV отделение

СЪОБЩАВА: аг."Светла"
ПРИЕЛ: кап. Ив. Танов
На 30.IX.1978 г.
я/к "Витоша"

ВТОРО ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег.№ 30110 Кн. 2
17.ОКТ.1978 г. Отд.

ПЪРВО РАЗУЗНАВАНЕ VI-ДС
8499 18. X. 1978 г.

АГЕНТУРНО СВЕДЕНИЕ

IX Д-11
18/t

ОТНОСНО: вокално-инструментален състав "Тангра" и певицата Богдана Карадочева

За осъществяване на музикално-забалната програма в ресторанта при българския павилион на Експо'78 в Монреал бе командирована естрадната ревица Богдана Карадочева заедно с вокално-инструменталния състав "Тангра". Един от титулярите на състава отсъствуваше и вместо него беше командирован Кристиан Платов. /За съжаление не зная фамилиите на музикантите, но това лесно може да се научи/. Васил - на пианото, а също така и вокал, Константин - китара, Антон Бубев - ударни инструменти, Кристиан Платов - акустична китари и Милко - тон техник /занимаваше се с уредбите/. С всички тях имахме малко контакти, както и с Богдана Карадочева, тъй като те идваха в павилиона към 6.30 ч. вечерта /18.30/, а ние бяхме там още в 10.30 сутринта. Когато ние /информаторките/ затваряхме изложбата в 21 ч. и си тръгвахме, те оставаха след нас, защото ресторанта беше отворен до 23 ч. Те свиреха от 18.30 до 22.30 часа и няколко почивки. По време на почивките музикантите идваха при нас в изложбата и не рядко се оплакваха един от

Из архивите на ДС

399

друг. Всички бяха на различни страни и не се разбираха много добре. Странични контакти нямаха много. Просто всеки решаваше как да оползотвори целия ден до 18 ч. вечерта. Имаха възможност за разлика от нас, да се разхождат из града, да ходят на плаж и къде ли не. Отделяха време и за репетиции, но не много.

Когато има оркестър и естрадна певица, оркестърът винаги остава като че ли малко в сянка. И така, на фона на оркестъра изпъкваше Богдана Карадочева. Бих казала святваше и угасваше като комета, защото нейната всекидневна програма се състоеше от 4/четири/ песни. Имаше изключение само в събота и неделя, когато тя изпълняваше още 2-3 песни, но това не беше всяка събота и неделя. Наложи й се два пъти да изнесе по-дълга програма - деня на България о още веднъж, когато целият български състав изнесе голяма програма в Интернационалния павилион на Експо'78. Както казах вече, програмата й беше всяка вечер една и съща - четири песни. Няколко пъти беше повдигнат въпрос от директора на павилиона др. Ц.Ботев и управителя на ресторанта др. Х. Хронев за удължаване на програмата на певицата. Когато дойде др. АБрашев, който замести др. Ц.Ботев, същият въпрос беше повдигнат отново, но и двата пъти без резултат.

Певицата също разполагаше с доста свободно време. Тя, за разлика от оркестъра, имаше повече познати и приятели сред посетителите на ресторанта. Сред посетителите правеше впечатление с честите си посещения т.нар. м-м Макс. За съжаление нямах възможност да се запозная отблизо с нея. Имаше и други българи, вече възрастни, от старата икономическа емиграция от началото на века - например бай Петър, около или малко над 70 години. От средата на изложението до края често идваше съпругата на Климент Денчев. Когато той е бил в Монреал на Експо-то преди две-три години, са се запознали

Из архивите на ДС

400

с нея. Доколкото разбрах тя също живее в България, като през лятото ходи при майка си в Канада. Докато беше там, много често посещаваше българския ресторант и изглежда бяха вече станали приятелки с Богдана Карадочева. Павилиона го посети 1-2 пъти, след което вече не й беше интересно и посещаваше предимно ресторанта. Външният й вид беше типичен за манекенка, както се оказа по-късно, точно с това се занимавала. Лично на мен това никък не ми вдъхна доверие и самата тя не ми направи много добро впечатление /това може би е вече съвсем лично!/

Както казах, певицата имаше доста свободно време. Тя също можеше да се разхожда, да ходи на плаж на последния етаж на хотела /там имаше тереса с басейн/, а също така да ходи на гости при м-м Макс и съпругата на Климент Денчев.

Около средата на месец август пристигна и съпругът й Орексътърът "Тангра" както и Богдана Карадочева не участвуваха в екскурзията, организирана до водопадите Ниагара. Освен това, всички те се са отпътували за България веднага след закриването на Експо'78. Може би са имали някакъв допълнителен ангажимент или нещо друго. Точно не мога да кажа, тъй като ние заминахме последния ден - 4.IX. - вечерта т.е. преди закриването на изложението.

С няколко думи може да се изрази мнението за програмата в ресторанта: не само моето, но и общото мнение е, че програмата беше малко оскъдна и още по-конкретно - вокалните изпълнения на Богдана Карадочева. Наистина, през време на цялото изложение, всяка вечер имаше изпълнение, но все пак само 4 песни. След изпълнението на кратка фолклорна програма, следваше това на Богдана Карадочева и цялата програма свършваше около 21.30 ч. след което оставаше само оркестърът да свири до 22.30 часа.

Из архивите на ДС

Въобще програмата в ресторанта не беше достатъчно ефективна, а именно тази програма имаше значение. На два-три пъти когато нямаше програма в ресторанта поради различни причини, той беше затварян още към 20 ч. или малко по-късно поради липса на клиенти.

Според мен трябваше да се помисли малко повече и по-добре, за да има наистина интересна и ефективна програма в българския ресторант на изложението в Монреал.

401

"Светла"

Справка:

Сведението се отнася за волакно-инструменталния състав "Тангра" и певицата Богдана Карадочева.

Останалите лица, които са засичат по сведението ще бъдат установени.

Задачи:

По сведението не са поставени.

Мероприятия: Да се установят лицата, като се използуват възможностите на XII отдел и управление VI ДС.

Оценка:

Данните заслужават внимание на агента може да се вярва.

/п/ Танов

В я р н о,

Отп. в 5 екз.
№ 1 - РД "Светла"
№ 2 - VI у-ние ДС
№ 3 - VIII отдел IV
№ 4 - XII отдел
№ 5 - XIV отдел
Написала: Иванова-27656

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ I, ОТДЕЛЕНИЕ II
Рег.№ 11810 Екз.№ 2
София, 27 ноември 1978

СЪОБЩАВА: аг. "Заимов"
ПРИЕЛ: л-т Николов на
21.XI.1978 г. от 8 до 10 ч.
на закрито.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: II ПРЕГЛЕД на джазовите състави.

Прегледът на ДЖАЗ Оркестрите в България състоял се на 18 и 19 ноември в общо три концерта премина при много голям ентусиазъм от страна на всички български музиканти, мизукалната общественост и всички отговорни институти (телевизия радио СМД СВК). О удващо и радостно беше, че зала Универсиада беше пълна и на д' та вечерни концерта, а наполовина пълна на обедчият концерт в неделя. Това говори за една доста задълбочена и културна публика, познаваща тази музика и живо интересуващи се от нея. Действително реакциите на публиката и спонтанните аплодисменти доказаха нивото на тази публика, която предимно се състоеше от млади хора между 18 и 25 години.

За радост нивото на съставите беше значително по-добро от това на миналогодишният преглед, което говори за едно задълбочено и предварително подготвено репертоарно и стилово музициране.

Този преглед доказа, че действително в нашата страна има добра почва за тази музика, която се възприема доста резервирано от някои наши среди и поколения, но вече самата музика

Из архивите на ДС

доказа, че тя е действително висша форма на музициране, че умението на музиканта да импровизира в момента на изпълнението, е по ценно и трудно изкуство от това да свириш нещо научено. Тук проличава ерудицията на музиканта, подготовката му като музикант и инструменталист, образоваността му, интелектът му и способността му да участвува като член на състава, в който свири. Тези неща вече са достатъчно ясни на широкият слушател и именно затова беше така правилна и спонтанна реакцията на зрителите на тези концерти. Би могло занапред да се изисква от изпълнителите още повече да застъпят народностното звучене в своя репертоар, но за това би трябвало да се насърчат и нашите български композитори.

Нека сега разгледаме липсващите компоненти в тази музика и нейната организация. Липсващото е преди всичко в организацията, отношението (недостатъчно сериозно и задълбочено (на някои организации и проблемите за финансирането и разширяването на тези начинания. За по-прегледно ще цитирам направо изказванията на музиканти при обсъждането на концертите състояло се на 20 ноември.

Петър Петров - оркестър "Русе" - ръководител: "Радвам се на тази прекрасна инициатива на СМД, която се повтаря след една година. Щастлив съм от постигнатото на колегите, но ..... трябва ли ние..... провинциалните музиканти да идваме дотук със сто лева в джоба да да можем да си платим разноските на 3-4 дни и накрая да получим за тази изява, за която сме се готвили почти година - сумата дванадесет лева? Не е ли това подигравка от страна на концертна дирекция. Залата беше пълна на всички концерти. Приходът е средно между 9 и 11 хиляди лева. Броят на участвуващите не е повече от 50-60 души. Не би ли могло концертна дирекция най-после да подкрепи и на дела тази музика, а не само с обещания. От миналата година имаше обещание да се направи серия от концерти. Обещанието си остана без покритие. Не е ли концертна дирекция тази която именно трябва да

Из архивите на ДС

подпомогне тази музика – или те не желаят да се занимават с тази музика защото тя не е . .доходна?

Не е ли време да се създаде джаз федерация и в България както във всички социалистически страни и да участвуваме в международната федерация? Владимир Радулов – председател на джаз клуб при софийски университет: "Този прекрасен преглед ни подготвя добре бъдещето на нашите начинания. Щерев се показа по новому по различен от досега със своя квартет. Оркестър "Русе" ни поднесе също интересни и нови неща. Добре е, че се появиха доста български пиеси с народни интонации, което определя спецификата на Българският джаз. Клубната дейност в София е добра, но в София няма нито едно заведение, в коетода се свири всеки ден тази музика. Това е твърде необходима крачка в това направление. Тези два прегледа са достатъчни да се разбере националният облик на тази музика. Крайно време е да направим международен фестивал и в София като в другите социалистически страни.

Симеон Щерев – СМД е съюз, а не реализатор, крайно в време е да получим съдействието на другите институти и особено на ГДБ Музика. Много интересни пиеси ни поднесе Денев трио, "Русе" орк. "София", "Експеримент" със висока музикалност и задълбоченост на изпълнителите. Секстетът на Симеон Венков – участвува за пръв път – много добро интересно и динамично участие, личи музикалната култура на участниците в този състав, както и подбора на пиесите по стил и характер.

Тончо Русев – композитор – едно от това което не пра вим – не ангажираме достатъчно обществеността в тези изяви, както с пресата, така и с телевизията и радиото. Естетически публиката не е напълно подготвена за тази музика, особено възрастовата група над 35 години. Не изпращаме достатъчно музиканти на фестивалите. Директорът на ГДБМ беше възхитен от нивото на прегледа и не знаеше че квартет "Щерев" нямат щатна работа в никои

Из архивите на ДС

от нашите муз. институти. Каза, че ще уреди въпросът те да бъдат назначени в най-скоро време в ГДБМ.

Дечо Таралежков - главен редактор в радио София - музика и забава "Смятах че Универсиада ще бъде голяма за тази изява. За щастие тя беше пълна и това е радващо. Течението джаз е увличащо и за широката публика и за младежта. Наш дълг - на всички муз. институти е да даваме тон и на сока в естетическото възпитание на публикатапо отношение на тази музика. Бих искал да кажа нещо за Петко Томанов от Разград. Този музикант представлява нацЮонален капитал и е непростимо да бъде оставен да работи в неподходящи условия в Разград, където в същност няма условия и Томанов остава уактически изолиран. Трябва да направим постъпки за него, за да бъде привлечен в София и да издействувам ме възможността да живее и работи в София заедно с всички изтъкнати изпълнители в тази област. Присъствуващият организатор в на Джаз Джембори - Полша излезе със следните конкретни предложения: "След 20 дни в Полша започва конкурсът за пианисти. Смятам за свой дълг да поканя Марио Станчев да участвува в този конкурс, тъй като това ще бъде от полза за тази музика и той ще даде своят принос с участието си в конкурса. Второ поканвам младият Иван Стайков да участвува в конкурса за млади пианисти, който също ще се състои скоро в нашата страна. Надявам се, че СИД ще има грижата да придвижи бързото уреждане на тяхните паспорти Трето поканвам орк. "Русе" на Джаз Джембори - 79, Квартет Щерев да гостува на нашия джаз клуб във Варшава. (Церовски - главен орг. на Варшавското Джаз Джембори) Уразка - преставител на ГДР - министерство на културата, отдел естрада. Ние имаме контакти и квартет Щерев, предстои идване и на Денев трио в нашата страна. Тук чух интересни неща и бих искала да съгласувам с моите колеги за по-нататъшни обмяни на посещения на джаз музиканти.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

Споменаха се отново и проблемите за снабдяването на музикантите с инструменти, високите мита за тези инструменти и т.н.

"Заимов"

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

1. Петър Борисов Петров, от Русе, ръководител на орк. "Русе", засича се за първи път.

2. Симеон Борисов Дерев, р. 24.X.1943 г. София, живеещ на бул. , преподавател в БДК, известен.

3. Тончо Русев Русев, 20.IV.1932 г. Бургас, живее в София, , композитор, известен.

4. Дечо Иванов Таралежков, р. 1.XI.1929 г. в Казанлък, живее в София, бул. , композитор, известен.

5. Иван Стайков, ученик в музикалното училище в София, ~~ученик~~ пианист.

ЗАДАЧИ:

Срещата е извънредна, остават за изпълнение задачите от предишната среща.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Да се събере информация и от други източници след което се изготви информация за ръководството.

ПРИЕЛ: л-т

87

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01, СТДЕЛ. 02
Рег.№ 2229 Екз.№ 2
София, 27 ФЕВ 1979

СЪОБЩАВА: ДЛ "Кръстев"
ПРИЕЛ: л-т В. Николов на
23.02.1979 г. от 9.30 часа
на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Някои материали поместени в бюлетина на Съюза на музикалните дейци "Музикални хоризонти".

Обръщам внимание само на отделни статии от наши и чужди автори поместени в бюл. "Музикални хоризонти", в които има не само спорни мисли, но и открита пропаганда на буржоазната идеология, в лицето на нейни авангардистки теоритици и композитори.

В бр. 6 от 1979 г. е публикувана статията на един от най-скандалните авангардисти американеца Джон Кейдж. Не бих могъл да направя анализ на тази статия, тъй като ще трябва да опровергавам едва ли не всяко негово изречение от дългата 11 стр. статия. Всеки може да се убеди в абсурдността и парадоксалността на неговите съждения щом прочете първите една-две страниц . Тя е пълно отрицание по всички показатели на нашата марксическа естетика. Никаква социална обусловеност на музикалния процес на творчеството, на композиторските идеи. Пълен

Из архивите на ДС

субективизъм и произвол, в неговите най-парадоксални и сканда лни форми. И тази статия се поднася като откровение БЕЗ НИКАКЪВ КОМЕНТАР НА РЕДАКЦИЯТА, като чиста истина.

В бр. 5 на същото списание – бюлетин е поместена статията: "Дармщадската школа и новите принципи на структурирането на музикалната форма" от Слав Кожухаров, в която нашият автор твърде мъгляво се опитва да ни убеди в плодотворността на "новите принципи", за легнало в предълга статия на френския композитор и теоретик на авангарда "Пиер Булез, озаглавена на "Моята трета соната". Да се разбере подобна статия е трудно не само за професионалните музиканти изпълнители (за които е предназначено бюлетина), но и за композиторите и музиковедите. Една апология на авангарда от позициите на авангарда, а не от наши марксоленински позиции.

Без всякакъв коментар от страна на редакцията се подкася и интервюто на американския журналист Майкъл Заплитни с един от корифеите на съвременния краен авангардизъм Янис Ксенакис. Разбира се много от казаното от Ксенакис е напоятно за онези, които нищо не са чули от неговата музика. И тук имаме същият случай на антисоциално формалистично изкуство, каквото и при споменатия по-горе Д. Кейдж. Предода е на същия Сл. Кожухаров.

Безкритичност, която реално води до пропаганда на буржоазната идеология в музиката може да се срещне във всяка книжка на бюлетина, особено пък в рецензиите за посетените западноевропейски фестивали на съвременната музика.

Струва ми се не е случайно, че отделни автори си позволяват съвършено необосновани нападки към съветски артисти от висок ранг гостували на наши фестивали. Така в статията за симфоничните концерти на миналогодишните Софийски музикални седмици В. Найденова и Сл. Кожухаров (бр.7-8 от 1978 г.) си

Из архивите на ДС

позволяват негативни или в най-добрия случай снизходителни оценки за такива прекрасни изпълнители като пианистката Любов Тимофеева. диригента Василий Синайски, др цигуларя Виктор Третяков, пианиста Борис Петрушански и в същото време неудържимо разхвалват артисти, които са далеч, далеч по-слаби от тях. Не се касае тук за отминаване на реални недостатъци в изпълнението на съветските артисти, а за неоцоцениване, което се натрапва като тенденция.

Не са случайни вероятно и обидните, прояични нападки по отношение на редица български композитори, представяни се са миналогодишния преглед на българската музика. Безапелационно е защитата на т.н. "български авангард" и на отделни техни произведения ("Апокалипсисът" на В. Казанджиев бил "върхът" на на Нова българска музика 78). Снизходително е отношението и необективна оценката на редица други композитори най-вече в масовите жанрове. А някои от най-добрите ни песенници просто не са споменати, въпреки, че те имаха много хубави песни на Прегледа.

Тенденциозната статия на Лада Брашованова (дъщеря на починалия зам.председател на българо-немското фашистко дружество Ст. Брашованов срещу националния конкурс на името на Св. Обретенов в Провадия, където се изпълнява самобългарска музика е още едно доказателство за отношението на бюлетина към българската музика и към единствения организиран композитор-комунист пред 9.09.1944 г. Св. Обретенов.

В същото време се издигат от същия бюлетин такива незначителни за нашата музикална култура личности като споменатия Брашованов. Инициатор за възкресяването му е Константин Илиев. Написаната от него статия в бюлетина (бр.6 1978 г.) е една апология на този музиковед. Никъде обаче Илиев не споменава за неговия идеалистически научен метод, за неговите съвсем остарели разбирания за музиката. Стигна се до там, че отделни музиканти, забравили изобщо за съществуването на класово-пар-

Из архивите на ДС

410

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

тийни и идеологически принципи и критерии предлагат да се публикува неговото теоретично наследство. К. Илиев възкреси и Димитър Ненов, който по политически убеждения беше фашист и расист, сторонник на силна авторитарна власт, плюс

. В негова чест Съюза на музикалните дейци организира уестивал в Разград, макар приноса му на творец, педагогт и даже на изпълнител пианист да не е от такова естество, че да му се урежда специален фестивал. Но на К. Илиев му са нужни предтечи на съвременния български авангард. А Д. Ненов е най-удобния.

Смятам, че бюлетина на СМД "Музикални хоризонти" е единственото издание в България, което влиза в остро противоречие с нашата идеология и в открита защита на буржоазната естетика, на най-крайните явления в съвременната авангардистка"музика".

Нап.- в 2 екз.

№ 1 - ЛД
№ 2 - ДЛ "Кръстев"
Изп.- В. Николов - I-II
Нап.- Костова - М.№ 2183
София, 26.02.1979 г.

ПРИЕЛ:

Лейтенант:

/В. Николов/

63

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01
ОТДЕЛЕНИЕ 02
Рег.№ 2225 **Екз.№** 1
София, 27 ФЕВ 1979

СЪОБЩАВА: аг."Заимов"
ПРИЕЛ: л-т В.Николов
На 13.02.1979 година
от 15 часа на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Георги Станков и проблеми на музикантите.

Георги Станков е акордеонист, композитор, аранжьор и много добър органист, завършил консерваторията с ударни инструменти при проф. Добри Палиев.

През 1971 г. излиза с договор за Швеция. По-късно получава разрешение да отидат при него съпругата и детето му. Непрекъснато получава нови ангажименти - договори, като своевременно си продължава и срока на паспорта. Причината да бъде сега с шведски паспорт са следните обстоятелства: Синът му започва да учи в тамошното училище. Г.Станков изпраща на брат си в България договорите си за 1976 г. два по три месеца и един за 6 месеца. Брат му занася лично договорите в импресарска дирекция, като към тях е приложен и документ за редовно изплащаните - полагаеми 10% валутни лева върху заплатата му. Г. Станков е чакал общо около една година, за да получи отговор от импресарска дирекция за

Из архивите на ДС

потвърдени или не потвърдени договори. Чака до лятото на 1976 год. но не получава никакъв отговор, било то положителен или отрицателен. От януари до юни 1976 г. той очаква резултат от импресарска дирекция в София и фактически е без паспорт, тъй като срокът на този който е имал е изтекъл. Обаждал се е всяка седмица в нашето посолство, за да пита дали има резултат. Благодарение на разбирането на нашия представител в посолството на положените на Г. Станков - последният получава продължение на паспорта още 6 месеца. След изтичането и на този срок без резултат от Импресарска дирекция - София, Г. Станков подава молба за издаване на паспорт от тамошните власти, и е получил такъв като - чужденец работещ в Швеция. След изтичане и на този паспорт нашата Импресарска дирекция не е изпратила никакво нареждане за него. Тогава Г. Станков подава молба за издаване на нов паспорт този път шведски - въз основа на тамошният правилник има право да получи шведски паспорт, след като е работил повече от 5 години в страната им. В последния паспорт има право да пътува в целия свят на безвизов режим.

Когато е подавал документи за издаване на паспорт за чужденец в момента синът му е учил в тамошното училище, а самият Г. Станков е дължал за закупени инструменти повече от 25,000 тамошни крони. По време на закупуването на някой от инструментите си разбрали, че е българин и го запитали дали познава лицето Иван Денчев. Последният е бил закупил "Рекокс" от магазина, заплатил съвсем малка част от дълга си и заминал неизвестно къде.

Г. Станков го познавал, проверил случая и разбрал, че Денчев се е прибрал в България по време на амнистията, без да се интересува за дългът си към магазина. Станков възмутен от постъпката му издирва адресът му в България и

Из архивите на ДС

413

го съобщава на съдържателят на магазина. "Срам и позор за нацията ни! Излагат ни такива хора и ни злепоставят. Не можех да не взема отношение към такава долна постъпка!" – бяха думите на Станков по този въпрос.

Г.С. е щастлив, че нашите власти въпреки създаденото положение, че има чужд паспорт, са разрешили на тъста и тъща му да посетят семейството му в Швеция и разбира се своевременно да помогнат при отглеждането на детето. Затруднения са от естеството на работа – Г.С. пътува в различни градове и не може да води и детето си със себе си, тъй като това ще прекъсне учебният му процес.

Г.С. смята, че безотговорното отношение на Импресарска дирекция към работещите Български музиканти в чужбина е причина за много неприятности, тревоги и смяна на подаянството на някои от тях.

Положението в нашата страна е такова, че в момента има извънредно много музиканти – и то много добри, които са повече, в значителна степен, от възможностите на нашите заведения ползуващи оркестри. При положение, че музикантите се връщат по 6 месеца в България и работят 6 месеца извън страната, завръщането на повечето от тях тук значи безработица. Само в летният период морските ни курорти дават възможности за няколко десетки оркестри в повече, отколкото през зимата. При тази ситуация всеки би сметнал, че е по-добре да работи в чужбина, отколкото да чака работа в България от "Балкантурист" или "Бюро естрада". Работата на завръщащите се оркестри тук действително не е осигурена! Изключение правят само няколко щатни оркестъра на двете инстанции.

Тази наредба нас е неизвестно от кого точно е издадена, да се работи по 6 месеца в България и 6 м. в чужбина, не е съобразена с нуждите и положението на музикантите.

Из архивите на ДС

414

Какво би станало, ако тези музиканти получат паспор за 5 или 10 години да работят извън нашата страна?

На първо място договорите на оркестрите ще вдигнат веднага брутната сума, тъй като всеки импресарио ще може да разчита на тези оркестри, без да се опасява дали следващите 6 месеца или следващата година ще може да разчита на тях, дали ще пристигнат навреме, или някой от състава няма да получи разрешение да излезе /както става много пъти досега, ако не и стотици пъти/; /разбира се има действително хора, които не би трябвало да излизат/.

Това че оркестрите ще получават повече и по-висока хонорарна сума, значи че ще се увеличат и 10-те процента, които всеки член на състава изпраща ежемесечно във валутни лева за нашата страна. В западните страни средното заплащане на музикант е между 3 и 5,6 хиляди долара. При положение че оркестрите имат паспорти за няколко години импресариите действително им сключват по-високи договори. Това значи,че един оркестър от пет души ще донесе във вид на импресарско право между 18 и 25 ходяди долара за година.

Тогава музикантите ще бъдат доволни, и нашата страна ща получава доста голяма валутна сума, която е толкова необходима.

При положение, че наш оркестър сключи договор за продължение извън нашата страна и после въз основа на това чака с месеци наред телекс от импресарска дирекция, който все не идва или накрая идва отрицателен отговор, това значи че нашите музиканти трябва да плащат неустойка в такива размери, че само продаването на инструментите закупени с толкова труд може да ги спаси. При такива обстоятелства доста хора биха предпочели да останат в чуждата страна, да си изпълнят договора, дори и с риска да бъдат санкционирани

Из архивите на ДС

415

когато се върнат тук или с много часове загубени пред нашите посолства за продължение на паспорта с още 3 или 6 месеца.

Психиката на музикантите е такава, в повечето случаи, че когато имат възможност да отсъствуват от страната си за по-дълго време, без да имат всякакви спънки, единственото което ще ги води натам, това са възможността да си закупи инструменти и да си ги прибере и да работи тук. Тогава бихме имали и по-малко паспортни нарушения или "избягали" или "останали" наши граждани.

Независимо от възможността да пътува в цял свят и факта че има чуждо поданство Г. Станков съжалява за случилото се и там в Швеция не се представя за швед, а за българин какъвто е и какъвто се чувства. Той няма и намерение да остава за винаги там, а да поработи още няколко години и да се прибере окончателно. "Не мога да свикна нито с менталитета, нито с начина на живот на шведите". Българската душа и гостоприемство я няма никъде по света и не желая да губя тях и страната си". Като човек отсъствувал 7 години силно впечатление са му направили промяната на предаванията по радиото и телевизията. Щастлив е, че нашето радио дава вече солидна и подробна информация за насоките на музикалното изкуство по целия свят; пуска всички модерни и на шумяли групи, дава информация за произхода им направлението на стила им и т.н.

Прави му впечатление и развитието на нашата телевизия, която има извънредно много разнообразни предавания с най-различна тематика, филми за деца, за средна възраст, за възрастни, разглеждане на всякакви наболяли въпроси. Дългото време на телевизионната ни програма и то по две програми също не би могло да се сравнява с шведската телевизия.

Из архивите на ДС

Кои неща липсват специално за музикантите.

На първо място по отношение на инструментите: електрически пиана, електрически органи, уредби за пеене и за инструменти - всичко това което има по нашите магазини отговаря на изискванията на 1968-70 година, а може би и по назад. Електрически пиана в България в наши магазини изобщо не са внасяни. Високите мита също пречат много на музикантите да си внесат изискваните инструменти от времето.

416

Ако някой е работил 2 години извън страната и внесе електрически орган, пиано електрическо, синтизайзер, клавинет, щрайх орган и уредби за тях/нещо твърде нормално и необходимо за един професионален пианист в момента/ той би трябвало да заплати нито което надхвърля 10,000 лева. Откъде би могъл той да намери тази сума, като е отишъл да работи за инструменти и от току е излязъл без да остави никакви пари настрана? За една уредба 100 вата за китара или орган митото е към 3,000 лева. Дали министерството на финансите се е за мислило върху тези въпроси. Искали са може би да прекъснат вълната на частни разпродажби /от частните търговци/. А знаят ли отговорните органи в Министерството на финансите, че сега за да се купи от частно лице уредба един музикант трябва да даде 2,3,4 или 6 хиляди лева за уредба. Дали така не са развързани още повече ръцете на търгашите? А колко музиканти върнаха уредбите си или инструментите си обратно точно за това, че нямат възможност да платят мито, или трябва да търсят връзки с митничари, подкупи и т.н.

Не е ли редно тези инструменти да бъдат внесени в нашите магазини най-сетне. Да но нямаме валута! А тази, която изпускаме пак от музикантите, защото не ги пускаме да работят дългосрочно навън? Нещата се въртят в затворен кръг и е крайно време да се вземе сериозно отношение по този въп-

Из архивите на ДС

417

рос. Във всички социалистически страни и в Съветския съюз тези проблеми вече са решени. Има внос на всичко необходимо. А ние как да искаме качество, ниво и високо професионално майсторство, след като спъваме развитието чрез такива, технически, валутни, митнически, пластментско-асортиментни проблеми? Може би това заключение звучи твърде остро, но това е общото мнение и действителното положение в момента. Има някаква промяна в положителен смисъл по отношение на паспортния режим - в смисъл, че има някакво нареждане, че оркестър в чужбина вече може да си продължи договора с още 6 месеца. Ето едно действително рационално и правилно решение на нашите власти. Може би това е крачка към решаването генерално на този проблем. Но дали и останалите проблеми ще може бързо да ги решим?

Трябва да се провери и направи сериозна бележка на служителите в импресарска дирекция бързо и навременно да се изпращат отговорите за договорите. Бързо да се подписват договори и документи. Имало е случай, когато дни наред няма кой да подпише от импресарска дирекция договор, тъй като всички директори и заместници не били в страната или в София. Все някой трябва да остава като заместник! За подготовка, подписване и уреждане на документи за състав в чужбина включително и подписването на договора от Комитета за изкуство и култура, е необходимо най-много две седмици. Невключваме времето за проучване от властите на МВР/, но това се отнася за заминаващи състави, а тези които вече са там имат това решение/. Защо тогава оркестрите в чужбина трябва да чакат с месеци разрешение на договора от Импресарска, да молят за продължение от посолството и служителите оттам да се чудят какво да направят, за да помогнат на съотечествениците си, след като нямат право и нареждане за такива действия.

Из архивите на ДС

Своевременното уреждане на документите улеснява както музикантите, така и самата импресарска дирекция и съответните дирекции в другите страни. Бързото уреждане няма ли да спомогне за престижа на нашите оркестри? И за доброто отношение към импресарска дирекция и към нашата страна?

С какво биха могли да помогнат музикантите за тези неща? Ако има нужда от тяхната помощ те ще помогнат.

"Заимов"

ЗАДАЧИ:

Да ме информира за месторабо тата и бъдещите планове на Валентин Симеонов.

Нап. в 3 екз.
№ 1 - РД 51698
№ 2 - ЛД _____
№ 3 - ОР Хр.Георгиев-01,02
Изп. В.Николов
Нап. С.Благоева-2187
26.02.1979 година

ПРИЕЛ:
Лейтенант
/В. Николов/

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКОТО МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО
100
Из архивите
419

130

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01,ОТДЕЛ.04
Рег.№ 5148 Екз.№1
София, -7 МАЙ 1979

СЪОБЩАВА: аг. "Моряка"
ПРИЕЛ: кап. Янков на
26.04.1979 г. на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Прояви за оркестранти от СДФ.

Източникът познава Петрунов от 20 години. Работили са заедно освен във Филхармонията и в ДМТ "Ст.Македонски". Имало е период, особено когато Петрунов е работил в оперетата, той е бил много невъздържан и е говорел най-различни неща, злостно насочени срещу властта и реда у нас. Същото е било и в Соф. филхармония.

След завръщането на източника от чужбина, му е направило впечатление, че Петрунов е много променен, въздържан, не говори нищо, което може да се пълкува или оценява като лошо изказване. Източника не го е чул никога да взема отношение или се изказва по актуални вътрешни или външни политически въпроси

Петрунов обаче явно и демонстративно ругае К. Илиев, причина за което е факта, че К. Илиев не е доволен от него като валд.хорнист. К. Илиев е дал разрешение на Петрунов да

Из архивите на ДС

замине на работа в чужбина, което явно означава, че не желае п присъствието му в оркестъра. Макар Петрунов да е облагодетелствуван от разрешението (К. Илиев на никого не дава такова, освен на тези, от които по лек начин иска да се освободи), самолюбието му е засегнато. Оттам и отношението му към К.Илиев

Източникът счита, че Петрунов е добър валд.хорнист, за нашите условия, но не е за ГФР, където иска да отиде на работа. Освен ако не се касае за второразряден оркестър.

420

Владимир Владимиров

Най-мълчаливия оркестрант от Филхармонията. Никой никога не го е чул да говори или взема отношение по никакъв въпрос. Източникът го познава от 1954 г. били са състуденти. След това са работили в Перник. Винаги е бил тих и скромен. Много добър валдхорнист. От самия него, изтъчникът знае, че Владимиров ще напусне съвсем скоро Филхармонията. Няма жителство и квартира, а такава му обещава Иван Маринов във Варна.

Васил Ламбринов

Вече е напуснал Филхармонията и работи в рест. "Балкан" към Балкантурист. Това с цел да замине на работа в чужбина. Ламбринов вече се е явил на прослушване пред импресарио от ГФР, който иска да наеме чрез Концертна дирекция състави за ресторант. Състава,е който Намбринов се е явил (Васил Кадаров, Трифон Дюнев(от операта) Симеон Стайков, другите източника не знае по име, състава е одобрен. Договорите са за 6 месеца. Но целта на Ламбринов не е да работи в ресторант, а отивайки за да работи в ресторант, да се яви на изпит в някой оркестър. Ламбринов обаче има намерение само легално, т.е. чрез "Техноизпекс" да работи в чужбина. Той е отличен цигулар и изключителен оркестрант и може да си намери работа в най-голямите и реномирана орвестри в Европа.

Из архивите на ДС

421

Иво Лулчев

Лулчев е тих и скромен човек, не говори много и източ никът никога не го е чул да прави вражески изказвания. Лулчев беше отстранен преди години от Филхармонията поради грубо тенденциозно и фалшиво донесение от Стефан Нойков, тогава сценичен работник, че на Златни пясъци, сидейки да пие с някак към германец бил пял с него "Лили Марлен". Лулчев не пие, много е млад за да знае тази песен и наистина не е пял. Пял е с германеца самия Стефан Нойков, пияница и муфтаджия, по-късно уволнен от филхармонията за такива именно прояви в чужбина. Лулчев след време, естествено, беше върнат пак в СДФ. Много добър контрабасист е.

Михаил Чакъров

На вид тих и почти незабележим, но зле настроен срещу всичко у нас. Източника е чул, че Чакъров е някакъв религиозен сектант, но какъв и дали наистина е, не знае. Не добър виолист, но старателен оркестрант. С колегите си се държи добре и е внимателен.

След завръщането си от Техеран и постъпване във филхармонията на източника е направило впечатление, че Константин Илиев е значително остарял и с доста обтегнати нерви, които обаче не се проявяват в нагрубяване. Проявяват се преди всичко в досада и нетърпимост към грешки от страна на оркестъра, от муз.художествен характер.

След завръщането на оркестъра от Америка и известно отсъствие, К. Илиев отново дирижира концерт в Русе и още един в София на 5 април. На 12 април пак той ще дирижира.

Прави впечатление на източника, че Илиев във всяка програма по свое настояване включва произведения от бълг.композитори, нещо което преди години не е правил, или е правел с досада и нехелание.

Из архивите на ДС

422

Пак е нервен и проявява голяма нетърпимост към грешки и пропуски от худ. характер от страна на оркестъра. Илиев е такъв тип диригент, който може успешно да работи с високо професиокален оркестър, а не да създава такъв от неопитни оркестранти. За съжаление, филхармонията значително е променена с добри инструменталисти, но без оркестрова практика. Липсват някои единици, чийто отсъствие се чувствува и отразява на качеството и на самия процес на репетициите. Според източника, настрана от личните фактори, това е една от причините К. Илиев да проявява нервност в работата. Но не нагрубява, макар че е строг и остър в забележките. Всъщност, нивото на филхармонията значително е спаднало и оркестъра е загубил професионалните навици, които имаше и които са характерни за голямите оркестри. Така че поведението на К. Илиев според източника е оправдано.

Източника не забелязва толериране на някаква група от оркестъра или отделни единици, от страна на К. Илиев, нещо което преди години беше най-голямата му грешка. Почти не допуска някой да влиза в стаята му, освен ако не е извикан по работа. Това естествено не се харесва на някои, имащи тези навици. На някои не се харесва също, че им прави забележки пред оркестъра, но източника счита, че К. Илиев никога не го прави без основание.

"Моряка"

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Петър Ангелов Петрунов, Иво Лулчев, Васил Борисов Ламбринов, Владимир Владимиров, Михаил Чакъров – оркестранти от Соф. държавна филхармония, известни, протичат по списъчния отчет на вражеския контингент.

Из архивите на ДС

423

ЗАДАЧИ:

Да продължава наблюдението на горепосочените лица съобразно указанията, които му са дадени.

ПРИЕЛ:
Капитан
/Янко Кутелов/

Нап. в 3 екз.
№ 1 - р.д. "Моряка"
№ 2 - отдел 07
№ 3 - ОР В.Николов - 02отделение
№ 4 - СГУ - ОР Заков
Изп.- Кутелов - I-IV
Нап.- Костова - М.№ 5060
София, 5.05.1979 г.

141

Препис!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Др. Николов, Изпратете ми оригинала, който фигурира като „Сведение" с отделен текст, ведно с описа на документите по делото. Благодаря и поздравления. 3.7.79

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01,ОТДЕЛ.04
Рег.№ 7034 Екз.№ 9
София,

СЪОБЩАВА: аг. "Артузов"
ПРИЕЛ: к-н В.Стоянов
На 18.6.79 г. писмено

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Някои слабости и неуредици при провеждането на фестивала на дисководещите

Фестивалът на дисководещите в Радомир представляваше, меко казано, едно съзнателно /водено безспорно от добри намерения/ поощрение на кича в най-масовата сфера на естетическо въздействие върху младежта – естрадната и танцова музика.

Не по-малко сериозен е и чисто физиологическият аспект на проблема – от личен опит установих, че невероятното количество децибели, натрапчивите ритми и общата атмосфера на опиянение от непоносимия звук и монотонните движения водят до временни нарушения на мозъчната дейност, които при злоупотреба могат да се превърнат и в постоянни, да не кажем необратими; по този въпрос наложително е мнението на медицински лица. Най-общо ефектът е затъпяващ съзнанието,

Из архивите на ДС

425

понякога еуфоричен, и в много от случаите – отчуждаващ, колкото и да е парадоксално.

Що се отнася до естетическата страна на дискотеките, представени в конкурсната програма:

1. Като правило дисководещите разполагат с печално ограничен речников фонд, който очевидно отразява и умствените им способности. Абсолютно им липсва свобода на импровизация /с две изключения – на носителя на първа награда от миналата година Андрей... и на състезателя от Ямбол/. Основните средства, с които боравят, са чисто подражателни – от видяни филми и чужди фестивали, от радио Люксембург и хитпарейдите на ББС и Гласът на Америка, най-сетне от най-лошите примери, които ни дава родното шоу-изкуство – примерно водещи програми като Иво Драг Иванов.

2. Тъжно и безобразно впечатление правят нескопосаните опити да се върже дисконузиката със задачи на идеологията и пропагандата. Най-драстичен случай в това отношение представляваше състезателят Асен Накев, човек, ангажиран към някой младежки клуб или предприятие, разполагащ със собствена апаратура, която очевидно струваше невероятни пари. Програмата му беше изцяло посветена на полета на българския космонавт /тогава актуално събитие, с което злоупотребиха почти всички състезатели/. Тя включваше пускане на димки – очевидно символизиращи старта на ракетата, като символът доведе до полу-задушаване на журито, – прожектиране на два екрана едновременно диапозитиви с лика на космонавта – и с китка рози и миловидно кученце, или пикавото мопченце от Брюксел, или отвратително-прелестни девойки, потъпкали в нега и сласт. Същото лице Накев се разхожда из цялата страна с рекламен документ – собствена разработка, в което се изтъкват ИДЕОЛОГИЧЕСКИТЕ предимства на неговото шоу, и към

Из архивите на ДС

426

който е приложена тарифа за наема на апаратура, за дисководещ и дикторатор на пишпулта; от този документ, както и от разговорите ни с него се разкри, че печалбата /чиста/ от два часа програма се равнява на около 500 лв. Особено склонни към ангажирането на Асен Накев въпреки високите му цени са ръководителите на младежки домове при по-малките и паянти градчета, както и някои шефове на вариететни програми по морето. За съжаление същият представя и похвални отзиви /подписите не се четат/ от работници в ЦК на ДКМС и в ръководството на художествената самодейност. Впрочем, познавайки до болка вкуса на много от тях, не считам за невъзможно лично Ана Тричкова да подпише такъв документ. А при посещението си в Димитровград научих, че шефът на тамошния младежки дом бил във възторг от предложенията на Асен Накев и се канел да го ангажира.

Тъй като отговорните работници както в провинцията, така и в София, не винаги са дарени от природата и образованието си с чувство за вкус, познаване на естрадната информация и най-общи естетически критерии, а често се ръководят и от мероприятийно-финансови съображения, абсолютно необходимо е да се създаде компетентна комисия, съставена от абсолютно надеждни творци с висок вкус, която да процежда дископрограмите през най-строго сито. В тая област всяка проява на снизходителност, от каквито и хумани или други съображения да е продиктувана, в най-близко бъдеще ще доведе до непоправими последствия. Стига сме се сещали късно за нещата.

"Артузов"

В Е Р Н О !

Из архивите на ДС

427

144

4

СПРАВКА:

Миодраг Иванов – безпартиен, служител в Българска телевизия.

Асен Накев – неустановен, засича се за пръв път.

Ана Тричкова – директор на института за художествена самодейност.

ЗАДАЧИ:

Не са поставени поради пътуването на агента в отпуск.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Да се уведоми Комитета за култура за вземане на мерки.

Да се пусне за информация.

Капитан /В.Стоянов/

Нап. в 3 екз.
№ 1 – РД 49410
№ 2 – отдел 07
№ 3 – отделение 02
В.Николов
Изп. В.Стоянов
Нап. Цветанска–7014
25.6.79 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
5837 от 1. II. 1990
Вх. №..... от..... 19...г.

МВР
СОФ. ГРАДСКО У-НИЕ
Рег. № 21156 Екз № 1
9 07 19...
1080 - СОФИЯ

ДО
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 02 ДС
СОФИЙСКО ГРАДСКО У-НИЕ МВР

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

ОТНОСНО: Неуредици в Софийската държавна филхармония и зала "България".

От проведените многократни срещи с ДП и кандидат агенти от СДФ се установи, че има много проблеми, които не са решени съобразно необходимите указания и инструкции и създават предпоставки за по-сериозни нарушения. Така например в момента длъжността артистичен секретар се изпълнява от Цветан Димитров Попов - пенсионер, назначен с временен договор за една година. За него има материали в отделението, където се води на СО като бивш член на "Лерион". Попов, благодарение на личното си приятелство с главния диригент на филхармонията Константин Илиев е извел всички функции на сегашния артистичен секретар - Илия Лихов. На него е възложено да подписва всички изходящи от филхармонията документи и писма, да подписва характеристики. Попов притежава ключове и свободен достъп до личните дела и военно отчетните книжки на целия състав от филхармонията, което е грубо нарушение на изискванията за такъв вид отчет.

Из архивите на ДС

От началото на сезона посетителите на концертите, изнасяни от СДФ са намалели. Понижения интерес на нашата културна общественост към тези концерти може да се обясни по два начина: не добра рекламна работа и неправилно насрочване датите на някои концерти. Въпреки, че с рекламата на концертите се занимават двама души – завеждащ рекламата и артистичния секретар /в момента тази длъжност е иззета от Попов/, поради слаба активност, не своевременно уведомяване на съответните учреждения, на концертите присъстват по 300–400 души, при капацитет на зала "България" – 1000 души. Друга причина за слабата посещаемост е неправилното насрочване датите на някои концерти. Концертите на филхармонията съвпадат понякога с провеждането на други значителни музикални прояви, което довежда до нисък касов сбор от зала "България", а се заплащат в милиони левове на гостуващите диригенти и състави.

Вина за допусканите слабости в планирането на концертите има ръководството на СДФ – нейния директор и гл.диригент. Редица слабости се допускат и от персонала на зала "България", които са на подчинение към СДФ. На ниско ниво е пропускателният режим към помещенията на филхармонията и зала "България". Фактът, че в залата се провеждат мероприятия, на които присъстват и редица отговорни партийни ръководители и че в залата се намира единствения в нашата страна орган – налага да се знае какви хора влизат в самата сграда и при кого отиват. Кафенето и помещенията на залата са се превърнали в сборни пунктове на случайните от съседните на филхармонията учреждения. Липсата на строг пропускателен режим създава предпоставки за пожари, похабяване на скъпа техника и други действия. Дори е имало случаи когато вечер със съгласието на ръководството на залата е отваряна подвижната стена и фоайето на залата е използвана от ресторант "България".

На ниско ниво е техническото поддържане на инсталирания в залата орган – един изключително скъп инструмент. Въпреки че има назначен специално за тази цел човек, същият не се явява редовно на работа, не прави нужната профилактика на органа, което е довело до неговото преждевременно износване. От ръководството на залата не е въведен ред при ползването на органа, на който идват да свирят различни хора, включително и такива, които нямат нищо общо с предстоящи

Из архивите на ДС

113

концерти и прояви.

Изхождайки от горното предлагам да се проведат следните мероприятия:

1. Със съдържанието на докладната записка да бъде запознато ръководството на ДО "Театър и музика" и ГК на БКП.

2. Не бъде ограничен достъпа на Цветан Попов до личните дела и военния отчет на филхармонията.

Лейтенант
/Заков/

Отп. в 3 екз.
№ 1 - у-ние 06 ДС
№ 2 - НА
№ 3 - ЛД 1024
Изп. Заков
Нап. Тороманова - 1474 В
06.07.79 г.

148

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР
ВГСБО
Рег. № 7758 Л. № 1
2 VII 1979 год.
СОФИЯ

Да му се разреши
Г. Шопов

С П Р А В К А

За Пламен Ангелов Димов

за ГФР.
9.7.79

Пламен Ангелов Димов е роден на 29.08.1950 г. в гр. София, българин, български гражданин, член на ДКМС, оркестрант в Камерния оркестър гр. Банкя, живущ на бул.

Произхожда от семейство на служащи.

Баща му е роден на 1918 г. в с. Черна могила, Хасковски окръг. Родителите му са се занимавали с търговия. Притежавали са последователно кръчма, книжарница и бакалия. Изявили са се като привърженици на фашистката власт, а след 9.9.1944 г. са имали вражеско отношение към правителството на ОФ. Сестра му – лелята на Пламен е била активна легионерка.

е завършил средното си образование в гр. Хасково. Като ученик е бил един от най-активните членове на "Легиона". Известно време е председател на организацията в гимназията. Като такъв е водил открита борба срещу членовете на РМС, доносничел е за тях пред училищното ръководство. Участвувал в организирането на

Из архивите на ДС

432

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

легионерски групи за нанасяне побой на ремсистите. По-късно е издигнат за командир на "Бранник" в гр. Харманли и водач на "Легиона" в околията. Държал е речи против СССР, Червената армия и партизанското движение у нас. Варсанов е бил сътрудник и на полицейския началник на гр. Брезник Драгомир Стоев.

През 1943 г. за активна дейност като ръководител на "Бранник" и "Легиона" е изпратен в Италия да следва висше образование специалност "Телесно възпитание" със стипендия от "Бранник". Непосредствено след 9.9.1944 г. се завръща в страната, без да завърши. Задържан е от нашите органи и изпратен в ТВО, където прекарва 1 година. Впоследствие довършва образованието си във ВИФ "Г.Димитров" и дълги години е работил като преподавател по физическо възпитание в различни софийски училища. С работата си се е справял добре, активно е работил по ОФ и профсъюзна линия. Оставил е впечатление на приобщен към народната власт. Понастоящем Варсанов е пенсионер.

Майката на Пламен – е родена на в София. Безпартийна, Била е дългогодишна учителка по физкултура, сега пенсионерка.

Братът на Пламен – е роден на в София. Същият е студент в БДК, женен. Едновременно с това е на щатна организационна работа като секретар на ВК на ДКМС при Българска държавна консерватория.

Пламен Димов е завършил БДК специалност "Обой". Като музикант е известен с много добрата си подготовка и музикални качества. Участвувал е с успех в редица национални и международни конкурси.

Из архивите на ДС

433

Член е на ДКМС от 1965 г. Включвал се в живота на комсомолската организация.

В момента кандидатствува за заминаване на едногодишна специализация във Фрайбург - ФРГ.

Предвид данните за произхода на Пламен Ангелов Димов и деянията на баща му преди 9.9.44 г.

П Р Е Д Л А Г А М :

1. Да не му се разрешава да замине на специализация във ФРГ.

2. Да се уведоми РК на БКП и РК на ДКМС за произхода на секретаря на комсомолската организация при БДК Димо Ангелов Димов за сведение и вземане отношение.

II-К ОТДЕЛЕНИЕ 02, ОТДЕЛ 01
Подполковник
/Ем.Пенчев/

Нап. в 2 екз.
№ 1 - р-вото на у-нието
№ 2 - насп.преписка
Изп. Николов
Нап. Цветанска-7993
19.7.79 г.

114

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ
Вх. № 11527
8. VI

ДО
НАЧАЛНИК ШГУ – ДС
Т У К

Уведомяваме Ви, че от 15.11. до 15.12.1979 г. филхармония "Пионер" в състав 115 деца и 10 придружители ще изнесе концерти в Мексико, САЩ и Швейцария. В състава ще бъде включен и ОР Искра Топалска.

ПРИЛОЖЕНИЕ: график на концертите – 1 лист.

ЗАМ. Н-К У-НИЕ 06 ДС
Полковник

Нап. в 2 екз.
№ 1 – адресанта
№ 2 – КД
Изп.– В.Николов
Нап.– Атанасова М.№1185С
8.11.1979 г.
София

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Мод. 32401

СТРОГО СЕКРЕТНО!

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ НА МВР
гр. РУСЕ
Рег. № 9052 Екз. 3
Дата 21.12 19 79 г.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар :

Съобщава агент "Стоянов"
Приел: зам.началник окр.у-ние МВР
Подполк.Н.Винчев на 20.12.1979 г.
в гр.Русе на закрито от 15.00 часа

МВР — Р. Русе ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Вх. № 1012 от ... 19 ... г.

С В Е Д Е Н И Е

Отнася се за посещението на хор "Дунавски звуци" в Гърция, за прояви на наши хористи по време на престоя в гр.Солун и Атина и за гръцкия диригент

На 5.Х.1979 г. хор "Дунавски звуци" при читалище "Ан. Кънчев" - Русе е заминал на концертно турне в Гърция. Ръководител е била др.Мария Нанкова - председател на Окръжния съвет за култура - Русе, а нейн заместник д-р Георги Миланов - председател на читалището.

Приятеля на информатора му е казал, че още на граничния пункт Кулата при митническата проверка в хориста Иван Павлов Иванов са били намерени укрити 100 лв., които са били конфискувани и е бил съставен акт за глоба в троен размер на конфискуваната сума.

В Солун хористите са били посрещнати на 6.Х.1979 год. от представителя на импресарската фирма Критас, който ги е настанил в хотел "Кайсис".

Приятеля на информатора му е казал, че в хотела особено се е занимавал с продажба на сервизи за кафе и чай хориста

Същият е посредничил и на други хористи да продават сервизите които са носели на работещите на рецепцията на хотела.

Още на 6.Х.1979 г. хорът е имал съвместна със Солунския филхармоничен оркестър в репетиционната зала "Македония". На репетицията е присъствал и директора на фестивала "Димитрие"79 Жан Рапанин. След репетицията диригентът Жорж Тимис е изразил

Из архивите на ДС

задоволството си от прекрасните гласови данни на хора и подготовката на "Реквием" от Верди.

Направило е впечатление на приятеля на информатора, че хористките Димитрина Енчева Ковачева и Екатерина Стефанова Стоянова са предлагали за продан водка на оркестрантите, за което им бил направил бележка д-р Миланов. Независимо от това те заедно с двама оркестранти се прибрали с колата им в хотела за да им продадат още водка, която имали.

Установено било, че Димитрина Ковачева не е спала в стаята си в хотела в Солун на 7 и 8.X.1979 г. През време на престоя в Солун според приятеля на информатора хористите Тодор Христов, Димитър и Маргарита Пеневи, Иван Аспарухов, Николина Чакърова и Ксения Бачинска са установили връзки със свои близки в Солун. За срещите си те са се обадили и искали разрешение от др.М.Нанкова.

436

На 8.X. от 12 часа е била организирана пресконференция от името на Солун - Пападопулос. В пресконференцията са участвували др.Мария Нанкова, д-р Георги Миланов, инж.Георги Богданов, инж.Петър Станев, з.а. Михаил Ангелов, н.а. Павел Герджиков, Пенка Дилова, Надя Добриянова, Румен Дойков, Любен Антонов, Шарков и Борис Куков от телевизионен център - Русе.Пресконференцията е водил кмета на Солун - Пападопулос, който се е изказал ласкаво за отношенията между НРБ и Гърция. Казал е, че не случайно са решили да открият фестивала именно с българския хор "Дунавски звуци" за когото знаем толкова хубави неща. Споменал е, че започва едно сватосване на български хор с гръцки оркестър и че ако от това сватосване стане сватба щяло да означава, че нашите контакти трябвало да се поддържат, особено в направление културен обмен.

Приятеля на информатора му е казал, че на пресконференцията журналистите са насочили въпросите си предимно към това как било възможно да се пее в такъв "самодеен хор" и за това да не се плащало на хористите. На тези въпроси обстойно е отговорила Мария Нанкова.

На пресконференцията д-р Миланов бил предложил на кмета на Солун да отправи няколко думи към българските телевизионни зрители. Кметът се е съгласил и др.Шарков и Куков са направили видиозапис. Цялата пресконференция е била записана от др.Любен Антонов.На 9.X.1979 г. във вестник "Еменики

Из архивите на ДС

ворас" е била отпечатана сминка и текст от проведената прескон-
ференция.

Приятеля на информатора му е казал, че на 8.X. вечерта в зала "Македония" е станало тържествено откриване на фестивала "Димитриа-79" от кмета на Солун г-н Пападопулос. След това е бил изпълнен "Реквием" от Верди при много голям успех.Поднесени са били цветя на хористите и солистите. Диригентът и директорът на фестивала са се изказали изключително ласкаво за хора. Поздравления са поднесли след концерта и кмета на Солун и българския консул в Солун др.Данов. На първия концерт е присъствал и кмета на Северна Гърция.

На 9.X.1979 г. преди обед е била организирана екскурзия из Солун с 2 автобуса. В двата автобуса е имало екскурзоводки - майка и дъщеря. Майката била работила в България и както е казал приятеля на информатора тя непрекъснато е отправяла обидни епитети (бандити, мошеници) по адрес на турците и югославяните.Същите епитети са били отправяни и по адрес на управляващите по време на хунтата в Гърция.Цялата екскурзионна беседа е била записана от др.Любен Антонов. Накрая в църквата "Св.Димитър" екскурзоводката била отговорила на поставен въпрос, че Кирил Константин по баща бил грък, а дали майка му или леля му имали нещо славянско тя не знаела.

Екскурзоводката е приканила които желаят да запалят свещ за здраве и в църквата и от хористите са палили свещи Пенка Кирилова Пенчева и солистката Пенка Дилова.

На 9.X.1979 г.вечерта се е състоял втория концерт при много голям успех. Кметът на Солун е присъствувал и на втория концерт. След концерта на диригента г-н Жорж Тимис е бил поднесен сувенир от името на хористите.

Същата вечер хористите са били колективно на таверна "Кандадо" и всичко било протекло нормално.

На 10.X.1979 г. хористите са имали свободно време. Приятеля на информатора му е казал, че усилена "търговска" дейност е развивал Златозар Драганов, когато някой от хористките били използвали като препродавач на водка. Същият ден около 16.30 часа хористът Иван Аспарухов бил слязал през хотел "Кайсис" от лека кола и носел някакъв кашон - подарък от близки му с който се бил срещнал.

Вечерта на 10.X.1979 г. се бил състоял третия концерт

437

Из архивите на ДС

438

на хор "Дунавски звуци" в залата на театър "Катерини".Нея вечер диригент е бил Михаил Ангелов. Малко преди започване на концерта в една от стаите на театъра "Катерини" се състояла среща на М.Нанкова, д-р Миланов, инж.Богданов, Л.Антонов и директора на фестивала г-н Жан-Репаниш и кмета на Солун г-н Пападопулос. Същият още веднаж е изказал възхищението си от двата концерта. Казал е, че сватбата между хора и оркестъра е станала и че можело да се разчита на още контакти между български и гръцки културни групи.

Мария Нанкова била поднесла на кмета сувенир, а той от своя страна бил подарил знака на Солун. Кметът се бил извинил, че нямало да може да чуе третия концерт понеже трябвало да бъдел в зала "Македония" за спектакъла на московския балет.

Приятеля на информатора казал, че концерта на 10.X. преминал при изключителен успех с много цветя и аплодисменти и с високи оценки за хоровото майсторство на "Дунавски звуци" и диригентите му.

На хористите било заплатено по 10 долара(в драхми) по за 6 дни, а на солистите по 500 долара за всеки концерт-общо по 1000 долара. На Михаил Ангелов било заплатено 400 долара за дирижирането на третия концерт.

Приятеля на информатора му казал, че пред М.Нанкова и д-р Миланов, бил поставен въпросът от хористите, да им се плаща не в драхми, а в долари. Нанкова и Миланов поставили този въпрос пред мениджер директора на фирмата Кретас, но той им бил отговорил, че бил плащал по официалния курс "долар-драхма" и че тези пари се били давали на хористите за храна. Той бил разбирал, че може би някой от хористите искали да им се плаща в долари, за да си върнели в България за да си купели нещо от "Кореком". Същият бил казал на Нанкова и Миланов да кажели на хористите, че целия Солун и цяла Гърция представлявали "Кореком" и щели да имат възможност хористите да си купели каквото искат.

На 11.X.1979 г. според приятеля на информатора хористите се разделили на две групи. Първата група отпътувала към Атина в 8 часа сутринта, а втората към 11 часа.

Съгласно уговорката с "Кооптурист" представителка на

Из архивите на ДС

439

групата туристическа фирма "Ада Турс" е трябвало да чака хорът за обед в гр. Каменна Вурла - на 150 км от Атина. Такава представителка не се оказала да чака в посочения град. Към 16 часа в "Каменна Вурла" била пристигнала и втората група от хористите и било решено да се продължи за Атина.Представителката на фирмата г-жа Ада била посрещнала хора непосредствено преди Атина и се била извинила за недоразумението. Същата със собствената си кола в която се била прехвърлила и М.Нанкова повели трите автобуса и около 20 часа били настанили Хористите в два хотела - "Еврипидис" и "Флорида" в Атина. И двата хотела (особено "Европидис") били втора или трета категория. Храненето е било организирано също в малък посредствен ресторант.

На 12.X.1979 г. на 2 групи - сутринта и след обед хористите били разгледали Атина, Акропола и други забележителности. Осигурената от фирмата "Ада Турс" екскурзоводка г-жа Ники не е говорела добре български, нито пък е имала познанията и компетентността на екскурзовод.

На 13.X.1979 г. според приятеля на информатора трите автобуса само с 1 екскурзовод - г-жа Ники и собственичката на фирмата г-жа Ада били отвели хористите до Пирея, Коринт и Микена.

Лошо впечатление било направило отношението към историческите паметници в Гърция. Оказало се, че в Микена, където била гробницата на Агамемнон не било дори електрифицирано.

Изобщо хористите били останали доста разочаровани от "Ада Турс" и виняли за това най-вече "Кооптурист".

Независимо от това било имало хористи като Иван Шипкалиев, който пред група хористи подчертано бил изказвал мнение, че в Гърция било приказно, че всичко било имало и животът бил охолен.

На 14.X.1979 г. сутринта в 8 часа трите автобуса се били отправили от Атина за Лариса. Около Лариса бил организиран обед и привечер автобусите били на Кулата. Там всичко минало добре, но митническите власти били открили скрит касетофон на хориста Емануил Атанасов. Били го накарали да го впише в декларацията си и да плати съответно мито.

Същата вечер хористите били пристигнали в Благоевград, където пренощували, а на другия ден - 15.X.1979 г. се завърнали в Русе.

"Стоянов"

Из архивите на ДС

М Е Р О П Р И Я Т И Я :

1. Препис от сведението да се даде на отделение 01 ДС.

2. Да се профилактира за нездравите си изказвания и нетактично поведение хориста Иван Шипкалиев и се предупреди, че при още един случай от подобен род ще бъде запретено излизането му от НРБ.

3. Да се изготви предложение и за профилактирането на Ваке Алтунян и също бъде предупреден, че ако не корегира поведението си във бъдеще няма да му се разрешава излизането с хора зад граница.

4. Да бъде профилактиран на основата на утвърдено предложение хориста Златозар Драганов и бъде предупреден за несъвместимостта в бъдеще да изпълнява ролята на препродавач на водка и други стоки зад граница с което излага НРБ.

5. Да се проведе беседа с Иван Аспарухов - хорист, който получил кашон с подаръци от свои близки като се изясни кои са те, защо не е поискал разрешение от ръководството на хора за да се отдели и установи контакт със свои познати или близки, като се изясни как е установил връзка с тях ако не са му роднини.

6. Да се проведе беседа с Николинка Чакърова и Ксения Бачинска и се изясни какви близки имат в Гърция, а ако са познати какво представляват и как са установили връзка с тях.

7. Да се изготви предложение за профилактика на Димитрина Енчева Ковачева и Екатерина Стефанова Стоянова и се предупредят да прекратят тази си дейност, в противен случай няма да им се разрешава излизане зад граница.

8. Да се проучи Димитринка Иванова и се изготви предложение за профилактична беседа с нея за изясняване къде е нощувала на 7 и 8.X.1979 г. и се предупреди.

ПОСТАВЕНИ ЗАДАЧИ

1. Да продължи да укрепва връзките си с и по време на сегашния му престой в Русе да изяснява настроенията му, какви контакти осъществява, какви интереси има и пр.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г.Секретар :

Из архивите на ДС

2. В пределите на своите възможности да изяснява каква е реакцията на обкръжението му за Постановление № 50, за намеренията на нездрави елементи да предприемат противодържавни действия, за изказвания и настроения.

Отп.в 5 екз.
№ 1 - лит.д. №.....1958/58
№ 2 - отдел.01 ДС
№ 3 - отдел 01,у-ние 06
№ 4 - отдел.02 ДС
№ 5 - за РД №53840/79
Изп.:Винчев
Нап.:Попова -3729
21.12.1979 г.

ЗАМ.НАЧАЛНИК:
окръжно у-ние МВР
Подполковник
/Н.Винчев/

441

153

Препис!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Отдел I

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 02,ОТДЕЛ.01
Рег.№ 351 Екз.№1
София 11.1.1980

СЪОБЩАВА: б.аг."Ярослав"
ПРИЕЛ: л-т Трачев
На 9.01.1980 г.
писмено

Трачев, говорен др. Трачев, Ще се срещне пак говори с него 16.1.80 относно следващия конгрес

С Ъ О Б Щ Е Н И Е

ОТНОСНО: Конгреса на съюза на музикалните дейци

В дните преди конгреса и на самия него, все по-ясно се очертаваше съществуването на две групи в старото ръководство на СМДБ. Правеше общо впечатление, че до втория ден на обяд на конгреса, групата на Б.Стършенов - Д.Манолов е всеки изминат ден и час ставаше все по-уверена в своя благополучен край. Даже Д.Манолов един ден преди конгреса се обърна към Ив.Тодоров със следнитедуми: "Гледай само този пана /сочейки С Стършенов/, той е човека, който може да оправи всичко и отиванията на състава ти в чужбина".

Това разделяне на старото ръководство се почувствува почти от всички на конгреса /в повечето случаи се разнесе като мълва/. Всички наблюдаваха настроението, държанието на двамата "лидери" Ал. Иеински и В.Стършенов. Най-много се вълнуваха служителите на съюза, които в по-голямата си

Из архивите на ДС

443

част искаха да остане проф. Неински. Говореше се, че проф. Неински е поставил въпроса пред ЦК на БКП, че би останал, но при условие, че Б.Стършенов и Д.Русков излезнат от председателството. На втория ден на конгреса на обяд той се съгласил на компромиса с оставането на Д.Русков като зам.председател. За излизането на главния секретар от ръководството се обяснява от служителите в съюза, заради неговите изказвания по адрес на Л.Живкова, които били записани на магнетофон.

След провеждането на първия пленум и избирането на бюрото, много лошо е реагирал Д.Русков заради това, че Георги Робев е служел за зам.председател /първи/. Няколко дни след това той иравн изявления, че ще мине на работа в Съюза на обществени начала в знак на протест.

Вече близо един месец след конгреса в малкия период се забелязва една пасивност от страна на Д.Русков. Все още новите членове на ръководството не проявяват особена активност, което е естествено, необходимо е време, за да навлезнат в работата.

Много от служителите, а и някои от ръководството /Фин.отдел целия, инструкторите, Борис Хаджитанев/ се изказват с неодобрение поставянето на Евгени Ганчев за главен секретар. Даже Борис Хаджипанев на всеослушание каза, че е заявил на Ал.Неински, че сенка /Е.Ганчев/ ще го закопае като авторитет.

"Ярослав"

В Е Р Н О !

Сведението е взето за обща информация.

Из архивите на ДС

СПРАВКА:

Засечените лица са известни на отдел 01.

ЗАДАЧИ:

Да съобщава за прояви и изказвания в съюза.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Ще се изпрати препис от сведението на отдел 01.

Лейтенант

/Й.Трачев/

Нап. в 3 екз.
№ 1 - отдел 01
№ 2 - отдел 07
№ 3 - м-ли "Ярослав"
Изп. Трачев
Нап. Цветанска-386
10.01.80 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Препис!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :13.09.2016г. Секретар:

Рег. 5188 29 II

Вх. № 1857 29 II 1980 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Някои взаимоотношения в Симфоничния оркестър на Софийската филхармония.

СЪОБЩАВА: аг."Заньо"
на отдел 01,отделение 06

ПРИЕЛ: к-н Веселин Бонев
На 1[illegible].02.1980 год. в ЯК "Бреза"

Източникът съобщава, че наскоро е бил посетен в дома си от свой приятел на работа в Софийската филхармония. От него научил, че Симфоничния оркестър щял да пътува на турне от 3.03. до 13.06.1980 г. ГФР и до 22 во Полша. Приятелят ми разказал, че действително оркестъра не бил на това ниво за което се говорело в пресата у нас. Критиките към изпълненията на оркестъра били резервирани и действително се чувствало упадък на качеството на изпълненията, едно нервно пренапрежение и един не добър психически климат за работа.

Както ~~придобитият~~, така и неговите колеги оркестранти виждали единствената причина за това в поведението, проявите и отношението към хората на гл.дирегинт на оркестъра Константин Илиев. Нещо повече, по мнението на един пребивавал на концерт лекар, диригента имал

Действително по време на репетиции, той се държал грубо с оркестрантите и ги държал в напрржение и страх, който непрекъснато подчертавал, че са в ръцете му. По време на репетициите се обръщал към някои от оркестрантите и ги заплашвал, че от

другия ден не са на работа. Има три случая, при които без повод оркестрантите са Георги Йонов, Лалчо Левиев и Ценко (бивш партиен отговорник на оркестъра) сабили уволнени.

Въпреки сигналите от страна на много орекестранти, партийното и профсъюзно ръководство не е било в състояние да подобри атмосферата. Между няком се предполага, че след невъзвръщенетвото на Илиев в Париж и неговото довеждане в България се цели неговата стабилизация и след това освобождаване.

"Ваньо"

СПРАВКА:

1. Константин Илиев е гл.диригент на Симфоничния оркестър при СДФІ

2. Георги Йонов, Лалчо Левиев и Ценко са уволнени оркестранти.

ЗАДАЧИ: 1. Да активизира връзките си с арабски граждани и мевуведомява за тяхното поведение и контакти.

2. При установяване терористи или наличие на оръжие в арабски граждани да уведомява спешно дежурната на управлението.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Сведението ще се изпрати на У-ние VI ДС за вземане на отношение.

ЗАБЕЛЕЖКА: За поведението на Константин Илиев е уведомено VI-то управление ДС със сведение от същия агент от 06.11.1979 година.

Нап. в 3 екз.
1 - РД 37770
2 - У-ние VI ДС
3 - ИА
изп.В.Бонев
нап.Несторова-838 А
София, 25.02.1980 год.

Вярно,
КАПИТАН:
(В.Бонев)

Из архивите на ДС
446

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Гуше дс

Д. В. Николов, Пренис! Проведе беседа с Г. Желязов. Той е и фолгът в бък. тежата за Кап. Капов, Боздуганов и Д. невъзвръщенци. Негвият брат е у-ще

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР — У. РА. ЛЕНИЕ VI-дс
Вх. № 3135 от 10. IV. 1980 г.

177.80

10.04.80

СЪОБЩЕНИЕ

ОТНОСНО: Пребиваването на симфоничния оркестър на Бейрийската филхармония в ГФР и Холна.

ОТ ГЕРБ: аг."Калъо" на отдел 01, отделение 06

ИЗПЪЛНИЛ: к-н Веселин Тонев на 27.03.1980 год. в ДС"Бреза"

Източникът съобщава, че негов приятел е посетил ГФР и Холна на турне с оркестъра на СФР от 03 до 23.03.1980 год.

В ГФР посетили основно градовете Волфсбург, Майнц, Кенхайм, Мюнхен. В Майнц при оркестрантите по време на почивките се появявал бившия валдхорнист Капитанов. Сетнин спирал в хотел "Хилтон" сам на орган. В разговор с приятели ми споделил, че получавал 3000 марки месечно. Разговарял с обоиста Георги Желязов, с когото се познавали от дома. От разговора приятелят ми останал с впечатление, че Капитанов е закъсняло да види България, изглеждал поостарял и неоправдал. Впоследствие Желязов споделил, че Капитанов бил невъзвръщенец. След като научил това приятелят ми се отказал да го посети на работното му място, където бил поканен. Капитанов разговарял с почти 1,3 от състава на оркестъра.

С много оркестранти е разговарял невъзвръщенеца Боздуганов от Русе, бивш виолист. Приятелят ми не е имал практическата възможност да изслуша мнението на разговорите поради тяхната кратковременност. С обаче лицата те са се върнали около мнозина в България, старите полози и обаче познати.

"Калъо"

Из архивите на ДС

СПРАВКА:
1. Капитанов е незавръщенец в ГФР.
2. Гоздутанов от Русе е също незавръщенец в ГФР.
3. Георги Келязов е обоист от оркестъра на СДФ.

ЗАДАЧИ:
В разговори с младите оркестранти от СДФ да изяснява станалото им по различни полит.въпроси, изказвания, контакти и намерения за работа зад граница.

МЕРОПРИЯТИЯ:
Преписи от сведението ще се изпрати на отдел 12, ВНУ-70 с оглед уточняване задачите на агента по засечените лица.

Бърно,
КАПИТАН: (Л.Недялков)

Изп. в 4 екз.
№ 1 - РУ 37770
№ 2 - ВНУ-12 отдел
№ 3 - 06 у-ние ДС
№ 4 - ЛА
Изп: В.Донев
Нап: Захариева-1487 а
София, 7.04.1980 год.

Препис!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01,ОТДЕЛ.04
Рег.№ 6786 Екз.№2
София,

СЪОБЩАВА: аг. "Асен"
ПРИЕЛ: к-н В.Стоянов
На 2.06.80 г. от 8.30 ч.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Някои проблеми по организирането и разпространението на дискомузиката

Да се направи цялостен анализ и оценка на съществуващия "диско фюомен" е много труд.о Приложената документация е само една малка част от цялата организация на процеса, който е навлязъл дълбоко вече в навиците и мисленето, както на тези, които го използуват и предлагат, така и на консуматорите - младежи. За някакви мерки, спиране или забрана не може да се говори.

За нас по-важно е да вникнем във възможността да се управлява този процес, така че той да служи на обективната полза, да провежда такава репертоарна политика, чрез която покрай забавното и танцувалното, консуматора да може да се докосне и до трайни и художествени образци на чуждата и

Из архивите на ДС

450

наша естрадна музика. За съжаление ние късно осъзнаваме важността на процеса "диско" и ако трябва да го обхванем организирано, ще призная, че заварваме едно вече отдавна подготвено ниво, вкус и създаден критерии за нещата. Неоспорима констатация е, че диското вкара в страната ни най-голям процент "озападняване" на нещата. Като се почне от думата, за която не се намери български еквивалент, подражанието на много от стиловите начини и "хватки" на дисководене и се стигне до репертоара, където е най-сериозната трудност. Въпреки, че напоследък общите усилия на институтите създадоха наши състави и висококачествени записи, все още към "нашето" в една дискотека се гледа с пренебрежение.

Анализирах подробно приложения брой на методическия бюлетин и разбрах за кой ли път, че една от основните ни слабости е липсата на навременна информация. Защо? Защото у нас дискозаразата е почти в начален стадий, сега започва стремежа към учене на тази вече официално призната "професия" /дисководещ/ и усилията за едно модерно оборудване с техника и озвучаване. Този стремеж не е проявен от отделни личности и частни лица, а от обществени организации, ДКМС, читалища и т.н. Феномена "диско" е изгоден и удобен, поради това, че лесно заменя жив оркестър /скъпо струващ/ проблеми за набавяне на артисти, съставяне на програми и т.н. Това добре, но тъй като късно се сетихме, ние ще напълним страната ни с "боксове", техника и магнитофони и преди още да сме го направили по места, световната мода вече отдавна се обръща отново към оркестрите и към една поспокойна звучност на общесвените места. Ще стане, така

Из архивите на ДС

451

както в някои промишлени обекти, докато открием възможностите за ново производство и го оборудване, цялата техника и технология е вече морално остаряла.

Моето мнение е, че се налага едно административно и професионално-специализирано ръководене на процесите. Дискомодата създаде, за съжаление, и най-голям процент от т.н. неуправляеми дейности и процеси в разпространението на музика. Ако говорим за денационализация на звучащата среда у нас, то именно това става по пътя на "частни" инициативи.

Прилагам едно съобщение в пресата за новосъздаденото ателие за презаписи на музика. Първо и по принцип презаписването на механична музика е под строгото наблюдение на К.К., Агенцията за авторско право и Балкантон... По факта е налице. Студиото работи с пълна пара. Поръчах нарочно да ми бъдат презаписани четири касети, като поисках гръцка, сръбска, диско и общо естрадна музика. Нарочно казах, че нямам свой вкус и оставям на техен специалист да направи това. Диско касетата и естрадната баха само от западна музика, а гръцката и сръбската – от песни със съдържание, което не е възможно да се опише, не ми е ясно от какви източници са събирани тези записи, но по-кафански сръбски и по-евтини гръцки песни не съм чувал. Направената справка показа, че Всестранни услуги наемат частни лица със свой фонд, който презаписват в къщи и срещу заплащане тези касети. Да не говорим, че няма никакъв контрол върху текстовете на чуждите песни /явно е, че няма кой да го прави/ и това води до парадокса, че можеш в ПРБ да си платиш официално 6 лв. със сметкоразписка, издадена от касата на Всестранни услуги и да получиш песен, примерно, с най-пошло или антисоциално или антиполитическо съдържание.

Из архивите на ДС

Организираното обхващане на процеса е положително. В тази връзка прилагам и един анализ, направен до Постоянната комисия за духовни ценности при Народното събрание, от които се вижда колко остро вече стои проблема и с разпространението на грамофонните плочи у нас.

"Асен"

В Е Р Н О !

452

ЗАБЕЛЕЖКА:

През м.юни 1979 г. аг. "Артузов" сигнализира за някои сериозни слабости /от организационен характер, неиздържани в идейно-естетическо отношение песни и музика, ниска обща и музикална култура на дисководещите, подражателство и др./ при провеждането на фестивала на дисководещите в гр. Радомир.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Предлагам да се изготви справка въз основа на тези, а евентуално и нови данни от други лица, с която да се запознае Комитета за култура за вземане на мерки.

ЗАДАЧИ:

Да ме информира за поведението, проявите, контактите и изказванията на гостуващите чужденци на фестивала "Златния Орфей" 80, а така също и за евентуални организационни неуредици или прояви на наши естрадни дейци, уронващи престижа на страната ни.

Да изяснява близкото обкръжение на Михаил Божедянов, връзките му с представители на западни фирми и характера на техните взаимоотношения.

Капитан
/В.Стоянов/

Изп. в 3 екз.
№ 1 - РД
№ 2 - 02 отделение
№ 3 - 08 отдел
Изп. В.Стоянов-I 6926
Нап. Цветанска-

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКОТО МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО
ІІО
Из архивите

156

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 7727 Екз. № 1
27. 8. 19 год.
СОФИЯ

ДО
Н-К ОТДЕЛ 01, У-НИЕ 06 ДС
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от лейтенант Валентин Николов – р-ч
в отделение 02

ОТНОСНО: Проведен разговор с гл. секретар на СМД – Евгени Ганчев

ДРУГАРЮ НАЧАЛНИК,

На 18. 06. 1980 г. в беседа с главния секретар на СМД – Евгени Ганчев, същият сподели, че е участвувал в проведеното от 4 до 6. 06. 1980 г. в Берлин – ГДР, консултативно съвещание на представителите на ръководствата на Националните комитети за музика от социалистическите страни /НРБ, СССР, ГДР, ПНР, УНР, ЧССР/ към Съвета за музика при ЮНЕСКО.

При обсъждането на някои кадрови въпроси на Съвета за музика, за предстоящето през 1981 г. съвещание в Будапеща,

Из архивите на ДС

направило впечатление поведението на полския представител Ян Стапиевски, музиковед, в ръководството на Съюза на полските композитори. Предстояло освобождаването на места в Изпълкома на Съвета за музика и в Берлин се обсъждали някои кандидатури за Будапеща – 84 г., в това число и тази на Стапиевски.

Стапиевски заявил, че бил много зает и че в Изпълкома на Съвета за музика освен, че не трябва да се отстояват позициите на Полша и останалите социалистически страни, той не представлява и себе си, не трябва да отстоява и своите разбирания. Очаквало се в Будапеща САЩ да повдигнат въпроса за приемането на Китай в Изпълкома на Съвета за музика, в Мелбърн – 79 г. този въпрос бил обсъждан консултативно. Стапиевски заявил, че той като представител на социалистическите страни, би защитил кандидатурата на Китай, тъй като неговото мнение не съответствувало на официалната политика на Полша. Независимо от нещата, които се пишели за Китай, той не бил в състояние да отрече, че там има музикална култура и трудно би отстоял позицията на социалистическите страни, Китай да не бъде приет. Ганчев изрази опасението си, че ако поради несъгласуваност в действията на представителите на социалистическите страни Китай бъде приет, то това автоматически ще отслаби позициите и реноматата ни в Съвета, тъй като Китай не влезне като социалистическа страна, на мястото на някоя друга такава, а не е трудно да се предположи каква ще бъде позицията на Китай и чии интереси не защитава.

Из архивите на ДС

172

МЕРОПРИЯТИЯ:

Да се проведе разговор и с другия наш представител участвувал на съвещанието в Берлин – Жул Леви – след което, чрез отдел "Международни връзки" да бъдат информирани полските другари за поведението на Сташиевски.

ИЗГОТВИЛ:
Лейтенант
/В. Николов/

30.6.80

Нап. в 2 екз.
№ 1 – ЛД
№ 2 – отдел 08
Изп.– В. Николов
Нап.– Атанасова М. №8172
25. 06. 1980 г.

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 8203 Екз. № 2
8 VII 1980 19 год.
СОФИЯ

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО
Н-К ОТДЕЛ "МЕЖДУНАРОДНИ ВРЪЗКИ"
при ЦИОУ – МВР
Т У К

Моля да бъдат уведомени полските органи за сигурност за следното:

От 4 до 6 юни т.г. в Берлин – ГДР се е състояло консултативно съвещание на представителите на Националните комитети за музика от социалистическите страни към Съвета за музика при ЮНЕСКО. Във връзка с освобождаващите се места в Изпълкома на Съвета били обсъдени кандидатури за тях, които ще бъдат избрани на съвещание в Будапеща през 1981 г.

Един от кандидатите, полският музиковед Ян Сташиевски – член на Съюза на полските композитори, заявил, че ако бъде избран в Изпълкома, освен позициите на Полша и социалистическите страни, щял да защитава и свои разбирания. Очаквало се на съвещанието в Будапеща, САЩ да повдигнат въпроса за приемането на Китай в Изпълкома на Съвета за музика. Ян Сташиевски заявил, че щял да подкрепи кандидатурата на Китай, независимо, че това негово мнение не съответствувало на официалната политика на Полша. Той не бил в състояние да отрече, че в Китай има музикална култура и трудно би устоял позицията на социалистическите страни, Китай да не бъде приет.

ЗАМ. Н-К УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
Полковник /

169

Препис! **СТРОГО СЕКРЕТНО!**

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01
ОТДЕЛЕНИЕ 02
Рег. № 14709 **Екз. №** 3
София, 16 XII 1980

СЪОБЩАВА: аг. "Ани"
ПРИЕЛ: лейт. В. Николов
на 12.12.1980 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Коментари по полските събития на Вирхиния Атанасова и др. музикални дейци

На 11.12.1980 г. на летището във Виена приятелката ми се е срещнала с Верхиния Атанасова – хоров диригент, която се връщала от Мадрид. Те се познавали от дълги години, но никога не са били в близки отношения. При срещата им Верхиния искренно се зарадвала и побързала (както винаги) да сподели най-новите сензации по света.

След кратката информация за убийството на Джон Ленън, последната мода в Испания, времето в Европа, тя споделила, че е безкрайно щастлива, че се връща в родината, тъй като в момента международното положение било много

Из архивите на ДС

458

"запечено" и не се знаело какво ще се случи всеки момент. Почти всека вечер по испанската телевизия предавали за Полша и за заплахата от война в този район. На границата била струпана огромна съветска войска, която била в бойна готовност.

Приятелката ми не е останала с впечатление, че това било казано с някаква умисъл, с лошо чувство, защото Верхиния винаги била по гръмките фрази и сензации. В отговор на нейните думи Минчо Попов - тенор от НАТОБ, отговорил, че вече 10 дни бил във Виена, но такова нещо не е чул, нито е гледал по телевизията, че това са само провокации и измислици. Подобно мнение изказал и Камен Големинов - диригент на оперно-симфоничния оркестър на Радиото.

"Ани"

В я р н о,

СПРАВКА:

1. Верхиния Атанасова, хоров диригент, засича се за първи път.

2. Минчо Попов, артист от НАТОБ, засича се за първи път.

3. Камен Големинов - диригент в Радиооркестъра.

ЗАДАЧИ:

1. Да следи и своевременно ме информира за коментарите сред музикалните среди по полските събития и Московската среща.

Из архивите на ДС

МЕРОПРИЯТИЯ:

За Атанасова да се уведоми съответното поделение на МВР.

ПРИЕЛ:
Лейтенант
/В. Николов/

459

Нап. в 4 екз.
№ 1 – РД
№ 2 – отдел 08
№ 3 – СГУ
№ 4 – ЛД
Изп.– В. Николов
Нап.– Атанасова, М. №15354
16.12.1980 г.

II-ро отделение

Препис!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01,ОТДЕЛ.04
Рег.№ 890 Екз.№3
СОФИЯ, 20. 1. 1981

СЪОБЩАВА: аг. "Детелин"
ПРИЕЛ: кап. Янков на 14.01.1981г.
на закрито

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Иван Тодоров – секретар в Съюза на музикалните дейци.

В началото на зимата източникът е бил една вечер в ма ка компания, в която е присъствувала и Емилия Карапетрова, тон рехисьор от БАН. Телевизорът бил включен и на него показвали съ стезателни танци. Когато показвали, че председател на журито е засл. артист Иван Тодоров, Карапетрова трепнала и изразила възмущението си, че един бранник и доносник на фашистката власт сега е заслужил артист и председател на журита. Ето как во е научил от разказа й източникът:

Карапетрова и Иван Тодоров са учили по едно и също време в училище "Генерал Кисяков", а може би училището се е казвало "Трайко Китанчев" – източникът не си спомня точно, в сегашния III Димитровски район – прогимназия. Иван Тодоров бил отявлен бранник и ръководител в организацията Бранник.

Из архивите на ДС

461

Проявявал изключителна "активност" в своята дейност и голяма жестокост. Биел бедните пролетарски деца, тероризирал ги. Доносничел на прогимназиалният директор за думи и дела на децата от прогресивни семейства. Също подслушвал и носел до директора всичко, което засягало властта.

Източникът попитал Карапетрова дали пък този Тодоров не е бил замаскиран комунистически член, изпратен в БРанник за саботажи. Тя изявила узудване и повторила горните му прояви. Казала, че не допуска, че можеш да преследваш прогресивните хора и същевременно да бъдеш на тяхна страна. Иван Тодоров бил мразен от цялото училище. Точно срещу училището бил полицейският участък на III район. Учениците твърдели, че Тодоров често ходи там и низдава тези, които са нелоялни към фашистката власт. Карапетрова лично с очите си го е виждала веднаж да влиза там. Също разказала, че Тодоров бил отговорник на комитета за събиране на помощи, ръкавици и т.н. за германските войски, воюващи срещу Съветския съюз на Източния фронт. Заплашвал всички деца да дават помощи. Когато събирали стотинки, те се предавали от всяко дете запечатани в плик. Тогава Иван Тодоров най-нагло почвал да върти с тъпото на молива върху плика, докато стотинките не се очертавали ясно - отпечатвали - върху самия плик. Ако сумата се окажела малка, той малтретирал и заплашвал ученика, че не дава достатъчна помощ за германците - следователно е враг.

Източникът счита, че е възможно Тодоров да е натрупал дезинформация, която да го представя в благоприятна светлина. Той или негови приятели да са фалшифицирали миналото му. Може би би трябвало отново да се провери всичко за него..... за бранника - днес заслужил артист.....

Из архивите на ДС

СПРАВКА ПО ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Иван Тодоров – фолклорист, секретар на Съюза на музикалните дейци.

ЗАДАЧИ:

Поставени са в предхождащото сведение.

462

ПРИЕЛ:
Капитан
/Я. Кутелов/

Нап. в 3 екз.
№ 1 – р.д. "Детелин"
№ 2 – отдел 08
№ 3 – отделение 02
Изп.– Я.Кутелов– I,IV
Нап.– Костова –М.№ 814
София, 19.01.1981 г.

5

СТРОГО СЕКРЕТНО!

2436 / 1
08.07 / 3

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
Вх. № 7421 от 12.1.1983 г.

11-2

УТВЪРЖДАВАМ:
ЗАМ.МИНИСТЪР НА
ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
Ген.-лейтенант:
/Г.Аначков/
...07.1983 г.

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

ЗА КОМАНДИРОВАНЕ НА МАЙОР ИВАН НИКОЛОВ ИВАНОВ – НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ ПО ДС В ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ НА МВР-ТОЛБУХИН В ГЪРЦИЯ.

Др. Зам.министър,

От 20 до 28 юли 1983 година в град Лефкос – Гърция ще се състои международен фолклорен фестивал на който ще участвуват представители на 20 страни. НРБ ще бъде представена от Добруджанския ансамбъл за народни песни и танци гр.Толбухин. Групата ще пътува с автобус и в състава й влизат 42 български граждани.

Толбухински окръг като важен селскостопански, промишлен и туристически район представлява определен

Из архивите на ДС

6

интерес за разузнавателните служби на противника.

За по-доброто обезпечаване на групата и за своевременно долавяне и изясняване на :

- проявите и поведението на българските граждани
- интереса на гръцките специални служби към отделни лица от групата и опитите за обработване на наши граждани към невъзвръщенство,

П Р Е Д Л А Г А М :

Да бъде командирован майор ИВАН НИКОЛОВ ИВАНОВ началник отделение по ДС в Окръжно управление на МВР гр. Толбухин в Гърция.

Същият ще бъде легендиран като артист-балетист в Добруджанския ансамбъл за народни песни и танци гр. Толбухин.

Командировката ще бъде за сметка на Импресарска дирекция "София-концерт".

Отп. в 1 екз.
Същият за отдел
"Задгр.паспорти" МВР
Изп.: Кр.Бенев
05.07.1983 г.
Нап.: Бенева-1512

ПРЕДЛАГА :
НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР
Полковник:
/ИВ.СТОЯНОВ/
СЪГЛАСЕН :
НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ 06-ДС
Ген.-лейтенант:
/П.СТОЯНОВ/

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР — У. РАВЛЕНИЕ VI-ДС
7436 11 VII. 1983
Вх. №..... 19 г.

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег. № 4844 Кн. № 1
07.07. 19 83
гр. ВРАЦА

УТВЪРЖДАВАМ:
ЗАМ.МИНИСТЪР
НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
Ген. полковник
/ Гр.Шопов /
____.____1983 година
С о ф и я

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

ОТНОСНО: Включване на ОР по ДС в състава на група, пътуваща до Гърция.

ДР.ЗАМ.МИНИСТЪР,

Със заповед на Председателя на ИК на ОНС-Враца от 10 до 22 август 1983 година за участие във фестивал и изнасяне на концерти се командирова в Гърция / в градовете Левка, Янина, Петра, Карфу, Итака и Загета / Държавната филхармония-Враца. В групата са включени 69 души, включително 3 ръководители. Пътуването ще се осъществи с автобуси.

С цел оперативното й обезпечаване легендиран като служител в Окръжния съвет за култура

П Р Е Д Л А Г А М:

В състава на групата да се командирова капитан ПЛАМЕН ПЕТКОВ ГЕРГОВСКИ- ст.разузнавач в Отделение 06-ДС при ОУ на МВР-Враца.

Командировката на кап.ГЕРГОВСКИ ще бъде за сметка на ОНС.

НАЧАЛНИК:
Полковник
/ Г.Мутев /

СЪГЛАСЕН:
Н-К УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
Ген.лейтенант
/ П.Стоянов /

Отп.в 1 екз.
№ 1-КД
Изпълнил: П.Танчев
Нап.: Дикова-3079

110

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР — У РАЗЛЕНИЕ VI-ЛС
7599 14 VII 1983
Вх. №

МВР
СЪРЖ. НО. УПРАВЛЕНИЕ
Рег. № 1185 Изх. № 1
19.83.
ВАРНА

11-2

УТВЪРЖДАВАМ:
ЗАМ.МИНИСТЪР НА
ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ:
Ген.полковник:_____
___.07.1983 г.
гр.СОФИЯ

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

ОТНОСНО: включване на ОР в групата на Академичен хор–Варна по време на фестивал в гр.Барцелона – Испания

ДРУГАРЮ ЗАМ.МИНИСТЪР,

От 1 до 14.09.1983 година Академичния хор от град Варна с диригент Димитър Демиров ще участва в провеждания хоров фестивал в гр.Барцелона–Испания.

Групата, която ще пътува за Испания, се състои от 46 човека. От тях 40 са студенти от Висшите учебни заведения на гр.Варна.

В последно време идеологическите ни противници от Запад използват всички възможни поводи да обработват наши граждани. Правят

Из архивите на ДС

се опити за скланяне към невъзвръщенства, правят се провокации с цел дискредитиране социалистическия строй в НРБългария. Освен това в Испания има немалък брой изменници на Родината, които водят разложителна и антибългарска пропаганда.

Имайки предвид,че Академичния хор Варна се състои изцяло от съвсем млади хора, неукрепнали в политическо и идеологическо отношение

467

П Р Е Д Л А Г А М:

За контраразузнавателно обезпечаване на нашите граждани от Академичен хор Варна по време на престоя им в Испания да се включи капитан Петър Игнатов Пенев от Окръжно управление МВР, град Варна, отделение 01-4 ДС.

Същият ще бъде легендиран като сътрудник към Дома за култура при ОК на ДКМС-Варна.

Командировката ще бъде за сметка на Академичния хор Варна.

написано в 1 екз.
1 - отдел.ЗП
изп.:Д.Райков
Вълкова/5652
Варна,8.07.83 г.

НАЧАЛНИК НА
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР:
Генерал-майор:
13.07.83г.

СЪГЛАСЕН:
НАЧАЛНИК НА
УПРАВЛЕНИЕ 6 ДС:
Ген.лейтенант:_____
___.07.83 г.

Препис!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

415

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01
ОТДЕЛЕНИЕ 03
РЕГ.№ 11911 Екз.№ 2
София, 12 IX 1983

СЪОБЩАВА: аг. "Чавдар"
ПРИЕЛ: м-р В. Стоянов
от 10.30 часа
на закирто

С Ъ О Б Щ Е Н И Е

ОТНОСНО: Някои проблеми на естрадния живот у нас и дейността на Тончо Русев като музикант и ръководител

Структура на "управленческия" модел – създаден от Тончо Русев в продължение на последните 4 години. Основни пунктове:

Радио София – Лиляна Цонева – главен музикален редактор, определящо лице за цялата програмна дейност на забавната музика. Здрави връзки с Т. Русев, всекидневно разпределяне песните и броя на тяхното излъчване – фактически "тартоурът (неин израз) на Българския шлагер, пристрастна към Богдана Карадочева, Васил Найденов, Мими Иванова и сега братя Аргирови. Участвувала във всички комисии на Радио София, Балкантон и Българска телевизия, канена от Т. Русев на всички прослушвания, мнителна, не особена култура (музикална), отказвала

Из архивите на ДС

469

подаръци и е отмъстителна. Почитателка на английския шлагер и музиката на поп-групите от съвременния хиит парад – за избрания подбирала чужди хитове, за да бъдат записани на български, а чуждото изпълнение се изтривало по този начин, гарантирала първото им изпълнение. Чрез непрекъснато излъчване на определена песен в най-силните часове, а те са между 8-10, 12-14 и 16-17 ежедневно ги правила хитове.

Чрез цялата редакторска маса, пред която имала категоричен авторитет, създала всички условия за намърсяване на ефира през последните 3 години.

Иван Калинов – редактор продукция. Всички времена за запис са в негови ръце, Раздавал ги по свое усмотрение или в случаи катотези преди конкурси, по договаряне с Л. Цонева. Напълно подчинен, но с добри възможности да укрива студия и премена. Записвал свои песни, произвеждал 25 до 30 песни годишно които се свирели в Радио Варна, Пловдив и Ст. Загора. Слаб композитор, но добре работил с хората и се ползувал с уважение като редактор, безхарактерен.

По нареждане на Л. Цонева осигурявал на Т. Русев време за запис на негови песни.

Кирил Иванов – тонрежисьор, много трудолюбив. Записвал песни за всички, добри връзки в БТ чрез А. Косев. Създател на "Трамвай № 5" и мениджер на групата и дуото Братя Аргирови. Използувал готови ленти с оркестрации на песни, получени от западни фирми и записвал върху тях. Времето за работа ползувал за услуги и то добре заплатени. Чрез Т. Русев търсил път за концертна дейност. Като много други тонрежисьори в Радио София използувал служебното си положение за лични облаги.

Из архивите на ДС

470

Тончо Русев отбелязвал ежедневно песните му, които се излъчват и е говорил с редакторите, даже се е карал, ако не е пусната песента.

Чрез Ив. Калоянов и Зорница Попова – създал (Т.Р.) и лансирал "Ритон", като конкурент на дуета Иванова–Гаргов.

Балкантон – Иван Пеев – с голямо доверие се отнасял към Т. Русев, за него Т.Р. е "човек", който държи на думата си". Чрез Т.Р. П. Славчев му гарантирал първи места в класация 1 от 5 или чрез Л. Цонева първо място в класацията на Радио София. Участвувал в комисията на Радио София, един от двигателите на "тиражирането" на плочите по време на прослушванията. Участвувал във всички силни плочи, като неговото отсъствие от плочата, гарантирало и слабия й тираж. Бил алчен, груб и обвързан с Т. Русев, като музикант – талантлив. Чрез Н. Кюлджиев и К. Драгнев манипулирал цялата "лека музика" в Балкантон. В конфликт е с Н. Андреев.

Ал. Йосифов – директор, бил умен и много талантлив музикант, чрез него Тончо Русев получил разрешение от ръководството за плоча в СССР и подкрепа в Съюза на композиторите, умело използувал Балкантон за свои цели без да се намесва директно, хитър.

К. Драгнев – гл.музикален директор – бил среден музикант, създал ФСБ, като им дал възможност (племенникът му бил и Р.Богданов) да работят в студио 5 години преди да се появят на сцена. Уреждал закупуване на инструменти, с които те (ФСБ) работели в дискотеки – 1981–1983 г. в Западна Европа, внос на нови лични инструменти и уредби без мито, но близък о Т. Русев. ФСБ са записвали всякакви "хитови" плочи, в които участвува Т. като познатите шлагери от последните години на Т. Русев са би–

Из архивите на ДС

471

ли аранжирани и преработени от Косьо Цеков. Имал амбиции да стане директор на "Златния Орфей".

ФСБ - в общата схема са много силни, защото произвеждали плочи на всички анагажирани в този жанр композитори. Съпругата на Р. Бояджиев (племенникът) завеждала популярното радиопредаване "песни на седмицата", в което постоянно ги излъчвала. Ползуват се от симпатиите на всички музиканти поради високото им професионално умение - като музиканти - но естетиката, която защитавали, е най-малко българската. Но без тях Т. Русев не би имал успехи. Имали най-голяма възможност за произвеждане на свои песни - в самия Балкантон.

Телевизия - Панайот Славчев - музикален редактор, отдавна с амбиции да влезе в ръководството на "леката музика". Без подкрепата на Ат. Косев, не било възможно, но открил, че А. Косев не може да му бъде гарант, се е обърнал към Т. Русев и втора година определял облика и наградените на телевизионна програма "1 от 5". Не е било трудно да се направи схемата за печелившите песни, когато в първият месец се пускали по четири или три слаби песни и естествено силната побеждавала, при добавяне на нови две, едната от които е силна логично е тя да победи. За това не писмата са решаващият фактор, а подбора на песните, а този подбор се правил от П. Славчев и Петко Петков. Чрез него Т. Русев би могъл да изпълни и обещанието си към Ив. Пеев.

П. Славчев - умен, талантлив и интелигентен, но страхлив да не загуби служебното си положение, много способен аранжьор, но бил готов на много принципни компромиси. Т. Р. го е вкарал в Съюза на композиторите. Няма завършено музикално образование, но създадено музикално име.

Из архивите на ДС

472

Ат. Косев – главен музикален редактор, но без назначение – основната работа вършил Славчев. В конфликт с П. Андреев, Т. Русев използувал Ат. Косев и Г. Костов за отношенията си в Съюза на композиторите, приемане кандидатурата на Н. Славчев и Зорница Попова и други ходове в секция "Естрада".

Зорница Попова – най-странния член на групата. Не особено талантлива, но упорита композиторка, със съмнителни качества. Имала някаква връзка в ГДР – Рощок, предаване за морето и изпращала някои от певиците – К.Бодурова, К. Филипова и Л. Иванова, на ТВ участия. Довела текстописеца Дитер Шнайдер от ГДР чрез Т.Р. на Зл. Орфей и уредила записите на Л.Иванова на немски по текстове на Шнайдер в Балкантон, а той договорил Фридрих Шарпеласт – за Л. Иванова. З. Попова – добри връзки с Ив. Калинов, използувала време за записи на песни с "Паралел – 42", Мария Нейкова. Главна връзка между Т. Русев и Л. Иванова. След тяхното скарване, вероятно именно за това Т. Русев подкрепя З. Попова в Съюза на композиторите (единствен канал до Л.Иванова).

Софидконцерт – След концертната дейност, в която Т. Русев имал монопол, като изисквал от всички групи, които пътуват в страната, програми с песни, в които да фигурира и неговото име и името на Морис Аладжем, при концертни турнета в чужбина, събирал комисия за прослушване, където основният въпрос е бил, дали се пеят негови или техни песни и дори да не е така, трябвало да се напише програма с песни от горните композитори. Особено драстични са били мерките към някои групи – Щурците, Сигнал, при които "тиражът е гарантиран (на прочите). Проваляни са турнета, ангажименти в чужбина, само защото не са пяли песни на Т. Русев. Говорело се е, че звуковата среда за Т. Русев бил "звукът от стотинките, падащи в неговата каса". Лилиана Лазарова била проводникът на амбициите му, с нея поддържал близки връзки.

Из архивите на ДС

473

Лазарова – близка приятелка на Ж. Моллова и влиятелна. Властта, която е имал Т. Русев – при определяне на групи за протоколните пътувания е използувал за уреждане само на свои протежета. В протокола за ГДР в последните 3 години, той предлагал Ст. Берова и Марчинков – а след като другата страна е откказвала – Т. Русев правил скандал и не е пускал Щурците, Б. Киров и миналата година "Сигнал". За всеки протокол е предлагал едни и същи певци, тези, с които работи лично. Ем. Димитров не бил предлаган в протокола вече 4 години и пътувал само по лична покана, същото е било и с Лили Иванова и Борис Годжунов. От концертна дейност в страната в последните 3 – 4 години отсъствували имена, като П. Чернев, Б. Гръичаров, К.Филипова, Хр. Кидиков, Мария Нейкова, и др. Голяма част от музикантите са напуснали концертния подиум, за да работят в ресторанти.

В професионалната си работа не е бил на необходимото ниво, груб като администратор, егоистичен и надменен. Не приемал цели седмици известни ръководители на групи или певци. Заплашвал ги, държал се не умно.

Накратко:

Начини на влияние: 1. Концертната дейност в страната. 2. Л.Цонева – Радиото. 3. Ив. Пеев,Балкантон,. 4.П.Славчев – Б Телевизия. 5. Концертната дейност в чужбина. 6. Пресата – обич да бъде интервюиран по повод и без.

Чрез 1,2,3 и 4 и 5,6 държи в ръце цялата естрадна дейност, определя ако не категорично, то осезателно собствените си позиции и провежда личната си линия, а тя е да командва всичко, свързано със жанра.

Начин на контрол: 1. Чрез дирекция "Естрада" – реперт арен план, песни и участници в концертите. 2. Чрез Българска телевизия – малко или повече да затвърди името си на голям – композитор – сега с новите си песни "Чудо" – октомври влиза в

Из архивите на ДС

474

в най-удобното време за Мелодия на годината - песента ще бъде свеж шлагер, за да има шансове за № 1. Да се пускат възможно по-малко песни на млади композитори. Чрез Радио София, в комисиите да се намали притокът на нови автори на песни, все по-трудно песни на групи минават през Комисията - увеличават се шансовете да се пеят негови песни - а той ниже 30-35 песни годишно - за групи и солисти стига да бъдат в плоча от В. Найденов до Маргарита Горанова. 4. Най-силният - чрез Софияконцерт да контролира и диктува целият естраден експерт, като го използува за свои цели - за реванш към полезните му изпълнители-без негово знание и съгласие - невъзможно пътуване в чужбина, дори и в ресторант. Спира по собствено усмотрение предлагани материали и турнета на група "Сигнал", "Щурците" и др.

Амбиции - при явно успешното използуване на създадения модел (ефективен и финансово и обществено) поемане на нов по-висок и облагодетелствуващ го пост във вероятно обединение. (Успя чрез този модел да влияе и на общественото мнение. Случая Лили Иванова.

Проблеми - създадените конфликти с групи като "Щурците", "Сигнал", Лили Иванова. Лоша финансова политика през 1982 г., ниско ниво и професионално качество на съставите към Дирекция "Естрада". Конфликти с голяма част от композиторите в Съюза на композиторите заради "лидерски" амбиции и търсене на звание. Не особено високи лични качества и компрометираното му композиторско име с песента "Телефонна любов", плагиат от песен на "Матия Вазар", но трудолюбив и при всички случаи много талантлив композитор.

"Чавдар"

Из архивите на ДС

475

16

СПРАВКА:

Засечените лица са естрадни дейци и изпълнители, водещи фигури в момента в естрадата.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Във връзка с предстоящата реорганизация на ДО "Театър и музика" и разширяването на дирекция "Естрада" да се подготви обобщена справка по настоящия и получените от други източници материали за негативните проблеми в българската естрада, с която да се запознае Комитета за култура и ЦК на БКП.

ЗАДАЧИ:

Остават поставените по Ат. Атанасов и обекта на ДОП "Певицата".

Майор

/В. Стоянов/

Изп. в 3 екз.
№ 1 – РД "Чавдар"
№ 2 – отдел 08
№ 3 – отдел 09, З.Петков
Изп.– В. Стоянов – I,III
Нап.– Костова – № 12038
София, 12.09.1983 г.

София-ГУ-ДС-01
12

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег. № 6619 Екз. № 5
24-X 19 83
9700-ШУМЕН

МВР — У РАВЛЕНИЕ VI-ДС
Вх. № 11401
26. X 1983 г.

В. Николов
КД-11²
24.10.83

ДО
ТОВ. ГЕНЕРАЛ!
СТРОГО СЕКРЕТНО!

ИЗПРАЩА: ат.Иванов"
по линия XVI
ПРИЕМ: ст.л-т Данев - на 11.X.83
от 11,00 ч. в я/к "Нова"

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Коментар от служители в ОСК за дните на Панчо Владигеров, провеждащи се в гр.Шумен

.....

В началото на месеца приятелят ми е имал възможност да контактува със служителите от Окръжния съвет за култура на селскостопанска бригада. В разговори с работещи в ОСК Даниел Ваков, Марина Панайотова, Красимир Савов са обсъждали провеждащите се в Шумен музикални дни Панчо Владигеров. Оценката според тях на дните е много висока и нивото на провежданите мероприятия е добро, въпреки оксъствието на някои поканени известни наши музикални дейци. Според тях голяма част от поканените изтъкнати музиканти не са дошли поради изтъкване на причини от субективен характер. От присъствуващите в Шумен е изразена единодушна увереност, че дните, посветени на Панчо Владигеров има бъдеще и е необходимо да се реализира намисленият международен конкурс за млади пианисти и композитори по произведения на Пончо Владигеров с домакин Шумен. Вероятно през 1985 г.

"Иванов"

.....

ОР: /п/ л-т Данев
ВЯРНО,

За Отдел

КР-11
17.04.87 г.

12

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

обратно-01

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01
ОТДЕЛЕНИЕ 03
София, 11 IV 1985
6515/12

СЪОБЩАВА: аг. "Асен"
ПРИЕЛ: ст.л-т В.Николов
на 9.4.1985 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Проявен интерес от чужд гражданин към композиторката Елена Карастоянова.

Пред мои познат Елена Карастоянова е споделила, че неизвестният чужденец повторно й се е обадил по телефона, пак в събота, на 23. март т.г. точно в рамките на първоначалната уговорка - една седмица след първото обаждане, отново около 11 часа преди обед. И сега той не е съобщил нищо за себе си. Не е споменал и от къде се обажда, но се е чувало съвсем ясно.

= Този път той се обърнал към нея с "уважаема госпожо", а не с "другарко". Казал й е , че познавал Карастоянов "от академията на Париж" и е поискал да купи конкретна книга - хармонията

Из архивите на ДС

13

на П.И.Чайковски. Допълнил е, че би взел и други книги по хармония и че не му представлява трудност ако те са на френски, немски и руски език, тъй като ги владее. Изказал е съжаление, че не е купил стари книги, когато Карастоянов му бил предлагал. Водил е разговора много активно, говорил е непрекъснато и доста бързо, не е давал думата. Сам е приключил разговора, след като Карастоянов му е обещал да намери учебник /в една от малкото паузи от негова страна/ и е казал, че ще се обади отново след около месец.

Карастоянова е с впечатление, че сега той е говорил по-свободно български, макар и пак със силен акцент. Преценява като некомпетентно за един композитор, за какъвто той се е препоръчал, да търси да купи точно стария учебник по хармония от Чайковски, тъй като има много по-интересни трудове. Не е ясно също защо точно от нея търси само стари книги по хармония, след като някои от тях се преиздават, а други се намират и в антикварна книжарница. Будят недоумение и думите му за "академията на Париж". Карастоянов е учил в Париж в Консерваторията /тя не се казва академия/. Ако става дума за Софийската музикална академия, то тя е била на улиците "Будапеща" и "Московска", но не и на улица "Париж". Не е вероятно също Асен Карастоянов сам да е предлагал да продаде някому научни книги по хармония. "Асен"

Из архивите на ДС

479

14

3

Справка:

Елена Карастоянова, член на БКП и СБК, директор на балетното училище, известна.

Задачи:

Да посъветва Карастоянова при ново обаждане от страна на чужденеца да приеме среща с него, като се постарае да разбере имената му, по какъв повод е в НРБ, какви са целите и интересите му, къде е отседнал и др.данни за личността му. След срещата й с чужденеца агентът незабавно да ме информира за получените данни и впечатления.

Мероприятия:

След установяването на чуждия гражданин същият ще бъде проверен по отчета и подаден на 07 отдел за установяване алибито му и отношение.

ПРИЕЛ: ст.л-т
/В.Николов/

Нап.в 6 екз.
№ 1-РД
№ 2-отдел 07
№ 3-отдел 08
№ 4-ЛД
№ 5-м-ли БТДД
№ 6-В.Стоянов
Изп.В.Николов
нап.Тодорова6128
10.4.1985 г.

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
СОФ. ГРАДСКО У-НИЕ
Рег. № 3647 Екз. № 3
14.06 1985 год.
1080 - СОФИЯ

МНР У-РАВЛЕНИЕ VI - ДС
20270
Вх. № ... от 10 VI 85 г.

ДО
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 06-ДС
СОФИЙСКО ГРАДСКО У-НИЕ МВР

Р А П О Р Т

ОТНОСНО: Проведена среща с агент "Калоян"

На 30.05.1985 година проведох среща с агент "Калоян" в ЯК "Албена". Същият съобщи следното:

Тази година всички творчески колективи в ДМТ "Стефан Македонски" ще излязат от 15 юни в отпуск и ще започнат работа на 15 август 1985 година. Такова е решението на ръководството на театъра, тъй като около 20 септември ДМТ "Ст.Македонски" ще замине на турне в СССР. Преди няколко дни на художествен съвет в театъра са били определени произведенията, които ще бъдат показани на съветската публика, а именно: "Двубой" /ще бъде възстановена от 15 август/, "Една нощ във Венеция" и "Кабаре". При така направеното предложение солистите Видин Даскалов и Минко Босев са реагирали остро. Нима е нужно в навечерието на 40 годишнината от победата, над фашизма д спектакъла "Кабаре" отново да бъдат показвани знамена с "пречупени кръстове" и зараждането на кафявата чума пред съветската публика.

Из архивите на ДС

Според агент "Калоян" до сега в СССР не е била направена нито една сценична реализация на "Кабаре".

СПРАВКА НА ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Видин Даскалов и Минко Босев – известни. Артисти-солисти в ДМТ "Ст.Македонски".

481

ЗАДАЧИ:

В разговор със свои колеги, да се опита да разбере какво е отношението им към направения така избор на репертоара за СССР.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Препис от сведението ще бъде изпратен на 06 У-ние ДС.

СТ.РАЗУЗНАВАЧ:
ОТДЕЛЕНИЕ 02, ОТДЕЛ 06
Капитан:
/Тенев/

Нат. в 3 екз.
№ 1 – РД аг."Калоян"
№ 2 – ИА
№ 3 – 06 У-ние ДС
Доразм. в 1 екз.
№ 4 – СО
Изп: Тенев
Нат: Илиева – 7473
София, 11.06.1985 г.

СПИСЪК НА ИЗВЕСТНИ ИМЕНА ОТ ОБЛАСТТА НА БЪЛГАРСКОТО МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО, ЗАСЕЧЕНИ В СВЕДЕНИЯТА ОТ ДОВЕРИТЕЛНИ ВРЪЗКИ И АГЕНТИ НА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

Александър Владигеров – диригент и композитор, син на Панчо Владигеров

Александър Нейнски – председател на Съюза на музикалните дейци

Александър Райчев – композитор, ректор на Българска държавна консерватория

Алипи Найденов – диригент

Асен Гаврилов – балетист в Софийската народна опера

Асен Найденов – главен диригент на Софийската народна опера

Атанас Косев – композитор

Атанас Маргаритов – цигулар, главен диригент на Софийската народна опера

Богдана Карадочева – естрадна певица

Богомил Стършенов – началник на управление „Музика“ при Комитета за изкуство и култура

Божидар Паунов – завеждащ „Учебна служба“ в Българската държавна консерватория

Борис Христов – световноизвестен оперен певец, безпартиен

Борислав Иванов – диригент, директор на Варненската опера

Вера Кирова – прима-балерина

Вержиния Атанасова – хоров диригент

Видин Даскалов – солист в Драматично-музикалния театър „Стефан Македонски“

Владимир Дановски – преподавател в Българска държавна филхармония

Галина Стефанова Савова – оперна певица, безпартийна

Георги Абрашев – директор на балета към Софийската народна опера

Георги Желязов – обоист от оркестъра на Софийската държавна филхармония

Георги Станков – композитор

Георги Златев Черкин – завеждащ отдел „Международни конкурси“ при Главна дирекция „Българска музика“

Дечо Таралежков – композитор

Димитър Манолов – диригент на Софийската държавна филхармония

Димитър Петков – директор на Софийската народна опера

Димитър Русков – професор в БДК, председател на Съюза на музикалните дейци

Димитър Узунов – директор на Софийската народна опера

Добрин Петков – главен диригент на Софийската народна опера

Елена Карастоянова – композитор

Емилия Хесакиева – цигуларка

Иван Маринов – диригент в Софийската народна опера

Иван Тодоров – фолклорист, секретар на Съюза на музикалните дейци

Иво Лулчев – оркестрант от Софийската държавна филхармония, протича по списъчния отчет на вражеския контингент

Йордан Знаменов – тенор

Йордан Марчинков – естраден певец

Калина Богоева – прима-балерина в Софийската народна опера

Константин Илиев – диригент и главния художествен ръководител на Софийската държавна филхармония, безпартиен

Константин Шекерлийски – оперен артист (Лауреат I степен на Берлинския фестивал)

Камен Големинов – диригент на Радиооркестъра

Красимира Колдамова – прима-балерина в Софийската народна опера

Кръстю Марев – и.д. директор на Операта в Пловдив, главен диригент, безпартиен

Лидия Тановска – солистка в Музикалния театър, безпартийна

Лили Иванова – естрадна певица

Лиляна Семова – музикален критик, безпартийна

Маргарита Арнаудова – директор на балетно студио „Арабеск“

Мария Костакиева – музикален критик, безпартийна

Минко Босев – солист в ДМТ „Стефан Македонски“

Михаил Светлев – оперен певец

Михаил Хаджимишев – режисьор в Софийската народна опера, безпартиен

Михаил Чакъров – оркестрант от СДФ, протича по списъчния отчет на вражеския контингент

Надя Стефанова Савова – оперна певица, безпартийна

Найден Андреев – композитор

Нина Кираджиева – ръководител на балета при Софийската народна опера

Петранка Малакова – оперна певиц , Страсбург

Никола Николов – драматичен тенор, Софийска народна опера, безпартиен

Никола Чернаев – цигулар в Музикалния театър

Николай Гяуров – световноизвестен оперен певец

Николай Гюзелев – световноизвестен оперен певец

Павел Визигин – оркестрант в Софийската народна опера

Петрана Григорова – певица в Софийската народна опера, безпартийна

Петранка Малакова – оперна певица , Страсбург – док. № 51

Петър Луканов – балетмайстор, безпартиен

Петър Петров – ръководител на оркестър „Русе“

Петър Петрунов – оркестрант от СДФ, протича по списъчния отчет на вражеския-контингент

Петър Торнев – балетист в Софийската народна опера

Пламен Димитров – балетист, безпартиен

Пламен Димов – оркестрант в Камерен оркестър, гр. Банкя

Руслан Райчев – диригентът на оркестъра на Софийската народна опера

„Сигнал“ – поп- рок група

Сийка Петрова – драматичен сопран, единствената в България Вагнерова певица

Симеон Щерев – преподавател в Българска държавна консерватория

Стефка Берова – естрадна певица

„Тангра“ – вокално-инструментален състав

Тончо Русев – композитор

Тодор Костов – оперен певец във Варненската народна опера

„Щурците“ – рок-група

Цветан Дякович – професор по пеене в Българска държавна консерватория, без-партиен

СПИСЪК НА ПО-ВАЖНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БДК – Българска държавна консерватория

БНК – Български национален комитет

БНЦ – Български национален център към МТИ

БРТ – Българско радио и телевизия

ВНО – Варненска народна опера

В/КА – Вербовка на кандидат-агент

ДВ – Доверителна връзка

ГДР – Германска демократична република

ГДБМ – Главна дирекция „ Българска музика“

ДЗ – Доброволен заявител

ГК – Градски комитет

ДЛ – Доверено лице

ДМТ – Драматично - музикален театър

ДО „ Българска музика“ – Държавно обединение „Българска музика“

ДО „ Театър и музика“ – Държавно обединение „ Театър и музика“

ДКМС – Димитровски комунистически младежки съюз

ДРНС – Димитровски районен народен съвет

ЗЕГС – Закон за едрата градска собственост

ИР – Изменник на Родината

КДС – Комитет за държавна сигурност

КИК – Комитет за изкуство и култура

К.А. – Камерна агентура

КА – Кандидат - агент

КК – Комитет за култура

КПКВЧ – Комитет за приятелство и културни връзки с чужбина

М „ Вихрен“ – Мероприятие за контрол върху личната и служебна кореспонденция

МТИ – Международен театрален институт към ЮНЕСКО

НАТОБ – Национален академичен театър за опера и балет

ОАР – Обединена арабска република

ОНД – Оперативно-наблюдателно дело

ОР – Оперативен работник

ОСК – Окръжен съвет по култура

ОУ на МВР – Окръжно управление на МВР

ПГУ – Първо главно управление на ДС

ПО – Партийна организация

РК – Районен комитет

СБХ – Съюз на българските художници

СГУ на МВР – Софийско главно управление на МВР

СИВ – Съветът за икономическа взаимопомощ

СМД – Съюз на музикалните дейци

СМИ – Средства за масова информация

СНО – Софийска народна опера

СО – Симфоничен оркестър

СО – Списъчен отчет

СФРЮ – Социалистическа федеративна република Югославия

ФРГ – Федерална република Германия

ЦИОУ – Централно информационно организационно управление

ЯК – Явочна квартира

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФОНДОВЕ И АРХИВНИ ЕДИНИЦИ

М, VI – Л – а. е. 520, Софийска народна опера

М, VI – Л – а. е. 533, т. 1, Съюз на музикалните дейци в България

М, VI – Л –а. е. 533, т. 2, Съюз на музикалните дейци в България

М, ф. 22, оп. 1 А, а. е. 998, 1115, 1584, 1693

М, ф. 22, оп. 1, а. е. 195

М, ф.1, оп. 10, а. е. 2102

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКОТО МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО (1944–1991)

Документален сборник

Първо издание

Формат 60×90/8
Печатни коли 61
Тираж 500

ISBN 978-954-2986-97-3

Издателска къща „Св. Георги Победоносец“ ЕООД